

EEN
KORTE VERHANDELING
OVER
'HET GODDELIJKE LEVEN '

(Vol II, Deel I)

SIDDHESWAR BANERJEE M.A., L.L. B.

Geregistreerd:

Sri Aurobindo International Centre of Education

Spreker over "Het Goddelijke Leven "

SRI AUROBINDO ASHRAM

PONDICHERRY

1957

EEN KORTE VERHANDELING OVER 'HET GODDELIJKE LEVEN
,

(VOL II, DEEL I)

EEN
KORTE VERHANDELING
OVER
'HET GODDELIJKE LEVEN '

(Vol II DEEL I)

SIDDHESWAR BANERJEE M.A., L.L. B.

Geregistreerd:

Sri Aurobindo International Centre of Education

Spreker over "Het Goddelijke Leven "

SRI AUROBINDO ASHRAM

PONDICHERRY

1957

UITGEVERS:

© SRI AUROBINDO ASHRAM

Pondicherry

Alle Rechten Voorbehouden

Eerste Editie Okt. 1957

SRI AUROBINDO ASHRAM PRESS
PONDICHERRY
PRINTED IN INDIA

508/5/57/500

AAN
DE GODDELIJKE MOEDER
IN
OPPERSTE TOEWIJDING

INHOUD

<i>Hoofdstuk</i>		<i>Pagina</i>
I	ONBEPAALEDEN, KOSMISCHE BEPALINGEN EN HET ONBEPAALBARE	... 12
II	BRAHMAN, PURUSHA, ISHWARA --- MAYA, PRAKRITI, SHAKTI	... 24
III	HET EEUWIGE EN HET INDIVIDU	... 45
IV	HET GODDELIJKE EN HET ONGODDELIJKE	... 54
V	DE KOSMISCHE ILLUSIE: DENKVERMOGEN, DROOM EN HALLUCINATIE	... 64
VI	WERKELIJKHEID EN DE KOSMISCHE ILLUSIE	... 76
VII	DE KENNIS EN DE ONWETENDHEID	... 100
VIII	GEHEUGEN, ZELFBEWUSTZIJN EN DE ONWETENDHEID	... 109
IX	GEHEUGEN, EGO EN ZELF-ERVARING	... 113
X	KENNIS DOOR IDENTITEIT EN GESCHEIDEN KENNIS	... 119
XI	DE GRENZEN VAN DE ONWETENDHEID	... 131

XII	DE OORSPRONG VAN DE ONWETENDHEID	... 134
XIII	EXCLUSIEVE CONCENTRATIE VAN BEWUSTZIJN - KRACHT EN DE ONWETENDHEID	... 141
XIV	DE OORSPRONG EN REMEDIE VAN VALSHEID, DWALING, VERKEERD EN KWAAD	... 148

HOOFDSTUK I

ONBEPAALDEN, KOSMISCHE BEPALINGEN EN HET ONBEPAALBARE

DE filosofie van Het Goddelijke Leven wordt de Realistische Advaita genoemd. Terwijl het volledige systeem gebaseerd is op monisme, accepteert het Brahman als de basis en ondersteuning, het materiaal, zowel als de stimulerende oorzaak van alles, dat geworden is; Bewustzijnskracht van Brahman is de schepper van alle werelden en Het is inherent in het Bestaan; deze Bewustzijnskracht is de impuls achter deze creatieve beweging en begeleidt het naar zijn bestemming volgens een Goddelijk plan, --- in feite is dit het occulte geheim, dat de materiële natuur gevangengezet houdt in haar boezem van juist het begin van de schepping. "Alles wat is, is Brahman", zegt de Upanishad en het is inderdaad op de basis van een zuivere monistische opvatting van de Ultieme Werkelijkheid onmogelijk om iets te poneren of zelfs te bevatten, dat niet, direct of indirect, ontsprongen is aan die ene Waarheid of dat niet een of ander aspect is van die *enkele* Werkelijkheid. Sri Aurobindo verklaart dienovereenkomstig, dat deze schepping een manifestatie is van die Ene Werkelijkheid en daarom is de fenomenale wereld en alles, dat geworden is, zo werkelijk als Brahman werkelijk is. Dit is in het kort het werkelijke belang van wat Realistische Advaita genoemd wordt, als onderscheiden van de Illusionistische Advaita, waarvoor deze wereld en alles, dat het bevat, geen aanhoudende werkelijkheid hebben. Er is verder verklaard, dat Hij, als een prelude voor de manifestatie van het Oneindige en het eeuwige Goddelijke Wezen, door een langzaam en moeilijk proces van evolutie, Zichzelf verborg achter Zijn klaarblijkelijke tegengestelden, Onwetendheid en Ongevoeligheid. Dus is evolutie een proces, waardoor het verwikkelde Goddelijke Wezen geleidelijk, stap voor stap, tevoorschijn komt uit Zijn klaarblijkelijke tegengestelden, eerst in de Materie, dan in het Leven en het denkvermogen en Hij zou tenslotte volledig gemanifesteerd staan als de Geest, die de voltrekking zal zijn van de evolutionaire beweging. Wanneer ons rationele denkvermogen faalt om een sleutel te vinden voor de oplossing van de klaarblijkelijke contradicties, die ons confronteren in de fenomenale natuur of wanneer onze partiële spirituele ervaringen falen om de integrale waarheid te begrijpen van het mysterieuze Lila van de schepping, dan rijzen conflicterende theorieën over de werkelijkheid en de natuur van deze fenomenale wereld; in het kort poneert het logische denkvermogen, dat verbijsterd is in zijn poging om de verzoenende waarheid te vinden achter de Ene en de Velen, Eenheid en Diversiteit, Brahman en deze schepping, de waarheid van de een of de ander, zogezegd, accepteert, dat de Ene of de Velen de enkele werkelijkheid is.

Met een zicht om al deze spinnenwebben van de mentale logica te verwijderen, verklaart Sri Aurobindo, met onvergelykbare precisie en helderheid, de werkelijke betekenis en het werkelijke belang van de klaarblijkelijke tegengestelden en verzoent daarbij alle veronderstelde contradicties, die in de weg staan van ons accepteren van de Velen als de waarheid van Ene en deze schepping als de manifestatie van de ene Allerhoogste Waarheid. In dit hoofdstuk heeft hij sommige van de klaarblijkelijke paradoxen behandeld, die strijden tegen een coherente uitleg van de oorsprong van dingen.

Het logische denkvermogen wordt geconfronteerd met de grootste paradox, wanneer het probeert om de sleutel te vinden tot de betekenis en rationale van dit kosmische proces. Als een noodzakelijke basis van onze opvattingen moeten we een Oneindig neerzetten als de oorzaak en de ondersteuning van deze wereld en de Bewustzijnskracht van de Ultieme Werkelijkheid als de Schepster van deze wereld. Maar voor onze perceptie is het Oneindige 'onbepaald', zo niet 'onbepaalbaar' en 'superbewust'. Hoe kon dan Onbewustheid of een totale Onwetendheid, die de oorspronkelijke toestand van deze wereld was, groeien uit het Superbewustzijn en hoe konden de kosmische bepalen komen uit een onbepaalbaar, kenmerkloos Brahman? Hoe konden alle veelvuldige bepalingen, deze wereld van namen en vormen, komen uit dat, wat de oorspronkelijke Onbepaalde of het oorspronkelijke Onbepaalbare was? Hoe is enige bepaling van het Onbepaalbare mogelijk? Bovendien is de rationale van het kosmische proces niet intellectueel onderscheidbaar. Er is niets in het Oneindige Bestaan om enige reden aan te tonen of enige clou te veroorloven voor de oorsprong van de bepalingen, die ER in plaats vinden; waarom zijn mensen en dingen gevormd en uitgebeeld, zoals zij zijn? Is er iets in het Oneindige onbepaalbare Bestaan om de oorsprong, vorm, en de trend van deze schepping aan te duiden? Er is klaarblijkelijk geen verklaring in het Oneindige Bestaan van het proces en het hoe en waarom van de vorm en de eigenaardige eigenschappen van materiële objecten.

De Wetenschap vat de energie op als de onderliggende oorzaak van alle scheppingen; maar deze energie wordt alleen gekend door zijn werkingen. De wetenschap kan verscheidene processen observeren en er notie van nemen, hen zelfs benutten, maar geen van hen is fundamenteel verklaarbaar. We vinden, dat de combinatie van zekere atomische oneindig kleine deeltjes resultaten of bepalingen produceren, die nieuw zijn en nogal verschillend van natuur, kwaliteit en vermogen van hun bestanddelen, bijvoorbeeld: twee moleculen waterstof met een molecule zuurstof produceren water, maar we falen om te begrijpen, wat in een vaste formule voor de combinatie van waterstof en zuurstof water kan produceren. Met andere woorden, wat kan in de twee gassen en hun combinatie in een vaste formule de verschijning en eigenschappen bepalen van water, dat evident een nieuwe schepping is? Want water is meer dan hoofdzakelijk een combinatie van waterstof en zuurstof in een vaste formule. Wat ontwikkelt zich vervolgens in de substantie

en de energie of zelfs in het uiterlijk en de opmaak van een zaad in een boom? Hoe is de boom geïmpliceerd in het zaad? Hoe bepaalt het zaad de vorm en het beeld van de boom? Klaarblijkelijk is er niets in de bepalende, zagezegd, het zaad, dat vooraf de vorm, natuur en eigenschappen bepaalt van de bepaling, zagezegd, de boom; de divergentie tussen de twee, de bepalende en het bepaalde is zo wijd, dat het onmogelijk is om te verklaren, hoe de ene uit de andere komt!

“Deze formules van de Wetenschap“ zegt Sri Aurobindo, “zouden het praktische hoe kunnen besturen van de Natuur’s processen, maar zij ontsluiten niet het intrinsieke hoe of waarom“.¹ Er zijn weer zoveel dingen, die incapabel zijn voor enige fundamentele uitleg met de hulp van het wetenschappelijke uitzicht; bijvoorbeeld: van de oorspronkelijke onbepaalde energie wordt gezegd, dat het de basis en oorzaak is van alle bepalingen; uit deze oorspronkelijke onbepaalde Energie komen generieke bepaalden van zichzelf en weer uit de generieke bepaalden ontspringen individuele bepaalden; elektrische energieën produceren positieve, negatieve en neutrale vormen van zichzelf en deze produceren weer verscheidene vormen; een solide toestand van het aardepincipe ontwikkelt in verscheidene vormen van aarde, rots enzovoort. Laten we nu het Levensprincipe nemen, bijvoorbeeld: wanneer het Levensprincipe tot stand gebracht wordt op de aarde gedurende de loop van de evolutie, produceert het eerst het plantenrijk, daarna variëteiten van dierlijke levens, klassen, soorten met oneindige individuele variaties en zo gaat het voort naar het menselijke leven en Denkvermogen met ook ontelbare individuele variaties. Tussen de oorspronkelijke bepaalde, namelijk, het Levensprincipe, helemaal tot de menselijke levens, is er een algemene basale overeenkomst of gelijkheid, waarop overvloedige variaties zich manifesteren; maar we zijn niet in staat om iets uit te vinden in een zodanige generieke bepaalde als het Leven, dat enige clou nodig heeft of levert voor de verscheidene bepalingen, die zich eruit vormen. Wat is de rationale van deze ontelbare variaties van namen en vormen in de koninkrijken van planten, dieren en mensen, en in feite in alle configuraties in de materiële natuur? Wat is het in de oorspronkelijke onbepaalde Energie om deze rijkdom te waarborgen van generieke of individuele variaties? Er is bijna geen enkel bevredigend antwoord, ofschoon enige verklaringen gewaagd zijn, die we op dit moment zullen onderzoeken.

Er wordt gezegd, dat een onbewuste blinde kracht, die willekeurig handelt, door een algemene kans alles schept, dat er geworden is. Het is een blinde energie van de Natuur, die erin slaagt om deze fenomenale wereld te bouwen, zonder enig vooraf bepalend principe, door herhaling van hetzelfde ritme van actie. Maar hoe kan een blinde en willekeurige actie van een vermoedelijk blinde kracht of Energie van de Natuur een zodanige hardnekkige orde teweegbrengen in het schema van dingen? Tenzij we aannemen, dat er een inherente Waarheid van dingen is, die geleidelijke gemanifesteerd wordt, hoe

¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II p. 7 (1ste Ed.)

kunnen we dan redelijkerwijze geloven, dat een hoofdzakelijk blinde en random actie van een onbewuste Kracht een orde gebracht heeft uit een wanorde, de kosmos uit chaos! Deze theorie van blinde kracht en random actie is gevolgd door een van Mechanische Noodzaak in dingen. Maar Mechanische Noodzaak kan het vrije spel niet uitleggen van variaties, die we vinden in de wereld om ons heen. Bovendien kan deze theorie van Mechanische Noodzaak de verschijning van bewustzijn niet verklaren. We moeten aannemen, dat Onbewustheid, die de eerste aanblik was van deze wereld, geen negatie van bewustzijn is en tenzij bewustzijn in een of andere vorm verweekeld was in de Onbewustheid, het niet tevoorschijn kon zijn gekomen gedurende de loop van de evolutie. In feite kunnen Mechanische Noodzaak of Blinde Kans de verschijning niet verklaren van bewustzijn, denkvermogen, intellect en alle mentale faculteiten, die de mens zo ver aanmerken als het belangrijkste product van de Evolutie en alle orde en regelmatigheid in de fenomenale wereld om ons heen. Het is echter tevredengesteld, dat er geen imperatieve orde is in dingen, maar het Denkvermogen legt zijn eigen besef van orde en regelmatigheid op aan zijn omgeving. Maar deze beweringen plaatsen deze doctrines in een dubbele contradictie: namelijk, de verschijning van bewustzijn, een radicaal verschillend principe uit Onbewustheid en de verschijning van het Denkvermogen met zijn ingeboren besef van orde en harmonie uit een wereld van random activiteiten, gecreëerd door Blinde Kans!

Er zijn enige andere theorieën, die affirmeren, dat het bewustzijn deze wereld gecreëerd heeft uit de oorspronkelijke Onbewustheid. Het is een extra-kosmische Schepper, wiens Wil deze wereld geschapen heeft uit een onbewuste Energie, juist zoals een pottenbakker poppen maakt uit een stom materiaal, namelijk klei. Het pottenbakker's denkvermogen en wil modelleren de poppen uit de klei; op gelijke wijze vormt het Denkvermogen en de Wil van de Schepper, Almachtig en Alwetend, deze wereld uit Onbewustheid en houdt Zichzelf gesluierd achter Zijn schepping. Alle wetten en bewegingen van het fysieke universum, die lijken te werken en stromen met mathematische precisie, zijn het gevolg van de impuls van het Goddelijke Denkvermogen en de Goddelijke Wil achter hen; de Schepper zou ook immanent kunnen zijn in Zijn schepping. Deze theorieën van een extra-kosmische of een immanente Goddelijke Schepper lijken enige van de moeilijkheden op te lossen van de voorgaande theoretici, maar zij kunnen bijna niet de vele uitstaande vragen verklaren, die voortdurend het menselijke denkvermogen belasten voor bevredigende antwoorden; wat, zou bijvoorbeeld gevraagd kunnen worden, is de rationale of zelfs de Goddelijke rechtvaardiging van deze arbitraire schepping? Waarom is het broze menselijke wezen gemaakt om te wentelen in onwetendheid en duisternis, getroffen door pijn, lijden en dood en de hele frustratie, die evident zijn deel op aarde zijn? Wat is de rechtvaardiging van een zodanige menselijke misère en wat is de voltrekking, waar deze schepping naar toegaat? Waar is het einde van deze klaarblijkelijk eindeloze rondten van geboorten en overliddens, waar de mens doorheen moet gaan, belast met alle onbekwaamheden van een onwetend bewustzijn? Er wordt

gezegd, dat dit een “Spel” is! Het zou moeilijk zijn om een spel voor te stellen, dat wreder en gedachtelozer zou zijn dan dit of tegenstrijdiger met de natuur van de Ene, die verondersteld wordt Goddelijk te zijn. Ja, deze en andere pertinente vragen vereisen acceptabele antwoorden.

Alle voorgaande verklaringen verklaren niets. Geen Theïstische opvatting van de schepping kan een bevredigende verklaring leveren van de ogenschijnlijke paradoxen in de materiële natuur. De meeste van de verbijsterende problemen zouden alleen opgelost kunnen worden op de hypothese, dat een Oneindig Bewustzijn verward is achter ogenschijnlijke materialiteit en Onbewustheid en het de dynamische creatieve activiteit is van dat bewustzijn, dat de stuwende kracht is achter de schepping. Het Oneindige heeft oneindige mogelijkheden en er kan gezegd worden, dat uit de oneindige mogelijkheden, die inherent zijn in het Oneindige Wezen, een bijzondere orde van de Waarheid geselecteerd is en uitgeworpen voor manifestatie; de schepping is een manifestatie op de basis van Materie, of onder een materiële vermomming, van enige waarheden of vermogens van het Oneindige Zelf uit Zijn eigen Wezen. In dat proces is het een Goddelijk schema, dat vervuld gaat worden door een geheime of verwarde Goddelijke voortstuwing. Wanneer deze hypothese aanvaardbaar gevonden wordt, zal het een correcte verklaring leveren voor ieder en elk onverklaard proces van de Natuur; het zal ons de clou geven voor het begrip van alle fenomenen, die we probeerden te verklaren door Kans, Mechanische Noodzaak, enzovoort. Het zou de aanwezigheid verklaren van een orde en ontwerp in de materiële natuur; het zal een betekenis vinden in de gigantische en wat verondersteld was te zijn, random bewegingen in de onbewuste Materie. En wat het belangrijkste is, het zou de geleidelijke verschijning verklaren van het bewustzijn uit een klaarblijkelijke onbewustheid door een proces van evolutie. Energie wordt ons verteld, creëert substantie; oorspronkelijk was het alleen een energie en uit de bewegingen van die Energie is de substantie van fenomenale wereld gevormd. Maar die Energie is niets anders dan de manifestatie van de Bewustzijnskracht, die, zo als het al geaffirmeerd is, de voortstuwing achter de schepping is; deze substantie van de fenomenale wereld is op overeenkomende wijze niets anders dan een vorm van manifestatie van het geheime Bestaan, dat inherent is in de genoemde Bewustzijnskracht. Het Bestaan of substantie, die inherent is in de Bewustzijnskracht, is een spirituele substantie, die niet waargenomen kan worden of begrepen door onze fysieke zintuigen: vandaar heeft door de actie van de frontale energie de genoemde bewustzijnskracht deze ruwe vorm aan de Materie gegeven, zodat het waarneembaar zou kunnen zijn voor de zintuigen: in feite is de Materie niets anders dan een waarneembare vorm van de oorspronkelijke Substantie of het Bestaan, dat verward is in de Bewustzijnskracht en het is de basis van het evolutionaire proces. De genoemde Bewustzijnskracht is verward in ieder en elk deeltje van deze schepping en het is de innerlijke Aanwezigheid, die de bewegingen voortdraagt van deze wereld tot in de kleinste details volgens een Goddelijk plan. Ieder en elk deeltje van wat we ‘Onbewuste Materie’ noemen, is beziel met deze Bewustzijnskracht, ieder atoom, is een slaapwandelaar, die in zijn

boezem het stomme geheim gevangenhoudt van de creatieve Bewustzijnskracht van het Goddelijke.

In het licht van de bovenstaande affirmaties is het dan niet langer moeilijk om ofwel de groei van een boom uit een zaad te begrijpen of de actie van het lichaam en het denkvermogen op elkaar en alle andere klaarblijkelijk onberekenbare aspecten van de relatie tussen deze twee elementen worden gemakkelijk te begrijpen. Het lichaam is niet werkelijk een homp inerte onbewuste Materie, het heeft een onderbewust bewustzijn van zichzelf: het is het onderbewuste instrument gemaakt voor de uitdrukking van een Mentaal, nee, Spiritueel wezen, dat het, voorlopig gesluierd, bewoont, onder de onwetendheid van het oppervlaktebewustzijn. De fenomenen van de geleidelijke verschijning van het bewustzijn uit zijn klaarblijkelijke tegengestelde lijkt niet langer onverklaarbaar te zijn.

Het is echter niet mogelijk om met enige zekerheid de waarheid te kennen of de geldigheid van de voorgenoemde hypothese door een externe benadering of een benadering van het materiële einde van de schepping. Terwijl de evolutie stap voor stap vooruitgaat, lijken het Leven en het bewustzijn tevoorschijn te komen, totdat het proces op het niveau komt van het menselijke Denkvermogen, maar het is niet mogelijk om de Waarheid uit te vinden achter deze evolutionaire beweging in de duisternis van de niveaus van de Materie en het Leven en alleen op het niveau van het Denkvermogen en de mensheid daagt eerst de mogelijkheid om de Waarheid te vinden door een methode, die erg verschillend is van die van een externe benadering van de fenomenale wereld. Bewustzijn is het fundamentele feit van het bestaan. Het Bewustzijn ontwaakt geleidelijk stap voor stap uit zijn verdoving van onbewustheid --- "een onpeilbare zwijm van ongevoeligheid --- door de verscheidene stadia van de evolutionaire beweging en het is een geleidelijke ontwaking van dit bewustzijn in het menselijke denkvermogen, dat het hele mysterie van de schepping zal ontwarren. Het normale menselijke denkvermogen is zelfs nu doordrenkt van de egoïstische onwetendheid, onnozel voor alle kennis van de diepten achter zijn oppervlaktebewustzijn: het moet zich binnenwaarts keren om het geheim te vinden van het Bewustzijn door het geheim te kennen of de waarheid van zijn eigen wezen.

We vinden het echter extreem moeilijk om uit de constante werveling te komen van gedachten en alle toestanden en processen, die voortdurend gebeuren in het denkvermogen --- een onophoudelijke stroom van allerlei soorten mentale activiteiten, die ondanks onszelf lijken te stromen; in feite vinden we, dat we hulpeloze slachtoffers zijn van verscheidene gedachten en processen, die niet door onszelf bepaald worden, maar door onze gewoonten, ons temperament, onze cultuur, omgeving, traditie, enzovoort. Door een allerhoogste inspanning van de wil zouden we ons kunnen losmaken gedurende een tijd, van deze mentale determinaties, maar we falen om hun bron en oorsprong uit te vinden, met het resultaat, dat de waarheid van ons werkelijke wezen of onze totale natuur doorgaat met gesluierd te zijn in een duistere sluier van mysterie en onwetendheid. Alleen door het yogische proces

wordt zelf-observatie mogelijk. Door dat proces vinden we, dat deze toestanden en processen of bepalingen van het denkvermogen, zagezegd, de gedachten, concepten, sentimenten en allerlei soorten mentale acties en reacties, waarmee we voortdurend familiair zijn, niet opkomen uit het denkvermogen zelf; er wordt gevonden, dat zij stromen zijn of golven van een of andere mentale energie, die komt uit een of ander universeel Denkvermogen of andere denkvermogens en ons denkvermogen binnendringen en overlopen van vanbuiten, maar zij worden foutief genomen door ons denkvermogen voor zijn eigen toestanden en processen. Door naar binnen te gaan, kunnen we het subliminale denkvermogen waarnemen; we ontdekken een Mentaal wezen, een Purusha, als een stille getuige voor alle activiteiten aan de oppervlakte. We kunnen ook vanaf dat niveau vinden, dat ons denkvermogen een machine lijkt te zijn voor het ontvangen en propageren van alle soorten kosmische gedachtegolven met suggesties, golven van gevoel, die komen van vanbuiten en zij lijken opgelegd te worden aan het kalme en onbepaalde bestaan van de Purusha, een kalme en stille getuige. Zelfs in dit stadium falen we om af te komen van de verscheidene conflicterende mogelijkheden, die zichzelf presenteren aan ons en alleen door ons onderzoek verder uit te breiden door binnen te gaan in een kosmische toestand van bewustzijn, zouden we het integrale principe kunnen vinden, dat voor ons de oorsprong openbaart van deze Universele krachten en de rationale van de fundamentele bewegingen van de Kosmische Natuur.

In dit laatste hoofdstuk van het eerste volume van Het Goddelijke Leven geeft Sri Aurobindo geeft ons een uitgebreide beschrijving van het Bovenmentale Bewustzijn. Het heeft de capaciteit van het hebben van directe kennis van de Kosmische Waarheden en er kan redelijk gehoopt worden, dat op het niveau van Bovenmentaal Bewustzijn sommige van de conflicterende spirituele ervaringen hun oplossing zouden kunnen vinden en we zouden een glimp kunnen hebben van de waarheid over de een of andere oorspronkelijke werking van dingen. Inderdaad zegt Sri Aurobindo, dat op het niveau van het bovenmentale bewustzijn het helder wordt, dat een Transcendentale Werkelijkheid de basis en ondersteuning is van het individu en de kosmos en beiden zijn een zelf-expressie, echter voorlopig gesluierd, van de Transcendente Werkelijkheid. Maar bovenmentale kennis lost niet sommige van de oorspronkelijke problemen op, die deze wereld voor ons presenteert, namelijk: of de wereld, die deze mentale Persoon of het Denkvermogen waarneemt, werkelijk een zelf-expressie is van enige waarheden van zijn eigen spirituele wezen of dat het alleen een creatie is, die aan hem opgelegd wordt door de Natuur of Prakriti, of dat het niet meer is dan hoofdzakelijk een fantasie van het Oneindige zonder enige blijvende werkelijkheid, die opgelegd aan Zijn zuivere onbepaalbare bestaan; dit zijn de gezichtspunten van de schepping, waarvoor het Bovenmentale niet in staat is om een integrale oplossing te leveren.

De bovenstaande problemen worden moeilijk qua oplossing, niet alleen als gevolg van het inherente onvermogen van de menselijke Rede om

klaarblijkelijke tegenstellingen op te lossen, maar ook als gevolg van enige conflicterende ervaringen op zekere niveaus van ons bewustzijn. In de totale ervaring van het bovenmentale of zelfs in de hoogste gebieden van het denkvermogen worden we geconfronteerd met een oppositie, die ons leidt naar de twee allerhoogste contradicties, die alleen opgelost kunnen worden in het licht van een meeromvattende en integrale spirituele ervaring. Hier geeft Sri Aurobindo ons evident een beschrijving van zijn eigen spirituele ervaringen, terwijl hij voortgaat met te verklaren, dat we in de hoogste gebieden van het denkvermogen een Zelf vinden, dat kenmerkloos, zelf-evenwichtig, en zelf-voldoende, stil, kalm en immobiel is en een machtige dynamiek van een creatief Bewustzijn en Kracht, die de voortstuwung is achter de wereld van namen en vormen, die elkaar confronteren; deze twee aspecten van de ervaring lijken contradicties van elkaar te zijn en deze verdeling of ogenschijnlijke oppositie is gesublimeerd in de opvatting van een Nirguna en een Saguna Brahman, de ene onpersoonlijk, zonder kwaliteiten, zonder relaties en bepalingen en de andere met ontelbare kwaliteiten en de bron van alle bepalingen. Wanneer men steeds verder gaat, arriveert men bij twee wederzijds exclusieve alternatieven, namelijk een Absolute, dat leeg is van alle relaties en een alomtegenwoordige Godheid, een Oneindige Meester van alle relaties, die de kosmos doordringt en de voortstuwung is achter alle creatieve activiteiten. Voor het rationele denkvermogen kunnen deze twee evenwichten niets anders dan verschijnen als wederzijds exclusief, maar het bovenmentale bewustzijn accepteert, terwijl het de waarheid van deze beide evenwichten toelaat, hen als de aspecten van een Allerhoogste Transcendentie, die hen beide ondersteunt.

Het rationele denkvermogen wordt verwonderend achtergelaten, wat het ondefinieerbare iets kan zijn, waaruit zulke wederzijds exclusieve alternatieven geëmaneerd zijn? Het moet een of ander ondefinieerbaar mysterie zijn, waarvan het menselijke denkvermogen geen opvatting kan vormen; op zijn best kunnen we alleen enige van de aspecten kennen van dit allerhoogste mysterie in een of andere soort spirituele ervaringen, maar een integrale realisatie van het de gehele Waarheid lijkt aan onze beste inspanningen te ontsnappen en lijkt voor altijd *avāñmānasagocarah* te blijven. Nu staan we oog in oog met twee ogenschijnlijke allerhoogste tegenstellingen, die een oplossing nodig hebben. Wanneer het Allerhoogste Absolute een Onbepaalbare is, is er dan Er uit geen bepaling of schepping mogelijk? Wat is dan de bron en ondersteuning van deze schepping of universum, die ongetwijfeld bestaat? Er wordt vaak beweerd, dat het Absolute niets te maken heeft met deze schepping, omdat Hij onbepaalbaar is en deze schepping een kosmische voorstelling is, die opgelegd wordt aan het eeuwige blanco van het onbepaalbare of Absolute Parabrahman; maar wie heeft deze kosmische voorstelling op het Onbepaalbare geworpen of opgelegd, zou er gevraagd kunnen worden. Moet dit relatieloze Brahman, dat vrij is van alle relaties en alle mogelijkheden van bepalingen, dat volgens dit inzicht de bron van het Vermogen is, dat deze kosmische voorstelling op het Onbepaalbare geworpen heeft, ergens anders zijn? Wanneer toegegeven wordt, dan is het niet langer

mogelijk om het bestaan te poneren van het Ene en Enkele Absolute Parabrahman; met andere woorden, om te affirmeren, dat deze creatieve activiteit (of Maya, zoals het genoemd is) niets te maken heeft met Brahman en dat het geen vermogen is van Brahman, die onbepaalbaar is, is het vernietigen van juist de basis van de filosofie van Adwaitavada of de Monistische opvatting van een enkel Parabrahman --- de Ene zonder een Tweede, *ekamevādvītyam*; het introduceert een dualisme, dat overeenkomt met dat van de Shankya filosofie, waar het moeilijk vanaf kan komen. Wanneer aan de andere kant beweerd wordt, dat Brahman de enkele Allerhoogste Werkelijkheid is, dan moet, wat er ook geworden is, een of ander evenwicht moet zijn van die Ene Werkelijkheid. Zelfs, wanneer toegegeven wordt, dat de wereld illusoir is, dat het geen blijvend bestaan heeft of dat het een kosmische voorstelling is, dan moeten zelfs dan al deze voorstellingen gebeurd zijn in het bewustzijn van het Enkele Bestaan en als zodanig moeten zij “subjectieve bepalingen van het Onbepaalbare” zijn? Wanneer, aan de andere kant, deze schepping als werkelijk genomen moet worden, dan zou de kwestie wat betreft haar bron en oorsprong onmiddellijk opkomen, omdat gezegd wordt, dat Parabrahman onbepaalbaar is en vrij van alle bepalingen: we lijken verbijsterd te zijn door een supra-rationeel onverklaarbaar mysterie, *anirvacanīya*.

Al deze mentale verwarringen kunnen vermeden worden door een begrip van het ware belang en natuur van de ‘onbepaalbaarheid’ van het Absolute. Deze term ‘Onbepaalbaar’ moet niet opgelegd worden aan het Absolute in de zin van een onvermogen, zogezegd, niet in de zin, dat het Absolute niet in staat is tot zelfbepaling; het moet eerder begrepen worden in de zin, dat het Absolute niet beperkt kan worden door enig aantal van bepalingen, of dat een oneindig aantal bepalingen de capaciteit of potentie van het Absolute niet uit zou kunnen putten voor verdere bepalingen. Alleen in dit allesomvattende besef moeten we de onbepaalbaarheid bekijken van het Absolute en daarbij de sleutel vinden voor de oplossing van de verscheidene contradicties van onze partiële spirituele ervaringen. Maar het Bovenmentale zou ons geen oplossing geven van de blijkbare tegenstelling tussen het Allerhoogste Absolute en de kosmische bepalingen. Alleen voor een Supramentaal Waarheidsbewustzijn wordt het hele mysterie ontrafeld en “voor het Supramentale is de Allerhoogste daarom geen rigide Onbepaalbaar en alles-ontkennend Absolute”. “Het Oneindige van het Wezen” zegt Sri Aurobindo “moet ook een Oneindig van Vermogen zijn; omdat het in zichzelf een eeuwige rust en stilte bevat, moet het ook capabel zijn tot een eeuwige actie en schepping”² Het Oneindige heeft oneindige mogelijkheden, eindeloze waarheden van zijn eigen Wezen en de schepping is een zelf-manifestatie, dat is te zeggen, een manifestatie van de een of andere van de waarheden van het Oneindige in overeenstemming met een vooropgesteld plan. In feite brengt het creatieve aspect van het Oneindige of Goddelijke Absolute in de manifestatie een bijzondere waarheid van zijn Wezen uit een “niet-manifeste

² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 28 (1st. Ed.)

verborgen staat”, en die bijzondere waarheid zou zich ontwikkelen volgens zijn *svarūpa svabhāva* door een proces van evolutie --- wat verward was moet ontwikkelen volgens de waarheid van zijn wezen. Ons denkvermogen observeert alleen een deel, en een extern deel daaraan, van het volledige proces en daarom ziet het de occulte imperatieven niet achter de fenomenale wereld, die de bewegingen en vormen van de schepping bepalen. Aldus zien we, onwetend van de heimelijke voortstuwing achter de wereld, om ons heen, het denkvermogen kan niet raden, wat in het zaad de boom voortbrengt, of met andere woorden, wat is het bepalende in het zaad, dat de vorm en grootte en andere eigenschappen van de boom bepaalt; al deze zijn gesluierd voor ons en alleen voor het Supramentale Waarheidsbewustzijn zijn deze occulte bewegingen en imperatieven, alle bepaalden blijkbaar, in feite staat het hele mysterie van de Ene en de Velen, de status en de dynamiek alle klaarblijkelijke tegenstellingen van een lager bewustzijn, volledig verklaard.

Het Absolute Parabrahman openbaart Zichzelf aan een directe en substantiële ervaring als een eeuwig Bestaan, een eeuwig Bewustzijn en een eeuwige Zaligheid of Heerlijkheid van Bestaan. In de lagere niveaus van bewustzijn is het mogelijk om overweldigd te worden met het een of andere van dit drieëne aspect van het Absolute en ieder van hen op hun beurt te beschouwen als verschillend en exclusief; op het niveau van het supramentale bewustzijn zouden deze een onscheidbare Drie-eenheid blijken te zijn en de bepalenden van de veelvuldige bepaalden in de schepping. Deze wereld begon met onwetendheid en onbewustheid en er is een geleidelijke ontwaking geweest van het verwardde bewustzijn, terwijl de wereld stap voor stap vooruitging door de evolutionaire beweging van haar initiële stadium van onbewustheid en materialiteit, helemaal tot aan de zelfbewuste mensheid --- dit is de trend van de zelf-manifestatie van de Geest en ons denkvermogen moet geleidelijk ontwaken tot de Ware Kennis, die gesluierd is achter zijn huidige onwetendheid.

Onbepaalbaarheid kan niet anders dan een noodzakelijk element zijn in onze opvatting van het Absolute; maar voor ons redenerende intellect zal het een contradictie in terminus zijn om te verklaren, dat deze schepping een bepaling is van het Onbepaalbare, alleen wegens een gebrek van waardering van de juiste betekenis van de onbepaalbaarheid van het Absolute.

We zullen nu een poging doen om zover als mogelijk het correcte belang en de correcte betekenis op te helderen van onbepaalbaarheid. We zijn eindige menselijke wezens met beperkte vermogens en capaciteiten. Ieder van ons heeft zekere gefixeerde en goed gedefinieerde kwaliteiten, goed, slecht of onbeduidend, die hem afbakenen van de anderen; sommige van deze kwaliteiten zouden verworven kunnen zijn, anderen kunnen geërfd zijn en in ieder geval is ieder mens alleen een bundel van deze kwaliteiten, die toegekend kunnen worden aan hem en niets meer. Nu zou het dan helder moeten zijn, dat ik, een menselijk wezen, niet alleen gekend ben door mijn enkele gefixeerde en goed gedefinieerde kwaliteiten, maar dat ik ook door hen beperkt ben. Daar mijn vermogens en capaciteiten beperkt zijn, word ik

bepaald of gedefinieerd door mijn enkele capaciteiten of kwaliteiten. Het Absolute Goddelijke, aan de andere kant, heeft een oneindig aantal kwaliteiten of waarheden van Zijn wezen en daarom oneindige en onbeperkte vermogens van manifestatie. Het Allerhoogste Wezen is niet, zoals eindige objecten of eindige wezens gefixeerd, beperkt of bepaald door enig beperkt aantal van capaciteiten, hoe talrijk zij opgevat zouden kunnen worden om te zijn en daarom is Hij onbepaalbaar, onuitputtelijk. Hij wordt niet bepaald of gedefinieerd door enige bepaling of enig aantal van bepalingen of manifestatie van de waarheden van Zijn wezen, die onuitputtelijk zijn. Een oneindig aantal en verscheidenheden van Zelf-manifestatie zouden in het Absolute Goddelijke oneindige potenties achterlaten voor verdere manifestaties; Zijn potenties zijn onuitputtelijk, ondefinieerbaar en onbeperkbaar; dit is het werkelijke belang en de betekenis van onbepaalbaarheid, zoals toegepast op Brahman en in deze zin maakt onbepaalbaarheid de oneindige bepaalden mogelijk, die eruit gevormd zijn, want "het kan oneindig alle dingen zijn, omdat het niets in het bijzonder is en enige definieerbare totaliteit teboven gaat".³

Het Absolute Goddelijke is de bron van alle bepaalden en alles, dat geschapen is, heeft zijn fundamentele waarheid in Zijn onbepaalbaarheid. Het Allerhoogste Bestaan houdt in Zichzelf de waarheden verward van de wereldmanifestatie; op zijn lumineuze hoogten is Het een lumineus volkomen Superbewustzijn en aan het andere eind is de donkerste nacht van Onbewustheid zichtbaar, "een onpeilbare zwijm van ongevoeligheid"⁴, waarin de Geest Zich ondergedompeld heeft en de creatieve beweging is niet meer dan een langzame en geleidelijke ontwaking van de Heer uit Zijn Zelfopgelegde verdoving van onbewustheid. Gedurende het proces van ontwaken uit zijn slaap van onbewustheid en materialiteit volgt de Geest alle regels van zelfopgelegde beperkingen aan Zichzelf: dit is de reden, waarom Onwetendheid, een vermogen van Kennis en een ondergeschikte beweging, voortgaat naar Kennis met grote moeilijkheid, zelfs terwijl het verwardde Bewustzijn zich ontwikkelt uit zijn involutie in onbewustheid en materialiteit door zijn klaarblijkelijke tegengestelden --- de duistere nacht van materiële onbewustheid en onwetendheid, die het begin is van de schepping zou juist de tegenstelling kunnen lijken van het Goddelijke Superbewustzijn, maar "Het is geen ontkenning, het is een term, een formule van het oneindige en eeuwige Bestaan."⁵

Op het niveau van Supramentale cognitie staan het mysterie van de schepping, de waarheid van de Ene en de waarheid van de Velen, de waarheid van de Eenheid achter de Veelvuldigheid, in feite alle ogenschijnlijke conflicten en contradicties, die de oplossing verbijsteren op de lagere niveaus van bewustzijn, volledig verklaard. De wereld lijkt niet meer een illusie te zijn,

³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 34 (1st. Ed.)

⁴ *Idem*, p. 37 (1st. Ed.)

⁵ *Idem*, p. 38 (1st. Ed.)

een droom, zonder enige blijvende Realiteit, dan het Absolute een lege Nietsheid lijkt te zijn, leeg van alle inhouden. Sri Aurobindo zegt “Het Absolute is geen mysterie van oneindige blankheid, noch een allerhoogste som van negaties; niets kan manifesteren, dat niet gerechtvaardigd is door een of ander zelf-vermogen van de oorspronkelijke en alomtegenwoordige Werkelijkheid”.⁶

⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 40 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK II

BRAHMAN, PURUSHA, ISHWARA --- MAYA, PRAKRITI, SHAKTI

IN het laatste hoofdstuk verklaarde Sri Aurobindo het correcte belang en betekenis van de onbepaalbaarheid van Brahman. Het Absolute of de Allerhoogste Werkelijkheid is geen zuiver relatieloze onbepaalbare 'X,' leeg van alle inhouden, noch een oneindige blankheid. Het Absolute is integendeel de Allerhoogste Werkelijkheid of Brahman, die de ondersteuning is en basis van alles, dat geworden is; Zijn onbepaalbaarheid is de eeuwige bron en voortstuwing van eindeloze bepaalden. Welke taal kan volledig de prachten uitdrukken van Zijn veelvuldige bepaalden? De normale menselijke taal faalt om een adequate beschrijving te geven van het Allerhoogste Bestaan, dat niet komt binnen gezichtskring van de gewone menselijke opvatting. Er is een Spiritueel Wezen in ieder menselijk hart, een Vlam, die geboren is uit de Goddelijke Overvloed en aan dit Spirituele Wezen openbaart de Allerhoogste Werkelijkheid Zichzelf; aldus is het Allerhoogste Bestaan zelf-evident voor Zichzelf door een kennis door Identiteit; noch door de allerhoogste inspanning van het intellect, noch door rigide definities of onderscheidingen --- onze familiale methoden om kennis te verwerven --- is het mogelijk om de Alomtegenwoordige Werkelijkheid te kennen. Aan een spirituele ervaring openbaart dit Onuitsprekelijke enige van de fundamentele waarheden van Zijn wezen, waarvan "een taal, zoals we uitgehamerd vinden in de subtiele en zwangere massiviteit in de Veda en de Upanishads" ons alleen een nabije benadering kan geven; "onze manier van kennen moet geschikt zijn voor dat, wat gekend moet worden"⁷ en daarom zal het menselijke denkvermogen gewend moeten zijn aan de logica van het Oneindige, voordat enige glimp van de fundamentele waarheden van het Wezen van de Allerhoogste Werkelijkheid verkregen zal worden door het menselijke begrip.

Deze Allerhoogste Werkelijkheid of de Allerhoogste Brahman is, zoals we al verklaard hebben, capabel tot oneindig bepaalden; men kan geen ene limiet fixeren aan de manier en omvang van Zijn Zelf-manifestatie. Brahman of de Allerhoogste Werkelijkheid openbaart Zichzelf in zijn drie essentiële aspecten als Atman, Purusha, Ishwara. De Allerhoogste Brahman is een Absolute, die alle relativiteiten in Zijn omarming neemt, wat de bron is en ondersteuning van alle relatieven, anders dan de opvatting van de Westerse Metafysica, volgens welk het Absolute een oneindige blankheid is, leeg van alle relatieven. Volgens de Upanishads is 'Alles, dat is, Brahman'; Brahman is de ondersteuning en de

⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 40 (1st. Ed.)

Kracht, die alles en ieder wezen onderhoudt, Brahman is de Ananda, waarzonder niemand zou kunnen leven. Brahman is het transcendente en Supra-Kosmische Bestaan, dat de kosmos onderhoudt, Het is het Kosmische zelf, dat verwickeld is in de kosmos en het ondersteunt, en Brahman is ook het Zelf van ieder en elk individu. Brahman is de werkelijkheid van alle dingen, die we zien in het zelf en de natuur. In de woorden van Sri Aurobindo "Brahman, de Ishwara, is dit alles door zijn Yoga-Maya," dat is te zeggen, "door het vermogen van zijn Bewustzijnskracht, uitgezet in zelf-manifestatie: hij is het Bewuste Wezen, de Ziel, de Geest, de Purusha en is door zijn Natuur, de kracht van zijn bewuste zelf-bestaan alle dingen; hij is de Ishwara, de... Al-heerser, en door zijn Shakti, zijn bewuste Vermogen, manifesteert hij zichzelf in de Tijd en bestuurt het Universum".⁸ De Absolute of Alomtegenwoordige Werkelijkheid of Brahman manifesteert Zichzelf dan aan ons in Zijn drie fundamentele aspecten, zoals we juist verklaard hebben, namelijk, Atman, Purusha en Ishwara met zijn Bewustzijnskracht, die ook verschijnt als Maya, Prakriti en Shakti. Laten we duidelijk maken, dat er uiteindelijk een en dezelfde werkelijkheid is met zijn Bewustzijnskracht: het manifesteert Zichzelf alleen in de drie evenwichten, zoals eerder gezegd. De Bewustzijnskracht van Brahman is conceptueel creatief voor deze Wereld --- *ātmamāyayā*; een verschillend evenwicht van dezelfde Bewustzijnskracht, als Prakriti, werkt alle dingen uit onder het getuigende oog van het Bewuste Wezen of Purusha, en het is weer een ander evenwicht dat als Shakti het hele Goddelijke plan van de schepping uitwerkt onder de begeleiding van de Heer en Ishwara. In feite is het dezelfde Brahman, die onder verschillende evenwichten de verbinding is en de Waarheid achter alle "klaarblijkelijke ongelijksoortigheid en onverenigbaarheid van de suprakosmische Transcendentie, de kosmische universaliteit en de gescheidenheid van ons individuele bestaan; het Absolute, de kosmische Natuur en wijzelf zijn verbonden in eenheid door het drieëne aspect van deze ene Werkelijkheid".⁹

Het drieëne aspect van deze Ene Werkelijkheid, Parabrahman, heeft Zichzelf dan ingezet in de drie evenwichten van transcendentie, kosmiciteit en Individualiteit; met andere woorden, Het is de Bron van deze schepping in zijn transcendente evenwicht, Het doordringt of is immanent in de schepping als het Kosmische Wezen en Het is ook de Goddelijke Purusha in het menselijke hart als het centrum van menselijke individualisatie. Een correcte waardering van deze integrale waarheid zou alle of het meeste van de verwarringen verwijderen van het rationele denkvermogen. Een beetje uitwerking is nodig om de oorzaken te vinden van de verscheidene verwarringen, die opkomen in het menselijke denkvermogen, wanneer het geconfronteerd wordt met deze nieuwe orde van de Waarheid, wanneer het gevraagd wordt om de werkelijke betekenis en belangrijkheid te accepteren van eenheid in diversiteit en alle veronderstelde tegenstrijdigheden van deze wonderbaarlijke schepping.

⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 45 (1st. Ed.)

⁹ *Idem*, Vol. II, p. 46-47 (1st. Ed.)

Normaal heeft het menselijke intellect geen moeite om dingen te begrijpen, waarmee het ervaring heeft of een voorgaande ervaring gehad heeft. Het heeft geen moeite om snel de waarheid te aanvaarden van ook die evenementen en gebeurtenissen, die niet strijden tegen de regels en conventies van het logische denken. Maar het logische denkvermogen zal uit zijn gerei geworpen worden en weigeren om enige verklaring of suggestie te accepteren met respect tot evenementen en dingen die tegen alle canons inlopen van het rationele denken. "Het denkvermogen is een instrument van analyse en synthese, maar niet van essentiële kennis";¹⁰ zijn methode van kennis verwerven is gebaseerd op een besef van afgescheidenheid en vandaar kan het definitieve kennis hebben van eindige dingen en van hun delen en bijkomstigheden en niet van het integrale geheel, tenzij als een assemblage van delen. Bovendien kan het niet verzoenen, wat voor hem flagrante tegenstrijdigheden zijn; voor het logische denkvermogen is, bijvoorbeeld, 'zwart' 'zwart' en zeer onderscheiden van 'wit', en een bepaald ding kan niet tegelijkertijd zwart en wit zijn; 'Een' kan 'Een' blijven of doorgaan te zijn, zolang als het niet opgebroken wordt in de 'Velen'; het kan niet bevatten, hoe de 'Ene' de 'Velen' wordt en het toch doorgaat met 'Een' te zijn; het kan zich niet voorstellen, hoe van het 'Geheel' gezegd kan worden, dat het gelijk is aan zijn 'Delen'. Deze opvattingen zijn voor het menselijke denkvermogen logisch onhoudbaar en daarom is het verbijsterd, wanneer het gevraagd wordt om te accepteren, dat "het Onbepaalbare zichzelf bepaalt als oneindig en eindig, de Onveranderbare laat een constante veranderbaarheid toe en eindeloze verschillen,... de Onpersoonlijke creëert of ondersteunt persoonlijkheid, is zelf een Persoon... de Universele individualiseert zichzelf en het Individu universaliseert zichzelf; Brahman is tegelijkertijd leeg van kwaliteiten en capabel tot oneindige kwaliteiten, de Heer en Doener van de werken, maar toch een niet-doener en een stille getuige van de werkingen van de Natuur".¹¹ Het rationele denkvermogen is goed dichtbij uitgeworpen te worden uit zijn verstand in het gezicht van al deze tegengestelde beweringen. Vandaar dat alles, dat gezegd is over de zelf-manifestatie van de Ene en Allerhoogste Werkelijkheid, de verste strekking teboven gaat van de menselijke voorstelling en een of andere onbegrijpelijke magie lijkt te zijn voor het rationele denkvermogen; de reden voor een zodanige verbijstering is niet ver te zoeken. Het menselijke denkvermogen heeft enige opvattingen gevormd over mensen en dingen uit zijn ervaring van de eindige werken van de fysieke natuur. Het observeert enige evenementen en door enige logische processen toe te passen, trekt het conclusies, waarop het een indirecte kennis bouwt van de externe wereld onder de categorieën van ruimte en tijd. Het denkvermogen probeert deze kennis algemeen en universeel te maken en probeert het zelfs toe te passen op het begrip van supra-fysieke werkelijkheden en op de prachten van het Ruimteloze en Tijdloze. Het zou geapprecieerd moeten

¹⁰ *Idem*, Vol. I, p. 152 (1st. Ed.)

¹¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. I, p. 47, 48 (1st. Ed.)

worden, dat er verschillende ordes van werkelijkheid zijn en dat de waarheden of opvattingen, die zich goed houden in respect tot een orde van werkelijkheid, niet van toepassing zouden zijn op anderen. De wet van actie en reactie, bijvoorbeeld, van de moleculen en de cellen, die het menselijke lichaam samenstellen, zouden gedeeltelijk de werking van het lichaam kunnen verklaren, maar zij zullen de werking niet verklaren van de mentale en vitale delen in ons, die niet fysiek zijn en daarom hebben zij een subtielere modus van werking van zichzelf. Aldus zouden onze eindige en beperkte kennis eindige objecten en dingen kunnen verklaren, maar zij kunnen de werkingen niet verklaren van de Oneindige en Suprafysieke werkelijkheden, die behoren bij een verschillende orde van werkelijkheid en kunnen niet gemaakt worden om te conformeren met de regels en conventies van een eindige redenering. Een erg verschillend instrument is nodig om te peilen in de werkelijkheid van het Supra-rationele; alleen intuïtie en innerlijke ervaring kunnen ons begeleiden naar de diepzinnigheid van het Onuitspreekbare.

Moeten we dan de acties of werkingen en in feite alle dynamiek van de Allerhoogste Werkelijkheid beschouwen zonder enige reden of logica achter hen? Er is een zekere logica en reden achter alles, dat geworden is, achter alles, dat gebeurt in de wereld om ons heen, maar het is geen mentale, maar een Supramentale reden, omdat het veel complexer en uitgestrekter is en alles bevat, dat zelfs de hoogste vlucht van onze verbeelding niet kan bereiken. Vandaar dat gezegd wordt "wat magisch is voor onze eindige rede is de logica van het Oneindige".¹² We proberen alle evenementen te beoordelen door hun externe oorzaken of omstandigheden te onderzoeken en falen daarbij om de rationale te ontdekken van verscheidene evenementen en gebeurtenissen. Onze rede is een instrument van onwetendheid; het past dezelfde rigide regels en conventies toe van de menselijke logica op dingen, die buiten het gezichtsveld zijn van de intellectuele kennis. Er is een Goddelijke voortstuwing achter de schepping, die werkt om enige van de oneindige mogelijkheden van de Allerhoogste Brahman te veranderen in actualiteiten door een proces van evolutie; het intellect kan alleen een indirecte en twijfelachtige kennis construeren van de fenomenale wereld uit materialen, die ingebracht zijn door de zintuigen; het heeft geen direct gewaarzijn van de Waarheid en daarom ziet het niet de goddelijke imperatieven niet achter de evolutionaire beweging. Alleen de intuïtie kan ons een glimp geven van de werking van de Goddelijke Wil, die niet gebonden is door de regels en conventies van de eindige logica; ons menselijke intellect kan ook geen integraal zicht nemen van dingen en in het licht van zijn partiële visie kan het niet het principe zien en de dynamische werking van het Oneindige Wezen. Wat het menselijke intellect beschouwt als onethisch of irrationeel door alle standaarden van het eindige bestaan, zou volmaakt goed kunnen zijn en rationeel, wanneer het beschouwd wordt vanuit een veel omvattender gezichtspunt. De wegen van het Oneindige in het uitwerken van een kosmisch doeleinde kan niet juist beoordeeld worden door

¹² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 52 (1st. Ed.)

alle normen van het menselijke gedrag of de regels en conventies van de logische redenering. Het is echter niet mogelijk om door ons de rede te overtuigen om volledig af te treden ten gunste van de intuïtie, die helemaal niet georganiseerd is en die vaak vermengd is met zoveel mentale stof. We moeten de rigiditeit zoveel mogelijk verzachten van de menselijke rede en er een plasticiteit aan opleggen om het zo in staat te stellen de Waarheid te begrijpen in zijn verschillende houdingen. We zouden, bijvoorbeeld, een ervaring kunnen hebben van een bijzonder aspect van het Oneindige, maar we zouden dat niet moeten nemen als een exclusief aspect en uit die ervaring generaliseren, dat dat aspect de hele waarheid is van het Oneindige; we moeten leren en herinneren, dat het Oneindige veelvuldige aspecten heeft en we zouden niet rigide aan een van hen vast moeten houden als het Totale Oneindige en de hele rest uitsluiten als onwerkelijk. Om het Oneindige te kennen, moeten we weten, dat het een grenzeloze totaliteit is; we moeten de delen kennen, zowel als de totaliteit, waarvan zij delen zijn, het ene of het andere deel te kennen als de hele Waarheid, is een onwetendheid. Laten we proberen om dit punt verder te verhelderen: er is, bijvoorbeeld, verklaard, dat de Allerhoogste Werkelijkheid Zichzelf gemanifesteerd heeft in zijn drie fundamentele evenwichten van Transcendentie, Kosmiciteit en Individualiteit, dat is te zeggen, het Stille zelf, het Dynamische Wezen of Iswara en het individuele of Purusha aspect ervan; iedere van deze drie evenwichten is alleen een aspect van de Werkelijkheid en geen van hem moet genomen worden als de hele waarheid met de uitsluiting van de andere twee. Dus, wanneer we alleen het aspect van het Zelf zien en concentreren op zijn statische stilte, dan verliezen we het dynamische of kosmische aspect van het Oneindige; wanneer we alleen concentreren op de Iswara of het Dynamische aspect, dan missen we de Eeuwige Status of het Zuivere Bestaan, dat de basis is en ondersteuning van alle manifestaties en wanneer we op gelijke wijze alleen concentreren op het Purusha-Prakriti aspect, dan missen we hun eenheid. Onze rede moet plastisch genoeg zijn om de integrale natuur te begrijpen van de Werkelijkheid en niet de fout te maken om een accent te leggen op enige van Zijn verscheidene evenwichten met uitsluiting van alle andere. We zouden daarom nu moeten zien, dat al onze moeilijkheden meer of minder conceptueel zijn en verbaal en niet werkelijk; in feite is er geen inherente contradictie tussen de verscheidene evenwichten van Brahman en onze opvatting van het Absolute als Onbepaalbaar strijdt tegen het bestaan en de werkelijkheid van het universum; we appreciëren het juiste belang niet van de 'onbepaalbaarheid van het Absolute'; het moet niet genomen worden als een 'onvermogen' ten dele van het Oneindige en Onbepербare --- het moet begrepen worden als vrijheid van enige beperking door zijn eigen bepalingen, dat is te zeggen, Zijn vermogen van bepaling is niet beperkt door enig aantal van bepalingen; Het zou oneindig door kunnen gaan en toch de capaciteit van verdere bepalingen behouden; het moet niet begrepen worden als ontkenning, maar als een onmisbare conditie van oneindige bepalingen. Door dit punt is grondig gegaan in het laatste hoofdstuk. Dezelfde verzoening zou ook van toepassing zijn op alle andere veronderstelde contradicties, die wel haast

onoplosbaar lijken te zijn, zoals bijvoorbeeld: tussen vormloosheid en vorm, tussen ons concept van het Oneindige, vrij van alle kwaliteiten en onze ervaring van een Oneindig met ontelbare kwaliteiten, tussen ons idee van de Ene en de Velen, enzovoort. Het Oneindige is onbeperkbaar op iedere manier, vrij om Zichzelf oneindig te bepalen, niet gebonden door enige vorm of zelfs vormloosheid of door enige bijzondere kwaliteit en toch capabel om een oneindig aantal vormen aan te nemen en oneindige kwaliteiten te manifesteren. Laat ons in het licht van de voorgenoemde observaties meer in het bijzonder enige andere klaarblijkelijke contradicties onderzoeken, die de menselijke intelligentie confronteren.

Nirguna en Saguna: Het concept van de Allerhoogste Werkelijkheid als essentieel vrij van alle kwaliteiten, strijdt tegen onze ervaring van dezelfde Werkelijkheid, die ontelbare kwaliteiten, kenmerken manifesteert, enzovoort. Het zal blijken van de volgende illustratie, dat er geen werkelijke contradictie is tussen deze twee ervaringen. Een mens, bijvoorbeeld, heeft zekere vaste kwaliteiten, goed, slecht of onbeduidend, waardoor hij bekend is; er kan gezegd worden, dat hij niet meer is dan een som of een bundel van zekere goed gedefinieerde kwaliteiten; hij heeft een zekere vorm of lichaam, zekere sympathieën en antipathieën, zekere gewoonten en tendensen, zekere mislukkingen en zekere verwervingen, zekere deugden en zekere misslagen, enzovoort; wanneer we al deze kwaliteiten opsommen, een voor een, dan kunnen we een volledige inschatting maken van de mens in kwestie, omdat hij beperkt is door zijn kwaliteiten; het Oneindige echter heeft het vermogen van het manifesteren van oneindige kwaliteiten en kenmerken en, anders dan bij het eindige menselijke wezen, zou een som van deze kwaliteiten ons geen totale inschatting geven van de Oneindige en Allerhoogste Werkelijkheid, want Hert heeft de capaciteit van het manifesteren van verdere en andere kwaliteiten --- manifestatie van ontelbare kwaliteiten putten de capaciteit niet uit van het Oneindige voor verdere manifestatie; het Oneindige is alles, dat geworden is en oneindig meer. In het kort "is het Oneindige oneindig in kwaliteit, kenmerk, vermogen, maar dat geen som van kwaliteiten, kenmerken, vermogens het Oneindige kan beschrijven".¹³ Het Oneindige is daarom zowel Saguna als Nirguna --- Saguna, in zoveel als Hij in staat is om kwaliteiten te manifesteren en Nirguna, in zoveel als Hij niet gekenmerkt wordt of beperkt door enige som van kwaliteiten.

Ene en de Velen: Er wordt ons verteld, dat het Wezen Een is en toch zien we, dat er veel wezens zijn en ieder wezen heeft een zelf. Er wordt gezegd, dat de Allerhoogste Werkelijkheid achter de Velen de Ene is, en dat de Ene de Velen is geworden. Het is moeilijk voor het menselijke denkvermogen om het feit te bevatten, dat de Ene de Velen geworden is en toch zijn Eenheid behoudt of Samenhang. De moeilijkheid van het denkvermogen is het gevolg van zijn niet corrigeerbare gewoonte van denken in termen van de

¹³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 61 (1st. Ed.)

mathematische 'Ene,' die de 'Velen' kan worden, door opengebrouwen te worden of door 'fragmentatie,' maar hier zijn de Velen of de oneindige veelvuldigheid een van de inherente potenties van de Ene en de laatste is niet de 'som' van de Velen.

Kshara en Akshara: een andere moeilijkheid, die het denkvermogen confronteert, in zijn inschatting en begrip van een immobiele stilte van de Geest en een grenzeloze beweging van de Geest. De spirituele ervaring van een oneindige status en stilte van het Oneindige strijdt tegen de grenzeloze beweging, die we om ons heen zien en een oppositie creëert tussen de status en de dynamiek. Maar er hoeft niet zo een oppositie te zijn, die zuiver mentaal is; de stilte en de beweging zouden complementair kunnen zijn voor een waarheid. Laten we bijvoorbeeld de oceaan nemen: wanneer iemand naar de bodem van de oceaan duikt, zal hij op dat niveau een perfecte kalmte, stilte en immobiliteit voelen en ervaren, die zo verschillend is van de constante agitatie en rusteloosheid aan de oppervlakte; zou hij dan gerechtvaardigd zijn om te hieruit concluderen, dat de stilte en immobiliteit bij de bodem de enige waarheid van de oceaan is en dat de constante beweging aan de oppervlakte vals is of eerder dat de kalmte beneden de ondersteuning is en de basis van de beweging aan de oppervlakte? Op gelijke wijze is de eeuwige stabiliteit van het Allerhoogste Bestaan de conditie en essentie van de oneindige beweging van de kosmische manifestatie. In feite zegt Sri Aurobindo, "de oppositie, die we maken, is mentaal en conceptueel; in werkelijkheid zijn stilte van de Geest en de dynamiek van de Geest complementaire waarheden en zijn onscheidbaar".¹⁴

Vormloosheid en Vorm: wij nemen het Oneindige waar als vormloos en toch vinden we onszelf omringd door allerlei soorten vormen, waarvan gezegd wordt, dat het Goddelijk Zelf hen aangenomen heeft. 'Hoe kan het vormloze vorm aannemen' vragen we onszelf. Maar 'vormloosheid' betekent in dit geval niet, dat het Absolute Brahman 'niet in staat' is om vorm aan te nemen, integendeel, deze vormloosheid is de conditie voor eindeloze vrije formaties. Laten we een concrete illustratie nemen: ieder van ons heeft een bijzondere vorm of lichaam van zichzelf, waardoor hij herkend wordt en waardoor hij beperkt wordt; in feite heeft ieder eindig wezen een enkele vorm en hij is gekend en erdoor gemarkeerd en door geen andere, er wordt daarom gezegd, dat hij een 'vorm' heeft; maar het Goddelijke is anders dan de eindige wezens, in de zin, dat Hij geen 'gespecificeerde' vorm heeft, waardoor Hij gemarkeerd wordt, noch is Hij beperkt door een enkele vorm. Hij is in staat om elke gedaante of vorm aan te nemen, die Hij wil en in deze zin wordt van het Goddelijke gezegd, dat hij vormloos is. Vormloosheid is geen onvermogen ten dele van het Goddelijke, maar een conditie om een oneindige verscheidenheid van vormen aan te nemen. "Het Goddelijke is vormloos en naamloos", zegt Sri

¹⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 64 (1st. Ed.)

Aurobindo “maar juist om die reden in staat om alle mogelijke namen en vormen van het wezen te manifesteren”.¹⁵

Het Oneindige en Absolute is onbeperkbaar op iedere manier, vrij om Zichzelf oneindig te bepalen; Het wordt niet gebonden door enige vorm of kwaliteit en toch in staat om oneindige verscheidenheden van vormen en kwaliteiten te manifesteren, het eindige zelf is een zelfbepaling van het Oneindige. Het Oneindige verdeelt Zichzelf niet in eindigen; Het trekt het gewaad aan van het eindige, dat is alles. Het Ene Oneindige verschijnt aan ons als de vele eindigen. Er is geen werkelijke verdeling van de Ene Oneindige in de Velen, de Ene is de inwonende Waarheid achter de Velen, en Het is de verenigende verbinding tussen alle klaarblijkelijke verdelingen... *avibhaktam ca bhūteṣu vibhaktamiva ca sthitam*. Het Oneindige is een ondefinieerbare en onbeperkbare Werkelijkheid, die zich overal uitbreidt, in een punt in de ruimte net zoveel als in een ongebonden uitgestrektheid, Het kan overal gevoeld worden --- “Het Oneindige kan net zo overtuigend gevoeld worden in het oneindig kleine atoom of een seconde van de tijd als in het uitstrekken van eonen of de kolossale enormiteit van interstellaire ruimten.”

Wij vatten een waarheid op als Identiek, wanneer het onveranderlijk is door alle eeuwigheid. Wanneer het Ene of Allerhoogste Bestaan wordt opgevat als identiek te zijn, moet het onveranderlijk zijn, want in onze kijk is onveranderlijkheid de test van het Identieke. Anders, wanneer het Identieke toegeeft tot veranderingen, houdt het om identiek te zijn. Maar we vinden om ons heen oneindige variaties en wanneer zij alle de manifestatie van de waarheid van de Ene zijn, dan houdt de Ene op rekenschap van deze veranderingen op om het Identieke te zijn. De kwestie lost zichzelf nu hierin op: Is het Identieke onveranderlijk of oneindig variabel? In antwoord hierop hoeven we alleen rond de fenomenale wereld te kijken en te zien, dat “Eenheid of gelijkheid overal is”.¹⁶ Zelfs, wanneer we, bijvoorbeeld, ons denkvermogen onderzoeken, wat vinden we dan? We vinden dat allerlei soorten toestanden en processen, gedachteformaties en gedachten, die van de ene naar de andere verschillen, voortdurend gebeuren in wat we ons denkvermogen noemen; deze verscheidene denkformaties, die zich tegen elkaar verdringen, vernietigen de identiteit van het denkvermogen niet. Het denkvermogen gaat door om een en hetzelfde te zijn achter de verscheidene gedachten en processen, die tegen elkaar strijden. De mensheid is, bijvoorbeeld, weer een in natuur, maar er zijn zoveel rassen en types van mensheid en zelfs geen twee menselijke wezens in hetzelfde ras of in dezelfde familie zijn exact gelijk aan elkaar. In welke richting we ons ook keren, we zien dezelfde waarheid, namelijk, “niets veranderd, maar toch verandert alles”¹⁷ Aldus is de essentiële

¹⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 65 (1st. Ed.)

¹⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 69 (1st. Ed.)

¹⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 69 (1st. Ed.)

werkelijkheid van de Ene Allerhoogste Werkelijkheid dezelfde en onveranderlijk en op de basis van de onveranderlijkheid van zijn essentie zijn er oneindige variëteiten van namen en vormen en bewegingen, die niets anders zijn dan de manifestatie van de een of andere waarheid van de Ene Werkelijkheid. De Ene of de Identieke achter deze klaarblijkelijke verdelingen houden hen samen en voorkomen, dat zij weglopen langs een raaklijn of desintegreren. Aldus bestaat “de immobiliteit van de Identieke niet uit een monotone en onveranderlijke gelijkheid, die niet in staat is tot variatie; het bestaat uit een onveranderlijkheid van het wezen, dat capabel is tot eindeloze formatie van bestaan, maar die geen differentiatie kan vernietigen of aantasten of minimaliseren.”¹⁸ Het is integendeel diversiteit, die de waarheid van eenheid openbaart. Dit alles lijkt een mirakel voor ons, maar het Maya van Brahman maakt deze oneindig variabele Eenheid mogelijk; Eenheid en Diversiteit, de Ene en de Velen zijn de fundamentele aspecten van het Oneindige. Maya is de allerhoogste Bewustzijnskracht van de Eeuwige en Oneindige Brahman en het is daarom zo onbepikbaar in Zijn dynamiek als het Wezen is van het Eeuwige Brahman, die niet vastgebonden kan worden aan een enkele conditie of toestand, zoals we zonet boven verklaard hebben. Zoals de Ene de Velen wordt zonder op te houden de Ene te zijn, zo kan dit Maya of deze Bewustzijnskracht van het Goddelijke tegelijk in veel toestanden van bewustzijn zijn zonder ooit op te houden om voor altijd een en dezelfde Bewustzijnskracht te zijn. “Het is tegelijkertijd transcendentaal, universeel en individueel; het allerhoogste kosmische Wezen is gewaar van zichzelf als Al-Wezen, als het Kosmische Zelf, als de Bewustzijnskracht van de kosmische natuur, en ervaart tegelijkertijd zichzelf als het individuele wezen en bewustzijn in alle bestaansvormen.”¹⁹ De Oneindige Bewustzijnskracht is het bewustzijn in veel bewustzijnsvormen --- *cetanāścetanāṅām* ---. We kunnen de Goddelijke Werkelijkheid niet scheiden van zijn Maya of Bewustzijnskracht, juist zoals wij vuur niet kunnen scheiden van zijn vermogen van branden, en daarom kunnen we niet meer een enkele limiet zetten op het Oneindige en Eeuwige Bestaan, dan we kunnen op het vrije vermogen van Zijn Bewustzijnskracht of Maya, dat ook oneindig is.

De volgende vraag, die we onszelf kunnen stellen, is deze: wat is de verbinding tussen een toestand van bewustzijn en onwetendheid, zoals de onze, bijvoorbeeld, en de Oneindige Zelf-Kennis en Al-kennis? Het voor de hand liggende antwoord zou zijn, dat het Oneindige Bewustzijn het vermogen heeft tot zelf-beperking binnen het integrale bewustzijn. Het Oneindige Bewustzijn heeft zijn actie, zijn scope, in het individu beperkt; onze onwetendheid is niets anders dan de consequentie van deze zelfbepaling van het Oneindige. Ons pragmatische of Oppervlaktebewustzijn is het frontale aspect van het Oneindige Bewustzijn, dat er altijd achter is; in ons, zoals in de

¹⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 69 (1st. Ed.)

¹⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 71 (1st. Ed.)

kosmos heeft Oneindige Zich beperkt voor het doeleinde van dit Lila van de schepping. Het Oneindige heeft zodanige beperkte vermogens en bewustzijnsvormen naar voren gebracht als noodzakelijk zijn voor zijn zelfbepaling in het individu en de kosmos en heeft de rest teruggehouden. Er wordt vaak genoeg mee genomen, dat zelf-beperking niet mogelijk is voor het Oneindige, omdat Het 'Onbeperkbaar' is; maar de vermogens van het Oneindige zijn ook 'Onbeperkbaar' en hoe kunnen we denken om er enige beperking op te zetten?

Er is een derde vermogen van Maya, namelijk, het vermogen van zelf-absorptie, dat verder enige van de fenomenen zal verklaren, die inconsistent lijken te zijn met onze opvatting van een Goddelijke schepper. Deze zelf-absorptie is een conditie, wanneer het Al Zich volledig onderdompelt in Zichzelf, wanneer de kenner, het gekende en kennis samensmelten in een toestand van zuiver zelf-gewaarzijn. Deze toestand van zuiver zelf-gewaarzijn zou een lumineuze toestand kunnen zijn, die we superbewustzijn noemen, wanneer het Allerhoogste Bestaan bewust is van Zichzelf, of het zou een toestand kunnen zijn van klaarblijkelijke onwetendheid, die we het onbewuste noemen; bewustzijn is daar verwickeld, stil en immobiel, ofschoon onzichtbaar aan de oppervlakte; het is volledig vanbinnen teruggetrokken en het ziet eruit als de trance van het Oneindige. Dit onbewuste is niets anders dan de volledige zelf-absorptie van het Oneindige in het werk van de schepping en het Goddelijke Bewustzijn is erin verwickeld. Bovendien is bewustzijn niet alleen een gewaarzijn, het is ook een Kracht en die Kracht van het verwickelde Goddelijke bewustzijn bouwt geleidelijk deze wereld van namen en vormen, als onbewust of in een toestand van trance en drijft de schepping voorwaarts naar haar bestemming met de onvermijdelijkheid van een Goddelijke dispensatie! We hebben al gezien, dat complete absorptie in een bijzonder werk of boek, bijvoorbeeld, voorlopig, het gewaarzijn van de rest van mijn gebied van bewustzijn van mijn bewustzijn versluiert of van enig ander onderwerp of zaak, waarin ik gewoonlijk interesse heb; hoe exclusiever ik geabsorbeerd ben in een bijzonder onderwerp, hoe meer ik voorlopig alle andere onderwerpen vergeet; maar dit is helemaal geen toestand van onwetendheid, want de hele tijd, dat ik concentreer of geabsorbeerd ben in een zaak of gebeurtenis, zijn de rest van mijn bewustzijn of van gewaarzijn van andere zaken en dingen verzameld achter mijn exclusieve concentratie. Op overeenkomstige wijze is door een handeling van exclusieve concentratie het Goddelijke bewustzijn zo volledig geabsorbeerd in zijn werken van de schepping, dat Het zinkt in een trance van zelf-absorptie, die voor ons onbewust lijkt te zijn, terwijl in werkelijkheid het volledige Bewustzijn en de Kracht van het Goddelijke verwickeld is achter dit uiterlijk van onbewustheid.

Laat ons in het licht van bovenstaande concessies, dat Maya of de Bewustzijnskracht van het Oneindige in staat is om deze oneindig variabele eenheid mogelijk te maken, dat Het een vermogen heeft van zelf-beperking en van een zelf-absorptie, proberen om een of andere clou uit te vinden voor het mysterie van de werking van dit wonderbaarlijke Goddelijke principe. Brahman

is het Zelf-bestaande Absolute en Maya is Zijn bewustzijn en Kracht. Het zelf of Atman is een aspect van Brahman, dat de waarheid is van alle bestaansvormen en gevoeld als gelijktijdig individueel, kosmisch en transcendent voor het universum. Van Maya, dat de Bewustzijnskracht is of Chit-Shakti, kan ook gezegd worden, dat het de Atma-Shakti is van de Atman, want het is deze Kracht, waarvan gezegd kan worden, dat het de bron van alle bewegingen en activiteiten is, die van de fenomenale wereld inbegrepen. Het Zelf is het immobiele, onveranderlijke Wezen, dat terug staat, alsof in stilte en onthechting en Zijn altijd actieve Vermogen of Maya of Shakti is dynamisch in het scheppen van dit universum. In onze eerste spirituele ervaring worden we eerst gewaar van dit Zelf in de status van Stilte en immobiliteit, en overweldigd door de Vrede, Kalmte en Stilte van dit aspect van de Werkelijkheid zijn we vatbaar om alleen dit aspect te accepteren als de totale Werkelijkheid en de creatieve werkelijkheid te negeren als onwerkelijk. Maar dit is alleen een partiële realisatie. Het Zelf doordringt overal het hele universum --- *Vyapta yena carācaram* --- en zoals vuur onscheidbaar is van zijn vermogen van branden, zo is het Zelf onscheidbaar van zijn Bewustzijnskracht of Chit-Shakti, die overal aanwezig is achter alle bewegingen in deze schepping. Omdat het Zelf en de Chit-Shakti twee aspecten zijn van dezelfde werkelijkheid, is, waar er ook het Zelf is, de Chit-Shakti, de eerste is de basis en ondersteuning van de laatste, juist, zoals de kalmte op de bodem van de oceaan de basis is en ondersteuning van de rusteloze golven aan de oppervlakte. Vandaar dat, wat ook onze spirituele ervaring zou kunnen zijn in een 'exclusieve concentratie', namelijk, het Zelf, dat zich terugtrekt uit de activiteit of Purusha als gescheiden van Prakriti of het Bewuste Wezen, dat terug staat van de activiteit van de Natuur, alleen acceptatie van de Stilte, of de Dynamiek als de hele Waarheid, zou alleen rekenschap geven van een partiële en geen volledige realisatie. Het Zelf is dan een fundamenteel aspect van de Allerhoogste Werkelijkheid, Het is de alles doordringend en de ondersteuning en voortbrenger van alle activiteiten; het Zelf is de getuige van alle activiteiten, maar Het is niet door hen gebonden of beperkt. "Vrijheid een onpersoonlijkheid zijn altijd het karakter van het Zelf", zegt Sri Aurobindo "er is geen verschijning van onderwerping aan de werking van Zijn eigen vermogen in het Universum."²⁰ Het Zelf is eeuwig vrij van al het worden en in dit bijzondere aspect van het Zelf is er geen accent op onpersoonlijkheid.

In het Purusha aspect van het Zelf is er een accent op de persoonlijkheid. Deze Purusha of het Bewuste Wezen is de getuige en ondersteuning van de activiteiten van de Natuur of Prakriti, waaraan het Zijn bewustzijn verleent; Het geeft zijn sanctie aan of trekt het terug uit de bewegingen van de Natuur. De ervaring van Purusha of het Bewuste Wezen in zijn relatie met Prakriti of de Natuur heeft een grote praktische waarde voor ons belichaamde wezens. Er is

²⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 80 (1st. Ed.)

een Purusha of Bewust Wezen in ieder van ons menselijke wezens, van wiens aanwezigheid we zelfs onwetend zijn, niet te spreken over een bewuste relatie te hebben met hem op het huidige niveau van ons bewustzijn. In onze normale staat van pragmatische onwetendheid worden we hulpeloos heen en weer geslingerd door de golven van onze fysieke, vitale en mentale eisen en tendensen zonder enige klaarblijkelijke controle of begeleiding door de Purusha, die in onze harten zit. Zolang als de Purusha aldus passief is en de Natuur toestaat om zo onberekenbaar te zijn als Zij wil, blijven wij volledig onderhavig aan haar formaties en impulsen. Wanneer de Purusha in ons onthecht terug staat van de Natuur's formaties, worden we vrij van de verstoringen van onze oppervlaktenatuur, weigeren haar formaties en stijgen naar een spiritueel niveau van bewustzijn. "De Purusha kan ophouden om onderworpen te zijn, *anīśa*, en de heer worden van zijn natuur, *īśvara*".²¹

Volgens de Sankhya filosofie worden de Purusha en Prakriti beschouwd als twee eeuwig gescheiden entiteiten en niet als twee aspecten van dezelfde Werkelijkheid; Bewustzijn behoort volgens dat systeem alleen tot de Purusha en Prakriti is inert, mechanisch en onbewust. Prakriti handelt door drie principes of modi, namelijk Tamas of het principe van inertie, Rajas of het principe van kinetiek en Sattva of het principe van balans, licht en harmonie. Er is geen creatieve activiteit en de Natuur gaat over in een toestand van kalmte, wanneer deze drie principes in een toestand van evenwicht zijn. Alleen wanneer het evenwicht verstoord wordt door de aanwezigheid van Purusha, wordt Prakriti actief, ontwikkelt Oermaterie als basis van de schepping en manifesteert geleidelijk in deze Oermaterie een aardse wereld met Leven en Denkvermogen en Intelligentie, die ook beschouwd worden als onbewust, want bewustzijn behoort alleen tot de Purusha; Purusha of het Bewuste Wezen is volgens de Shankya filosofie meervoudig, terwijl de Natuur of Prakriti een is.

Deze conceptie van de Shankya heeft een uitstekende pragmatische waarde, wanneer we ons vanbinnen terugtrekken en in direct innerlijk contact komen met de stilte van onze Zielpersoonlijkheid en de activiteiten van onze natuur; het lijkt of deze twee onderscheiden en gescheiden entiteiten zijn, die niets met elkaar gemeen hebben. Maar dit is niet de fundamentele of essentiële waarheid van ofwel de ene of de andere. Er is inderdaad een ervaring van de dualiteit van de ziel en de Natuur op een zeker niveau, maar een opstijging naar een hoger niveau van spirituele ervaring openbaart hun eenheid. Terugkijkend naar de conditie van dingen bij juist de aanvang van deze wereld leken Prakrit of de Natuur inderdaad een onbewuste energie te zijn in de materiële wereld; voor een getuige, die niet ingewijd is in de mysteries van de creatieve beweging, zou het er als een machtige betekenisloze beweging lijken een blinde onbewuste kracht, die orde brengt uit verwarring, kosmos uit chaos, klaarblijkelijk zonder enige intelligentie om het

²¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 82 (1st. Ed.)

te begeleiden. Maar na alles, dat eerder verklaard is, zou het helder voor ons moeten zijn, dat het initiële bewustzijn een masker was, dat achter zich een geheim bewustzijn verborg, dat geleidelijk ontwaakt uit zijn slaap van onbewustheid door een proces van evolutie. Er is daarom geen “eeuwige en fundamentele afgescheidenheid en dualisme van het Wezen en zijn Bewustzijnskracht van de Ziel en Natuur”.²²

Laten we niet verward zijn door de verschillende termen, die verschillende evenwichten laten zien van een en dezelfde Werkelijkheid en een en dezelfde Bewustzijnskracht. Het Bewuste Wezen of de Purusha, bijvoorbeeld, is een bijzonder aspect of evenwicht van de Werkelijkheid van het Zelf of de Geest, in welke naam het ook uitgedrukt zou kunnen worden. Waar ook het Zelf is, daar is Zijn Bewustzijnskracht, waar ook op overeenkomstige wijze het Purusha aspect is, daar is het Prakriti aspect ook, omdat de laatste de Bewuste Kracht is van de eerste --- de twee zijn onafscheidelijk, zoals vuur en zijn vermogen van branden, zoals eerder verklaard is. Het enige verschil, dat wordt ervaren, is een verschil van evenwicht en wanneer er ook een verschil is van status van de Bewustzijnskracht, dan is er een corresponderend verschil van de status van de Geest of Werkelijkheid, desalniettemin is het overal dezelfde Werkelijkheid, dezelfde Geest, dezelfde Kracht. In zijn Allerhoogste status, bijvoorbeeld, is de Geest het Allerhoogste Bewuste Wezen of Purushottama en Zijn Bewuste Kracht is Para-Prakriti. In de Allerhoogste Spirituele status is Het Wezen van Zaligheid en zuiver Bestaan en in de andere gradaties van de Natuur neemt de Geest een evenwicht, dat past bij iedere gradatie. In ons, menselijke wezens, staat de Psychische entiteit, de Purusha, het centrum van onze individualisatie, achter alle uiterlijke formaties en is de ondersteuning van ons spirituele bestaan. In de kosmos neemt Het evenwicht of aspect aan van Ishwara, het Goddelijke Wezen, de Meester en Schepper van dit universum met Zijn Shakti of Bewuste Kracht. Maar we moeten herinneren, dat wat ook het evenwicht zou kunnen zijn, transcendentiaal, Individueel of Kosmisch, het Wezen altijd de Meester of Heerser is van zijn Natuur; speciaal in het derde aspect, namelijk, in het aspect van de Heer en Schepper van dit universum openbaart de Ishwara Zichzelf als het Allerhoogste Wezen, dat de Heerser is van alle werken, de initiator van alle bewegingen en de schepper van alles, dat geschapen is --- “de Bewuste in alles, dat bewust is of onbewust, de Inwoner van alle zielen en denkvermogens en harten en lichamen,... het Zelf, de Geest in allen, door zijn wezen de Vader van alles, dat is, in zijn Bewustzijnskracht de Goddelijke Moeder, de Vriend van alle schepselen, de Al-zaligvolle, van wie schoonheid en vreugde de openbaring zijn, de Al-Beminde en Al-Geliefde”.²³

In een zin is dit Ashwara aspect het meest omvattende aspect van de Werkelijkheid en Het is Dat, wat alles, dat geworden is, ondersteunt en ook teboven gaat; Het is daarom zowel Suprakosmisch als Intrakosmisch. Het is

²² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 84 (1st. Ed.)

²³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 87 (1st. Ed.)

niet alleen immanent in de kosmos, maar Het gaat het ook teboven. Maar dit aspect van de Ishwara moet niet begrepen worden als een persoonlijke God, die beperkt wordt door enige kwaliteiten, zoals opgevat in sommige populaire religies --- "Ishwara is Brahman, de Werkelijkheid, het Zelf, de Geest, geopenbaard als de bezitter, genietter van zijn eigen zelf-bestaan, schepper van het universum en er een mee, Pantheos, en er toch superieur aan, de Eeuwige, de Oneindige, het Onuitsprekelijke, de Goddelijke Transcendentie."²⁴

We moeten nu zien of er enige werkelijke oppositie is tussen persoonlijkheid en het onpersoonlijke. Volgens onze eigen manier van denken zijn alle krachten, is alle energie onpersoonlijk; liefde, heerlijkheid, moed en zelfs bewustzijn worden beschouwd als onpersoonlijk. We zijn alleen gewaar van ons uiterlijke wezen of oppervlaktebewustzijn --- een besef van "ik-heid" en "mijn-heid" --- dat we onze persoonlijkheid noemen; dit uiterlijke wezen of oppervlaktebewustzijn, dat een persoon noemen, is niet meer dan een formatie van oppervlakkig bewustzijn; het is het afscheidende ego. Wij zijn niet gewaar van een totaal wezen en van de werkelijke Persoon erachter, die het centrum is van onze individualisatie. Deze persoon of het Psychische Wezen is werkelijk en eeuwig; het trekt verschillende oppervlakkige formaties aan, die we beschouwen als verschillende persoonlijkheden, maar in werkelijkheid zijn zij niet meer dan frontale aspecten of formaties van alleen oppervlakkig bewustzijn. De Psychische Persoon neemt verscheidene persoonlijkheden aan, terwijl het door de geboorten en overlijdens gaat, en ervaringen verzamelt gedurende zijn aardse reis, totdat dat, wat we nu kennen als onze persoonlijkheid, geleidelijk vervaagt en de Werkelijke Persoon in ons naar voren komt, de leiding neemt over ons wezen en de Goddelijke wagenmenner wordt van de wagen van het leven. Bovendien zou van een lager gezichtspunt gezegd kunnen worden, dat onpersoonlijk alleen een vermogen is van de Persoon. Bewustzijn, bijvoorbeeld, is onpersoonlijk, maar bewustzijn zou geen betekenis gehad hebben als er niemand was, die bewust is, liefde heeft geen betekenis zonder een minnaar, het Alvermogen zou betekenisloos zijn zonder een persoon, die Almachtig is, de Bezitter van Alvermogen; moed is onpersoonlijk, maar het heeft geen betekenis zonder een persoon om het te bezitten; aldus zou het helder moeten zijn, dat deze abstracte deugden of kwaliteiten, die we onpersoonlijk noemen, namelijk, bewustzijn, lieflijkheid, liefde, moed, vermogen, enzovoort, niets anders zijn dan de vermogens en kwaliteiten van de personen, die hen bezitten. Er is daarom geen oppositie tussen deze twee aspecten van dezelfde werkelijkheid en onze denkvermogen's onwetendheid geeft de opkomst aan alle verwarringen.

Het Goddelijke wezen, de Allerhoogste Persoon, is dan de Ishwara en de Heer en Heerser van dit universum. Maar in proberen het geheim te begrijpen van de Goddelijke werkingen wordt onze kijk op het Goddelijke bestuur van

²⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 87 (1st. Ed.)

deze wereld gekleurd door onze mentale opvattingen van een menselijke heerser en wordt antropomorfisch. We stellen ons voor, dat het Goddelijke Wezen Zijn mentale Wil oplegt op een arbitraire manier op deze wereld. Maar dat is niet de weg van het Goddelijke, want Hij werkt niet onder de onvermogens van een onwetend denkvermogen om zo te handelen op een arbitraire manier. Hij heeft een Al-bewustzijn en is gewaar van de waarheid van alle dingen. "Het Goddelijke is vrij en niet gebonden door enige wetten van enige makelij, maar hij handelt toch door wetten en processen, omdat zij de uitdrukking van de waarheid van dingen zijn".²⁵ Deze wetten en processen van dingen zijn niet meer dan de expressies van wat zij in zich hebben om te realiseren. We vinden, bijvoorbeeld, onveranderlijk, dat een boom groeit uit een zaad, wanneer geplant in een goede bodem, en we noemen dit proces een wet; maar het betekent niet meer dan dat de boom de inherente waarheid is van het zaad, of met andere woorden, het zaad realiseert zichzelf in de boom, dat de waarheid van zijn wezen is. Op overeenkomstige wijze is het Goddelijke bestuur van deze wereld het geleidelijke ontvouwen van de inherente waarheid van dingen, een Waarheid, die gezien wordt door de Allerhoogste Persoon en uitgewerkt door Zijn Bewustzijnskracht. Er is weer een radicaal verschil tussen de menselijke en Goddelijke modus van werken. De mens formuleert een schema, verzamelt materialen om het uit te werken en daarna moet hij andere noodzakelijke stappen nemen, voordat het kan materialiseren; vaak zouden zijn beste inspanningen kunnen leiden tot frustratie of bereiken twijfelachtige resultaten; maar een Goddelijk schema wordt een werkelijkheid, zo gauw als het opgevat wordt of gezien door het Goddelijke Wezen --- *īkṣaṇat* --- door de zelf-bewerkstellende Kracht van Zijn bewustzijn, dat onafscheidelijk van Hem is. Het eeuwige Zelf-Bestaan, de Ishwara als het Zelf van de stilte manifesteert deze wereld door Maya, Zijn dynamische gemalin. Deze wereld van namen en vormen is geschapen door het Zelf-Bestaan, het Wezen, de Ishwara (door welke naam het ook beschreven wordt) door Zijn Bewustzijnskracht, Maya of Shakti, uit de substantie van Zijn eigen Wezen. Dit Wezen of deze Ishwara is de Heer van alles, dat geworden is en Zijn dynamische gemalin, Maya, vormt en begeleidt de wereld en alles, dat het bevat onder de sanctie van Haar Heer en Ishwara. Ieder beetje van deze wereldmanifestatie, helemaal tot in de kleinste details, is mogelijk gemaakt door Maya of Shakti met de stilzwijgende sanctie van Haar Heer en Meester, het Eeuwige Zelf-Bestaan, het Wezen of de Geest. Er is geen fundamenteel dualisme tussen het Wezen of de Geest en Zijn Bewustzijnskracht of Maya of Natuur; waar we ook iets zien branden, weten we dat er vuur achter is, op overeenkomstige wijze zouden we, wanneer we iets vinden, dat tot manifestatie komt, moeten weten, dat de Heer aanwezig is achter de sluier om het mogelijk te maken. De soevereiniteit van de Heer, de Geest is overal en "bij iedere stap Zijn stilzwijgende sanctie, 'Laat het zo zijn',

²⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 90 (1st. Ed.)

tathāstu, is daar impliciet; want anders zou niets gedaan kunnen worden of gebeuren”.²⁶

Er zijn aldus verscheidene aspecten van dezelfde Werkelijkheid, maar in feite is er geen contradictie of onverenigbaarheid tussen hen. We hebben gezien, hoe het de Stilte is, die de dynamiek ondersteunt en Het is het Wezen, dat het Worden ondersteunt; men zou exclusief geabsorbeerd kunnen zijn in een van de twee aspecten, wanneer, voor hem, de andere ophoudt werkelijk te zijn. Er is eerder²⁷ verklaard in alle details, dat er een Superbewuste Waarheid is of aspect van Zelf-Bestaan, waar de twee aspecten van Ishwara Shakti of het Goddelijke zelf en Schepper of de Goddelijke Moeder en Schepster van het Universum een zijn en niet onderscheidenlijk. Het is het Superbewuste aspect van de Allerhoogste Werkelijkheid, waarin de oneindige potenties van Brahman gehouden worden in latentie, waar er geen creatieve beweging is, geen exclusieve concentratie op een orde van de waarheid, die uitgeworpen moet worden uit de oneindige potenties van het Goddelijke; in die staat is er geen dualiteit van het Wezen en Zijn Bewuste Kracht; de dualiteit verschijnt eerst als de schepping opgevat wordt en het creatieve of dynamische aspect van de Werkelijkheid, dat is te zeggen, Para-Prakriti of Chit-Shakti verschijnt en actief wordt. De Goddelijke Moeder heeft op Zichzelf de taak genomen van het vormen van de wereld en de bestemming van haar inwoners volgens een Goddelijk plan en het helpen van de opstijging van de onwetende mensheid naar steeds hogere niveaus van bewustzijn en uiteindelijk in de Allerhoogste Natuur door een volledige transformatie van onze huidige mentaal-vitaal-fysieke formatie. De Goddelijke Moeder is achter de wereldformatie, door de Goddelijke Moeder handelt de Heer en Schepper van alle werelden eeuwig en we moeten onszelf overgeven aan de Goddelijke Moeder voor onze spirituele verheffing. Het zou nu volmaakt helder moeten zijn, dat er geen werkelijke contradictie zou moeten zijn tussen de verschillende evenwichten van de ene en dezelfde Werkelijkheid: “Een Wezen, een Werkelijkheid, baseert, ondersteunt, informeert, terwijl de Purusha of het Bewuste Wezen ervaart, terwijl Ishwara zijn wereld van manifestatie wil, bestuurt en bezit, die geschapen is en in beweging en actie gehouden wordt door zijn eigen Bewustzijnskracht of Zelf-Vermogen, --- Maya, Prakriti, Shakti”.²⁸

Het is echter moeilijk voor ons om deze verscheidene aspecten te verzoenen van de Ene Werkelijkheid, omdat het denkvermogen lijdt onder zekere onvermogens, die voorkomen, dat het een complete greep heeft op of een realisatie van de integrale natuur van de Waarheid voor de wens van een concrete ervaring en een adequate taal om het uit te drukken. Maar de eisen

²⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 92 (1st. Ed.)

²⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. I, Hoofdstuk XIV, Het Supramentale als Schepper.

²⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 95 (1st. Ed.)

van het intellect moeten bevredigd worden en daarom is er altijd een filosofisch onderzoek in de natuur en werking van de Ultieme Werkelijkheid; een intellectuele presentatie van zekere aspecten van de Waarheid is mogelijk door abstracte formules of op een andere manier, maar we moeten altijd herinneren, dat wat er ook zo is opgevat door het intellect, alleen een abstractie is van de Werkelijkheid, die omvat en gerealiseerd kan worden in al zijn volledigheid door methoden, die anders zijn dan intellectueel en discursief; het wordt alleen direct geopenbaard in een spirituele en mystieke visie of in een concrete spirituele ervaring. We moeten alle klaarblijkelijke tegenstellingen oplossen tussen de verscheidene aspecten van de ene Werkelijkheid, tussen de Ene Waarheid en zijn manifestaties in het licht van de relatie, die we gevonden hebben tussen de Ene en de Velen, tussen de Heer en Zijn schepping, tussen het individu en het Goddelijke Wezen. De Theïstische opvatting van de schepping door een extra-kosmische God kan het raadsel van dit Universum niet oplossen. De Velen zijn een manifestatie van de Ene en wordt Erdoor onderhouden; onze Zielpersoonlijkheid is een eeuwig deel van het Goddelijke en door een volledige overgave van de ziel aan het Goddelijke door een volmaakte realisatie van zijn identiteit met het Goddelijke Wezen kan de mens de voltrekking verwerven van zijn spirituele inspanningen. De Ene of Eenheid manifesteert zichzelf in de Velen of diversiteit en de Velen realiseren hun waarheid in het realiseren van hun identiteit met de Ene --- "hier ontmoeten we weer het fenomeen van dualiteit, dat eenheid uitdrukt, dat voorgaat vanuit eenheid en weer opent naar eenheid, dat het constante geheim en de fundamentele werking is van het universum."²⁹ Dit vernietigt niet de waarheid van de Velen of de wederzijdse relaties tussen de waarheid van de Ene en de waarheid van de Velen; het geeft integendeel hen de volledige betekenis en belangrijkheid. --- "Dit is ook de magie, maar ook de logica van het Oneindige."³⁰

Laten we nu een beetje nabijer in ogenschouw nemen, of er enige werkelijke oppositie is tussen het Niet-manifeste en de manifestatie. Het Niet-manifeste of het Eeuwige Zelf-Bestaan is een Allerhoogste Werkelijkheid, tijdloos, ruimteloos en behoudt verward in Zichzelf oneindige Waarheden of potenties, die capabel zijn om gemanifesteerd te worden. Men is tevreden in een zekere school van denken, dat deze schepping een manifestatie zou kunnen zijn van een of andere waarheid van het Niet-manifeste, maar het lijkt een waarheid te zijn van een lagere orde en het is niet voldoende om enige clou te leveren voor de werkelijke natuur van het Niet-manifeste. Bovendien verdwijnt in een exclusieve spirituele ervaring van het Niet-manifeste deze manifestatie en lijkt geen enkele geldigheid te hebben. Met andere woorden, wat er ook gebeurt of wordt in de tijd, kan ons geen aanwijzing geven over het Tijdloze Eeuwige. Dit zijn enkele gezichtspunten om de oppositie aan te

²⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 97 (1st. Ed.)

³⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 97 (1st. Ed.)

duiden tussen het Niet-manifeste en de manifestatie. Maar we moeten onze standplaats innemen in de Waarheid, dat 'Alles dat bestaat, Brahman is'; er is alleen een Werkelijkheid --- Brahman --- en als zodanig moet, wat er ook geschapen is of gemanifesteerd, de uitdrukking zijn van een of andere waarheid, hoe partieel ook, van de ene Werkelijkheid. Wat er ook fundamenteel is in deze manifestatie, moet eerder bestaan hebben als een mogelijkheid in het tijdloze Eeuwige. Bovendien is de 'Tijdloze Geest' een status of evenwicht van de Ene Werkelijkheid, het is geen blankheid, noch een allerhoogste negatie van alle relativiteiten. Het behoudt in de Tijdloze Eeuwigheid de essentie van wat er ook uitgedrukt is in de Tijd --- "Wat er in het Tijdloze niet gemanifesteerd, geïmpliceerd, essentieel is, verschijnt in de Tijd in beweging."³¹

Sri Aurobindo zegt "De oorspronkelijke status is die van de tijdloze en ruimteloze Werkelijkheid, die zelf-uitgebreid is om de inzet te bevatten van wat binnenin zich was."³² Laten we in het licht van deze verklaring proberen om de werkelijke betekenis te begrijpen van tijd en ruimte en dat van het Tijdloze Eeuwige en de Tijd-uitdrukking of manifestatie in de tijd. Van Ruimte en Tijd wordt gewoonlijk gezegd, dat zij categorieën zijn van intellectuele kennis. Met ruimte bedoelen we een uitbreiding, waar materiële dingen gehouden kunnen worden; wanneer er bijvoorbeeld een hal is, waar we vijftig stoelen kunnen houden, dan zeggen we, dat de hal groot genoeg is of ruimte heeft voor vijftig stoelen, wanneer er een grotere hal is, die ruimte heeft voor meer stoelen, dan zeggen we, dat het een grotere uitbreiding heeft, dat is te zeggen, het kan meer materiële objecten behouden of bevatten, zoals tafels of stoelen, enzovoort. Aldus bedoelen we met ruimte een extensie, waar materiële objecten en dingen staan of bewegen of gehouden kunnen worden of bewogen in een vaste orde in overeenstemming met haar capaciteit of uitbreiding; met andere woorden, ruimte is een statische uitbreiding, dat is te zeggen, het behoudt objecten en dingen, die meer of minder stationair zijn. Wat is ons idee van de tijd? Met Tijd bedoelen we op overeenkomstige wijze een uitbreiding om evenementen te bevatten of waar evenementen gebeuren. Onze methode van tijd meten is niet met enige materiële maatstaf, zoals in het geval van ruimte, maar meer of minder door opvolging van evenementen, door het aantal evenementen, dat erin gebeurt. We kijken terug naar het vista van het verleden en verzuchten vaak 'hoe is de tijd voorbijgevlogen'! Juist zoals alle materiële objecten in een kamer of een omsluiting niet geforceerd kunnen worden of getelescopeerd in een punt in de ruimte, hebben zij meer ruimte of uitbreiding nodig, zo kan de stroom van evenementen en gebeurtenissen van mijn leven niet gepakt worden in alleen een moment van de tijd, zij vereisen een langere en uitgebreide periode van tijd om te gebeuren. Dus is de tijd,

³¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 99 (1st. Ed.)

³² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 98 (1st. Ed.)

zoals de ruimte, ook een uitbreiding van een periode, die allerlei soorten evenementen en bewegingen behoudt; de ruimte bevat of behoudt dingen, die 'staan' in een vaste orde en daarvoor is het een statische uitbreiding, terwijl de tijd stromen behoudt en bevat van evenementen en 'bewegingen' en daarom is het een mobiele uitbreiding; we meten overeenkomstig ruimte door de dingen, die het bevat en tijd door evenementen en bewegingen, die erin gebeuren en vatten de ene op als een statische extensie en de andere als een mobiele extensie. Ten laatste is er een meer intrigerende kwestie in deze connectie: Ruimte en Tijd zijn extensies, is zojuist verklaard; waar zijn zij extensies van? Wat wordt uitgebreid om Ruimte en Tijd te vormen? Het voor de hand liggende antwoord zal dit zijn: er is alleen een Werkelijkheid, Brahman, en er is geen andere, daarom moet zijn statische en mobiele uitbreiding van Ruimte en Tijd de Zelf-uitbreiding zijn van Brahman om alle dingen te behouden en bevatten, die geleidelijk gemanifesteerd zijn; dat is te zeggen, om de inzet te bevatten, het uitspreiden van wat verwickeld was in die Ene Werkelijkheid. Aldus "zou Ruimte Brahman zijn, die uitgebreid is om vormen en objecten samen te houden; Tijd zou Brahman zijn, die zelf-uitgebreid is voor de inzet van de beweging van zelf-vermogen, dat vormen en objecten draagt; de twee zouden dan een duaal aspect zijn van de ene en dezelfde zelf-uitbreiding van het komische Eeuwige".³³ Omdat Tijd en Ruimte Zelf-uitbreiding zijn van Brahman, zijn zij werkelijk en eeuwig en niet iets, dat hoofdzakelijk subjectief of een subjectief gedachteveld is of een objectief veld van zintuigwaarneming, zoals gewoonlijk door ons opgevat worden.

Nu moeten we de verschillende statussen van de Tijd en de Ruimte in ogenschouw nemen voor de verschillende statussen van bewustzijn. In feite ervaren we heel wat verschil in de natuur van Tijd en Ruimte op de verschillende niveaus van bewustzijn. We hebben zonet de natuur beschreven van de fysieke ruimte of materiële uitbreiding, die fysieke objecten behoudt of bevat. Wanneer we achter deze fenomenale wereld gaan of deze fysieke ruimte, dan ervaren we een uitbreiding van een zeer verschillende soort, namelijk, spirituele uitbreiding; het is een ervaring van het Zelf of de Geest, die de Waarheid is achter deze fenomenale wereld en in zichzelf alles bevat, dat wordt en deze hele wereld van namen en vormen, die Erdoor gemanifesteerd wordt; terwijl we steeds dieper duiken achter ons oppervlaktebewustzijn, worden we gewaar van een zuivere uitbreiding van een soort, waar we niet bekend mee zijn in ons uiterlijke of pragmatische bewustzijn, Het is een ervaring, waarin het Zijn en het Worden, de Status en de Dynamiek, aan het bewustzijn gepresenteerd worden als twee eeuwige aspecten van de Ene Werkelijkheid --- in die toestand lijkt, wat we kennen als Tijd en ruimte, te verdwijnen. Vervolgens zouden we, wanneer we ons terugtrekken van ons oppervlakkige gewaarzijn van evenementen en gebeurtenissen en naar binnengaan, komen tot een niveau van bewustzijn, waar het besef van onze

³³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 100 (1st. Ed.)

familiaire Tijdbeweging ophoudt. De Tijd zelf lijkt werkelijk en eeuwig te zijn, maar de Tijdrelatie lijkt erg verschillend te zijn van wat we ervaren in ons normale bewustzijn, want iedere toestand van bewustzijn heeft zijn eigen Tijd en Ruimte. Dit zal duidelijker zijn van het volgende, namelijk, onze droomervaring van Tijd en Ruimte; in een droom, die misschien niet langer duurt dan een paar seconden van de fysieke Tijd, zien we of ervaren we een reeks van evenementen en gebeurtenissen, die in onze waaktoestand veel meer fysieke tijd zou nemen om te gebeuren --- zoveel evenementen lijken gepakt te zijn in enkele momenten van Droomtijd! Wat betreft de Ruimte lijken ook zoveel dingen gepakt te zijn in een vergelijkbaar klein gebied, die een veel groter gebied in zouden nemen van fysieke ruimte. Ruimte- en Tijdrelatie variëren volgen het niveau of status van bewustzijn, waarvandaan zij ervaren worden, maar, zoals we al verklaard hebben, zijn beide oorspronkelijk spirituele uitbreidingen om deze schepping te behouden en bevatten en alle vormen en bewegingen erin. Er is alleen een Allerhoogste Werkelijkheid, die Eeuwig en Oneindig is en de mobiele uitbreiding of de Tijd moet een uitbreiding zijn van de Eeuwigheid of het Eeuwige en de Statische uitbreiding of Ruimte moet een uitbreiding zijn van de Oneindigheid of het Oneindige.

We zullen nu refereren naar de verschillende toestanden van bewustzijn van het Oneindige en Eeuwige Wezen, het hoe en waarom van de Zelf-uitbreiding en de werkelijke betekenis en belangrijkheid van de verschillende evenwichten van de Tijdloze Eeuwigheid en de Tijdbeweging of Tijd-Eeuwigheid. Maar voor verder te gaan, moeten we onszelf herinneren, dat status en de beweging gelijktijdige aspecten zijn van de Ene Werkelijkheid. Het bewustzijn van het Oneindige en Eeuwige wezen heeft drie evenwichten of statussen: de eerste is de mobiele status, waar het Wezen zelf-geabsorbeerd is --- het is de Unitaire toestand van Brahman, die geabsorbeerd is in een staat van "objectloze extase"; er is geen creatieve beweging in deze staat en daarom is er geen creatieve beweging in deze staat, mobiel of statisch. Ten tweede is het een evenwicht, waar er een zelf-uitbreiding is geweest en de oneindige potenties van de Allerhoogste Werkelijkheid, als het ware, uitgespreid zijn in het totale Bewustzijn van het Goddelijke Wezen in een integraal gewaarzijn, de Waarheid van deze schepping inbegrepen --- *tadaikṣata*; hier wordt van gezegd, dat het de Stabiele Status is of simultane volledigheid van de Tijd; maar zelfs hier is er geen Tijdbeweging en alle mogelijkheden van de Tijdbeweging of schepping worden gehouden in één eeuwig moment. De volgende of de derde status is de uitwerking van wat er ook 'gezien' is in de integrale visie van de vorige staat --- *tadasṛjata* --- die een Waarheid in manifestatie brengt van de oneindige potenties van het Goddelijke door exclusieve concentratie van het Creatieve Bewustzijn erop. Bij deze status van het Creatieve Bewustzijn is er een Tijdbeweging, want er is zelf-uitbreiding van het Wezen, zowel statisch als mobiel om deze wereld van namen en vormen te bevatten en de verscheidene bewegingen, die erin gebeuren.

Deze drie statussen zijn de drie verschillende evenwichten van hetzelfde Brahman Bewustzijn en alle bewegingen vinden plaats in het Wezen Zelf. Brahman is de enkele Werkelijkheid en er is geen ander en daarom bestaat, wat er ook bestaat, in Brahman, wat er ook gebeurt, gebeurt in Brahman. Deze drie evenwichten gebeuren ook in het Wezen van Brahman, dat in staat is om hen op te nemen in een simultane ervaring. Een eindig denkvermogen, dat gebonden is aan de regels van eindige logica en aan de beperkingen van de scheidende kennis is verbijsterd door deze gelijktijdigheid: “Maar voor een Oneindig bewustzijn zou zo een integrale gelijktijdigheid van visie en ervaring volmaakt logisch en consistent zijn”.³⁴

Tijdloze Eeuwigheid en een Tijd-Eeuwigheid, dat is te zeggen, vermogen van status en niet-manifestatie en vermogen van manifestatie en alles, dat het betekenis geeft, zijn de gelijktijdige evenwichten van de ene Werkelijkheid, hoe onverenigbaar en tegengesteld zij ook mogen lijken voor ons denkvermogen, beperkt als het is door de rigide regels en conventies van het logische denken.

³⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 100 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK III

HET EEUWIGE EN HET INDIVIDU

IN het voorgaande hoofdstuk is verklaard, dat er een Allerhoogste Werkelijkheid is en er geen andere is, dat de Werkelijkheid Alomtegenwoordig is; Het is Transcendent als de eeuwige basis en ondersteuning van alle manifestatie, Kosmisch als de Ishwara en de Heer van de schepping en immanent in ieder individu. Dit zijn de drie gelijktijdige aspecten van de ene en zelfde Werkelijkheid en deze schepping is de manifestatie van een of andere waarheid van de ene Allerhoogste Werkelijkheid, namelijk, Veelvuldigheid, de Ene is de Velen geworden --- *bahusyāma prajāyeyeti*. --- De volledige manifestatie van het Goddelijke in ontelbare centra van individualisatie lijkt het Goddelijke plan te zijn, en als een prelude daarvoor ontwaakt de Geest, die neerdaalt in de materiële onbewustheid, geleidelijk uit Zijn verdoving van onbewustheid en gaat voort door een langzaam en moeilijk proces van evolutie naar een volledige manifestatie van het Licht en het Vermogen van het Supramentale Bewustzijn in het individuele wezen. Inderdaad is het creatieve Bewustzijn van Brahman of de Allerhoogste Werkelijkheid, namelijk, de Goddelijke Moeder, gezonden om de Goddelijke taak uit te voeren van het begeleiden van de onwetende mensheid naar haar Supramentale bestemming; dit is, volgens Sri Aurobindo, het mysterie van de creatieve activiteit en dit is de basis van zijn integrale filosofie en Yoga, --- de mogelijkheid van een Goddelijk Leven op aarde is volledig gebaseerd op deze opvatting. Onwetendheid als gevolg van onze materiële oorsprong lijkt de oorzaak te zijn van de veelvuldige kwaden van het leven. Maar de mens is niet voor altijd aan deze staat toegewijd; omgeven door de dubbele muur van onwetendheid is ons ego niet gewaar van ons wezen en van de waarheid van het fenomenale bestaan; deze onwetendheid is echter een tijdelijk onvermogen, dat tussenbeide komt in een bijzonder stadium van het evolutionaire proces en het vervaagt geleidelijk als we ontwaken naar de kennis, die erachter besloten is. Kennis moet niet verworven worden van buitenaf, zoals we foutief geloven; we moeten naar binnen duiken op zoek ernaar en in het openbare licht van onze zelfkennis en wereldkennis wordt het menselijke individu geleidelijk bevrijd van alle duisternis en gebreken van de pragmatische onwetendheid, die, zoals we zonet verklaard hebben, alleen een voorbijgaande gebeurtenis is in de eeuwigheid van de wereldmanifestatie.

Hier worden we weer geconfronteerd met enige moeilijkheden, die opkomen uit onze logische rede: Hoe kan het individu zelfs doorzetten na zijn bevrijding door zelfkennis en een gewaarzijn van zijn eenheid met deze wereld? Er wordt gezegd, dat het menselijke individu een product is van onwetendheid en een besef van afgescheidenheid houdt het individu als een gescheiden entiteit doordrenkt in onwetendheid en gebondenheid; het individu zou daarom

moeten bestaan, zolang als de onwetendheid duurt en met de dageraad van zelfkennis wordt de onwetendheid verdreven en ermee zou het individu ook zijn eigen bestaan moeten vernietigen; hoe kan er enige hoop zijn voor volharding van individualiteit of een Goddelijk Leven op aarde?

Logische redenering heeft zijn nut, zoals ook zijn beperkingen; het heeft inderdaad een grote waarde om het denkvermogen te oefenen, hoe weg te blijven bij de verwarringen van het normale menselijke denkvermogen; het geeft het denkvermogen een zekere helderheid en fijngevoeligheid in het omgaan met zaken, die gewoonlijk binnen zijn scope komen. Maar het kan ons niet leiden naar enige kennis van supra-fysieke werkelijkheden, het helpt ons niet om enige werkelijke opvatting over God te vormen. De logische rede bereikt pragmatische waarheden altijd door onderscheidingen, door vergelijking en contrast; het is daarom verbijsterd, wanneer het boven onderscheidingen uit moet gaan en een synthese moet bereiken, die in zichzelf alle onderscheidingen en verdelingen combineert en hen hun passende betekenis en belangrijkheid geeft. Dus in supra-fysieke zaken heeft het meer of minder een negatieve waarde: "Het is veel efficiënter als een bewaker tegen dwaling dan als een ontdekker van de waarheid".³⁵ Laten we nu in het licht van deze analyse doorgaan om de werkelijke natuur te begrijpen van het individu en die van de eenheid en hoe het individu het Eeuwige kan zijn.

Veel van onze moeilijkheden om dit punt te begrijpen komen op uit het feit, dat we ons afgescheiden ego beschouwen als het individuele Zelf; we zijn direct gewaar van een formatie van oppervlakkig bewustzijn, dat ons Ego is of Uiterlijke Wezen. Het is de manier van ons ego om afhankelijk te zijn van verdelingen en onderscheidingen en van de instrumentatie van de zintuigen om een onvolmaakte en indirecte kennis te verkrijgen van de fenomenale wereld. Dit ego is een amalgaam van zekere mentale, vitale en fysieke ervaringen, die ons besef omvatten van 'Ikheid' en 'Mijheid'; het wordt onderhouden door onwetendheid en het voelt zichzelf als afgescheiden van andere ego's en de rest van de wereld en we geloven, dat deze oppervlakkige formatie onze totale individualiteit is. We hebben tegelijkertijd een vage opvatting over onszelf als essentieel onsterfelijke wezens, die zichzelf zo beperkt hebben of geïndividualiseerd en met de oplossing van onze individualiteit zouden we ophouden te bestaan als gescheiden personen of individuen. We hebben onszelf volledig gelijkgesteld met ons ego of oppervlaktewezen en daarom is het logische denkvermogen aan zijn einde van zijn verstand om te realiseren, hoe "het individu in enige zin eeuwig is of dat er enige volharding kan zijn van individualiteit, nadat bevrijding is verkregen door eenheid en zelfkennis."³⁶ 'Het ego blijft bestaan door onwetendheid en een besef van verdeling en onderscheiding; hoe kan dan het

³⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 109 (1st. Ed.)

³⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 108 (1st. Ed.)

ego of de menselijke individualiteit zelfs volharden, nadat de onwetendheid verdreven is door kennis en het besef van verdeling plaats maakt voor een besef van eenheid?' vraagt de pragmatische rede zich af.

Omgeven door een dubbele muur van onwetendheid is ons kleine gescheiden ego niet gewaar van de diepten en de subliminale delen van ons wezen en van de Purusha of de Persoon vanbinnen, die de oorzaak is en het werkelijke Zelf of onze individualiteit. De Purusha reist door successieve levens in successieve lichamen en in ieder leven neemt het een geconstrueerde individualiteit op, die gevormd wordt uit de materialen van zijn wereldervaringen; in ieder leven trekt de Purusha een verschillende oppervlakkige formatie of Ego aan, die nodig is voor het leven in een bijzonder lichaam. Deze geconstrueerde individualiteit of dit Uiterlijk Wezen nemen we foutief voor ons individuele Zelf en daarom begrijpen we vaak niet, hoe het individu eeuwig kan zijn.

Ofschoon het een eeuwig deel is van het Goddelijke, blijft de Purusha of het Psychische Wezen, dat het werkelijke individu is, zwak en onontwikkeld --- een goddelijke vonk --- aan het begin van zijn aardse avontuur. Het groeit van sterkte naar sterkte, terwijl het voortgaat van geboorte naar geboorte en ervaringen assimileert van dit wereldbestaan en bij iedere geboorte een verschillende sluier opzet van een mentale-vitale-fysieke formatie, een verschillende oppervlaktepersoonlijkheid of ego met een zicht op wereldervaringen verzamelen. In een zeker stadium van voortgang van de menselijke pelgrim wordt het Psychische Wezen volledig ontwaakt en komt naar voren, wanneer het kleine afscheidende ego vervangen wordt door het Psychische Wezen, dat de oorzaak is en het Zelf van onze werkelijke individualiteit, die eeuwig is. In het voorgaande hoofdstuk hebben we gerefereerd aan de drie evenwichten van een en dezelfde Werkelijkheid, namelijk, het Transcendente, het Individuele en het Kosmische; het Individuele is aldus geen ander dan een aspect van dezelfde Werkelijkheid en het realiseert zijn eenheid met de Transcendente en het Kosmische aspecten, wanneer het "de barrières vernietigt van zijn actieve zelf-bepkering en individualisatie".³⁷

Het zou nu helder moeten zijn, dat bij het teboven gaan van het kleine afscheidende ego, de Purusha niet alle waarheden vernietigt van de individualisatie. Het is een wakkere vereniging met de andere aspecten van een en dezelfde Werkelijkheid en het is niet nodig om af te komen van alle differentiatie voor een zodanige volmaakte vereniging. Alle besef van verdeling en onderscheid verdwijnt en de Purusha wordt gewaar van alle andere individuen als zelve van zichzelf, "het individu bestaat daarom, ofschoon hij het kleine afscheidende ego teboven gaat; het universele bestaat en wordt door hem omarmt, maar het absorbeert of vernietigt niet alle individuele

³⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 112 (1st. Ed.)

differentiatie, zelfs ofschoon door zijn universalisatie van zichzelf de beperking, die we ego noemen, teboven gekomen wordt”.³⁸ We moeten steeds dieper gaan om ons werkelijke Zelf of Purusha te ontdekken; deze zelfkennis bereidt zich gestaag uit tot wereldkennis, want we hebben gezien, dat het Individuele Zelf of de Purusha en het kosmische Zelf wordingen of aspecten zijn van een Allerhoogste bestaan, dat de basis is en ondersteuning van zowel het Individu als de Kosmos en waarin zij zijn verenigd. Het wereldwezen omvat het individu en het Individu omvat in zijn bewustzijn het wereldwezen. Zij beiden zijn onderling afhankelijk en beiden zijn de eeuwige manifestatie van een Allerhoogste Werkelijkheid.

Het logische denkvermogen is weer verbijsterd, wanneer het de wederzijdse inclusie probeert te bevatten van de kosmos en het individu: “de wereld in mij, ik in de wereld, alles in mij, ik in alles” en overeenkomstige uitdrukkingen gaan boven zijn begrip. Deze moeilijkheid van het menselijke denkvermogen is het gevolg van het feit, dat de taal, waarin geprobeerd wordt om deze spirituele ervaringen uit te drukken, gebonden is aan de conceptie van de fysieke ruimte en vandaar dat het menselijke denkvermogen door de term ‘wederzijdse inclusie’ fysieke inclusie begrijpt. Deze taal werd gefabriceerd door het denkvermogen en bedoeld om de feiten en evenementen uit te drukken van de fysieke wereld en is daarom is het niet in staat om uitdrukking te geven aan de natuur van de bevrijdende vereniging van de Ene met de velen, van het kosmische met het individuele bewustzijn en van beiden met de Allerhoogste Werkelijkheid. De wederzijdse inclusie van het individu en de wereld, waarnaar hier gerefereerd wordt, is spiritueel en psychologisch en niet fysiek; het is de bevrijdende vereniging van de Ene met de Velen; de normale menselijke rede is niet van toepassing op deze spirituele ervaringen of deze hogere waarheden; gewoonlijk wordt met het ego het individu bedoeld in de onwetendheid, dat is te zeggen, een mentale-vitale-fysieke formatie met een oppervlakkig bewustzijn, dat zichzelf beschouwt als een gescheiden van alle andere wezens. Maar in werkelijkheid is, zoals we net gezien hebben, een waar individu niet het ego; het heeft een eeuwige relatie met alle andere individuen, gebaseerd op essentiële eenheid en wederkerigheid. Maar het menselijke denkvermogen wordt gedomineerd door zijn taal en faalt te realiseren, dat deze woorden, individu, mens, klaarblijkelijke en werkelijke mens, enzovoort, begrepen moeten worden in een relatieve zin. “Het is daarom noodzakelijk erop te staan, dat we met het ware individu niets van die soort bedoelen, maar een bewust vermogen van het wezen van het Eeuwige, dat altijd bestaat door eenheid, altijd in staat is tot wederkerigheid. Het is dat wezen, dat door zelfkennis bevrijding en universaliteit geniet.”³⁹

³⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 115 (1st. Ed.)

³⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 120 (1st. Ed.)

Het normale menselijke denkvermogen, dat onschuldig is voor de ervaringen van het bevrijde bewustzijn, komt in opstand tegen wat het veronderstelt niets meer te zijn dan een massa intellectuele tegenstellingen. Volgend de normale menselijke opvatting is de enige relatie tussen het Absolute en het relatieve, dat zij onverzoenbare tegengestelden zijn; het kan zich geen volledige identiteit of eenheid met God voorstellen en toch een relatie met Hem, want een perfecte en volledige identiteit kan geen andere relatie met Hem laten. Het kan alleen de God, het Individu en de Kosmos voorstellen als drie onderscheiden werkelijkheden. Het individu kan alleen zijn eenheid of identiteit voelen met het Kosmische of het Transcendente door op te houden om het individu of het Kosmische Wezen te zijn. Het kan de transcendentie eenheid kennen en realiseren door op te houden om kosmisch te zijn. Hoe kan het kosmische en het individu verenigd worden in de transcendentie en toch hun onderscheidenheid behouden? Hoe kan de Ene de Velen worden en toch de Eenheid behouden? Er zou eenheid geweest kunnen zijn bij de aanvang, maar het kan niet doorgaan om zo te zijn, zolang als er het individu en de kosmos zijn. Uiteindelijk moet dan, wanneer eenheid het eeuwige feit is, deze kosmos en het individu illusies zijn. "De poging om als God te zijn, terwijl ik nog een individu ben of drie dingen tegelijk te zijn lijkt voor mij een logische verwarring in te houden en een praktische onmogelijkheid"⁴⁰ zo zou de pertinente mentale attitude kunnen zijn van de normale persoon, wanneer hij geconfronteerd wordt met suggesties, die voor hem tegengesteld lijken aan alle canons van het logische denken.

Wanneer we het een beetje dichterbij onderzoeken, zullen we vinden, dat er een drievoudige dwaling is aan de basis van voorgenoemde mentale attitude. Ten eerste is er een onoverbrugbare afgrond gemaakt tussen het Absolute en het relatieve; ten tweede is de Wet van tegenstelling veel te ver uitgebreid, en ten derde wordt geprobeerd om de oorsprong van dingen, die hun genesis hebben in het Eeuwige op te vatten in termen van tijd. Laat ons de bovenstaande punten, seriatim, ophelderen en zien in hoeverre zij de conflicten oplossen van onze verstandelijkheid. Eerst: voor de Europese opvatting is het Absolute dat wat alle relativiteiten teboven gaat en vrij is van alle relativiteiten of binding met relativiteiten. Voor de Indiase opvatting is het Absolute Brahman; Het is iets groters en machtiger dan wijzelf, de kosmos, of iets of iemand, dat of die we ons voor kunnen stellen of hen allen samengenomen. Het is iets, dat de limieten teboven gaat van onze hoogste opvattingen. Het Absolute is niet iets, dat tegengesteld is of leeg van alle relativiteiten; in feite bevat het Absolute de waarheid van alle relativiteiten, die niet meer zijn dan partiële uitdrukkingen van Zijn potenties. De taal faalt om een adequate beschrijving te geven van het Absolute, dat de Allerhoogste

⁴⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 123 (1st. Ed.)

Werkelijkheid is van die transcendentie, die we God noemen: “Het Absolute is voor ons het Onuitsprekelijke”⁴¹

Het is een ongeneeslijke gewoonte van het menselijke denkvermogen om te denken in termen van verschillen en onderscheidingen, van tegengestelden en opposities. Het vat het Absolute daarom op als iets, dat tegengesteld is aan of het tegengestelde van het Relatieve; het schept een oppositie tussen de twee en vat het Absolute op als leeg van alle relaties en niet in staat om enige relaties te vormen. Het wordt foutief genomen als een soort van Gigantische en Oneindige Leegheid, die leeg is van alle inhouden! We worden gedreven door onze eigen niet compromitterende logica en de rigiditeit van het mentale denken naar een positie, die onhoudbaar is en we bevinden ons aan het einde van ons verstand om ons eigen bestaan uit te leggen alsook het bestaan van de wereld en alle relativiteiten, die het bevat. Wanneer er alleen een Waarheid is, het Vormloze en Relatieloze Absolute, dat niet in staat is om relaties te vormen of vormen aan te nemen, vanwaar dan deze wereld van namen en vormen? Verscheidene pogingen zijn gemaakt door verschillende scholen van denken om deze contradictie op te lossen door te weigeren om enige blijvende werkelijkheid toe te geven aan de wereldmanifestatie en het te karakteriseren als een onwerkelijke tijdelijke werkelijkheid --- een zelf-effectieve illusie, die opgelegd wordt aan de eeuwigheid van het Absolute. Voor de menselijke rede zijn het oneindige en het eindige, ongeconditioneerd en geconditioneerd, het Absolute en het Relatieve onverzoenbare tegengestelden; het is niet mogelijk voor het logische denkvermogen om aan hen te denken, behalve in termen van opposities en contradicties en dat is de reden, waarom het niet capabel is om enige inter-relatie te vinden tussen deze essentieel conflicterende uitdrukkingen. We hebben aldus ons eigen onvermogen om de veelvuldige aspecten van het Absolute en Eeuwige Wezen te bevatten geconverteerd in een oorspronkelijk onvermogen ten dele van het Absolute en we hebben geprobeerd om het bestaan van onszelf en van de wereld weg te verklaren door uitgebreide verklaringen, die in werkelijkheid niets verklaren.

Het Absolute is ondefinieerbaar en toch hebben we geprobeerd om het ondefinieerbare te definiëren door exclusieve negaties en ook door allerhoogste affirmaties. De oude heiligen refereerden negatief naar Brahman, *Neti, Neti*, en spraken ook positief over Brahman als de oorzaak van alle positieven, als de Waarheid en rechtvaardiging van alles, dat geworden is. Laten we nu het correcte belang proberen te begrijpen van deze negatieve en positieve beweringen met respect tot het Absolute of Brahman. De negatieve en de positieve verklaringen spreken elkaar niet tegen, integendeel, zij completeren op een bepaalde manier de waarheid van een Werkelijkheid, waarvan het onmogelijk is om een uitputtende beschrijving te geven, ofwel door eindeloze negaties of door eindeloze affirmaties; wanneer er bijvoorbeeld gezegd wordt, dat Brahman deze tafel niet is, noch deze stoel, noch deze

⁴¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 124 (1st. Ed.)

kamer, noch deze mens, noch de Materie, noch het Leven, noch het Denkvermogen, en zo eindeloos voort, wordt er niet bedoeld, dat deze dingen, namelijk, de tafel, de stoel, en de anderen uitgesloten zijn van of buiten de Waarheid zijn of het Absolute of dat zij niets te maken hebben met het Absolute; het betekent alleen, dat het Absolute niet “hoofdzakelijk” of “alleen” de stoel is, de tafel, enzovoort; met andere woorden, het Absolute wordt niet beperkt door deze dingen; het Absolute is iets, dat alles overtreft, dat zo genoemd kan worden. De negatie sluit dan niet uit, maar geeft alleen aan, dat het Absolute deze dingen is en oneindig meer.

Vervolgens zijn de positieven van het Absolute de verklaringen naar ons eigen bewustzijn van de verscheidene waarheden en aspecten of zelf-manifestatie van het Absolute. Hoe we het ook zou kunnen proberen, het is niet mogelijk om alle oneindige inhouden te noemen of de vermogens en de potenties van het Absolute. Alle mogelijk affirmaties samengenomen zouden geen uitputtende inschatting geven van al zijn inhouden, het zou nog ongezegde oneindige inhouden overlaten en Zijn oneindige vermogens en potenties voorbij ons verste voorstellingsvermogen!

Laten wij ten tweede nu zien, hoe een ongerechtvaardigde uitbreiding van de wet van contradictie bijdraagt aan onze verkeerde mentale attitude, zoals boven verklaard, “De wet van contradictie is hier alleen geldig, in zoverre dat twee verschillende of tegengestelde verklaringen niet waar kunnen zijn voor hetzelfde ding op dezelfde tijd, op hetzelfde gebied, in hetzelfde respect, vanuit hetzelfde gezichtspunt en voor hetzelfde praktische doeleinde”⁴², zegt Sri Aurobindo.

Voor onze eigen doeleinden maken we allerlei soorten verdelingen en onderscheidingen; door analyse en synthese, door iets op te breken in delen en hen weer samen te voegen, proberen we kennis te verwerven van deze externe wereld en haar inhouden. We karakteriseren zekere dingen als goed of slecht, lelijk of mooi, of we zeggen, dat een mens aardig of wreed, eerlijk of oneerlijk is, enzovoort; we maken deze verdelingen en onderscheidingen en handelen ernaar. Onder normale omstandigheden beschouwen we “doden” als een erg slechte handeling, maar de soldaten doden van een binnenvallend leger wordt niet als slecht beschouwd, maar als een goede en patriottische handeling; aldus zou een handeling of iets, dat als “slecht” of “wreed” beschouwd zou kunnen worden onder zekere omstandigheden, als “goed” en “aardig” beschouwd kunnen worden in andere; we kunnen geen voortgang maken, of enige werkelijke kennis verwerven, wanneer we onszelf volledig beperken tot deze rigide verdelingen en onderscheidingen. Ons leven omvat allerlei soorten conflicterende kwaliteiten, emoties en besef van waarden en we zullen struikelen bij iedere stap naar allerlei soorten misvattingen, wanneer we overdreven stress leggen op enige van deze verdelingen en

⁴² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 134 (1st. Ed.)

onderscheidingen met uitsluiting van de andere. Wij stellen een absolute mentale oppositie op tussen het Absolute en het relatieve en beschouwen hen als onverzoenbare tegenstellingen. We moeten boven en voorbij de rigiditeit gaan van onze mentale verdelingen met een zicht om hun juiste betekenis en belangrijkheid te vinden. Wanneer we volharden in deze mentale attitude van het hechten van een gescheiden en absolute waarde aan iedere tegenstelling en weigeren te kijken naar de tegengestelden als de complementaire delen van een integraal geheel, dan zullen we het pad volgen van onwetendheid, dat alleen ligt door onverzoenbare verdelingen en dingen.

Als laatste is veel van onze verwarring het gevolg van onze opvatting van de Tijd en de inspanning om in de Tijd de oorsprong op te vatten van eeuwige dingen. Laat ons proberen om dit punt helder te maken: Ons concept van de tijd hangt af van successie van evenementen; tijd lijkt erg kort te zijn, wanneer het gepakt is met evenementen en het lijkt lang te zijn, wanneer er niets gebeurt of er weinig te doen is. Bovendien moet voor onze opvatting alles, dat geworden is, alles, dat bestaat, tot bestaan gekomen is op een of ander punt van de tijd en moet uit het bestaan gaan of tot een eind komen op een of ander punt van de tijd. Op rekening van deze opvatting van ons denkvermogen maken we een rigide onderscheiding tussen het Oneindige en het Eindige en stellen ons voor, dat het Oneindige Eindig werd op een of ander moment van de Tijd en daarvoor uit het bestaan moet gaan op een of ander punt van de Tijd; wij zijn gewend om dit onderscheid te maken in systemen van dingen, waarmee we familiair zijn. Vandaar, dat het moeilijk wordt voor het intellect om te begrijpen, hoe het Oneindige zelfs door kan gaan om Oneindig te zijn, nadat het Eindige wordt op een zeker punt in de tijd, enzovoort. Maar in feite is het Eindige alleen een van de vele waarheden van het Oneindige, de Velen zijn alleen een waarheid van de Ene en zij co-existeren eeuwig en bestaan in en door elkaar --- dit is een waarheid, die moeilijk is voor de opvatting door het verdelende menselijke denkvermogen. Aldus "is het Absolute geen tegengestelde van zichzelf geworden en nam op een bepaalde datum werkelijke of onwerkelijke relativiteiten aan, waartoe het oorspronkelijk niet in staat was, noch is het Ene door een mirakel de Velen geworden, noch weken de ongeconditioneerden af van de geconditioneerden, noch ontsproot het ongekwalificeerde uit in kwaliteiten"⁴³ Deze verdelingen van het Ondeelbare worden gemaakt voor ons mentaal gemak van begrip en zij zouden niet in onverzoenbare opposities gezet moeten worden.

Deze gewoonte van verdeling en het opzetten van onverzoenbare opposities tussen twee of meer aspecten van de ene en dezelfde Werkelijkheid achtervolgt ons zelfs in het gebied van enige van onze spirituele realisaties. Er zouden, bijvoorbeeld, onderscheiden spirituele realisaties kunnen zijn van de twee aspecten van dezelfde Werkelijkheid, namelijk, Onpersoonlijk en Persoonlijk, maar we zouden een van deze aspecten niet

⁴³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 138 (1st. Ed.)

moeten beschouwen als de enkele waarheid en de andere weigeren; we zouden het Onpersoonlijke aspect niet moeten beschouwen als de enige waarheid en de schepping weigeren als een illusie of het Persoonlijke of Saguna aspect accepteren als de enige waarheid en de andere weigeren. “We moeten zien, dat deze beide realisaties van de grote spirituele zoekers gelijk geldig zijn in zichzelf, gelijk ongeldig tegenover elkaar.”⁴⁴ Aldus is er, het is al verklaard, één Allerhoogste Werkelijkheid, --- Transcendent, als de eeuwige basis en ondersteuning van alles, wat geworden is, Kosmisch, als de Ishwara en de Heer van de schepping en ook als het Zelf of Purusha, dat immanent is in ieder individu; dit zijn de drie termen van de ene en zelfde Werkelijkheid, waarvan geen de waarheid van de andere uitsluit, ieder bevat integendeel de andere openlijk als onscheidbare aspecten van de Ene Allerhoogste Werkelijkheid.

Het Goddelijke, dat neergedaald is in de schepping en ondergedompeld in een verdoving van onbewustheid juist aan het begin van deze wereld en Zijn geleidelijke zelf-vinden door een langzaam en moeilijk proces van evolutie, is de prelude tot Zijn volledige manifestatie in het individu. De mens is geen hulpeloos slachtoffer van kwaad en lijden, nog is hij toegewijd aan een toestand van permanente duisternis en misère, totdat hij zijn bevrijding kan verwerven door zelfvernietiging. De mens heeft het inherente vermogen om de huidige beperkingen te overtreffen van zijn mentale-vitale-fysieke formatie en alleen in dit vermogen van zelf-transcendentie ligt de rechtvaardiging van zijn individuele bestaan, nee, de rechtvaardiging van deze creatieve beweging. Het gelukzalige mysterie van dit Lila van de schepping is, dat het gebied is van de Goddelijke manifestatie, dat is te zeggen, het Goddelijke zal Zichzelf manifesteren in Zijn overvloedigheid in het menselijke individu door een radicale transformatie van zijn natuur, die culmineert in een Goddelijk Leven op aarde; in de onvermijdelijkheid van zo een voltrekking ligt de rationale van deze schepping: “de mogelijkheid van de Goddelijke’s ontvouwing in het individu” zegt Sri Aurobindo “is het geheim van het enigma, zijn aanwezigheid daar en deze intentie van zelf-ontvouwen de sleutel naar de wereld van Kennis-Onwetendheid”.

⁴⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 139 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK IV

HET GODDELIJKE EN HET ONGODDELIJKE

ER is eerder verklaard, dat deze schepping de zelf-manifestatie is van een oneindig en eeuwig Al-Bestaan. Het Goddelijke verblijft in alles, dat geworden is, in de kleinste deeltjes van de materie, zo waarlijk als in het hart van het menselijke individu als de Psychische entiteit, die een eeuwig deel is van het Goddelijke bewustzijn. Het Goddelijke is de essentie van alles. In het gezicht van deze affirmatie overal en in alles, beweren we, dat het Goddelijke Leven het doel is van de evolutionaire beweging. Deze twee affirmaties strijden tegen elkaar; wanneer het Goddelijke Leven op aarde het doel is en de voltrekking van de creatieve beweging en van mensen's spirituele inspanningen, moet dan het huidige leven noodzakelijkerwijze ongoddelijk zijn, omdat uit een huidig ongoddelijk bestaan de wereld op moet stijgen naar een goddelijk bestaan? Voor een visie, die onbezoedeld is door egoïstische onwetendheid, zou niets inderdaad ongoddelijk lijken te zijn, want het zal constant in het bewustzijn en de Heerlijkheid zijn van Sachchidananda en zou daarom de aanwezigheid van Heer zien en voelen in alles en overal, in het midden van de vreugde en weelde zo duidelijk als in het midden van angst en misère; op dat niveau wordt geen onderscheid gevoeld tussen wat we het Goddelijke noemen en het ongoddelijke. Maar voor een denkvermogen en bewustzijn, die verscheurd worden tussen de verdelingen en onenigheden van het normale leven, heeft dit onderscheid tussen een Goddelijk en een ongoddelijk bestaan een grote pragmatische waarde. Laten we daarom proberen het correcte belang en de correcte betekenis te begrijpen van een Goddelijk en een ongoddelijk bestaan.

Er wordt van ons huidige leven gezegd, dat het een leven is van egoïstische onwetendheid, omdat al de kennis, die we kunnen verwerven in dit stadium, indirect is en afscheidend en gebaseerd is op de instrumenten van onze zintuigen; dit proces kan ons op zijn best een onbevredigende kennis geven van deze fenomenale wereld, maar niet van de essentiële Waarheid achter de verschijningen. Op rekenschap van deze onwetendheid van de essentie van deze dingen en alles, waar het naar leidt, wordt ons huidige leven ongoddelijk genoemd, een ongoddelijk leven is vol van allerlei soorten onenigheden en disharmonieën; een Goddelijk leven aan de andere kant is een leven van Kennis, wanneer het bewustzijn een direct gewaarzijn heeft van de Waarheid en alle onenigheden en disharmonieën worden opgelost in het openbare Licht van Kennis. Wanneer we daarom spreken over een bestaan als ongoddelijk, wordt bedoeld, dat het in haar essentie ook Goddelijk is, alleen wordt de Goddelijke Aanwezigheid erin wordt bijna volledig verhuld door haar vorm of extern gedrag. Als we intellectueel voortgaan om de Goddelijke Aanwezigheid in dingen te vinden, verbijsteren de aanwezigheid

van het kwaad en lijden en alle veelvoudige aandoeningen van het leven onze pogingen en geven opkomst aan een verwoestend besef van frustratie, die juist de fundatie opschudt van ons Geloof in een Goddelijke oorsprong en bestuur van deze wereld. Terwijl we een zorgvuldiger onderzoek doen van de externe fase van dingen, vinden we, dat buiten kwaad en pijn er een tekort is aan verscheidene andere goddelijke gradaties in deze wereld, bijvoorbeeld, Kennis, Waarheid, Schoonheid, Vermogen en Eenheid; dit zijn ook de vermogens van de Goddelijke Natuur en de elementen, die een Goddelijk Leven zouden samenstellen en sieren; in deze wereld komen we komen we deze elementen van de Goddelijke Natuur niet tegen in een grote mate, we hebben alleen gesluerde en vervormde expressies van hen, terwijl we rondom onszelf kijken. Onvolmaaktheid is de stempel van ons egoïstische bestaan, het wordt gemarkeerd door alle perversiteiten van de Waarheid en Eenheid en van de andere elementen van een goddelijke natuur; als gevolg van het principe van verdeling en vervorming, waaraan ons onwetende denkvermogen onderhavig is, zijn we niet in staat om een integraal zicht te krijgen op de Waarheid. We zijn blind voor de visie van goddelijke schoonheid en harmonie en onbekwaam om een direct gewaarzijn te hebben van een goddelijke heerlijkheid van het Bestaan. Dit is een onvermijdelijk resultaat van onze oorsprong uit onbewustheid.

Laten we onszelf herinneren aan de trend van de evolutionaire beweging; de Geest daalt neer naar de schepping en trekt het aspect aan van onbewustheid, dat de initiële staat was van deze wereld; de onbewustheid was geen negatie van bewustzijn; onbewuste Materie hield het Goddelijke bewustzijn en Vermogen gevangen achter haar mantel van onbewustheid en immobiliteit; de evolutionaire beweging is het proces, waardoor het verwickelde bewustzijn zichzelf geleidelijk losmaakt van zijn zware mantel van onbewustheid; het leven is, stap voor stap, steeds hoger opgestegen van schijnbare inerte en levenloze Materie door planten en dieren en van de zwakste glinstering in de lagere dierlijke wereld heeft het bewustzijn zich ook, stap voor stap, ontwikkeld, tot het zichzelf geopenbaard heeft in zelfbewuste menselijke denkvermogens. Er wordt van het denkvermogen gezegd, dat het de middelste term is, waarin het verwickelde Goddelijke alleen gedeeltelijk ontwaakt is; het denkvermogen is daarom in staat om niet meer dan een partiële of verdeelde kijk te nemen op de Waarheid en Werkelijkheid en alle andere goddelijke elementen, die de Goddelijke Natuur vormen. Dit onvermogen van het denkvermogen is het resultaat van de oorspronkelijke Val of de Neerdaling van de spirituele hoogten, en van een bewustzijn, dat langzaam tevoorschijn komt uit zijn zelf-gevangenzetting in de Materie. Als gevolg van deze onvolmaaktheid van een half ontwaakt bewustzijn in de mens heeft hij alleen een onvolmaakte 'kennis' en een onvolmaakte 'wil', die hij toepast op zijn wereldlijke ervaringen, en de onvermijdelijke reactie is, dat hij constant het hoofd moet bieden aan de contradicties van de Goddelijke elementen, namelijk, onvermogen en inertie, in plaats van Kracht, valsheid en dwaling, in plaats van de Waarheid, pijn en verdriet, in plaats van Heerlijkheid en kwaad en onenigheid, in plaats van Goed en harmonie. Bovendien houdt

de mens ervan om zich te wentelen in al deze onplezierige ervaringen, want er is in een of ander deel van zijn wezen een geheime hechting aan deze dingen verborgen, anders zouden zij het niet volhouden. Uiteindelijk zou, wat eruitziet als een ongelukkige ervaring voor een verdeeld bewustzijn, een nieuwigheid kunnen zijn en een erg welkome ervaring en een bron van Heerlijkheid voor de Purusha, die met een geheime sanctie instemt voor de voortzetting ervan!

Laten we nu komen tot de volgende vraag: er wordt ons verteld, dat er een Goddelijke Aanwezigheid is in alle dingen en als we een ding ongoddelijk noemen, bedoelen we dat zijn essentie Goddelijk is, maar dat alleen zijn uiterlijke vorm ons afstoot. Waarom zou dan het Goddelijke, dat voor altijd Zuiver, Volmaakt, Zaligvol, Oneindig, enzovoort, is, niet alleen zoveel onzuiverheid, onvolmaaktheid, angst, valsheid en kwaad tolereren, maar het ook ondersteunen? Er lijkt geen enkele verzoening te zijn tussen deze contradicties. Wanneer we falen om de wet van de Waarheid, de Harmonie en Zaligheid op te leggen aan de tegenstrijdigheid van de wereld om ons heen, of daarvoor een oplossing te vinden, moeten we dan een ontsnapping zoeken uit de veelvuldige kwaadheden van het leven, die bijna onherstelbaar lijken te zijn? Of zullen we begrijpen, dat de Innerlijke Waarheid, het Goddelijke, de enige Werkelijkheid is en de fenomenale wereld een illusie is, waarvan we bevrijding moeten zoeken, door ofwel onze individualiteit onder te dompelen in de Oneindigheid, of zelfvernietiging te verwerven in het Nirvana. Met de uitroeiing van onze wezens zullen al onze problemen *ipso facto* vernietigd zijn; men kan individuele verlossing bereiken of bevrijding door het een of andere middel. Maar de wereld is ook Goddelijk 'Alles, dat is, is Brahman' en vandaar zou het Goddelijke en Zijn Lila voor altijd een onverklaard mysterie blijven, wanneer deze wereld niet goddelijk verklaard wordt. Er is een poging geweest om de blijkbare tegenstellingen op een andere manier te verklaren. Er werd gezegd, dat we niet gewaar zijn van het werkelijke doeleinde van de schepping als een geheel en dat daarom onze opinie over de natuur van deze wereld niet veel waarde heeft. Bovendien hebben we geen integraal zicht op dingen; we kunnen alleen delen zien en we kunnen niet verwachten om perfectie te vinden in fragmenten, alleen in de totale Goddelijke Harmonie kan perfectie gezocht worden en niet in de delen en fragmenten, waarvan we alleen maar een indirecte en onvolmaakte kennis hebben.

Dit soort intellectueel of filosofisch optimisme lost geen enkel probleem op, noch enige zalving toepassen op het menselijke hart en denkvermogen, die vaak uit elkaar gescheurd worden door een acuut besef van angst en lijden. Het poogt niet om ons enig idee te geven van de Natuur van de Goddelijke Harmonie, waarnaar het refereert, noch probeert het enige verklaring te geven van conflicten van het Leven en alle resulterende kwaadheden en onvolmaaktheden, waarmee de mens bestormd wordt in ieder stadium van deze aardse reis. Het suggereert hoofdzakelijk, dat er een sleutel is voor de mysteries van de schepping, maar erkent, dat het niet in staat om het te vinden. Bovendien, zoals Sri Aurobindo zegt "Loopt een Goddelijk Geheel, dat

volmaakt is door de reden van de onvolmaaktheid van zijn delen, loopt het risico om zelf alleen volmaakt te zijn in onvolmaaktheid.”⁴⁵

Worden we geroepen om te accepteren: kwaad en onvolmaaktheid als permanente kenmerken van de mensheid? Markeren ‘we’ met alle onvolmaakheden van onze natuur de ‘limiet’ van de Goddelijke zelf-expressie in ons? Is de huidige onbevredigende toestand van dingen de hoogste prestatie van een Almachtige en Alwetende Schepper? Wanneer dit zo is, wanneer we de huidige toestand van dingen moeten accepteren als de wet van ons leven, dan kunnen we proberen om het beste te maken van een slechte job, dat is te zeggen, zo ver als mogelijk vermijden van de valkuilen van het leven en ons over te geven aan alle aandoeningen van het leven als de Wil van God... Laat onze harten bloeden in stilte, zolang als we deze aarde betreden en verlangen naar een hemel verderop, waar door de Wil van God onze levenslange lijden ruimschoots gecompenseerd zal worden door een zaligvol bestaan, dat vrij is van de verwarringen van het aardse leven. Maar de mens is niet het mentale dier om tevreden te blijven met de stomme aanvaarding van de huidige toestand van dingen als permanent en onherstelbaar op deze aarde; er is een Goddelijke Purusha in hem, die hem onderscheidt van het hoofdzakelijk mentale wezen. De goddelijke ontevredenheid in de mens draagt de helderste getuigenis over het feit, dat de Chaitya Purusha, een eeuwig deel van de Goddelijke en mensen’s werkelijke Ziel, de kalme aanvaarding weigert van de huidige onvolmaakheden als de limiet van de Goddelijke Zelf-uitdrukking in de mens. De mens moet door al deze schrijnende ervaringen gaan als alleen een prelude voor zijn opstijgen naar een hogere wet van de Goddelijke Natuur, wanneer de huidige onvolmaaktheid getransformeerd zal worden naar volmaaktheid; juist, zoals zijn ultieme herstel de rechtvaardiging is voor het toedienen van allerlei soorten scherpe en onplezierige geneesmiddelen aan een ziek persoon, zo zou de laatste akte van dit drama van de schepping alleen de huidige gebeurtenissen rechtvaardigen; de voltrekking, waarnaar de mens vooruitgaat, rechtvaardigt alleen de barensnood van de reis. De Chaitya Purusha houdt de vlam van aspiratie constant brandend in het menselijke hart en leidt de mens geleidelijk naar zijn ideaal door de godheid in hem te openbaren en door een integrale transformatie van wat gezegd wordt, dat het zijn huidige ongoddelijke leven is.

De bovenstaande verklaringen over de ultieme bestemming van de mens en de belangrijkheid van de menselijke onwetendheid en het menselijke lijden kunnen geen onbetwiste aanvaarding hebben, tenzij we de werkelijke oorzaak begrijpen van de onwetendheid, de onvolmaaktheid en het lijden. Laat ons de drie proposities onderzoeken over God en de wereld en voor onszelf zien, hoever zij ons probleem van het leven oplossen.

⁴⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 152, 153 (1st. Ed.)

Ten eerste is er geaffirmeerd, dat er één Alomtegenwoordige Werkelijkheid is, eeuwig zuiver, perfect en zaligvol. Hij is de Schepper van deze wereld en alles bestaat in Zijn Wezen. In het kort is Hij niet alleen overal aanwezig, maar Hij is de basis en ondersteuning van alles, dat geworden is.

Een tweede affirmatie volgt noodzakelijkerwijze uit de eerste: wanneer er geaffirmeerd wordt, dat er één Alomtegenwoordige Werkelijkheid is als de basis en ondersteuning van deze schepping, dan moet geaccepteerd worden, dat alle dingen bestuurd en gericht worden door de Bewustzijnskracht van die ene Allerhoogste Werkelijkheid, want er is geen andere --- *ekamebadwitiyam*. Maar we worden geconfronteerd met een wereld om ons heen, die vol is van allerlei soorten beperkingen en onvolmaaktheden en als zodanig lijken zij geen getuigenis bij te dragen aan enige Goddelijke Aanwezigheid in hen; het leven is vol van conflicten, die een ontkenning lijken te zijn van de Goddelijke Aanwezigheid. De onvermijdelijke reactie als gevolg van een conceptie van een Goddelijke Aanwezigheid overal en de strakke werkelijkheden van een geslagen wereld leidt naar een derde affirmatie: het vat de Goddelijke Werkelijkheid op als iets, dat essentieel verschillend is van de wereldlijke wereld van namen en vormen en dat we de laatste moeten weigeren met zicht om de eerste te realiseren. Maar kan een Werkelijkheid, die Alomtegenwoordig is, op enige manier verschillend zijn van of ongerelateerd aan de wereld, waarvan gezegd wordt, dat het de basis en ondersteuning is? Hier staan we tegenover een probleem, dat bijna niet in staat is tot een oplossing. Verscheidene pogingen zijn gedaan om af te komen van de dissonanties, maar zonder enig effect.

Er is geprobeerd om het voorgenoemde probleem op te lossen door een duale Godheid te affirmeren of een stille Purusha, die de Natuur toestaat om te doen, wat zij wil, enzovoort. Om minstens te zeggen, strijden al deze theorieën tegen een Monistische opvatting van de Werkelijkheid en die, apart van het feit, dat zij niets verklaren, leiden naar een verborgen dualisme en een essentieel dualisme van het Ondeelbare. Weer is er een dubbel bewustzijn van Brahman geponeerd: een dubbele status van het bewustzijn van Brahman, de Werkelijkheid --- de ene Statisch en de andere Dynamisch. Van het Statische evenwicht wordt gezegd, dat het essentieel en spiritueel is, het Perfecte Zelf; er is een andere, die Dynamisch is --- “een tijdelijke formatie in een tijdloze Werkelijkheid”⁴⁶, waarmee de eerdere geen relatie heeft. Maar Sri Aurobindo zegt “dit tijdelijke bewustzijn en zijn formaties zijn ook aan het eind een Vermogen van het ene Zelf, hangen ervan af, kunnen er alleen door bestaan, van wat bestaat door het vermogen van de Werkelijkheid, kan de relatie ermee niet verbroken worden of Dat de relatie verbreken met de wereld van zijn eigen Vermogen’s makelij.”⁴⁷ Vandaar dat de voorgenoemde theorieën geen probleem oplossen.

⁴⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 160 (1st. Ed.)

⁴⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 160 (1st. Ed.)

Er is geaffirmeerd, dat een Alomtegenwoordige Werkelijkheid de basis en ondersteuning is van dit universum en alles bestaat door Hem en in Zijn Wezen en dat zijn Bewustzijnskracht de bron is van deze creatieve beweging. Wanneer we helemaal een Goddelijk bestuur toelaten van deze wereld, moeten we ook toelaten, dat het Vermogen om te besturen absoluut is. Het Goddelijke zou enige vrijheid toegelaten kunnen hebben aan zekere krachten om alleen te werken binnen zekere grenzen; mensen's inspanningen naar spirituele verheffing zou gehinderd kunnen worden door de onwetendheid en de onvolmaaktheid van zijn natuur, en tot op zekere hoogte zou de mens een slachtoffer kunnen zijn van nadelige omstandigheden, maar al deze onwetendheid en onvolmaaktheid zou niet hier kunnen zijn zonder een of andere geheime sanctie van de Heer en de Schepper van deze wereld; zij hebben enige belangrijkheid, die niet klaarblijkelijk is aan de oppervlakte, maar zij zouden niet vreemd kunnen zijn aan de Wil van de Alomtegenwoordige Werkelijkheid. "Wanneer het Goddelijke helemaal betrokken is bij de wereld, die hij gemanifesteerd heeft, dan is er geen andere Heer dan Hij en vanuit die noodzaak van zijn oorspronkelijke en universele wezen kan er uiteindelijk geen ontsnapping of vertrek zijn."⁴⁸ in het licht van deze onweerstaanbare conclusie moeten we het probleem oplossen van alle onvolmaaktheden.

Laten we nu proberen om helder te begrijpen, dat juist de aanwezigheid van onwetendheid, verdeling en alle andere onenigheden van het leven niet de leugen geven aan de Alomtegenwoordigheid van het Goddelijke Wezen of aan de kwaliteiten, die we gewoonlijk aan Hem toekennen, namelijk, Zijn Bewustzijnskracht, Kennis, Wil, Heerlijkheid en anderen. Al de ogenschijnlijke tegengestelden van een Goddelijk Wezen en de Natuur zouden enige betekenis kunnen hebben in het integrale schema van dingen, ofschoon gescheiden genomen en bekeken zouden zij onverklaarbaar kunnen lijken te zijn. Ons ego, bijvoorbeeld, lijkt een erg beperkte capaciteit te hebben van kennisverwerving; het is eerder een instrument van onwetendheid dan van kennis en het lijkt een beperking van bestaan te zijn. Maar dit ego, waarvan we foutief geloven, dat het onze werkelijke individualiteit is, is alleen een tijdelijke oppervlakteformatie en beweging; met de dageraad van een integrale zelfkennis zullen we het Licht en het Vermogen ontdekken onder het oppervlaktebewustzijn of uiterlijke wezen en met een verdere uitbreiding van zelfkennis zullen we realiseren, dat we ook oneindig zijn en dit ego en alle klaarblijkelijke verdelingen, waar het door aangedaan is, zijn de onvermijdelijke resultaten van een oneindige veelvuldigheid van de Eenheid.

De Onbewustheid aan het allereerste begin van de evolutionaire beweging was geen negatie van bewustzijn. Onbewustheid was alleen een verschijning, waarachter bewustzijn verwickeld was en gedurende de loop van de evolutie is dat, wat verwickeld was, zich geleidelijk aan het ontwikkelen. Op overeenkomstige wijze lijkt ons uiterlijke wezen of ego een instrument te zijn

⁴⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 162 (1st. Ed.)

van onwetendheid, maar deze onwetendheid is geen negatie van Kennis; dit fenomeen van onwetendheid is alleen een sluier, waarachter er een onzichtbaar bewustzijn is. Door een exclusieve concentratie beperkt het AI-bewustzijn zichzelf tot een bijzonder gebied van werken, terwijl het de hele rest van zijn kennis achter dit frontale aspect laat. Wanneer we, bijvoorbeeld, volledig geabsorbeerd zijn in een bijzonder werk, of een interessant boek, dan is ons bewustzijn volledig geconcentreerd op het genoemde werk of boek en de hele rest van onze kennis trekt zich voorlopig terug achter de focus van onze attentie; we betrekken zoveel van onze totale kennis, als nodig zou zijn om met het werk door te gaan of de inhoud van het boek te begrijpen, waarin we blijkbaar voorlopig geabsorbeerd zijn en de rest ervan wordt naar achter gezet. Aldus is de egoïstische onwetendheid het resultaat van een exclusieve concentratie van het Goddelijke Bewustzijn, dat tijdelijk verzameld is achter onze uiterlijke formatie. Onwetendheid is daarom geen negatie, maar een vermogen van Kennis.⁴⁹ De menselijke ziel verzamelt de noodzakelijke ervaringen zelf van de schokken van het leven, terwijl het voortgaat op deze aardse reis door geboorte en sterven.

Deze faculteit van exclusieve concentratie is een vermogen van het denkvermogen, dat niet iedereen bezit in een grote mate. Deze concentratie dan, en dat, waar het toe leidt, namelijk, onwetendheid, is een Vermogen van het Goddelijke Bewustzijn. Juist aan de aanvang van de schepping, zoals we al verklaard hebben, dompelt de Goddelijke AI-Kennis en het Goddelijke AI-Bewustzijn zich in een verdoving van onbewustheid, die een conditie van duisternis en onwetendheid is, die dichter is dan dat van ons ego; onder de sluier, waarvan vaak geloofd wordt, dat het onbewuste energie is of blinde kracht, zet het Goddelijke Creatieve Bewustzijn foutloos de evolutionaire beweging stap voor stap aan naar zijn doel, van Materie naar Leven, van Leven naar Bewustzijn en verstandelijkheid, voorwaarts en voorwaarts, tot het de voltooiing bereikt, die zolang behouden is achter de sluier; door naar binnen te trekken naar ons innerlijke en binnenste wezen, kunnen we direct gewaar zijn van de aanwezigheid van het centrum van Licht en Verlichting achter de oppervlakte onwetendheid en in direct contact komen met de Goddelijke Wil en Aanwezigheid achter dit fenomenale bestaan. Juist, zoals onwetendheid geen negatie is, maar een vermogen van Kennis, zijn op overeenkomstige wijze, de consequenties van onwetendheid, namelijk, alle onvermogens en zwakheden, waarmee we ons hele leven moeten vastklampen, niets anders dan een gewilde zelfbeperking van een Alwetend Vermogen. De Goddelijke Bewustzijnskracht heeft de beperking aan zichzelf opgelegd voor de Heerlijkheid van een nieuwe ervaring. Het is geen teken van zwakheid, maar van Goddelijke Almacht. We hebben, bijvoorbeeld, een uitstekende zwemmer gezien, die, na zichzelf geboeid te hebben, in het water gelaten werd en zichzelf met grote moeite drijvend hield of kinderen, die blindemannetje speelden, nadat zij hun ogen volledig omwikkeld hadden met doek, enzovoort; dit zijn geen voorbeelden van een inherent onvermogen,

⁴⁹ Refereer alstublieft naar Vol. I, Hoofdstuk VIII van deze Behandeling, waar dit punt vollediger verklaard is.

maar van zelfopgelegde beperkingen voor de heerlijkheid van een nieuwe ervaring. Pijn en kwaad en alle scherpe ervaringen van het leven zijn op overeenkomstige wijze het resultaat van beperking van vermogen en bewustzijn, dat voorkomt, dat we de aanraking ontmoeten en teboven komen van de vijandige krachten om ons heen. Onvolmaaktheid kan niet anders dan een noodzakelijk stadium zijn in het proces van de evolutie, dat een 'geleidelijke opstijging' is van een lagere naar een hogere toestand van bewustzijn en vermogen. Maar de scherpe ervaringen van het leven zouden niet beschouwd moeten worden als onwerkelijkheid; het zijn feiten van het wereldebewustzijn en hebben een belang en betekenis. Achter de schrijnende ervaringen van verdriet, pijn, lijden, dwaling, en andere onvermogens van ons oppervlaktebewustzijn of uiterlijke wezen is er het Psychische Wezen, dat een goddelijke betekenis verzamelt van al onze oppervlaktereacties en hen aanwendt voor zijn eigen gebruik; want het Psychische Wezen gaat voort van sterkte naar sterkte van iedere soort ervaring, plezierig of pijnlijk, en geeft het een volkomen verschillende waarde en betekenis van die, die eraan toegekend was door ons onwetende oppervlaktebewustzijn. De waarde, die gezet wordt op de schrijnende ervaringen van het leven door ons ego als een resultaat van onze mentale en fysieke reacties op hen, is ook belangrijk; want er is altijd een revolte tegen hen en een mentale weigering om hen te accepteren als onvermijdelijk en als een resultaat daarvan is er een constante aandrang om hen te overtreffen. Dit gevoel van walging en opstand tegen hen handelt als constante aansporing naar steeds grotere inspanningen op ons deel van de transformatie van onze natuur. Van deze onplezierige ervaringen van het leven kan gezegd worden, dat ze alleen onwerkelijk zijn in de zin, dat zij geen permanente kenmerken zijn van het leven op aarde. Zij zouden de creaties kunnen zijn of de reacties van het denkvermogen, dat al onbekwaam gemaakt is door een zelf-beperkende actie van het Goddelijke bewustzijn, zoals we eerder verklaard hebben, maar zij hebben enige hardnekkigheid in de huidige staat van de evolutie en enige rechtvaardiging in het Goddelijke schema van dingen.

Wanneer we affirmeren, dat de huidige toestand van onvolmaaktheden een vaste en permanente orde van dingen is en dat de mens hopeloos neergebonden is aan de onvolmaaktheden van zijn natuur, aan alle onwetendheid, zonde en kwaad, waarvan hij erfgenaam is als gevolg van zijn oorsprong uit de onbewustheid, dan is de enige hoop voor de mens ongetwijfeld een ontsnapping uit het leven naar enig ander vlak of naar de onuitsprekelijkheid van het Absolute. Want volgens dit inzicht is de mens eeuwig veroordeeld tot een leven van onwetendheid en onvolmaaktheid en al zijn pogingen om zichzelf te verheffen uit de sleur van wanhoop en lijden zijn gedoemd om te mislukken; mensen's spirituele inspanningen zouden, volgens deze doctrines, eerder gericht moeten zijn op de bevrijding van zijn ziel van de sterfelijke windingen en de ketenen van zijn onwetende natuur. "De mensheid", houden zij vol, "kan niet vervuld worden in goddelijkheid; het moet ophouden,

achtergelaten worden en geweigerd.”⁵⁰ Wanneer de menselijke ziel in feite zichzelf geblunderd heeft in geboorte nemen en wanneer het inderdaad de last van mensen’s spirituele inspanningen is om te boeten voor zijn oorspronkelijke zonde, dan lijkt er geen andere zin en betekenis te zijn in het scheppen van een wereld van onenigheid en disharmonie dan dat het een ‘Lila’ is, een amusement van het Goddelijke Wezen. Is deze wereld alleen tot bestaan gekomen voor de heerlijkheid van het scheppen van arme hulpeloze schepselen, die ‘opzettelijk’ slecht toegerust zijn voor de barensweeën van leven’s reis, die ontzet zullen zijn door Zijn Pracht en Almachtigheid en het halleluja moeten zingen als lof voor Zijn Oneindige Goedheid? Maar Sri Aurobindo accepteert dit inzicht niet en zegt, dat “een God, die zelf al-zaligvol is, die zich verheerlijkt in het lijden van schepselen of zodanig lijden oplegt aan hen voor de fouten van zijn eigen onvolmaakte schepping, zou geen Goddelijkheid zijn en tegen Hem moet het morele wezen en intelligentie van de mensheid opstaan en Zijn bestaan ontkennen.”⁵¹ Er zou verondersteld kunnen worden, dat de Chaitya Purusha, de werkelijke ziel van de mens, ingestemd heeft om alle onvolmaaktheden van een onwetende menselijke natuur aan te trekken en door alle ervaringen van het leven te gaan, of dat de Chaitya Purusha de spelkameraad van de Heer zou kunnen zijn in Zijn Lila van de schepping; maar zelfs dan blijven twee vragen onbeantwoord: Ten eerste, gaf de ziel instemming aan deze soort manifestatie? En ten tweede, wat is de reden voor een zodanige manifestatie?

Er wordt ons verteld, dat de Goddelijke Natuur volledig besloten was achter de onbewustheid juist aan de aanvang van de schepping en het wordt langzaam bevrijd uit zijn involutie door het proces van evolutie. Evolutie is dan een progressieve manifestatie van de verwikkelde of Goddelijke principes. Vandaar dat er, zoals er meer dan eens op gewezen is, in een progressieve manifestatie niets anders kan zijn dan een lager en een hoger stadium van expressie. Er is een gradatie en een partieel ontvouwen van de Goddelijke principes en daarom kan er niet anders dan een onvolmaaktheid zijn van de Goddelijke Natuur in zekere stadia. Onvolmaaktheid leidt naar onwetendheid en zelfs perversies van de Waarheid en van de Goddelijke Natuur. De mens is nu de middelste term, met gradaties boven en beneden hem, die tast in een toestand van partiële kennis en partiële onwetendheid. Wanneer toegegeven wordt, dat uit de Onbewustheid het bewustzijn geleidelijk ontwikkelt, dat uit de Duisternis het Licht met moeite tevoorschijn komt, moeten we ook toegeven, dat een tussenbeide komend stadium moet zijn van partieel licht en partiële duisternis.

Nu blijft de laatste en meest belangrijke vraag te beantwoorden: Waarom was het noodzakelijk om dit soort langzame en geleidelijke manifestatie te hebben, die zoveel pijn en lijden inhoudt?

⁵⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 173 (1st. Ed.)

⁵¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 174 (1st. Ed.)

Er wordt van heerlijkheid van bestaan gezegd, dat het geheim van de schepping is; voor de Heerlijkheid van een nieuwe ervaring beperkte de Onbeperkte Zichzelf, het Al-Bewustzijn en Alvermogen dompelden zich onder in toestand van Duisternis en onbewustheid en plaatst alle soorten van beperkingen op Zichzelf met een zicht om alles te herwinnen, dat Hij verloren had door een langzaam en aangedaan proces van evolutie. Dit spel van zelf-verberging en zelf-vinding zou een heerlijke ervaring kunnen zijn, maar waarom het proces van zelf-vinding zo langzaam en pijnlijk? Waarom kon de verschijning van de Geest uit de Materie geen minder gekweld proces zijn? Konden de omzwerving van de Ziel, die goedkeurde om een sluier op te zetten van Onwetendheid, niet minder gekronkeld zijn. Kon de wakende vereniging van de Ziel of Psychische entiteit met de Heer Zelf bewerkstelligd worden zonder de barensweeën van de reis door snel alle zelfopgelegde beperkingen af te werpen? Maar het was zo niet bedoeld. Want het is welbekend, dat hoe langer de scheiding en hoe moeilijker het pad, dat leidt naar iemand's beminde, hoe intenser de vreugde van de hereniging is. Laten we dit punt nu verder ophelderen door enige voorbeelden te citeren uit onze eigen ervaring: Een wiskundige vermaakt zichzelf vaak door sommen voor zichzelf neer te zetten voor het plezier van hen uit te werken en hij is natuurlijk verheugd, wanneer hij de sommen correct uitwerkt; maar hij werkt als een regel geen gemakkelijke sommen uit, want hoe moeilijker de sommen, die hij aan zichzelf oplegt, hoe groter het plezier en bevrediging is van hen uitwerken; hij kan, wanneer hij het leuk vindt, zichzelf eenvoudige sommen opleggen, maar het plezier van hen uitwerken zou overeenkomstig minder zijn dan het uitwerken van moeilijke sommen. In andere sporten, spellen en races, bijvoorbeeld, is, hoe moeilijker de hordes zijn, die genomen moeten worden, hoe groter de glorie van succes en hoe helderder de lauweren van victorie. Ook voor een jager is, hoe langer en zwaarder de jacht is, hoe intenser de vreugde van de jacht.

Dus is, hoe moeilijker het pad, hoe intenser de Heerlijkheid van de Ziel om zijn Zelf te vinden, waar het van gescheiden was. Er zou geen ander patroon hebben kunnen zijn van de manifestatie, een snelle opbloei van de Ziel zonder de barensweeën van de reis, maar dat zou niet de intense vreugde en Heerlijkheid van hereniging produceren met het Zelf na een gekweld arbeid en scheiding --- "er is een vreugde van de reis en de zoektocht en het vinden, een vreugde van de strijd en de kroon, het werk en de beloning van het werk."⁵²

⁵² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 178 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK V

DE KOSMISCHE ILLUSIE;

DENKVERMOGEN, DROOM EN HALLUCINATIE

IN de geschiedenis van de evolutionaire beweging van de Natuur is de komst van de mens op aarde een evenement van het hoogste belang. Hij is niet hoofdzakelijk het dier om tevreden te blijven met het heden of de heersende toestand van dingen als definitief te accepteren. Hij voelt binnen zichzelf een ongedefinieerde drang om zijn huidige beperkingen te boven te gaan en de verscheidene problemen op te lossen, die zich presenteren aan zijn denkvermogen voor oplossing. Zijn beste inspanningen om de inherente Waarheid uit te vinden over zichzelf of van de kosmos of van enige Werkelijkheid, die zijn beperkingen te boven gaan, zijn vaker dan niet gefrustreerd door zijn egoïstische onwetendheid en de aantrekking van zijn fysieke en vitale natuur. Het denkende denkvermogen is niet het juiste instrument om de mysteries te ontrafelen van de schepping of de Waarheid, die aan de basis ligt van het individu of de kosmos of de Allerhoogste Werkelijkheid, die de basis en ondersteuning is van de wereld, die we om ons heen zien. Met de hulp van zijn verstandelijkheid, een instrument, dat slecht geschikt is voor het doeleinde, strompelt de mens door dwalingen of halve waarheden, terwijl hij afwisselend de waarheid affirmeert of ontkent van het ene ding of het andere, totdat hij zelf belandt in een toestand van volledige onzekerheid en weigert enige blijvende waarde toe te kennen aan wat dan ook. Aldus niet in staat om de bindingen van onwetendheid te breken, wordt de hele geschiedenis van het menselijke denken gemarkeerd door een constante schommeling tussen affirmaties en negaties. Hij weigert morgen, wat hij vandaag accepteert als een artikel van Geloof of als een sleutel voor de oplossing van de verscheidene problemen van het leven.

De wereld is gekomen tot haar huidige toestand door een proces van evolutie --- van de onbewuste Materie naar het Leven, van het Leven naar het mentale bewustzijn; dit is het uiterlijke proces van fysieke evolutie, waarin de nadruk eerst is op lichamelijke, daarna op vitaliteit en geestesgesteldheid. Op overeenkomstige wijze is er in de mens een innerlijk proces van spirituele evolutie; een geleidelijk ontwaken van het Psychische Wezen in de mens is de innerlijke oorzaak en aandrang achter de geleidelijke verandering in de uiterlijke natuur van de mensheid. In beide processen, namelijk, het uiterlijke proces van de fysieke evolutie en het innerlijke proces van de spirituele evolutie van de mens ligt de nadruk op lichamelijke en daarna op de andere principes van vitaliteit en geestesgesteldheid. Het zal nu interessant zijn om de

geleidelijke verandering op te merken in de visie en het uitzicht van de mens als een resultaat van de geleidelijke verandering in het innerlijke proces van de evolutie, en hoe hij vooruitgegaan is van de wrede fysieke naar de ontwikkelde mentale Mens.

Juist in het initiële stadium is de mens voor het grootste gedeelte in beslag genomen in externe dingen; in dit stadium leeft hij in het fysieke denkvermogen, waarvoor de werkelijkheid synoniem is met lichamelijkeheid. Het fysieke denkvermogen beschouwt zichzelf als werkelijk, in zover als het objectief is, dat is te zeggen, in zover als het bestaat in een zichtbaar en voelbaar lichaam. Voor het fysieke denkvermogen is lichamelijkeheid of objectiviteit de test van waarheid en het accepteert een ding als waar en werkelijk, in zover als het een object kan worden van zijn externe bewustzijn. Zelfs in de fysieke wetenschap wordt dezelfde standaard geaccepteerd, namelijk, de test van werkelijkheid is haar mogelijkheid van verificatie door objectief bewijs.

Geleidelijk ontgroeit het menselijke denken deze exclusieve nadruk op lichamelijkeheid en objectiviteit en het vitale denkvermogen groeit uit het fysieke en domineert tijdelijk hetzelfde; het is niet tevreden met zichzelf te beperken tot het gebied van fysieke activiteit. Het probeert veel meer te vinden dan wat dit leven het kan geven. Het verstoort de kalme tevredenheid van het fysieke denkvermogen en streeft naar de realisatie van steeds nieuwere mogelijkheden. Er is een constante aandrang naar zelf-overtreffing en vergroting van de grenzen van de ervaring. In dit stadium van beroering groeit, wanneer het vitale denkvermogen de nadruk legt op de banden van de onwetendheid en onzekerheid, het denkende denkvermogen, dat alles begint te betwijfelen; het wisselt af tussen affirmaties en negaties en faalt uiteindelijk de waarheid te ontdekken over alles, dat belangrijk is in het leven, dat is te zeggen, over de rationale van alles, dat geworden is, de inherente Waarheid achter deze schepping en het doel van de menselijke inspanningen. "Het denkvermogen van de mensheid" zegt Sri Aurobindo "dat altijd zoekt, altijd actief is, bereikt nooit een stevig gesetelde werkelijkheid van leven's doelen en objecten of een gesetelde werkelijkheid van zijn eigen zekerheden en overtuigingen, een tot stand gebrachte fundatie of ferme formatie van zijn idee van bestaan."⁵³ Verbijsterd in zijn inspanningen om de waarheid te vinden of enige blijvende waarde te fixeren op leven's doelen en objecten, wordt het menselijke denkvermogen geslagen met een besef van frustratie. Het fysieke denkvermogen verliest zijn vertrouwen in zijn eigen sibbolets, het vitale denkvermogen wordt gegrepen door een besef van teleurstelling en de ijdelheid van alle menselijke inspanningen en het denkende denkvermogen verliest zijn vertrouwen over zijn eigen constructies en kijkt naar de Werkelijkheid als iets voorbij de gezichtskring van het menselijke begrip. Als een resultaat van deze veelvuldige reacties is er een graduele drift naar

⁵³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 183 (1st. Ed.)

agnosticisme en Illusionisme. “Het principe van negatie prevaleert boven het principe van affirmatie en wordt universeel en absoluut. Vandaar verrijzen de grote wereld ontkennende religies en filosofieën.”⁵⁴ In India werd deze filosofie van wereld-negatie geformuleerd door Boeddha en Shankara en gepresenteerd aan de wereld met een zodanige kracht van persoonlijkheid en overredende logica, omdat het gekomen is om een bijna volledig overwicht te hebben over de religie en algemene geestesgesteldheid van miljoenen en miljoenen van haar mensen. We zullen nu voortgaan om, zo ver als mogelijk is, het werkelijke belang te begrijpen van deze theorie van wereld-negatie en de waarde van zijn hoofdaffirmaties en conclusies.

“Alles, dat is, is Brahman” zegt de Upanishad; er is al verklaard, dat volgens Sri Aurobindo de wereld een manifestatie is van die ene Werkelijkheid en het is werkelijk, zoals Brahman werkelijk is; terwijl volgens de theorie van Kosmische illusie deze wereld geen blijvende werkelijkheid heeft. Deze beide inzichten accepteren Brahman als de Ene en enkele Werkelijkheid, maar de eerdere leidt naar Universeel Realisme, terwijl de latere leidt naar universeel illusionisme. We zullen eerst, zover als mogelijk, refereren naar de principiële opvattingen over illusionisme.

In de scherpe ervaringen van het leven lijkt er enige ondersteuning of rechtvaardiging te zijn voor het besef van frustratie, dat uiteindelijk leidt naar de aanvaarding van een theorie van kosmische illusie. Mensen’s inspanningen naar de veredeling van de menselijke ellende zijn niet met succes tegemoet getreden. Onderwijs, filosofie, en alle bevelen van moraliteit en religie zijn niet in staat geweest om de wereld een zier beter te maken als het is, laat staan om de volmaakte mens te produceren. Liefde en lieflijkheid en de geestelijke bijstand van heiligen en hooggeleerden in ieder tijdperk van de menselijke geschiedenis hebben gefaald om deze wereld een klein beetje een gelukkigere plaats te maken om in te leven. Niets verandert voor het betere, niets baat de mensheid en iedere inspanning naar altruïsme en filantropie falen enig permanent voordeel te leveren aan de mensheid: maak de staart van de hond recht, zoals je wil, er is gezegd, dat het altijd zijn natuurlijke curve opnieuw zal aannemen of leugenachtigheid.”⁵⁵ De eeuwige Wagen van Juggernath rolt steeds door, terwijl het onder zijn wielen alles en allerhande verplettert en de hemelen doorklieft met de weeklacht van de rampzaligen en de vertrapten. Het vooruitzicht zou inderdaad erg kil zijn en somber zijn, wanneer deze een permanente toestand zou zijn van dingen en geen prelude voor een betere en gelukkigere wereld of een beweging naar een grotere vervulling. Het zou dan moeilijk zijn om te geloven, dat de wereld iets anders is dan een product van onbewuste energie of een plaats voor beproevingen mislukking of een uitgestrekte kosmische illusie.

⁵⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 184 (1st. Ed.)

⁵⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 186 (1st. Ed.)

Het is moeilijk om de tweede voorgenoemde suggestie te accepteren, namelijk, dat deze wereld er een is van beproeving en mislukking, of dat onsterfelijke geesten, zoals gesuggereerd is, neerdaalden op deze wereld van onwetendheid als een gebied om enige ervaring te verwerven, of om de werkelijke natuur te begrijpen van de onwetendheid met een zicht om het uiteindelijk te weigeren; dit zou een te triviale omstandigheid zijn om de schepping te rechtvaardigen van deze wereld van namen en vormen. Wanneer, zoals eerder verklaard is, de huidige staat van dingen een prelude is van een grotere vervulling, wanneer leven's frustraties uiteindelijk leiden naar uiteindelijke victorie, wanneer onwetendheid en lijden als een resultaat daarvan een noodzakelijk stadium zijn gedurende de loop van de evolutie, die leiden naar de verschijning van de Goddelijke Heerlijkheid van het Bestaan, dan is er dan en in dat geval geen geldigheid of rechtvaardiging, wat er ook achter al dit besef van frustratie of teleurstelling is of dat zoveel nadruk legt op de ijdelheid van alle menselijke inspanningen. Want volgens dit zicht op dingen is de huidige onwetendheid en onvermogens van het pragmatische bewustzijn niet meer dan een tijdelijk fenomeen en het enige betekenis heeft en belangrijkheid in het Goddelijke schema van de schepping.

Vervolgens is er, buiten het besef van frustratie, waarnaar boven gerefereerd is, gezegd, dat er enige spirituele rechtvaardiging is voor de theorie van kosmische illusie. Er is geaffirmeerd, dat er alleen één Werkelijkheid is en geen andere en die Werkelijkheid is transcendentaal en suprakosmisch; de wereld is juist in haar natuur een illusie en niets anders en zelfs geen goddelijke vervulling van onze levens zou het fundamentele karakter van deze wereld veranderen. Wanneer bewezen is, dat het een onbetwistbaar feit is, dat het Onveranderlijke Absolute of Brahman alleen Werkelijk is, dan zullen de andere theorieën natuurlijk niet houdbaar zijn. Er is geclaimd, dat een directe spirituele ervaring deze waarheid geopenbaard heeft voor de zoeker en daarom beslissend. Laat ons nu voortgaan om te zien, wat Sri Aurobindo zegt over de geldigheid of betekenis van een zodanige spirituele ervaring, waarvan gezegd wordt, dat het de basis is van een theorie van kosmische illusie.

Van de kosmische illusie wordt soms gezegd, dat het een onwerkelijke subjectieve ervaring is, een droom, die plaatsvindt in het Oneindige; om te proberen om de natuur uit te leggen van deze veronderstelde illusie, is droom analogie naar voren gebracht. Een mensen's droomervaringen lijken voor hem werkelijk te zijn, zolang als hij in slaap is; zo gauw als hij ontwaakt, realiseert hij, dat zij allemaal onwerkelijk zijn. Op overeenkomstige wijze vinden we, zolang we steeds rondgaan in de magische cirkel van illusie, dat deze schepping werkelijk is, maar het lijkt onwerkelijk te zijn, zo gauw als we naar achteren gaan staan van de illusie. We zullen nu zien, in hoever deze droom analogie geldig is.

Dromen lijken primair onwerkelijk te zijn om drie redenen: ten eerste, omdat een droom ophoudt, wanneer de dromer wakker wordt, dat is te zeggen, de dromer gaat over in een andere toestand van bewustzijn; voor het

bewustzijn van een yogi, die overgaat naar een toestand van volmaakte stilte of Nirvana, bestaat deze wereldlijke wereld niet; voor dezelfde persoon in zijn normale of pragmatische toestand van bewustzijn lijkt deze wereld erg werkelijk te zijn. Deze twee ervaringen bewijzen niet meer dan dat “de wereld werkelijk is voor het bewustzijn, dat erin verblijft, een ongeconditioneerd bestaan is werkelijk voor het bewustzijn, dat geabsorbeerd is in Nirvana”.⁵⁶ De tweede reden, waarom gezegd wordt, dat dromen onwerkelijk zijn, is, dat ze veel te vluchtig en incoherent zijn; zij zijn onsamenhangend en hebben geen belang voor het normale menselijke intellect. Van ons leven wordt gezegd, dat het kort is en vergankelijk zonder enige betekenis; maar er kan geen analogie zijn tussen de droom en ons wakende leven, wat er ook zou kunnen verschijnen aan de oppervlakte; anders dan dromen is het leven vol betekenis en belangrijkheid, wanneer we voldoende naar binnengaan om het uit te vinden. Dit is een andere reden, waarom er geen analogie kan zijn tussen dromen en ons leven.

Ten derde gebeuren dromen random gedurende de slaap niet alleen zonder enige coherentie, maar ook zonder controle, zoals uitgevoerd wordt door ons ego op gedachten en activiteiten van ons wakende leven; de ene droom heeft geen verbinding met de andere en zij zijn niet alleen vergankelijk en incoherent, maar zij lijken ook geen ene permanente of algemene verbinding te hebben om hen samen te weven. Het leven zou vluchtig kunnen zijn en kort aan de oppervlakte, ons uiterlijke fysieke-vitale-mentale formatie zou kunnen vergaan, maar onze zielpersoonlijkheid gaat voort door geboorten en overlijdens, terwijl het de substantie van ervaringen verwerft van iedere en elke geboorte gedurende zijn aardse reis; in feite is het radicale verschil zodanig, tussen dromen en ons normale wakende leven, dat er geen analogie tussen hen mogelijk is.

Laat ons nu de natuur van de slaap onderzoeken en van de dromen met een zicht om te zien of dromen geheel onwerkelijk zijn of dingen vertegenwoordigen, die werkelijk zijn.

We hebben een oppervlakte gewaarzijn van dingen, dat we oppervlaktebewustzijn noemen. We zijn gewoonlijk niet gewaar van wat, wanneer er iets is, verborgen ligt achter de grens van dit oppervlaktebewustzijn van ons. Ten tijde van de slaap trekt dit uiterlijke of oppervlaktebewustzijn zich terug uit zijn wakende ervaring, wanneer al onze gewoonlijke externe activiteiten, onze bewuste lichaamsbewegingen, gedachten en impulsen inbegrepen, voorlopig uitgesteld worden; maar iets of iemand is voortdurend wakker achter dit oppervlaktebewustzijn; het innerlijke bewustzijn blijft wakker, neemt deel aan verscheidene activiteiten en alleen een deel van die activiteiten of droomervaringen herinneren we ons, wanneer we ontwaken uit de slaap. Er zou gevraagd kunnen worden, hoeveel van die activiteiten we ons herinneren en wat is hun belang? Voor we verder gaan om

⁵⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 191 (1st. Ed.)

deze vragen te beantwoorden, laten we in het voorbijgaan nog eens refereren naar de verscheidene niveaus van ons bewustzijn.⁵⁷

Uitwendig zijn we een fysieke-vitale-mentale formatie, die we beschouwen als ons totale wezen; dat is te zeggen, we beschouwen onszelf als een fysiek wezen met zekere mentale en vitale impulsen. Maar in feite is ons totale wezen en bewustzijn veel dieper en uitgestrekter dan waar we gewaar van zijn aan de oppervlakte. Juist achter het oppervlaktebewustzijn is er een onderbewust deel en achter dat onderbewuste is er een onbewust deel; dit onderbewuste is een niveau van ons bewustzijn, midden tussen ons oppervlaktebewustzijn en zuivere onbewustheid, van het onderbewuste deel kan gezegd worden, dat het een annex is van het oppervlaktebewustzijn en het bevat de impressies van hardnekkige gewoonten en ervaringen, die hun merkteken erop achterlaten. Achter dit onderbewuste en onbewuste is er het subliminale deel van ons wezen, dat het Innerlijke Wezen genoemd wordt, het bestaat uit het Mentale Purusha, het Vitale Purusha en het fysieke Purusha, die anders de Subtiele Mentale, de Subtiele Vitale en de Subtiele Fysieke delen genoemd worden; achter dit Innerlijke Wezen is er onze Chaitya Purusha of meest Innerlijke Wezen. Er is het Centrale Wezen of Jivatman, dat presideert over ieder en elk menselijk individu. Het Centrale Wezen of Jivatman daalt niet neer naar de evolutie; het meest Innerlijke Wezen en het Innerlijke Wezen zijn projecties van de Jivatman, door wie het leven controleert in de lagere natuur. We hebben dan een uiterlijk bewustzijn of uiterlijk bestaan, zogezegd, en een innerlijk bewustzijn of innerlijk bestaan. In de slaap blijft het innerlijke bewustzijn wakker en actief. Het onderbewuste deel in ons is erg belangrijk, in zoverre als het de normale werking helpt van het oppervlaktebewustzijn naast de merktekens en impressies behouden van voorbije gewoonten en ervaringen, die het oppervlaktebewustzijn mogelijk niet van dag tot dag met zich kan dragen; nogal veel onderdrukt verlangen of mentale of vitale impuls, waarvan het uiterlijke Bewustzijn volledig vergeetachtig kan zijn, laat zijn onuitwisbare merkteken achter op dit onbewuste deel van ons wezen met het vermogen van wederkeer op onbehoedzame momenten. Het oppervlakte denkvermogen betreft zoveel van de inhouden van het onderbewuste, als het noodzakelijk zou kunnen vinden, gedurende de koers van zijn normale werking, terwijl het de hele rest verhindert of terughoudt, de zaden inbegrepen van ongewenste gewoonten en tendensen en de aandrang van onderdrukte verlangens en impulsen. Het onderbewuste deel in ons is een geheime droombouwer; bevrijd van de controlerende rem van het wakende denkvermogen gedurende de slaap, stuurt dit onderbewuste deel willekeurig enige van haar structuren en formaties omhoog, vaak zonder enige coherentie, als droomervaringen en bouwt allerlei soorten kortdurende bouwwerken uit de data van onze voorbije ervaringen van het leven of uit de substantie van enige onderdrukte verlangens en impulsen, die zolang onder controle gehouden werden door het wakende denkvermogen. Sommige van onze dromen zijn weer extreem

⁵⁷ Bekijk Hoofdstuk XXIII van Volume I van deze behandeling.

fantastisch, ofschoon er als een resultaat van recente wetenschappelijke onderzoeken een suggestie van werkelijkheid achter hen is. De meeste van onze gewone dromen of slaapervaringen, waarvan we sommige zelfs herinneren bij het ontwaken, zijn het resultaat van deze activiteiten in het oppervlakte onderbewuste. Na een tijd zinken deze oppervlakte droomervaringen in volledige onbewustheid en we noemen die toestand er een van droomloze slaap.

Wat is deze toestand van droomloze slaap? In de toestand van wat we droomloze staat noemen, gaat dat deel van ons denkvermogen, dat wakker blijft, de innerlijke domeinen binnen van ons wezen, namelijk, de subliminale delen van ons. Hier hebben we alleen een illusie van droomloosheid, want de activiteiten van ons innerlijke bewustzijn gaan door in het subliminale, dat ver beneden ons oppervlaktebewustzijn is. Ons oppervlakte onderbewuste, zoals boven verklaard, slaat een deel van onze droomervaringen op in de subliminale diepten van ons wezen, maar zij zijn vaak incoherent voor ons. Wanneer we bewuster kunnen leven, zouden we gewaar kunnen zijn van alle activiteiten van ons subliminale zelf; in deze toestand van waakzaamheid in het subliminale worden we gewaar van ervaringen op andere vlakken van ons wezen, in de supra-fysieke werelden, waar slaap ons het recht van toegang geeft. Aldus zinken we in de slaap, terwijl we van de ene naar de andere toestand drijven, van het oppervlakte onderbewuste naar de subliminale diepten, we gaan door ervaringen op verschillende niveaus van ons bestaan en wanneer we wakker worden, herinneren we niets anders dan wat gebeurde in het oppervlakte onderbewuste of alleen gebroken fragmenten van die subliminale ervaringen, die dreven naar het oppervlakte onderbewuste. "Een coherente kennis van het slaapeven, ofschoon moeilijk te bereiken of gevestigd te houden, is mogelijk."⁵⁸

We zullen nu de werkelijke natuur verklaren van ons subliminale wezen of subliminale zelf. Dit subliminale is een grote werkelijkheid van innerlijk bestaan met een innerlijk of subtiel mentaal, innerlijk of subtiel vitaal, en een subtiel fysiek deel met een bewustzijn, dat veel verlichter is dan ons oppervlakte of uiterlijke bewustzijn. In het huidige stadium van ontwikkeling verwerft het menselijke denkvermogen een kennis van de externe wereld door de instrumentatie van zijn zintuigen. Het moet afhangen van zijn zintuigen voor materialen, waaruit het een indirecte en vaak onbevredigende kennis opbouwt van de wereld, die we om ons heen zien. Maar het subliminale bewustzijn hangt niet af van de zintuigen voor kennis. Het heeft het vermogen van direct contact, zonder de hulp van enig ander instrument met enig en ieder deel van dit universum; zoals het oppervlaktebewustzijn is zijn vermogen van kennis niet beperkt binnen de grenzen van deze fenomenale wereld; het heeft een recht van toegang in de supra-fysieke vlakken van bestaan en een vermogen van directe kennis van hun waarheden; anders dan het oppervlaktebewustzijn

⁵⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 199 (1st. Ed.)

kan het subliminale de rigide grenzen teboven gaan van tijd en ruimte en kan een direct gewaarzijn hebben van evenementen, die gebeurden in het verleden, zoals ook van toekomstige gebeurtenissen. Normaal is ons oppervlakte- bewustzijn niet gewaar van dit subliminale deel van ons wezen, ofschoon het inspiraties ontvangt of impulsen van verschillende soorten zonder hun bron en oorsprong te vermoeden. Alleen in de slaap of trance hebben we het recht van toegang in onze subliminale delen, maar alles, dat we ervaren in die delen, wordt door ons ontvangen door dromen of droombeelden; we zouden in staat kunnen zijn om hen helderder te kennen en begrijpen en de betekenis te realiseren van de slaapervaringen, wanneer we een innerlijke subliminale cognitie kunnen ontwikkelen, dat is te zeggen, wanneer we wakker kunnen blijven in het subliminale. Naar dit subliminale is gerefereerd als het 'Droom-Zelf' in de Upanishads, omdat we alleen in dromen en andere geabsorbeerde toestanden van innerlijke ervaring, zoals trance, erin kunnen binnengaan en door de subliminale ervaringen gaan. Op overeenkomstige wijze wordt de toestand, wanneer we ons onderdompelen in een diepere trance van perfecte innerlijke absorptie, het 'Slaap-Zelf' genoemd, een ervaring, waarvan geen opname ons ooit bereikt in onze wakkere staat. Het blijkt dan, dat de onderbewuste delen in ons en het subliminale gebied in ons wezen onze twee droombouwers zijn. Van de voorgenoemde beschrijving van de oorsprong en natuur van dromen is het helder, dat dromen niet geheel onwerkelijk zijn; er is altijd een of andere basis van waarheid in iedere droom en daarom ondersteunt de analogie van dromen de theorie van de kosmische illusie niet. Er wordt weer beweerd, dat onze dromen alleen symbolen zouden kunnen zijn of transcripties van een of andere werkelijkheid, maar zij zijn zelf geen werkelijkheden; er wordt op overeenkomstige wijze volgehouden, dat onze ervaring van het universum geen werkelijkheid is, maar alleen een symbool of transcriptie van de werkelijkheid, want uit zintuigbeelden of zintuigtranscripties vormen we onze ervaring van de wereld. Wanneer we toegeven, dat onze ervaring van deze wereld primair gebaseerd is op zintuigbeelden, is het dan geen feit, dat deze beelden of transcripties symbolen zijn of kopieën van een of andere werkelijkheid? Kijken we door deze beelden niet in een werkelijke wereld? Bovendien regelen we deze zintuigbeelden en construeren een coherente kennis van deze wereld met de hulp van de intuïtie en de rede. De zintuigbeelden of de zintuigtranscripties zouden geen exacte kopieën kunnen zijn van de werkelijkheden, maar zijn zij geen beelden van een niet-bestaande wereld? Wanneer we een boom zien, bijvoorbeeld, dan zou ons zintuigbeeld van de boom niet exact in overeenstemming kunnen zijn met de boom, zoals het is, maar er is geen twijfel, dat het enige overeenkomst heeft met dat, wat er opkomt aan geeft.

Vervolgens wordt de analogie van hallucinatie ingebracht door middel van een illustratieve ondersteuning voor de theorie van kosmische illusie. Laat ons zien, in hoeverre deze illustratie behulpzaam is: Hallucinaties zijn van twee soorten, Visueel of zintuiglijk en Mentaal of denkbeeldig. Terwijl we door een woestijn gaan, zouden we plotseling een luchtspiegeling voor ons kunnen tegenkomen; we zouden, bijvoorbeeld, een oase kunnen zien, of een stad, die

uitgespreid voor ons ligt, maar geen van beiden bestaan werkelijk of liggen op de plaats, waar we het 'zien'; dat zijn foutieve constructies van de zintuigen en worden daarom visuele hallucinaties genoemd. Op overeenkomstige wijze zouden we foutief een stuk touw kunnen nemen als een slang; in feite is er alleen een stuk touw en toch 'zien' we duidelijk een slang, waar het touw hangt en op dat zicht reageren we precies, zoals we zouden doen, wanneer het een levende slang was; dit is een voorbeeld van mentale hallucinatie als gevolg van een misplaatst mentaal beeld. Dit zijn voorbeelden, waar de werkelijkheid, dat is te zeggen, de kale woestijn, of het touw bedekt is en een onwerkelijkheid, namelijk, de oase of een stad of een slang, zoals het geval kan zijn, erop geprojecteerd is. Er wordt beweerd, dat onze ervaring op overeenkomstige wijze een hallucinatie is, die een onwerkelijk beeld van een fenomenale wereld oplegt aan de enkele werkelijkheid van een kenmerkloos en onbepaalbaar Brahman.

Wanneer we deze illustraties een beetje zorgvuldiger onderzoeken, vinden we, dat zij geen theorie ondersteunen van kosmische illusie. Het is waar, dat de oase, de stad of de slang niet bestaan, waar we hen zien, maar is enige van hen een onwerkelijkheid? De stad, of het water of zelfs de slang is zeker een werkelijkheid, anders konden zij het slachtoffer van hallucinaties niet misleiden. De stad, die foutief gereflecteerd is als een luchtspiegeling in de woestijn, is misschien vele kilometers verder gelokaliseerd, maar het is een werkelijkheid, een werkelijke stad; de slang, die een zenuwdenkvermogen plotseling verkeerd plaatst op het touw, is een werkelijkheid en bestaat ergens. De persoon, die tijdelijk misleidt wordt door de visie van de slang, in plaats van het touw, kent niet alleen een slang, die hij eerder gezien moet hebben, maar is ook goed bekend met zijn natuur, anders zou hij nooit misleid geweest zijn, noch zou hij angst gehad hebben bij het zicht van de veronderstelde slang. De overeenkomst van het stuk touw met een levende slang, die ergens anders gezien is, is de oorzaak van de misleiding. De voorgenoemde analogie zou goed houden, wanneer toegeven werd, dat deze wereld, die we om ons heen zien, een vervormde reflectie is van een werkelijke wereld, die ergens anders bestaat en niet waar we het zien, maar het kan geen theorie ondersteunen, die volhoudt, dat de wereld geheel illusoir is en niet-bestaand vals opgelegd aan Brahman en dat "het geen basis heeft van actualiteit, het is een oorspronkelijke en alles voortbrengende illusie".⁵⁹ Overeenkomende voorbeelden of analogieën, zoals die van het parelmoer en zilver, en van duplicering van een enkel object, zoals het zien van twee of meer manen in de rimpels aan het oppervlakte van water, enzovoort, ondersteunen de theorie van kosmische illusie niet, want zij bedoelen in essentie de projectie van een volledig 'onwerkelijke' wereld op een enkele Onveranderlijke Werkelijkheid. Het zou inderdaad erg moeilijk kunnen zijn voor ons om de ondoorgrondelijke wegen van de Goddelijke Schepper te voorvoelen of de mysteriën te

⁵⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 207 (1st. Ed.)

ontwarren van de schepping, maar dat is geen reden om het af te schrijven als een onwerkelijke droom of een kolossale kosmische illusie. “Er is zonder twijfel in zijn proces een mysterie, zelfs een magie, maar er is niets om te laten zien, dat het een magie is van het onwerkelijke en geen werking van een Bewustzijn en Kracht van het wezen van de almachtige Werkelijke, een zelf-schepping, die uitgewerkt wordt door een eeuwige zelf-kennis”.⁶⁰

We zullen nu de natuur onderzoeken en de wegen van het Denkvermogen en zijn deel, wanneer het er is, in het scheppen van de illusie van een onwerkelijke wereld. Is het Denkvermogen een oorspronkelijke Schepper? Is het almachtig of onwetend? Wat is de relatie van het denkvermogen met het oorspronkelijke bestaan? Dit zijn enige van de relevante vragen, die beantwoord moeten worden. “Ons denkvermogen is”, zegt Sri Aurobindo, “een onhandig intermezzo tussen Onbewustheid en Superbewustzijn”. Het is verschenen als een resultaat van het proces van evolutie, terwijl het stap voor stap voortgaat van onbewustheid naar superbewustzijn. Het is een middenterm, die staat tussen Onbewustheid en Superbewustzijn. Er is eerder verklaard, dat ons oppervlaktebewustzijn, dat we normaal gelijkstellen met ons denkvermogen, een verborgen subliminaal deel heeft, dat geheime impulsen naar de oppervlakte stuurt met een zicht om het denkvermogen in staat te stellen om te gaan met de uitwendige kosmische fenomenen. Het Bewustzijn, dat zich onderdompelde in een verdoving van onbewustheid, is alleen gedeeltelijk ontwaakt in het in het denkvermogen en als zodanig is het denkvermogen nog geen instrument van Kennis en staat open voor dwaling en onwetendheid. Terwijl het zwerft in het onzekere licht van partiële kennis, probeert het Denkvermogen voort te gaan naar Kennis en buiten de gevolgen van de externe wereld ontvangt het denkvermogen inspiraties uit onzichtbare bronnen. Maar op rekenschap van zijn egoïstische onwetendheid deformeert of vervormt het denkvermogen de waarheden, die eraan geopenbaard worden of interpreteert de boodschappen verkeerd, die ernaar drijven uit verborgen bronnen. Het denkvermogen is op zijn best en kan met het meeste vertrouwen werken, wanneer het een of andere objectieve substantie krijgt of een of andere bekende kosmische kracht om aan te werken; dan probeert het om het beste naar buiten te brengen of de potenties van die substantie of kracht; het kan alleen de verborgen potenties van de Natuur ontdekken, maar het creëert geen niet-bestaanden en laat hem waar lijken, zoals gezegd is, dat het de rol is van Maya in het scheppen van de kosmische illusie. Maya wordt verondersteld om iets te doen, dat erg verschillend is, want er wordt van gezegd, dat Het een superstructuur optrekt, die niets te maken heeft met de werkelijkheid! Maar het denkvermogen kan zich vele dingen voorstellen, die niet waar zijn en het creëert allerlei soorten mentale structuren en gelooft, dat ze waar zijn; ‘is niet’ zou gevraagd kunnen worden ‘deze faculteit van het denkvermogen iets als de actie van Maya, die de kosmische illusie creëert’?

⁶⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 209 (1st. Ed.)

Het zal zelfs blijken bij zelfs een vluchtig onderzoek, dat geen zodanige vergelijking mogelijk is. Het denkvermogen handelt niet alleen met objectieve werkelijkheden, maar zijn constante poging is om actueel te maken, wat het beschouwt als ongerealiseerde werkelijkheden. Het probeert de onbekende mogelijkheden te ontdekken van de Natuur, zoals verklaard. Als een instrument van onwetendheid heeft het denkvermogen een beperkte capaciteit van weten en als zodanig probeert het dit tekort aan te vullen door zich mogelijkheden voor te stellen, die het verwacht op de een of andere dag te actualiseren. Het denkvermogen is geen nutteloze dromer van beelden, die essentieel onwerkelijk zijn en niet in staat tot realisatie op enige moment. Zelfs mentale dwalingen zijn niet meer dan verkeerde toepassingen of misverstanden van de elementen van de actuele ervaring. Er was een tijd, toen een of ander denkvermogen zich de mogelijkheid voorstelde van 'vliegen' en als een resultaat van de hardnekkigheid van deze voorstelling en alle inspanningen, die geconcentreerd werden op zijn realisatie, is reizen door de lucht nu een werkelijkheid geworden. Aldus gaat voorstelling of een mentale planning vooraf aan de realisatie van waarheden, die niet voor de hand liggen voor de uiterlijke ervaring. Sri Aurobindo zegt "In feite vertegenwoordigen alle voorstellingen mogelijkheden: sommigen zijn op een dag in staat om in een of andere vorm misschien een erg verschillende vorm van actualiteit te verwerkelijken".⁶¹

We vinden daarom, dat de Denkvermogen's voorstellingen niet illusoir zijn. Zelfs, wanneer het menselijke denkvermogen zulke fantastische beelden construeert en voorstelt als zeemeerminnen, engelen, enzovoort, kan het niet gezegd worden, dat het denkvermogen toegeeft aan zuiver illusoire beelden, die geen basis hebben van de waarheid achter hen. Want zelfs het beeld van een zeemeermin wordt samengesteld uit twee actualiteiten, die gecombineerd worden op een manier, die niet ervaren wordt op aarde; zij zijn de ergst onwettige uitbreidingen van actualiteiten en geen zuivere fantasieën. "Het denkvermogen is dan geen soevereine schepper van niet-bestaande dingen of opgesteld in een leegte".⁶² Bij zijn inspanningen om voort te gaan van onwetendheid naar Kennis is voorstelling een belangrijk hulpmiddel om zijn beperkte kennis aan te voelen, door steeds nieuwere ontdekkingen van waarheden, die nog niet voor de hand liggen of zichtbaar zijn en om de Natuur ertoe te bewegen om haar stomme geheimen toe te geven of om uit het Bestaan haar oneindige mogelijkheden naar buiten te brengen.

Nu komt het probleem neer op de een of ander van de volgende mogelijkheden, namelijk, dat de enige werkelijkheid een onbepaalbaar Absolute is, maar dat er een oorspronkelijk Vermogen is, dat alleen illusies en onwerkelijkheden creëert, waarvan het Denkvermogen een instrument is en

⁶¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 215 (1st. Ed.)

⁶² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 217 (1st. Ed.)

als zodanig is de wereld, die het Denkvermogen ervaart, onwerkelijk; of we zouden kunnen veronderstellen, dat het creatieve bewustzijn van de Allerhoogste Werkelijkheid of Brahman --- het Goddelijke Waarheidsbewustzijn --- dit universum gecreëerd heeft uit het Wezen van Brahman, die daarom zo werkelijk is als Brahman werkelijk is en dat het Denkvermogen vanwege zijn egoïstische onwetendheid lijdt van een beperking van Kennis; maar deze onwetendheid is een tijdelijke tussenkomst en het Denkvermogen is in staat om zijn huidige onwetendheid en beperkingen te boven te gaan en voort te gaan naar Kennis. Vanuit wat al verklaard is in dit hoofdstuk zullen we gerechtvaardigd zijn om vol te houden, dat de hypothese van een kosmische illusie geen probleem oplost; want het lijkt inderdaad, dat het werkelijke probleem de mogelijkheid is van een interventie van onwetendheid en beperking in een zeker stadium van de schepping en niet het mysterie van een onwerkelijke wereld, dat eeuwig aangepraat wordt aan een onbepaald en onbepaalbaar Brahman door een oorspronkelijk Vermogen van illusie, dat onverklaarbaar bestaat in de Eeuwige Werkelijkheid.

HOOFDSTUK VI

WERKELIJKHEID EN DE KOSMISCHE ILLUSIE

IN dit hoofdstuk onderzoekt Sri Aurobindo de geldigheid van de theorie van Kosmische Illusie en zijn relatie met de Allerhoogste Werkelijkheid vanuit iedere mogelijke hoek: “Of het universum een verdichtsel is van bewustzijn, dat opgelegd is aan ons denkvermogen door een allerhoogste kracht van Illusie of een ware formatie van het wezen, die door ons ervaren wordt met een nog onwetende, maar een toenemende kennis”,⁶³ is de vraag. Om deze vraag op de juiste manier te beantwoorden, zou onderzoek gericht moeten worden op het verzekeren van de natuur van de Allerhoogste Werkelijkheid, de geldigheid van de creatieve actie, en tenslotte, of er enige werkelijke inhoud is in ons bewustzijn of in het bewustzijn van de Allerhoogste Werkelijkheid. Met andere woorden, we moeten zo ver als mogelijk uitvinden, of de Allerhoogste Werkelijkheid ‘in staat’ is om enige van zijn oneindige Waarheden of inherente mogelijkheden in de manifestatie te brengen, en of in feite de Bewustzijnskracht of het Creatieve aspect van de Allerhoogste Werkelijkheid of Brahman enige Waarheid van zijn Wezen gemanifesteerd heeft door deze wereld van namen en vormen, die daarvoor zo werkelijk is als Brahman werkelijk is; of dat de Allerhoogste Werkelijkheid een kenmerkloze, onbepaalde en onbepaalbare Werkelijkheid is en dat het een of ander Maya is of een oorspronkelijk Vermogen van Illusie, dat onverklaarbaar aanwezig is in de genoemde Werkelijkheid, dat de magie uitvoert van een wereld scheppen van illusies, leeg van enige inhoud en zonder enige blijvende werkelijkheid. We moeten verzekeren of de ene of de andere van de volgende affirmaties waar is: ten eerste, dat het denkvermogen op het moment in een toestand is van partiële duisternis en in deze huidige staat is het niet in staat om de waarheid te zien van het individu en de kosmos, maar het is in staat om geleidelijk zijn huidige beperkingen te boven te gaan en de juiste betekenis en belangrijkheid te realiseren van deze schepping, die werkelijk is; ten tweede, deze wereld heeft alleen een pragmatische werkelijkheid, dat is te zeggen, het is werkelijk, zolang het denkvermogen binnen de magische cirkel is van de illusie, maar met de dageraad van Kennis of Brahmajnana verdwijnt de wereld van ‘onwerkelijke werkelijkheid’ en blijkt Brahman de enkele Werkelijkheid te zijn; volgens deze laatste opvatting heeft de wereld geen blijvende werkelijkheid.

⁶³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 219 (1st. Ed.)

Wanneer er beweerd wordt, dat onze mentale cognitie van de wereld onwerkelijk is, moeten we mentale cognitie onderzoeken en precies uitvinden, welk deel of hoeveel van onze mentale cognitie onwerkelijk is: Iedere handeling van mentale cognitie houdt drie elementen in, namelijk, de Waarnemer of de persoon, die iets waarneemt, de Waarneming of de handeling van waarnemen en het Waargenomene of het object of ding, dat waargenomen is. Wanneer ik, bijvoorbeeld, deze wereld van namen en vormen ervaar of waarneem, dan ben ik daarom de waarnemer van deze wereld, de handeling van waarnemen of ervaring van de wereld wordt mijn waarneming ervan genoemd en tenslotte is het object van mijn waarneming, namelijk, de wereld het waargenomene. Wanneer we zeggen, dat de wereld, die we waarnemen of ervaren, geen blijvende werkelijkheid heeft, moeten we precies verzekeren, wat we bedoelen; we moeten de exacte natuur en mate uitvinden van die onwerkelijkheid, met andere woorden, moeten we weten, welke van de drie voorgenoemde drie elementen onwerkelijk is, de Waarnemer, de Waarneming of het Waargenomene? Of, wanneer geaffirmeerd wordt, dat alle drie elementen binnen de magische cirkel zijn van de illusie en onwerkelijk zijn, dan zou de vraag opkomen, of er enige Werkelijkheid is buiten de cirkel van Illusie, en ten tweede, wat de relatie is van die Werkelijkheid met de kosmische illusie.

Terwijl we verder gaan in onze analyse, vinden we, dat alle of elke van de drie elementen werkelijkheid geaffirmeerd kan worden en in feite geaffirmeerd is of ontkend door de een of andere school van denken. Volgens de Materialistische school van denken, bijvoorbeeld, is de werkelijkheid geaffirmeerd door alleen het Waargenomene, dat is te zeggen, van het objectieve universum en ontkend aan de andere twee elementen, namelijk, de Waarnemer en de Waarneming. Van Materie wordt geaffirmeerd, dat het de enkele werkelijkheid is en van bewustzijn wordt gezegd, dat het een product van de Materie is, een uitscheiding van de breincellen, een reactie is van materiële objecten enzovoort. In het kort is volgens de materiële Doctrines het Denkvermogen en het bewustzijn niet meer dan een opkomende conditie van de Materie in een zeker stadium van haar complexiteit. Materie, houden zij vol, is direct tastbaar door de zintuigen en het is de enige blijvende werkelijkheid. De vraag, die onmiddellijk opkomt, wat is Materie? Is het iets, dat direct tastbaar is door de zintuigen en een object van een zekere kennis? Er was een tijd, toen de opvatting van de werkelijke natuur van de Materie erg rudimentair was en ons verteld werd door de fysieke Wetenschap, dat Materie de ruimte inneemt, weerstand biedt, enzovoort; aldus wordt van uitbreiding, vastigheid, en enkele andere eigenschappen, waarvan gezegd wordt, dat ze direct tastbaar zijn door de zintuigen, geloofd, dat ze de essentie zijn van Materie en daarom werd van Materie zelf geloofd, dat het een object van zekere kennis is en direct tastbaar door de zintuigen. Maar deze inschikkelijkheid van het Rationalistische Materialisme werd verstoord door de laatste onderzoeken van de neo-fysica, die openbaren, dat alleen zekere eigenschappen van de Materie, en niet materie op zichzelf, direct tastbaar zijn door de zintuigen; er is gevonden, dat Materie de formulering is van een of andere onbekende Kracht;

de eigenschappen lijken ook het symbool te zijn van een onbekende kracht of werkelijkheid, die zelf niet gepresenteerd wordt aan de zintuigen. Materie heeft zich zo gereduceerd tot een fenomeen van een of andere Kracht of Energie, die op zichzelf niet bekend is, maar alleen bekend is door zijn 'resultaten'. Wanneer Materie dan een Energie is, dan zou gevraagd kunnen worden, 'wiens energie is Materie? Is het een energie, die in een leegte werkt of een Wezen of Bestaan, dat het bezit? Want energie of Kracht moet de Kracht zijn van een of ander Bestaan of Bewustzijn, anders zal het eruitzien als een mentale constructie! Deze Kracht of Energie zou opgevat kunnen worden om een Bewustzijn te zijn, dat niet direct bekend bij ons is, maar indirect door zijn werkingen en resultaten. Dit Bewustzijn moet weer opgevat worden als de Bewustzijnskracht van een oorspronkelijk Bestaan, want een bewustzijn, dat in een leegte werkt, is illusoir. Aldus zou de Bewustzijnskracht of Bewuste Energie van een oorspronkelijk Bestaan, die alleen gekend is door zijn werkingen, werkelijk zijn en de creaties van die Bewustzijnskracht uit de substantie van dat Wezen of oorspronkelijke Bestaan, die gepresenteerd worden aan of tastbaar zijn voor onze zintuigen in de vorm van Materie, zouden ook werkelijk zijn. Materie zou dan het zichtbare resultaat zijn van de werking.

De theorie van het Illusionisme is gebaseerd op een Monistische opvatting van de Werkelijkheid en volgens deze school van denken is de Werkelijkheid een zonder een tweede. Maar deze Werkelijkheid is volgens dit inzicht onbepaalbaar, kenmerkloos, relatieloos; het zal eeuwig leeg zijn van enige kenmerken, formaties of relaties. Dus er kan geen enig waar worden of bepaling zijn van deze enkele onbepaalbare Werkelijkheid, die eeuwig onveranderbaar is. Van deze schepping wordt ook gezegd, dat het een illusie is, die eeuwig bestaat of eeuwig wederkeert in de Tijd. Wat is dan, zou gevraagd kunnen worden, de relatie tussen de Enkele Werkelijkheid en deze kosmische illusie? Van Brahman wordt gezegd, dat Hij de enkele Werkelijkheid is, waarvan geen ware formatie of wording mogelijk is en toch is er een universum, waarvan gezegd wordt, dat het een uitgestrekte kosmische illusie is en daarom onwerkelijk. Wie is de Waarnemer van deze onwerkelijke wereld? Wie is de goochelaar, die deze uitgestrekte kosmische illusie tot bestaan gebracht heeft, alsof door een zwaai van zijn magische toverstaf en het laat voortduren in de Tijd? Brahman is volgens dit inzicht niet de schepper, noch is een wereld van namen en vormen consistent met de onbepaalbare zuiverheid van Brahman. Van Maya wordt gezegd, dat het de ouder van illusies is; maar het is zelf niet werkelijk, want de enige Werkelijkheid is Brahman; er wordt gezegd, dat de werken van Maya toch een of ander soort van bestaan hebben; maar dat bestaan kan geen standplaats hebben in een leegte en vandaar is het opgelegd aan Brahman, de Ene en al-doordringende Werkelijkheid. Nu komt de vraag op, hoe deze kosmische illusie opgelegd kwam op Brahman en wat de natuur is van Maya.

We hebben gezien, dat volgens het rationalistisch materialisme het waargenomene, dat is te zeggen, Materie, geaffirmeerd wordt om de enkele

Werkelijkheid te zijn; volgens deze theorie van kosmische illusie wordt het waargenomene geaffirmeerd om onwerkelijk te zijn of zonder enige blijvende werkelijkheid. Wie is de Waarnemer van Maya? Wie wordt misleid door deze uitgestrekte kosmische illusie? Brahman moet de Waarnemer zijn van Maya, omdat Brahman is de enkele Werkelijkheid en er is geen andere waarnemer in het bestaan. Maar de illusie of enige illusie, wat dat betreft, kan niet gedurende een moment volharden, wanneer het Brahman is, die het waarneemt met een Waar Bewustzijn. Laat ons zelfs deze mogelijkheid gedurende een moment toegeven en zien, of we, wanneer mogelijk, het probleem kunnen oplossen.

Wanneer Maya werkelijk is, moet het een of ander vermogen van het Bewustzijn van Brahman zijn, de enkele Werkelijkheid; Brahman moet dan een dubbele status van bewustzijn hebben, namelijk, een, die voor altijd zelf-gewaar is, dat is te zeggen, alleen bewust van de Werkelijkheid en de andere bewust onwerkelijkheden, waaraan Het een of ander pragmatisch bestaan toekent. Wanneer de theorie van de dubbele status van bewustzijn niet acceptabel is, dan moet Maya het Bewuste Vermogen van Brahman zijn. De vraag komt nu op, wanneer Maya, het Bewuste vermogen van Brahman, deze wereld geschapen heeft, waarom zouden we het onwerkelijk moeten noemen? Is het Bewuste Vermogen van Brahman niet in staat om een werkelijke wereld te scheppen? Het is toegegeven, dat Maya een subjectieve actie is van het Bewustzijn van Brahman, dat een wereld creëert uit niets en niet uit het wezen van Brahman, en daarom is Brahman niet de materiële oorzaak van deze wereld; er kan van de wereldervaringen gezegd worden, dat zij werkelijk zijn in zoverre als zij scheppingen zijn van Maya, het bewuste Vermogen van Brahman, maar zij zijn onwerkelijk, omdat zij geschapen zijn uit niets en niet uit het Wezen van Brahman. Er wordt gezegd, dat “Maya Brahman’s vermogen van kosmische Verbeelding is, dat inherent is in zijn eeuwige wezen, dat uit niets namen, vormen en gebeurtenissen scheidt, die op geen enkele wijze werkelijk zijn.”⁶⁴ In dit opzicht van de schepping is Maya werkelijk, maar haar scheppingen, die het product van verbeelding zijn, zijn onwerkelijk. Volgens elke van de voorgenoemde inzichten wordt van deze wereld gezegd, dat het onwerkelijk is, omdat het alleen een soort subjectieve actie van het Brahman Bewustzijn of een product van Zijn kosmische verbeelding.

De bovenstaande oplossingen zijn te antropomorfisch om een nabij nauwkeurig onderzoek te doorstaan. De waarheid van deze observatie zal volmaakt helder zijn vanuit het volgende: Verbeelding een van die faculteiten, die het menselijke denkvermogen helpt om zijn beperkte kennis aan te vullen: het is daarom een noodzaak voor een onwetend en beperkt wezen als de mens. Het is de weg van het menselijke denkvermogen om eerst te verbeelden en plannen, schema’s en dingen te vormen, die zo ver als mogelijk geconverteerd moeten worden naar werkelijkheid; zover als het menselijke

⁶⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 227 (1st. Ed.)

wezens betreft, worden dingen, die verbeeld zijn, niet beschouwd werkelijk te zijn of objectief, totdat zij materialiseren en werkelijk worden, sommigen van hen zouden helemaal niet kunnen materialiseren. Maar welke behoefte heeft de Allerhoogste Brahman of het Bewustzijn van de Enkele Werkelijkheid voor 'verbeelding'? Lijdt Brahman niet onder enige van de onvermogens van het menselijke denkvermogen? Is er geen reden, waarom het Waarheidsbewustzijn zich iets anders zou voorstellen dan de Waarheid of er gewaar van zijn? Wat er ook gezien is of voorgesteld door het Bewustzijn van Brahman, is de Waarheid en daarom Werkelijk; er kan aldus geen onderscheid zijn, zover als het Bewustzijn van Brahman betreft, tussen schema's en dingen, die alleen verbeeld zijn en vandaar onwerkelijk en diegene, die werkelijk worden door opvolgende acties.

Het andere alternatief van subjectieve actie en onwerkelijke werkelijkheid is ook veel te antropomorfisch om geaccepteerd te worden als een oplossing van het probleem. Met ons, menselijke wezens, is er inderdaad een onderscheid tussen subjectieve en objectieve ervaringen; we hebben een subjectieve of mentale wereld van ficties en een objectieve wereld van werkelijkheden; we zouden ons kunnen overgeven aan allerlei soorten mentale constructies, waarvan de meeste nooit zouden kunnen materialiseren of objectieve werkelijkheden worden; mentaal formuleren we schema's, die we proberen te converteren in werkelijkheid door verdere acties en met materialen, die verkregen zijn uit de externe wereld; met ons is lichamelijke of objectiviteit de test van werkelijkheid. Maar het Brahman Bewustzijn heeft geen zodanige subjectieve en objectieve ervaringen; in Brahman is er geen subject en geen object, zoals wij hebben, en geen externe wereld, en vandaar dat zulke onderscheidingen als tussen subjectieve en objectieve op Brahman een kenmerk zouden leggen van onze eigen onvolmaaktheden, die niet van toepassing zijn op de perceptie van een Allerhoogste wezen.

Als laatste moeten we nog een argument beschouwen in ondersteuning van onwerkelijkheid van deze wereld, omdat het niet gemaakt is uit het Wezen van Brahman. Onze eigen scheppingen zijn zonder twijfel de resultaten van twee erg verschillende oorzaken of elementen, namelijk, mentaal en fysiek of materieel. Wanneer we een gebouw willen construeren, bijvoorbeeld, maken we eerst een mentaal plan op of maken een schema, dat zover als mogelijk alle noodzakelijke details bevat; wanneer we het daarbij laten en niet verder gaan, dan zal het schema niet materialiseren en een werkelijkheid worden, het zal een onwerkelijke mentale constructie blijven. Wanneer we verdere stappen nemen, materialen verzamelen en alle noodzakelijkheden doen, dan zal het geplande gebouw feitelijk geconstrueerd worden en werkelijk worden. Aldus zouden met ons menselijke wezens de hoofdzakelijke opvatting van een huis of enige ander ding het geen werkelijkheid maken, tenzij alle andere noodzakelijke stappen genomen worden om het een vorm en gedaante te geven met de hulp van externe materialen, zoals baksteen, metsel, enzovoort. Al deze zijn noodzakelijk bij ons, omdat we eindige wezens zijn met een gescheiden objectieve wereld, die opgelegd is aan ons en ons denkvermogen

of bewustzijn is iets, dat gescheiden is en onderscheiden van de materialen, waarmee we onze mentale schema's veranderen in objectieve werkelijkheden. Maar een zodanig onderscheid is niet mogelijk of zelfs denkbaar tussen het Wezen en het Bewustzijn van Brahman. Brahman is Sat-Chit-Ananda --- Bestaan-Bewustzijn-Zaligheid, de enkele en al-doordringende Werkelijkheid, waarin Bestaan of het Wezen van Brahman niet gescheiden is van het Bewustzijn van Brahman en daarom moet enige schepping door het Brahman Bewustzijn *ipso facto* een schepping zijn uit Zijn eigen Wezen. Vandaar, dat alle bovenstaande argumenten, die gebaseerd zijn op een ongerechtvaardigd onderscheid tussen het subject en het object in Brahman of tussen het Wezen en het Bewustzijn van Brahman, zonder enige substantie zijn. Zelf, als we veronderstellen, dat de duale of dubbele status van het Bewustzijn van Brahman doelgericht is en enige betekenis hebben in het goddelijke schema van de schepping, dan kan er geen kwestie zijn van misleiding. Want het is niet denkbaar, dat Brahman onderhavig kan zijn aan enige misleiding of dat enig principe van onwetendheid eeuwig het Goddelijke Bewustzijn kan benevelen. Er kan geaffirmeerd worden, dat Brahman, die altijd zuiver en vrij is, van de actie geniet of het effect van de magische betovering, die geworpen is op een wereld van onwerkelijke namen en vormen, die gecreëerd zijn door Zijn eigen Bewuste Kracht, Maya. Maar hoe zou Brahman, het kenmerkloze onbepaalde en onbepaalbare Absoute Bestaan iets kunnen creëren? Welke behoefte heeft de Brahman bovendien, die eeuwig in zelf-bezit is in Zijn unitaristische Bewustzijn om iets te scheppen, laat staan een illusoire wereld? De dynamiek, die toegekend is aan de Kenmerkloze Allerhoogste Werkelijkheid, is tegengesteld aan zijn statische natuur; zelfs als er een Wil is om te manifesteren of te scheppen, is het dan ondenkbaar, waarom de Allerhoogste Werkelijkheid iets zou scheppen, dat tegengesteld is aan zijn natuur, namelijk, illusies en onwerkelijkheden? Sri Aurobindo vraagt: "heeft dan de Allerhoogste en absolute Waarheid geen ander actief Vermogen dan een vermogen van valsheid en ermee, zonder twijfel, want de twee gaan samen, een vermogen van de valsheid oplossen of onteigenen --- dat daar nog voor altijd is!"⁶⁵ Er zijn geen overtuigende verklaringen van al deze tegengestelde affirmaties.

Er is een andere lijn van redenering, die al deze vragen en onderzoeken karakteriseert over de genesis van een onwerkelijke wereld of van Maya als onwettig. Alles, waar deze school van denken mee bezig is, is het ene feit, dat het universum niet bestaat en dat Maya onwerkelijk is. Brahman is de enkele Waarheid, de eeuwig Bestaande en op geen enkele manier aangedaan door enig magisch of illusoir bewustzijn. Deze attitude ten dele van de theoretici van extreem illusionisme is een weigering om het hoofd te bieden aan, laat staan het probleem op te lossen, dat opkomt uit hun rigide affirmaties. Zij zetten Maya neer als een absolute onwerkelijkheid, die niets te maken heeft met Brahman en al haar creaties zijn onwerkelijk. Wanneer Brahman de enkele alomvattende, aldoordringende Werkelijkheid is, de Ene zonder een Tweede,

⁶⁵ *De Brieven van Sri Aurobindo*, 4e serie, p. 15.

kan er pertinent gevraagd worden, 'wie het dan is, die een onwerkelijke wereld tot stand gebracht heeft en wat haar relatie is met de enkele en Allerhoogste Werkelijkheid, Brahman?' Men is aldus beland tussen twee klaarblijkelijk onverzoenbare tegengestelden, namelijk, een statische, karakterloze, onbepaald en onveranderbare Brahman en een illusoire dynamiek, die vorm en gedaante geeft aan een illusoire wereld --- die beiden eeuwig bestaan --- zonder enige verzoenende verbinding tussen hen of enige grotere Waarheid, die de klaarblijkelijke tegenstellingen oplost!

Volgend de inzichten, die zojuist onderzocht zijn, wordt Brahman op geen enkele manier aangedaan door Maya of haar onwerkelijke scheppingen. Er volgt natuurlijk uit, dat Brahman niet de Waarnemer is. Wie is dan de Waarnemer van deze magische wereld? Wie wordt er misleid? Het individuele wezen kan de Waarnemer niet zijn, want hij is onwerkelijk; het Waargenomene of deze wereld is onwerkelijk; het waarnemende bewustzijn, alsook het subject van dat bewustzijn, namelijk, de wereld zijn beiden onwerkelijk. Er is daarom niemand om waar te nemen en niets om waar te nemen. Vandaar is er, wanneer alles onwerkelijk is, geen werkelijke betekenis in onze binding en verlossing. Er kan beweerd worden, dat Brahman als het Zelf van alle wezens binnengaat in de magische cirkel van Maya en zich er ook uit terugtrekt; onze individualiteit is alleen een verzinsel van Brahman in de misleidende spiegel van Maya. Maar deze bewering brengt ons nergens, want het brengt weer een duale status tot stand van het Brahman bewustzijn, namelijk, een, die altijd vrij is van illusies, en de andere onderworpen aan illusies; bovendien kunnen noch Brahman, noch een 'verzinsel' van individualiteit lijden onder enige werkelijke binding en daardoor lijkt de kwestie van verlossing en al het andere betekenis te verliezen.

Er zou weer beweerd kunnen worden, dat zowel de Waarnemer als het Waargenomene, dat is te zeggen, zowel het universum als het individu in feite onwerkelijk zijn; maar Maya legt in zich op aan Brahman en verwerft daarbij een of andere soort werkelijkheid, die het geeft aan het individu en zijn ervaringen van een onwerkelijke wereld, zolang als hij beweegt binnen de magische cirkel van de illusie. Maar op de basis van een strikt Monistische opvatting van de Werkelijkheid is het moeilijk om rekenschap te geven voor de aanwezigheid van dit 'Maya' van de Mayavadins. Er is alleen een Waarheid, een Werkelijkheid, en een Bewustzijn en geen ander en tenzij we toegeven, dat dit 'Maya' reeds bestaand was in een of andere vorm in die ene Werkelijkheid, zouden we weer moeten drijven naar de affirmatie van een dubbele status van het Brahman Bewustzijn, de ene vrij van illusie en de andere, die erin verwickeld is en kleur en ondersteuning geeft aan een onwerkelijke wereld.

Er zijn ook inspanningen gedaan om op de een of andere manier een compromis te vinden tussen de voorgenoemde contradicties. Door de aanwijzing te nemen van de rekenschap van slaap en droomschepping, zoals gegeven in de Upanishads, is een basis gezocht om te geven aan de theorie van de kosmische illusie. In de Mandukya wordt Brahman als het Zelf

geaffirmeerd als viervoudig; de vier staten zijn als volgt beschreven: de staat van Superbewustheid, die geabsorbeerd is in zelfbestaan en in niets verwickeld; het Slaap Zelf of de staat van Verzameld Bewustzijn, dat de zaden bevat van de schepping --- *yoni sarvasya*; het Droom Zelf --- *swapnāvasthā* --- dat alle subjectieve en supra-fysieke ervaring bevat; en tenslotte het Zelf van Waken --- *vaiśvānara prathamapāda* --- dat de basis is en ondersteuning van alle fysieke ervaringen. Er is een analogie getrokken tussen deze beschrijving van de viervoudige staat van Brahman en de slaap- en droomervaringen van de mens. Er wordt beweerd, dat “Zoals een mens in diepe slaap in dromen overgaat, waarin hij zelfgeconstrueerde instabiele structuren ervaart van naam, vorm, relatie, gebeurtenissen en in de wakkere staat zichzelf veruiterlijkt in de klaarblijkelijk stabielere, maar nog overgankelijke structuren van het fysieke bewustzijn, zo ontwikkelt het Zelf uit een toestand van verzameld bewustzijn zijn subjectieve en zijn objectieve kosmische ervaring”⁶⁶ Het is geaffirmeerd, dat deze drie statussen, namelijk, het Slaap Zelf of Verzameld Bewustzijn, het Droom Zelf en het Zelf van Waken, het volledige gebied en activiteiten zijn van Maya. De zuivere Zelf-Status of de status van een vrij Superbewuste is buiten het veld van Maya. Maya is daarom werkelijk, omdat het niets anders is dan de Zelf's ervaring van een of andere status van zijn eigen bewustzijn, namelijk, de Slaap staat, de Droom staat en de Wakende staat; maar de creaties van Maya zijn werkelijk in zover als zij de werkelijke ervaringen zijn van de Zelf's veelvuldige bestaansvormen, maar zij zijn onwerkelijk als zij de enige staten zijn van slaap en droom en een overgankelijke wakende ervaring. Deze veelvuldige bestaansvormen worden genomen als de subjectieve ervaringen van het Zelf, vandaar dat zij een werkelijkheid hebben van de subjectieve ervaringen van het Zelf, maar niet de werkelijkheid van een objectief universum. Dus is er weer een verkeerd genomen analogie getrokken tussen de menselijke slaapstaat en de droomstaat met de beschrijving van het Zelf als viervoudig gegeven in de Mandukya Upanishad.

Er is nergens verklaard in de Upanishads, dat de voorgenoemde drievoudige status onwerkelijk en ongrijpbaar is; aan de andere kant is er erg duidelijk verklaard, dat al deze staten ‘Brahman’ zijn --- *sarvam hyetad Brahma, ayamātmā Brahma, so'yamātmā catuspat*. Waar is er, na deze heldere en empathische affirmatie de ruimte voor het illusoire Maya of haar onwerkelijke scheppingen? De beschrijving van twee van de toestanden van bewustzijn als slaap en droom is foutief de fundatie gemaakt van de theorie van kosmische illusie. Op welke manier deze toestanden ook beschreven kunnen worden, ofwel als een slaapstaat of als een droomstaat, wanneer zij, zoals duidelijk verklaard is, toestanden van bewustzijn zijn van Brahman, kunnen zijn niet anders dan werkelijk zijn en als zodanig kunnen zij geen theorie van kosmische illusie ondersteunen. De Slaap Staat en de Droom Staat zouden genomen kunnen worden als figuratieve uitdrukkingen voor het Superbewuste

⁶⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 237 (1st. Ed.)

en het Subliminale, die zich achter onze waaktoestand bevinden. We hebben in een voorgaand hoofdstuk verklaard, hoe door droom en slaap en trance het mentale oppervlaktebewustzijn zich terug kan trekken uit de waaktoestand of uit de perceptie van objectieve dingen en over kan gaan naar de geheimen en mysteries van ons Innerlijke Wezen en Meest Innerlijke Wezen; door deze condities kunnen we overgaan naar de hoogste toestand van ons eigen wezen. Wanneer we in plaats van door de droom en de slaap te gaan, opklimmen naar deze hoogste niveaus van ons wezen in een toestand van spiritueel ontwaken, dan realiseren en voelen we de aanwezigheid van de Ene Werkelijkheid in alle toestanden van het Wezen, waar we doorheengaan. Wanneer we, in plaats van geleidelijk door de bovenstaande transitie te gaan, terwijl we van de ene staat naar de andere gaan, wanneer we gewaar worden van de aanwezigheid van de Ene Werkelijkheid in alle veelvuldige toestanden van wezen, we abrupt overgaan in een mystieke slaap naar de toestand van Superbewustzijn, dan zouden we overweldigd kunnen worden door de Kalmte en Aanwezigheid van het Superbewustzijn en grondig onder de indruk komen van de onwerkelijkheid van alle kosmische scheppingen. Deze ervaring van de toestand van Superbewustzijn en het overweldigende besef van de onwerkelijkheid van het universum als een consequentie daarvan, is de spirituele rechtvaardiging voor de theorie van kosmische illusie; maar dat is een ervaring van alleen een evenwicht van de Allerhoogste Werkelijkheid en het is mogelijk om een grotere en veelomvattendere spirituele ervaring te hebben van de integrale Waarheid van Brahman, die alle partiële ervaringen te boven zou gaan.

We zouden nu moeten toegeven, dat geen van de voorgenoemde oplossingen de evidente contradictie verzoenen tussen de Natuur van de Eeuwige Werkelijkheid en die van de kosmische illusie. We zouden onszelf kunnen herinneren, dat we een statisch, karakterloos, onbepaald en onveranderbaar Brahman opvatten en een illusoir universum, vol van eindeloze veelvuldigheid, die beiden eeuwig bestaan, maar zonder enige verbindende binding tussen hen. We vatten de Ene op, die zelf-gewaar is van zijn zuivere bestaan, maar niet bepaalbaar en onveranderlijk, en de Velen of een onwerkelijke veelvuldigheid van namen en vormen, die bestaat als een eeuwigdurende illusie of Maya. De theorie van kosmische illusie faalt om deze contradictie te verzoenen; het brengt hoofdzakelijk een andere contradictie naar voren door de suggestie, dat een Allerhoogst Wezen, de Ene zonder een tweede, Zelf-gewaar van zijn zuivere bestaan, het Waarheidsbewustzijn, eeuwigdurend een universum van onwerkelijke veelvuldigheid creëert en ondersteunt. Ten opzichte van al deze perplexiteiten zijn we gerechtigd om te verwachten, dat onze oorspronkelijke opvatting van de Natuur van de Allerhoogste Werkelijkheid onvolledig geweest is en verandering behoeft. We zouden de onveranderlijke status van de Ene Werkelijkheid moeten voorstellen als de basis en ondersteuning van een eeuwige veranderbaarheid. De kosmische bepaalden zijn niets anders dan de manifestatie van een of andere waarheid van de Allerhoogste Werkelijkheid en zij zijn daarom werkelijk. De Velen of de veelvuldigheid brengt alleen de eeuwige Eenheid tot

opluchting en strijdt niet tegen zijn Waarheid. Deze hypothese lijkt tenminste degelijker en logisch acceptabel, dan degene van een Eeuwige Werkelijkheid, die een Eeuwige Illusie ondersteunt!

De filosofie van Shankara, die over het algemeen bekend staat als gekwalificeerd Illusionisme, vertegenwoordigt een oplossing en een antwoord op de verscheidene tegenstellingen, die op de affirmaties volgden van extreem illusionisme. Shankara wuift het hele universum met haar veelvuldige inhouden niet opzij als volledig onwerkelijk. Hij verleent een gekwalificeerde werkelijkheid aan Maya, die hij karakteriseert als mysterieus en onuitsprekelijk en een partiële werkelijkheid aan haar scheppingen, namelijk, het universum en de individuen; aldus gaat Shankara een stap verder naar de uiteindelijke oplossing van de contradicties, die opkwamen uit de onvolledige en rigide opvatting van de natuur van de Oorspronkelijke Werkelijkheid door de voorafgaande doctrines van het illusionisme. Laten we nu in het kort de inzichten onderzoeken van Shankara en zien, in hoeverre zij een juiste oplossing suggereren voor alle problemen. Hij maakt een onderscheid tussen de twee orders van de Werkelijkheid, namelijk, het Transcendente en Absolute en de andere, Pragmatisch en fenomenaal. De eerste is de werkelijkheid van het Zuivere wezen van Brahman en de laatste is de werkelijkheid van Brahman in Maya. Het individu is werkelijk Brahman, die fenomenaal onderhavig is aan Maya, een soort projectie van een of andere Waarheid van Brahman in de magische cirkel van Maya; er wordt daarom enige werkelijkheid toegegeven aan onszelf, alsook aan de wereld van namen en vormen. We moeten nu de mate en de natuur uitvinden van de werkelijkheid, die toegegeven is aan de wereld en aan de individuele zelden.

Er kunnen drie alternatieven zijn om de natuur aan te geven van de werkelijkheid van het universum en van onszelf, namelijk: ten eerste zouden zij een ware werkelijkheid kunnen zijn, ten tweede zouden zij gedeeltelijk werkelijk kunnen zijn en gedeeltelijk onwerkelijk en ten derde zouden zij een onwerkelijke werkelijkheid kunnen zijn; onder welke van deze opvattingen, vallen wij volgens Shankara? Wanneer de kosmos en alles, dat het bevat, een ware werkelijkheid zijn, dan is de schepping niet illusoir en is er geen ruimte voor een theorie van kosmische illusie; wanneer zij gedeeltelijk werkelijk en gedeeltelijk onwerkelijk zijn, dan moet de onwerkelijkheid het gevolg zijn van een of andere onwetendheid, wat ons betreft, van de werkelijke natuur van ons wezen of een of andere onwetendheid of misvatting van de werkelijke natuur van de fenomenale wereld en in dat geval is dat, wat een verklaring nodig heeft, geen veronderstelde kosmische illusie, maar de interventie van onwetendheid --- vanwaar of hoe deze onwetendheid gekomen is. Hoe kon de onwetendheid of het verkeerde zien of de zwakste schaduw van onwaarheid kruipen in een wereld, die ontsprongen is aan het Allerhoogste Waarheidsbewustzijn? Maar, als de wereld en de individuen een onwerkelijke werkelijkheid zouden zijn, dan wordt zelfs de partiële werkelijkheid, die aan ons toegegeven is, weggenomen. "De concessie, die met een hand

toegegeven wordt, wordt met de andere weggenomen” zegt Sri Aurobindo.⁶⁷ Er wordt beweerd, dat de wereld en onze eigen zelden werkelijk lijken te zijn, zolang als we gehuld zijn in onwetendheid en dat de dageraad van de Ware Kennis de onwerkelijkheid van de schepping bloot zal leggen. Zou gauw als de onwetendheid verdreven is, door de realisatie van Brahman, zal het lijken, dat alleen Brahman de hele Waarheid is en het Brahman is, die bestaat, waar we, in onze pragmatische onwetendheid, foutief een wereld zagen met al haar inhouden en gewaar waren van onszelf als individuele wezens. Aldus zijn de wereld en onszelf werkelijk voor onze onwetendheid, maar onwerkelijk voor de ware Kennis en zo gauw als we ontwaken uit de verdoving van deze magie van onwetendheid, realiseren we, dat Brahman eeuwig de enige Werkelijkheid is en dat geen werkelijk universum of individuen ooit bestonden --- *anādi māyayā supto yada jīva prabudhyate, ajamanidramasvapnam advaitam budhyate tadā.*

Er is absoluut geen reden, waarom met de dageraad van kennis deze kosmos zou verdwijnen en onwerkelijk lijken. Het zou waar kunnen zijn, dat de wereld nog geen volledige manifestatie is van het Goddelijke, het is inderdaad een veel beperktere uitdrukking van de Allerhoogste Werkelijkheid; het is ook denkbaar, dat, wanneer het denkvermogen zich terugtrekt uit zijn pragmatische of onwetende bewustzijn, de hele wereld zonder enige betekenis zou lijken en zelfs onwerkelijk zou kunnen lijken. Voor ons onwetende scheidende bewustzijn, dat ons zelfs achtervolgt op het niveau van spirituele ervaringen, missen we de verbinding, die de klaarblijkelijke afgrond zal overbruggen tussen de natuur van de kosmos en die van de Suprafysieke Werkelijkheid en we vatten da laatste als werkelijk op en de eerste als een onwerkelijke werkelijkheid. Maar er is geen dringende reden om de Ene te accepteren als de Waarheid en de Velen als een onwerkelijkheid, want het is mogelijk om de verbindende schakel te vinden in een hogere staat van bewustzijn, waar de wereld zo werkelijk blijkt te zijn als Brahman werkelijk is en dat geen theorie van kosmische illusie houdbaar is. Wanneer Brahman de enige Waarheid is, dan zou er zelfs geen basis kunnen zijn van een tijdelijke pragmatische werkelijkheid, tenzij Brahman de basis en ondersteuning was, de stimulerende, zowel als de materiële oorzaak van dit universum. We zullen nu de argumenten en de illustraties onderzoeken, die de theorie ondersteunen, die de wereld en onszelf karakteriseert als onwerkelijke werkelijkheden.

De analogie van de pot en de aardesubstantie is naar binnen gebracht om de natuur aan te geven van de onwerkelijkheid van de schepping. Van de wereld wordt gezegd, dat het onwerkelijk is, omdat het niet eeuwig is; het is iets, dat vergankelijk is en tijdelijk opgelegd aan de Eeuwige en onvergankelijke Brahman; een pot of pop, bijvoorbeeld, is gemaakt uit een stuk aarde of klei; deze potten en poppen blijven alleen gedurende een korte tijd, zij zijn vergankelijk en wanneer zij opgebroken worden, is, wat overblijft,

⁶⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 245 (1st. Ed.)

de vormloze klomp klei, die alleen werkelijk is en niet de pot of de pop, die eruit gemaakt is; maar deze illustraties ondersteunen de theorie niet, dat de potten, die uit klei gemaakt zijn, onwerkelijk zijn; integendeel, wanneer klei of de substantie van de aarde werkelijk is, dan is kan iets, dat ervan gemaakt is, niets anders zijn dan werkelijk; ornamenten, die uit goud gemaakt zijn, zijn zeker van goud en werkelijk. Hoe kan iets, dat gemaakt is uit iets werkelijks, zelf onwerkelijk zijn? Het feit, dat de potten of ornamenten na een tijd opgebroken zouden kunnen worden, brengt niet tot stand, dat zij onwerkelijk waren, zolang als zij bleven. De werkelijke positie is niet van werkelijkheid of onwerkelijkheid.; een pot van iedere vorm of gedaante kan gemaakt worden uit vormloze klei of aardesubstantie of in de woorden van Sri Aurobindo "de potvorm is een eeuwige mogelijkheid van de aardesubstantie".⁶⁸ Aldus is de relatie tussen klei en de pop er geen van oorspronkelijke werkelijkheid en fenomenale onwerkelijkheid, maar het is er een van niet-manifestatie en manifestatie. Terwijl de pot verdwijnt, gaat het over van manifestatie naar niet-manifestatie, dat is alles --- *vikash o vilaya*. Op overeenkomstige wijze zouden we kunnen bedenken, dat de Allerhoogste Brahman het vermogen heeft om iedere van de oneindige Waarheden van Zijn Wezen te manifesteren; dit inherente vermogen van Brahman zou voortdurend uitgeoefend kunnen worden door de eeuwige Tijd of in Eeuwige wederkeer; dus die wereld zou gemanifesteerd kunnen worden en doorgaan in de eeuwige Tijd of het zou gemanifesteerd kunnen worden en na een tijd oplossen of smelten in het Wezen van Brahman, zoals het inherente Vermogen van Brahman om te manifesteren voortdurend uitgeoefend wordt of in eeuwige wederkeer. Maar het feit, dat een wereld van namen en vormen uit de manifestatie zou kunnen gaan na een tijd is geen argument tegen haar werkelijkheid, zolang als het voortduurt. De bellen van water in een regenbak, bijvoorbeeld, die verschijnen en verdwijnen in een ogenblikje, worden niet beschouwd als onwerkelijk of illusoir, alleen omdat zij van korte duur zijn. Zij zouden snel en vluchtig kunnen zijn, maar zij zijn niettemin werkelijk, zelfs ofschoon ieder van hen niet langer voortduurt dan misschien een fractie van een seconde. De intellectuele opvatting, dat alleen het Eeuwige werkelijk is, is een mentale constructie, die niet ondersteund wordt door een integrale spirituele ervaring.

De bewering, dat alle pragmatische waarheden onwerkelijk zijn of dat al het pragmatische bestaan alleen een 'onwerkelijke werkelijkheid' heeft, is gebaseerd op een onvolledige en rigide opvatting van de Allerhoogste Natuur van Brahman. Het wordt geaffirmeerd, dat alle dynamiek tegengesteld is aan de allerhoogste Natuur van het Goddelijke en dat Stilte, Immobilitieit, Onveranderlijkheid, en een kalme Status het Ware en het Hele Wezen van Brahman is. Wanneer het Allerhoogste Wezen niet in staat is tot enige

⁶⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 246 (1st. Ed.)

dynamiek, hoe kwam deze kosmos dan tot bestaan? Wanneer we zeggen, dat de kosmos, wat ook haar bron van oorsprong is, een onwerkelijke werkelijkheid is, een illusie, zouden we dan moeten veronderstellen, dat het Absolute alleen illusies kan creëren, omdat er geen andere schepper is? De hele moeilijkheid van deze lijn van redenering is het gevolg van een exclusief accent op een aspect van de Allerhoogste Werkelijkheid en vatten dat aspect foutief op als het Totale Wezen. In feite zou een juist en integraal inzicht zijn om de Werkelijkheid op te vatten als tegelijk Statisch en dynamisch en die status is de basis en ondersteuning van de dynamiek; zowel de status als de dynamiek van het Wezen moet werkelijk zijn en dynamiek is geen afwijking van de werkelijke Natuur van Brahman, zoals het foutief verondersteld wordt. We zullen nu een concreet voorbeeld nemen en proberen om de basis te begrijpen of de spirituele rechtvaardiging, indien aanwezig, om het Allerhoogste Wezen op te vatten als alleen Statisch en de consequente weigering om alle dynamiek te accepteren als werkelijk. Laten we veronderstellen, dat een persoon, die nooit een zee gezien heeft of een oceaan, geblinddoekt wordt en op de een of andere manier abrupt meegenomen wordt naar de bodem van de zee en hij dan toegestaan wordt om te zien en om hem heen te kijken, hij op dat niveau alleen het kalme, stille en bijna onbeweeglijke aspect van de zee zal ervaren; wanneer hij daarna wordt hij geblinddoekt verwijderd wordt zonder een kans te hebben om naar de golven te kijken aan de oppervlakte, dan zal hij een partieel en geen volledig zicht hebben van de zee en hij zal wegsnellen met de overtuiging, dat onbeweeglijkheid en stilte de hele waarheid van de zee zijn en alle rusteloosheid tegengesteld is aan haar werkelijke natuur. Maar, wanneer hij ooit de kans krijgt om beide niveaus van de zee te zien, de bodem zowel als de oppervlakte, dan zou hij zich realiseren, dat kalmte en stilte de basis is en ondersteuning van de bruising aan de oppervlakte en zij niet tegengesteld zijn aan elkaar. Op overeenkomstige wijze verdwijnt, wanneer de onveranderlijke kalmte en het kenmerkloze aspect van de Werkelijkheid ervaren wordt door een menselijk denkvermogen, dat al in een volledige status van stilte vervallen is, alle dynamiek volledig en lijkt onwerkelijk te zijn; overweldigd door de kalmte en de stilte van het kenmerkloze en onveranderlijke aspect van het Allerhoogste Goddelijke accepteert het menselijke denkvermogen, dat om de hele waarheid te zijn van de Allerhoogste Werkelijkheid zonder vooruit te gaan naar een veelomvattendere spirituele ervaring en de integrale Waarheid te realiseren, dat Status en Dynamiek de twee onscheidbare aspecten zijn van de Werkelijkheid. Alles, dat geworden is, zijn vormen, die gemaakt zijn uit het Wezen van de Ene Werkelijkheid, Brahman en daarom zijn zij werkelijk: *agner visphulinga agnireveti....*

We voelen in een toestand van stilte en kalmte, wanneer we onszelf volledig terugtrekken uit het oppervlakte gewaarzijn van dingen, de aanwezigheid van de Bovenwereldse Werkelijkheid; op dat niveau van bewustzijn verliezen, wanneer we binnengaan in het onbepaalde bewustzijn van de Werkelijkheid, de externe wereld en in feite alle dynamiek alle betekenis en lijken onwerkelijk te zijn; we vallen overeenkomstig terug in ons

normale bewustzijn met de vaste overtuiging, dat de Werkelijk Kalm is en Onveranderlijk en alle scheppingen contradicties zijn van zijn Waarheid; die actie leidt naar onwetendheid en creëert binding voor de eindige wezens, die bevrijding zoeken van het veelvuldige kwaad, waar zij onderhavig aan zijn. Maar actie bindt de Purusha niet, het Psychische Wezen, het werkelijke centrum van onze individualisatie. Bovendien is actie, die in het juiste bewustzijn gedaan is en in de passende geest, geen binding, maar een constante hulp voor de ontwikkeling van ons natuurlijke wezen. In plaats van enige binding te creëren, helpen denken en actie om ons wezen te transformeren, wanneer het gedaan wordt in opperste opoffering aan het Goddelijke en in een geest van volledige onthechting van wereldse hoop en angsten.

Dynamiek is dan niet tegengesteld aan de Goddelijke Natuur. Het universum is inderdaad een tijdelijke orde van de werkelijkheid, maar het is zo werkelijk als Brahman --- *sarvam khalvidam Brahma* --- Alles, dat is, is Brahman: "Alles, dat is in de kinetiek, de beweging, de actie, de schepping, is de Brahman; het worden is een beweging van het wezen; Tijd is een manifestatie van het Eeuwige. Alles is een Wezen, een Bewustzijn, een zelfs in oneindige veelvuldigheid, en er is geen noodzaak om het te halveren in een oppositie van transcendente Werkelijkheid en een onwerkelijk kosmisch Maya."⁶⁹

Sri Aurobindo zegt, dat men in de filosofie van Shankara een scherp gedefinieerd conflict opmerkt tussen een intuïtie en een scherpe rationale intelligentie. Het intellect van deze grote denker wordt geconfronteerd met helder en objectief kosmisch bestaan, en zijn reden is niet voorbereid om het opzij te wuiven als totaal onwerkelijk of een verzinsel van verbeelding; hij heeft ook een intuïtief gewaarzijn van een Absolute Transcendentie, die, tenminste voorlopig, alle sporen van fenomenaal bestaan wissen uit het Bewustzijn. Aldus strijdt zijn intuïtieve gewaarzijn van een Stille, Immobiele, kenmerkloze Brahman tegen de directe ervaring van een fenomenale wereld door zijn beperkte rede of verdelende denkvermogen. Door deze schijnbare tegenstelling op te lossen, erkent Shankara de grenzen van de rationale intelligentie, waarvan de getuigenis niet kan prevaleren boven een intuïtief gewaarzijn van de Waarheid. Hij gaat daarom alleen akkoord met een tijdelijke en fenomenale werkelijkheid van dit universum en met een onveranderlijke zelf-bestaande Werkelijkheid van Brahman. Het is volgens hem Ishwara, die deze wereld scheidt, maar Ishwara is geen werkelijkheid van Brahman; het is alleen een fenomeen, dat door dit Maya deze wereld creëert, die alleen een onwerkelijke werkelijkheid is; dat is te zeggen, het universum en het individu zijn werkelijk, zolang we onder de magische betovering zijn van Maya, maar zij worden onwerkelijk, zo gauw als de betovering verbroken is door *brahmajnana*. Onder de invloed van Maya ziet ons bewustzijn een fenomenale wereld of legt

⁶⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 253 (1st. Ed.)

het op aan het Zuivere Brahman; Brahman projecteert Zichzelf of verschijnt in de fenomenale wereld als het zelf van het individu; dit besef van individualiteit duurt zolang als het binnen de invloed is van Maya en niet bevrijd door een intuïtieve kennis van Brahman. Met de dageraad van de Kennis van de Onveranderlijke Waarheid of Brahman worden alle pragmatische bestaansvormen, namelijk, de fenomenale wereld en alle gescheiden individualiteit, vernietigd in de enkele Werkelijkheid en verschijnt Brahman als de enige Waarheid, waar we in onze onwetendheid een wereld van namen en vormen zagen.

De filosofie van Shankara definieert aldus scherp de contradictie tussen de Werkelijkheid en de fenomenale wereld, Zijn en Worden, maar lost het niet op. Van Ishwara, de schepper van deze wereld, wordt ook gezegd, dat hij een fenomeen is en geen aspect van Brahman; van Ishwara wordt gezegd, dat hij de schepper van Maya is en zelf een schepping van Maya is. Er wordt weer geaffirmeerd, dat Maya en Ishwara eeuwig zijn in de tijd, ofschoon het individu tijdelijk is en alleen bestaat in onwetendheid en bevrijd of vernietigd door kennis. Sri Aurobindo zegt, dat er evident een verbinding ontbreekt in de ketting van affirmaties en negaties, die gemaakt worden door Shankara, met respect tot de Werkelijkheid van Brahman en die van het Kosmische Bestaan. In plaats van een fenomeen van Brahman te zijn, moet Ishwara de manifestatie zijn van een of andere Waarheid van Brahman, de Heer en Schepper van een werkelijke wereld. Het individu is werkelijk, hij heeft het vermogen van zelf-ontdekking; hij moet zichzelf bevrijden uit de kluisters van de egoïstische onwetendheid en zijn bevrijding niet verkrijgen door zelfvernietiging, maar door zelfvinding en een radicale transformatie van zijn natuur. "Het is een onwetendheid van het zelf en de wereld" zegt de Meester "die teboven gekomen moet worden en geen illusie, een verzinsel van individualiteit en wereldbestaan."⁷⁰

Het is niet mogelijk om het mysterie op te lossen van deze wonderbaarlijke schepping met de hulp van ons afdwalende intellect --- het is een supra-rationeel mysterie en het kan alleen begrepen en gerealiseerd worden in een geëxalteerde spirituele ervaring. Het intellect kan de clou niet leveren voor de oplossing van de verscheidene contradicties, die het rationele denkvermogen kwellen. Shankara kon de afgrond niet overbruggen tussen de twee ordes van de Werkelijkheid; de supra-fysieke en de fysieke; hij kon, alles wel beschouwd, het bestaan niet ontkennen van de wereld, die we om ons heen zien en kende er alleen een 'onwerkelijke werkelijkheid' aan toe, in plaats van een stap verder te gaan en de waarheid te realiseren van een wereld in het licht van een supra-rationeel gewaarzijn.

Sri Aurobindo zegt, dat, wanneer Brahman de enkele Werkelijkheid is, zoals het is toegegeven, dan is dit universum op de een of andere manier uit

⁷⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 256 (1st. Ed.)

Hem gekomen en moet werkelijk zijn. Er wordt tegenin gebracht, dat deze wereld van constant veranderende namen en vormen geen enkele vorm of vermogens vertoont of manifesteert van de Goddelijke Werkelijkheid, waarvan gezegd wordt, dat het de essentiële betekenis ervan is. Het ziet er te werelds en vluchtig uit om een manifestatie van Dat te zijn. Maar er is geen reden om deze wereld als onwerkelijk te beschouwen, alleen omdat er aanzienlijke beweging is in de ruimte en de Tijd of dat de namen en vormen hun goddelijke betekenis en belangrijkheid nog niet openbaren. Er wordt niet geclaimd, dat de schepping al volmaakt is of dat het een volledige manifestatie is van Brahman; het mysterie van deze wereldbeweging is, dat het een geleidelijk zelf-ontvouwen is van een Goddelijke Waarheid, die uitgeworpen wordt voor manifestatie door een proces van evolutie. Veel van dit wereldproces zou voorlopig de luister kunnen missen van haar Goddelijke essentie of zou zelfs zeer ongoddelijk kunnen lijken, maar dit wereldproces is een Lila of Zelf-verberging en Zelf-vinden, waarin de Geest, die Zich oorspronkelijk verwikkelde in klaarblijkelijke onbewustheid en onbeweeglijkheid juist aan het begin, zichzelf geleidelijk manifesteert in de Tijd door zijn blijkbare tegengestelden. Alle onbewustheid en onvermogens, alle eindigen en beperkingen houden in hun boezem het mysterie van het Goddelijke Bewustzijn en Vermogen gevangen, dat zichzelf geleidelijk zal manifesteren door een progressieve zelfexpressie in de Tijd. Het Goddelijke is de essentie en substantie van deze wereld, hoe ongoddelijk het er in het heden ook uit zou kunnen zien, en het Goddelijke zal gemanifesteerd gaan worden door de beproevingen van een aardse evolutie; een bijzonder element, dat uit goud gemaakt is, zou erg onaangestast en vuil kunnen lijken gedurende een tijd om de een of andere reden, maar het kan niets anders dan haar gouden glans terugkrijgen na een extra borsteling.

“Welke behoefte heeft het Absolute voor manifestatie?” zou gevraagd kunnen worden. Er zou als antwoord gebruikt kunnen worden, dat het Absolute ook geen behoefte heeft om een Illusie te creëren. Er zou verder geaffirmeerd kunnen worden, dat het waar is, dat het Absolute nergens een behoefte aan heeft en het niet gedwongen wordt om iets te creëren. Maar er zou een Wil kunnen zijn van Zelfexpressie, een wil om geboren te worden uit de zelf bewerkstellende Kracht van Bewustzijn. “Wanneer het Absolute zelfevident is voor zichzelf in eeuwige tijdloosheid, kan het ook zelfmanifest zijn voor zichzelf in de eeuwige beweging van de Tijd.”⁷¹ In ieder geval kan het niet anders, wat ook de waarheid zou kunnen zijn over de wereld, of we het nu een fenomeen noemen van Brahman of een manifestatie van Brahman, dan werkelijk te zijn, want een fenomeen van de enkele Werkelijkheid, Brahman, is zo werkelijk als een manifestatie van Brahman.

De wereld is dan geen ‘onwerkelijke werkelijkheid’; het is onze egoïstische onwetendheid, het besef van afgescheidenheid of exclusiviteit, dat de essentie

⁷¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 259 (1st. Ed.)

is van onze onwetendheid, dat is een onwerkelijke werkelijkheid en moet gaan. Het besef van 'Ik' heid en 'Mij' heid, dat onze afgescheidenheid samenstelt, lijkt voor ons erg werkelijk te zijn en het duurt, zolang als ons denkvermogen opgesloten is binnen de vier muren van onze egoïstische onwetendheid; het beschouwt ieder en elk object als gescheiden van de ander; maar dit valse besef van verschil en onderscheid wordt onwerkelijk en verdwijnt met de dageraad van zelfkennis en de realisatie van Eenheid achter deze wereld van veelvuldigheid. Dit besef van afgescheidenheid of valse individualiteit duurt, zolang als het nodig is voor de werking van het oppervlaktebewustzijn; en het geeft geleidelijk plaats aan een besef van onze ware individualiteit, de ware Persoon als het centrum en ondersteuning van ons wezen. De kennis en het gewaarzijn van de ware Persoon jaagt de onwetende opvatting weg van de valse Persoon of het ego, waarvan juist gezegd kan worden, dat het een onwerkelijke werkelijkheid is. De kosmos, die tot bestaan gekomen is, houdt in zichzelf een goddelijke belangrijkheid en van betekenis en illusie of onwerkelijkheid kan niet gezegd worden, dat het haar fundamentele karakter is.

Sri Aurobindo zegt, dat een theorie van kosmische illusie het probleem van het Bestaan niet oplost. Het bevat erin "een verwoestende eenvoud van vernietiging" en berooft in feite alles van enige werkelijkheid of belangrijkheid. Het geeft alle kennis alsook alle onwetendheid, alle binding en alle bevrijding weer als vals en essentieel onwerkelijk. Wanneer het individu onwerkelijk is, moeten dan al zijn spirituele ervaringen, zijn spirituele ervaring van het 'zuivere zelf of de Absolute Kenmerkloze Werkelijkheid' inbegrepen, onwerkelijk zijn? Welk vertrouwen zouden we dan moeten plaatsen in de getuigenis van een onwerkelijke spirituele ervaring, die gebeurt in een denkvermogen, dat in vorm gegoten is door misleiding en gevormd in een lichaam, dat gecreëerd is door illusie als in de natuur en Werkelijkheid van de Allerhoogste Brahman? Tot zijn extreme logische conclusie gedreven beschikt deze theorie niet alleen over deze wereld en haar inhouden, maar verwijdt, zoals het Boeddhisme, God, het Eeuwige Zelf en de onpersoonlijke Brahman volledig uit het beeld. Aldus lost "een niet compromitterende theorie van illusie geen probleem van ons bestaan". God, de wereld en wijzelf worden onwerkelijk en mythen van Maya en dit universum lijkt een soort onberekenbare oplegging te zijn aan het zuivere onbepaalde en onbepaalbare zelfbestaan van Brahman. Wanneer we geconfronteerd worden met een onwerkelijke wereld en onwerkelijke illusoire zelve, dan zou zelfs de ervaring van 'Ik ben Hij' ook onwerkelijk zijn, want er is geen geldig 'Ik', noch enig geldig 'Hij'! De waarheid is eerder in de opvatting, dat we een werkelijke wereld ervaren, maar dat we vanwege de tussenbeide komende egoïstische onwetendheid de werkelijke wereld 'verkeerd begrijpen'. Onze kennis is beperkt en we begrijpen de werkelijkheid nog niet achter de fenomenale wereld --- *mayi sarvamidam protam sūtre maṇigaṇā iva* --- Door boven onze pragmatische onwetendheid uit te gaan, zullen we de ware relatie vinden tussen de Ene en de Velen, van het Ene Bestaan met alle bestaansvormen en niet door een theorie van illusie, waaronder de werkelijkheid van de Ene, alsook van de Velen, uit het bestaan vervagen. "Een

enkele beslissende spirituele ervaring” zegt Sri Aurobindo “zou een bouwwerk van redeneringen en conclusies, dat opgebouwd is door de logische intelligentie, ongedaan kunnen maken.”⁷² We zullen nu enkele woorden zeggen over de spirituele basis van de theorie van illusionisme.

Wanneer het denkvermogen zich terugtrekt uit al zijn oppervlakteconstructies, dan valt het stil, het denken wordt verstild en de fenomenale wereld van namen en vormen lijkt onwerkelijk te zijn; het is, om zo te zeggen, een toestand van bewustzijn, vanwaar alle beperkende gedachten vertrokken zijn; het is een toestand van naamloze vrede, “een overweldigende enkele objectloze Extase”.⁷³ Hoe kan de menselijke taal een toestand beschrijven, die bijna onuitsprekelijk is? Overweldigd door de ervaring van het Tijdloze, Ruimteloze aspect van het Absolute, dompelt het bewustzijn zich onder in “een trance van zuiver superbewust bestaan.” We bekennen, dat het machtig moeilijk is voor ons om een precieze opvatting te vormen van deze toestand van bewustzijn, waartoe het normale menselijke denkvermogen geen toegang heeft. We zouden het echter wagen te observeren, dat we alleen een academische bevrediging zullen betrekken uit een studie van dit onderwerp, tenzij we tenminste een zwakke realisatie proberen te hebben van enige van de Waarheden, die geopenbaard worden door de Meester in deze onsterfelijke zinnen. We zouden op zijn best kunnen refereren aan een meer of minder algemene ervaring, die tenminste een zwakke analogie draagt met de toestand van het bewustzijn, dat de voorgenoemde geëxalteerde spirituele ervaring ondergaat. Een devoot en een liefhebber van muziek is, om te beginnen, altijd geboeid door zoete devotionele liederen; bij tijden kan de muziek zo betoverend zijn, dat het volledige wezen van de Bhakta overweldigd wordt door haar melodieën en in het kielzog van die opwindende ervaring vervaagt al het andere, --- zijn omgeving, de tijd, de plaats en in feite alle externe objecten voorlopig weg uit zijn bewustzijn, en zijn denkvermogen zinkt geleidelijk in een toestand van zuivere extase; ieder ander gewaarzijn verdwijnt en het volledige bewustzijn wordt eenvoudig een gewaarzijn van zuivere heerlijkheid. Dit is geen ongewone ervaring van een Bhakta onder de betovering van zoete devotionele liederen en dit zou ons tenminste een zwak idee geven van de toestand van het bewustzijn van de zoeker, wanneer het stilvalt en zich onderdompelt in een toestand van zuiver Superbewustzijn, zoals eerder genoemd, wanneer alle kosmische bepaalden wegvallen. Een zodanige spirituele ervaring heeft waarde als openbaring van het een of andere aspect van de Allerhoogste Werkelijkheid en iedere ervaring van deze soort zou een stap kunnen zijn naar de uiteindelijke realisatie, dat is te zeggen, de realisatie van de integrale waarheid van die Werkelijkheid. Door zulke geëxalteerde spirituele ervaringen klimt het menselijke denkvermogen op naar steeds grotere hoogten van bewustzijn en de Ziel breekt de banden van het

⁷² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 265 (1st. Ed.)

⁷³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 266 (1st. Ed.)

bepaalde denkvermogen en gaat over in het Absolute; dit is de voltooiing van iedere reis en is de uiteindelijke en absolute realisatie, die veel groter is dan alle mindere voorgaande ervaringen: "Al deze definitieve culminaties zouden beschouwd kunnen worden" zegt Sri Aurobindo "als voorlaatsten van het ene Ultieme".⁷⁴

Nu komt de vraag op: "Is de realisatie van de mayavadin van een zuiver immobiel, onbepaald zelf-bestaan en de onwerkelijkheid van alle bepalingen een voorlaatste of een ultieme realisatie, die alle andere elimineert? Vervangt deze ervaring alle anderen en moet het geaccepteerd worden als doorslaggevend? Sri Aurobindo zegt, dat er geen zodanige finaliteit is in een zodanige ervaring, die alleen partieel is en van een bijzonder evenwicht van de Allerhoogste Werkelijkheid. Het is mogelijk om een grotere en meer volkomen spirituele ervaring te hebben, die de integrale Waarheid openbaart van Brahman, en in het openbare licht van deze allerhoogste en ultieme ervaring staan alle dualiteiten en non-dualiteiten, alle affirmaties en negaties en in feite alle conflicten van mindere spirituele ervaringen volledig verklaard. "De Brahman, de allerhoogste Werkelijkheid" zegt Sri Aurobindo "is Dat, dat wanneer het gekend wordt, alles gekend is" en niet "Dat, dat wanneer het gekend wordt, alles onwerkelijk wordt en een onbegrijpelijk mysterie: in deze andere ervaring neemt, wanneer de Werkelijkheid gekend wordt, alles zijn ware belangrijkheid, zijn waarheid voor het Eeuwige en Absolute."⁷⁵

Iedere filosofie, iedere verklaring van de Waarheid openbaart een of ander aspect van de Werkelijkheid; op overeenkomstige wijze krijgt iedere spirituele ervaring een meer of minder partiele glimp van de veelzijdige Oneindige Werkelijkheid. Alle affirmaties en negaties zijn aspecten van de Absolute Werkelijkheid. Op een zodanige totale en veelomvattende beschouwing van het Absolute kan het enigma van het bestaan correct verklaard worden en niet op een opvatting, die alleen gebaseerd is op de spirituele ervaring van alleen een bijzonder evenwicht of aspect van de Allerhoogste Brahman.

Door de uitsluiting van de theorie van Illusionisme blijven we achter met het probleem van Kennis en Onwetendheid, dat is te zeggen, wanneer Brahman de essentiële Werkelijkheid is achter de wereld, die we om ons heen zien, hoe kan dan onwetendheid tussenbeide komen? Hoe kon de integrale Werkelijkheid binnengaan in een zodanige beperkingen? Laten we, voor we verder gaan om deze vragen te beantwoorden, begrijpen, wat bedoeld wordt met 'Werkelijkheid'.

We hebben al gezien, dat onze vermogens van cognitie beperkt zijn; een besef van afgescheidenheid is de essentie en basis van onze cognitieve faculteiten en daarom kan onze opvatting of kennis van de externe wereld of

⁷⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 267 (1st. Ed.)

⁷⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 268 (1st. Ed.)

de werkelijkheid erachter niet anders dan vervormd zijn. Wanneer onze kennis van de Werkelijkheid het resultaat is van het contact van ons verdelende denkvermogen met het bestaan, dan kan het niet anders dan partieel en verdeeld zijn. We moeten toegeven, dat alleen een integraal perspectief ons een integrale kijk op de Werkelijkheid kan geven en een verdeeld perspectief kan ons alleen een verdeelde kijk geven. Laat ons op de achtergrond van deze concessie de verschillende ordes onderzoeken van de Werkelijkheid, namelijk, 1) de essentiële Werkelijkheid; 2) en fenomenale Werkelijkheid en 3) de zintuiglijke Werkelijkheid, onze opvatting van de Werkelijkheid, dat is te zeggen, ons idee van de externe wereld, gebaseerd op onze zintuigervaring, wordt de zintuigwerkelijkheid genoemd; de aarde lijkt bijvoorbeeld voor ons besef vlak te zijn en als zodanig vatten we de aarde op als plat, en voor alle praktische doeleinden handelen we op een zodanige opvatting als werkelijk; de sterren in de hemel verschijnen voor onze zintuigen als kleine vlekjes, in plaats van de enorme dingen, die ze werkelijk zijn en we accepteren hen om zo te zijn en erop te handelen; voor onze zintuigen komt de zon op in het Oosten en gaat onder in het Westen, we accepteren de getuigenis van onze zintuigen als waar en werken ermee: al deze zijn 'zintuigwerkelijkheden' genoemd, omdat zij voor onze zintuigen werkelijk lijken. De wetenschap stapt naar binnen, is in tegenspraak met de getuigenis van de zintuigen en geven ons, wat een 'fenomenale werkelijkheid' genoemd wordt, door de waarheid aan te wijzen achter onze zintuigervaringen, namelijk, dat de aarde rond is, de sterren enorme planeten zijn, en dat de zon stationair is; dit zijn 'fenomenale' werkelijkheden; er zijn verscheidene takken van wetenschappelijke kennis, in overeenstemming met wat de wetenschapper opgenomen heeft om een bijzonder aspect te onderzoeken van de een of andere fenomenale werkelijkheid; bijvoorbeeld fysica, astronomie, psychologie, enzovoort; ieder van deze takken van wetenschappelijke kennis handelt met een bijzonder veld van de een of andere fenomenale werkelijkheid. De rede is het principale instrument van de wetenschapper voor de ontdekking van fenomenale waarheden, maar de rede is niet in staat om een integrale kijk te nemen van de werkelijkheid. Als een instrument van het eindige denkvermogen, snijdt de rede het geheel in delen, onderscheidt een deel van een andere en bouwt een kennis op van de fenomenale werkelijkheid. In zijn besef van exclusiviteit verdeelt het het geheel in delen en beschouwt een deel of een part alleen als de totale werkelijkheid. Het besef van exclusiviteit achtervolgt het verdelende denkvermogen zelfs in de sfeer van spirituele ervaringen. Vandaar, dat wanneer het denkvermogen een bijzonder aspect ervaart van de Ultieme Werkelijkheid, dat beschouwt als de hele waarheid en de rest als onwerkelijk; het bedenkt een verdeling of verschil tussen de geest en zijn manifestatie en accepteert de Ene als Werkelijk en weigert de Velen als onwerkelijk.

Een integrale kijk op de Werkelijkheid zou de Geest openbaren als de essentie en ondersteuning van dit universum en zou de waarheid vinden van de fenomenale werkelijkheid als manifestatie van Dat, dat de essentiële Werkelijkheid is. Wanneer gezien met dit integrale perspectief, dan zou het fenomeen een nieuwe betekenis en belangrijkheid krijgen en een verschijning

opzetten, die erg verschillend is van degene, die gezien wordt door het rationele denkvermogen. Het eindige zou niet langer onwerkelijk lijken, het zou zich openbaren als een proces van het Werkelijke. De fenomenale werkelijkheid manifesteert een aspect van de essentiële Werkelijkheid en is er niet tegengesteld aan. Het intellectuele probleem, dat zichzelf presenteert aan het eindige denkvermogen, is het gevolg van zijn besef van afgescheidenheid en exclusiviteit; de eindige rede snijdt, scheidt van en verzet zich tegen een aspect van de Werkelijkheid tegenover een andere en brengt alle contradicties, die het menselijke denkvermogen kwellen; wat eraan verschijnt als tegengestelden, zijn niets anders dan de aanvullingen van de Ene Waarheid, die de essentiële Werkelijkheid is.

Wanneer toegegeven wordt, dat er een kosmisch bewustzijn is, dat de Essentiële Werkelijkheid is achter verschijningen of de fenomenale werkelijkheid, is er een ander bezwaar, dat beantwoord moet worden: Hoe zit het met het Absolute? Het Absolute is onbegrensbaar en ondeelbaar en daarom moeten het universum en het individu, die Het lijken te beperken, onwerkelijk zijn. Dit bezwaar is niet houdbaar; het Absolute is inderdaad onbegrensbaar, het wordt ook niet beperkt, ofwel door manifestatie of door niet-manifestatie, door vormloosheid of door vorm. Laten we proberen om het correcte belang en betekenis te begrijpen van deze uitdrukkingen, onbegrensbaar, onuitputbaar, enz. zoals toegepast op het Absolute. Er wordt van ons gezegd, dat we beperkte wezens zijn om meer dan een reden; een onderzoek van onze eigen beperkingen als die van andere materiële objecten zou aanzienlijk licht werpen op de betekenis van de voorgenoemde expressies, die de werkelijke Natuur aantonen van het Absolute en het Eeuwige.

Iedere mens is, zoals we gezien hebben, is beperkt door zijn vorm en kwaliteiten; dat is te zeggen, hij heeft een bijzondere vorm of lichaam, zekere goed gedefinieerde kwaliteiten, die een bijzondere natuur aangeven, zekere deugden en dwalingen, enzovoort. Zijn capaciteiten en hulpbronnen zijn ook niet onbegrensd of onuitputtelijk en hij kan van hen betrekken tot een punt en niet meer. Ieder materieel object is overeenkomstig beperkt door een aantal vaste eigenschappen en niet meer. Aldus is een mens of enig ander materiaal beperkt door een bijzondere vorm of verschijning en een set goed gedefinieerde kwaliteiten. Maar het Absolute wordt niet beperkt door enige bijzondere vorm of gedaante, want het is in staat om oneindige variëteiten van vormen op te nemen en te manifesteren zonder gebonden te zijn door welke ook van hen. Deze wereld van namen en vormen is gemanifesteerd door het Absolute en Eeuwige Wezen en er is niets om te voorkomen, dat het Eeuwige Wezen eindeloze variëteiten manifesteert van namen en vormen uit Zijn eigen Wezen. Het Absolute is daarom niet alleen niet beperkt door vormen of vormloosheid, maar zijn hulpbronnen of potenties van de manifestatie zijn ook nooit uitgeput door zelf-schepping, want zij zijn oneindig en onuitputtelijk, anders dan die van beperkte wezens en dingen. De kosmische manifestatie is een zodanige zelf-schepping van de Allerhoogste en Absolute Werkelijkheid uit zijn Wezen en het wordt Erdoor ondersteund en als zodanig is het werkelijk.

Immobiele status en dynamische mobiliteit, eindige en oneindige, eenheid en diversiteit en alle evenwichten van het Goddelijke, die tegengesteld lijken te zijn voor het verdelende menselijke denkvermogen, zijn alle begrepen in het Absolute, dat hen ondersteunt.

Het Absolute is onuitsprekelijk; de menselijke rede kan Het niet definiëren, noch kan de spraak een adequate uitdrukking geven; het kan benaderd worden door een allerhoogste negatie en door een allerhoogste affirmatie; er zou geen rigide onderscheid gemaakt moeten worden tussen Zijn status en Zijn dynamiek. We moeten de rigide regels en conventies teboven komen van de menselijke logica en een elasticiteit opnemen van denken en taal, voordat we kunnen hopen om zelfs de zwakste glimp te krijgen van de Absolute en Eeuwige Werkelijkheid en aan onszelf rekenschap te geven van zijn Oneindige prachten en de Waarheid van Zijn eenheid door eindeloze diversiteiten. “Deze status” zegt Sri Aurobindo “is geen negatie van de kosmos; het draagt in zichzelf de essentie en het vermogen van al het kosmische bestaan.”⁷⁶ Vandaar is, wat onwerkelijk en illusoir is, niet de kosmos, maar het hardnekkige besef van tegenstelling in het beperkte menselijke denkvermogen tussen de Waarheid van het Wezen en de Waarheid van het Worden, de Waarheid van de Absolute en Eeuwige Werkelijkheid en de Waarheid van de kosmische manifestatie.

Er wordt gezegd, dat ons denkvermogen het vermogen heeft om verkeerde opvattingen te vormen over zichzelf en de wereld om ons heen; ‘waar kwam dit vermogen van onwetendheid vandaan’ wordt gevraagd; hoe kon onwetendheid en onvermogen in deze wereld kruipen, die een manifestatie is van een of andere waarheid van de Alwetende en Almachtige Werkelijkheid? Bovendien volgt logisch, wanneer onwetendheid een verkeerde opvatting creëert of vormt van deze wereld, of het de oorzaak is, waaraan een normaal persoon onderhavig is, dat met de vernietiging van de onwetendheid ook de oorzaak, zijn onwerkelijke opvatting van de wereld, het effect, vernietigd zal worden. De bovenstaande conclusie zou onweerstaanbaar zijn, wanneer ons denkvermogen volledig onwetend zou zijn, in feite is onze pragmatische onwetendheid geen volledige negatie van kennis. Het is een mengsel van kennis en onwetendheid, of een partiele onwetendheid, die voortgaat naar kennis; het is een half begrip van de Waarheid en het houdt in zich werkelijke Kennis verweekt, die in de koers is van volledige manifestatie door geleidelijke evolutie. Aldus zou de verwijdering van de onwetendheid uit onze mentale opvattingen de wereld niet onwerkelijk maken.

Laat ons als laatste, voordat we overgaan naar het volgende hoofdstuk, kort onze opvatting over onwerkelijkheid onderzoeken. Voor ons betekent werkelijkheid alles, dat alreeds bestaat in het materiële universum; ons denkvermogen is geneigd om alleen het actuele en fysieke als werkelijk te accepteren en de hele rest als onwerkelijk. Dit is een pragmatische test van

⁷⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 280 (1st. Ed.)

werkelijkheid en onwerkelijkheid en wat dan ook, dat onwerkelijk lijkt volgens deze test of standaard, niet intrinsiek onwerkelijk is. Juist van de natuur van de wereldebeweging zou het duidelijk moeten zijn, dat er verschillende ordes van werkelijkheid zijn; tegenwoordig is de wereld alleen een partiele manifestatie van een of andere waarheid van het Allerhoogste Wezen, maar het gaat stap voor stap voort naar een volledige manifestatie van een of andere Goddelijke waarheid en principes door het proces van evolutie. Er volgt daarom, dat steeds nieuwere waarheden tevoorschijn zullen komen en veel waarheden, die nog niet geactualiseerd of gerealiseerd zijn, zullen gerealiseerd worden in de loop van de evolutie. Het zal daarom verkeerd zijn en ongepast voor het denkvermogen om de werkelijkheid volledig te beperken, volgens zijn pragmatische opvatting, tot dingen, die feitelijk manifest zijn en bestaan in het fysieke universum.

Vervolgens beschouwen we, op rekening van verkeerde opvatting van het Werkelijke, veel dingen als onwerkelijk, zij lijken onwerkelijk te zijn als gevolg van verkeerde mentale constructies. Als laatste zijn er andere waarheden van het wezen, die helemaal niet gerealiseerd zouden kunnen worden in de huidige omstandigheden; zij zijn supra-fysieke Waarheden en behoren tot een verschillend vlak van manifestatie. Zij zijn werkelijk, niettegenstaande het feit, dat zij hier niet gerealiseerd zijn. Zij zijn niet 'werkelijk', maar alleen 'niet gerealiseerd'.

We lijden onder alle onvermogens van een beperkt bewustzijn, dat geen integrale kijk kan nemen van de Werkelijkheid; haar besef van exclusiviteit geeft opkomst aan alle manieren van misvattingen over Werkelijkheid: "al onze illusies en dwalingen" zegt Sri Aurobindo, "komen op uit een beperkt afscheidend gewaarzijn, dat onwerkelijkheden creëert of het Werkelijke verkeerd opvat."⁷⁷

Wanneer we terugkijken in retrospectie, vinden we, dat uit Duisternis en Onbewustheid juist aan het begin van dingen door een gekweld proces van evolutie deze materiele wereld en ons beperkte bewustzijn tevoorschijn gekomen zijn, terwijl het zeer overschaduw wordt in het heden door egoïstische onwetendheid, maar vooruitgaat met onzekere stappen naar Kennis en bevrijding in het partiele licht van een beperkte kennis. Het probleem dan, dat werkelijk intrigerend is, en een oplossing vereist, is niet langer die van een kosmische illusie, maar van de oorsprong en belangrijkheid van de Onwetendheid en Onbewustheid: 'Hoe kon het Onbegrensbare Zichzelf beperken, hoe kon het Superbewuste de sluier opzetten van Onbewustheid?' is de vraag.

"Het is niet het mysterie van een oorspronkelijke Illusie," zegt de Meester "maar van de oorsprong van de Onwetendheid en Onbewustheid en van de

⁷⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 284 (1st. Ed.)

relaties van Kennis en Onwetendheid met het oorspronkelijke Bewustzijn en Superbewustzijn.”⁷⁸

⁷⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 284 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK VII

DE KENNIS EN DE ONWETENDHEID

WE hebben in een voorgaand hoofdstuk⁷⁹ gezien, dat Materie, Leven, Denkvermogen en in feite iedere van de zeven principes van het bestaan, die hier genoemd worden, een status zijn van het Wezen van de Ultieme Werkelijkheid. Dit drieëne principe van Bestaan-Bewustzijn-Zaligheid, dat de Natuur is van het Goddelijke, is de basis en ondersteuning van alle kosmische manifestatie. Het Supramentale, het creatieve aspect van het Goddelijke, is het vierde principe. Het Goddelijke Bewustzijn is ook een zelf-bewerkstellende Kracht en dus behoren de vier principes, namelijk, Bestaan, Bewustzijn-Kracht, Zaligheid en het Supramentale tot de Hogere Hemisfeer of *parārdha* en uit hen hebben zich geleidelijk door zelf-beperking de lagere principes ontwikkeld van Materie, Leven en Denkvermogen; deze behoren tot de Lagere Hemisfeer of *aparārdha*. Aldus zijn Materie, Leven en Denkvermogen de ondergeschikte principes van de voorgenoemde hogere goddelijke principes, die gemodificeerd zijn in de mate, dat het noodzakelijk was om hen objecten van de zintuigen te maken: het Denkvermogen is een vervormde expressie van het Supramentale, het Leven is op dezelfde wijze een ondergeschikt vermogen van het Kracht aspect van Sachchidananda en Materie is een vorm van de Goddelijke substantie. Al deze zijn de ondergeschikte aspecten van de hogere principes in een toestand van onwetendheid en verdeling. Naast degene, die boven genoemd zijn, is er een vierde principe, het Psychische Wezen, dat het onderhavige principe is van de Goddelijke Zaligheid. Al deze zeven principes (met het Psychische Wezen als de achtste) zijn verwickeld in de schepping; zij zijn alle vermogens van de Ene Allerhoogste Werkelijkheid: “de zeven kleuren van het licht van het goddelijke bewustzijn, de zeven stralen van het Oneindige”.⁸⁰

Wanneer, zoals boven verklaard, Sachchidananda --- Bestaan-Bewustzijn-Zaligheid --- de bron is van alle kosmische manifestaties, moeten we rekenschap geven voor zekere contradicties in de bestaande orde van dingen. Want de wereld, die we momenteel ervaren, lijkt het tegengestelde te zijn van alles, waarvoor de genoemde Goddelijke principes staan. We hebben gezien, dat een toestand van onbewustheid en duisternis de basis is van deze materiële wereld. Bovendien is het bewustzijn hier overschaduwd door onwetendheid en het gaat met moeilijkheid voort naar Kennis. Is er iets in de essentiële natuur van de Allerhoogste Werkelijkheid of in de zeven principes van Zijn Wezen of in de inter-relaties om de indringing te

⁷⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. I, Hoofdstuk XXVII (1st. Ed.)

⁸⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 286 (1st. Ed.)

rechtvaardigen van de Onwetendheid, die in zijn spoor zoveel pijn en lijden brengt, dat ongetwijfeld het deel van menselijke wezen is? Is er iets in de Natuur van het Allerhoogste Wezen voor de onvermijdelijkheid van de Onwetendheid en opvolgend lijden? Dit zijn enige van de vragen, die pertinent zouden kunnen opkomen bij het zicht van de klaarblijkelijke ongerijmdheid tussen de Natuur van het Goddelijke Wezen en de wereldmanifestatie, waarvan het de bron en inspiratie is. De Vedische zieners waren bewust van de betekenis en de belangrijkheid van het Leven en de schepping en wisten, dat de prevalerende lagere conditie van Onwetendheid alleen een tijdelijke formatie is en een prelude voor een hogere en meer verlichte toestand van het bestaan.

De oorspronkelijke Onbewustheid hield achter zijn zicht van onbewustheid en materialiteit alle prachten van een Goddelijk Bewustzijn en Vermogen gevangen, die de aandrijving zijn achter de evolutionaire beweging. De onbewustheid was de eerst conditie van de wereldbeweging en eruit hebben de drie principes van de Materie en het Leven en het Denkvermogen zich geleidelijk ontwikkeld. Maar deze zijn niet de uiteindelijke uitdrukkingen van de Werkelijkheid, die zij vertegenwoordigen, want we hebben gezien, dat Materie, Leven en Denkvermogen vervormd zijn of ondergeschikte reflecties van hun goddelijke bronnen en dat is de reden, waarom ons huidige wereldse bestaan geslagen wordt met de dood, onwetendheid, en het lijden. “Onsterfelijkheid en godheid moeten opgebouwd worden” zegt Sri Aurobindo “uit een bestaan, dat onder het juk is van de dood, de onwetendheid, de zwakheid, het lijden en de beperking”.⁸¹ In zijn poging om zijn huidige beperkingen te boven te komen moet de mens waden door bijna onoverkomelijke moeilijkheden en vaker dan niet lijkt de strijd onzeker te zijn. De aantrekking van zijn lagere mentale, vitale en fysieke natuur lijkt hem inderdaad permanent vast te binden aan zijn huidige toestand van duisternis en onvermogen. Maar wanneer dit een correcte schatting zou zijn van de prevalerende condities, dan zou niemand dan een onverbeterlijke optimist nog enige hoop houden op mensen’s spirituele inspanningen. De komst van de menselijke ziel op deze aarde zou een fout kunnen lijken --- “een struikeling naar beneden uit het Superbewuste Licht” en alle geëxalteerde opvattingen van een Goddelijk Leven op aarde of zelfs de mogelijkheid van opstijging naar een hoger niveau van bewustzijn zou zonder enige geldigheid lijken.

De reactie van het menselijke denkvermogen tegen de ijdelheid van alle menselijke inspanningen om van het huidige juk van de dood af te komen en alle kwellingen van een verdeeld bestaan op deze aarde hebben opening gevonden door verscheidene scholen van denken. Er is de materialist, bijvoorbeeld, die probeert het beste te maken van een slechte Situatie door zijn huidige beperkingen te accepteren en zoveel materieel gemak en comfort uit de prevalerende staat van dingen te wringen gedurende de korte spanne

⁸¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 287 (1st. Ed.)

van zijn aardse leven, als de mechanische wetten van de natuur zouden toelaten. De religieuze kijkt vooruit naar zijn koninkrijk van god en probeert een patroon te weven van het leven en de filosofie, die voor hem een toestand van eeuwige vrede en geluk zal verzekeren op een ander niveau van bestaan; en er is de filosofische mystiek, die deze wereld van namen en vormen karakteriseert als een illusie en bevrijding en ontsnapping zoekt van de boeien van pragmatische onwetendheid door zelf-immersie in een kenmerkloze Brahman of zelfvernietiging in een of ander Nirvana. Ondanks alles loert er in sommige menselijke denkvermogens de hoop op verzoening tussen de extremen, namelijk, het Licht van de Geest en de Onwetendheid van de Natuur; er is een tegenzin om een onbeklimbare berg op te zetten tussen Kennis en Onwetendheid en 'frustratie' te accepteren als het laatste woord van alle menselijke inspanningen om zijn huidige condities te boven te gaan. Dit intuïtieve geloof in de mogelijkheid om de afgrond te overbruggen tussen wat tegenstelde principes van de schepping lijkt te zijn, heeft de vlam van aspiratie brandend gehouden in het menselijke hart gedurende alle wisselvalligheden van zijn aardse reis. Toch lijkt de taak zo moeilijk te bereiken, dat door alle tijdperken het denkvermogen van de mens gearzeld heeft tussen afwisselend hoop en angst, hoop op een heldere toekomst, vrij van de wikkels van onwetendheid en beperking, en angsten, die geboren worden uit een besef van onvermogen om boven de huidige onvermogens uit te groeien van zijn broze menselijke natuur of de ogenschijnlijke tegenstellingen te verzoenen tussen de duale principes van het bewuste en onbewuste, Kennis en Onwetendheid, of tussen het Ene en de Velen. We zouden moeten zien, dat het logische intellect alle dualisme of contradicties gecreëerd heeft tussen de essentiële principes van Bestaan, waar niets bestaat. De onbewustheid hield in zichzelf het bewuste verward, dat geleidelijk tevoorschijn komt door evolutie, onwetendheid, is een vermogen van Kennis en niet zijn negatie, de Velen zijn alleen een uitdrukking van een van de oneindige potenties van de Ene en niet zijn tegengestelde of contradictie. De onbewustheid, die de initiële conditie was of de lagere term juist aan het begin van deze wereld, bevatte in zich de hogere principes, bewustzijn en kennis, die langzaam tevoorschijn komen uit de oorspronkelijke conditie en hen transformeert; op gelijke wijze "bevat de lagere term van het wezen, waarin wij nu leven, in zichzelf het principe en intentie van dat, wat het te boven gaat".⁸² Het ogenschijnlijke dualisme is daarom niet werkelijk, noch zijn de moeilijkheden om onze huidige beperkingen te boven te komen onoverkomelijk.

Als een resultaat van de oorspronkelijke kosmische onwetendheid is er zelf-beperking en verdeling in alle activiteiten van het menselijke denkvermogen; onwetendheid heeft zijn wortels in de natuur van het denkvermogen en dat is, waarom het Denkvermogen, ofschoon een universeel principe, geen integrale kijk kan nemen van werkelijkheden; het denkvermogen scheidt zichzelf van zijn hogere principes en wordt een

⁸² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 291 (1st. Ed.)

instrument van analyse en synthese; het verdeelt, beperkt en verbijzondert en neemt altijd een verdeelde, vandaar vervormde, kijk op dingen.

Wanneer we alles toegeven, dat tot dusver gezegd is met betrekking tot onze huidige toestand van onwetendheid en beperking en ons onvermogen om hen teboven te komen, behoeft de interventie van de Onwetendheid uitleg. Van een Al-Bestaan, Al-Kennis, Al-Bewustzijn, Al-Wijze en Al-Heerlijkheid wordt gezegd, dat het de essentiële waarheid is achter iedere verschijning; hoe bestaat Onwetendheid dan? Hoe is Onwetendheid mogelijk in enig principe, dat ontsprongen is aan het Oneindige Zelf-Gewaarzijn? Er zijn zekere scholen van denken, die de genesis van de huidige condities niet beschouwen of onderzoeken; zij laten zich alleen in met de middelen of ontsnappen aan of bevrijden zich van de prevalerende condities “door verzaking van het leven, door erkenning van de universele vergankelijkheid van dingen en de ijdelheid van het kosmische bestaan.”⁸³ Maar het denkvermogen van de mens wordt niet bevredigd door de voorgenoemde conclusies. Wanneer we weigeren om de oorzaak uit te vinden, dan zullen we niet in staat zijn de juiste kuur te suggereren voor de Onwetendheid en de opvolgende onvermogens, die alle spirituele inspanningen zouden frustreren. De mens moet de waarheid uitvinden, ofschoon de essentie van de Onwetendheid niet geopenbaard zou kunnen worden aan zijn afdwalende intellect, toch moet hij steeds verder gaan in zijn queeste naar kennis, totdat hij het “niet kent door het intellect, maar door visie en ervaring van de waarheid, door de waarheid te realiseren in ons eigen wezen.”⁸⁴ Laat ons nu zover als mogelijk de betekenis en belangrijkheid proberen te begrijpen van de Onwetendheid en een heldere opvatting vormen van de oorsprong en het vermogen ervan.

In de hymnen van de Rig Veda vinden we het onderscheid, dat gemaakt wordt tussen de Kennis en de Onwetendheid; daar betekent Kennis het bewustzijn van de Waarheid, het Juiste en alles, dat Er bij hoort, en Onwetendheid betekent een onbewustheid van de Waarheid, het Juiste --- *Citti* en *acitti* van *Satyam rtam*. Onwetendheid betekent echter geen volledige afwezigheid van enige kennis, of met andere woorden een volledige onbewustheid; Kennis betekent de perceptie van de Waarheid in zijn volledigheid, dat ons het Zicht geeft van de Supramentale Waarheid, terwijl de Onwetendheid, die het kenmerk is van ons normale bewustzijn, Kennis betekent, die gebaseerd is op een besef van afgescheidenheid en verdeling en vandaar fragmentarisch; het creëert valse mentale vormen en verschijningen. Onwetendheid werd beschouwd als een ongoddelijk Maya, dat ons een beperkte of valse kennis geeft van dingen als tegengesteld aan het Goddelijke Maya, dat ons de Kennis geeft van de integrale Maya van dingen. De metafysische opvatting van onwetendheid is een verdelende mentale

⁸³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 293 (1st. Ed.)

⁸⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 295 (1st. Ed.)

kennis, die ons niet de kennis kan geven van de Eenheid of van de essentie van dingen. Het kan ons alleen een gewaarzijn geven van de partiele relatie van dingen of van een gescheiden fenomeen en beschouwt hen als de hele Waarheid, terwijl Kennis de veelvuldigheid van dingen beschouwt in het licht van zijn gewaarzijn van de essentiële Vereniging en Eenheid erachter. Onwetendheid geeft ons aldus een partiele en beperkte kennis en het staat daarom altijd open voor valsheid en dwalingen.

In opvolgend Vedantisch denken werden niet alleen de oorspronkelijke Vedische termen van Goddelijk en ongoddelijk Maya, die kennis en Onwetendheid laten zien, vervangen door de termen, Vidya en Avidya, maar de betekenis en het belang van deze termen hebben een substantiële verandering ondergaan. Vidya kwam Kennis te betekenen, dat is te zeggen, de Kennis van de Ene en Avidya kwam exclusief de kennis te betekenen van de verdeelde Velen, die gescheiden zijn van alle connecties of enig verenigend bewustzijn van de Ene Werkelijkheid. Illusionisme was van een veel latere oorsprong, maar het onderscheid, dat zo gemaakt wordt tussen de belangrijkheid van Kennis en Onwetendheid, dreef geleidelijk naar zijn logische extreem. Er wordt uiteindelijk een werkelijke oppositie gecreëerd tussen de Ene en de Velen en Vidya kwam Kennis te betekenen en Avidya zuivere Onwetendheid. Wanneer Avidya onwetendheid is, dan kan de object materie van Avidya, namelijk, de Velen of de veelvuldigheid van dingen geen blijvende werkelijkheid; zij zijn ofwel een onwerkelijke werkelijkheid of tijdelijk geldige valsheden. Brahman of de Ene is het kenmerkloze Absolute en daarom kan de Ene geen wereld van namen en vormen manifesteren. Het denkvermogen of een of ander zodanig principe legt een onwerkelijke wereld op aan de kenmerkloze Eenheid. Aldus zou het dialectische intellect ons kunnen laten landen in een theorie van Illusionisme of onwerkelijkheid van de Wereld, die eerder in extenso onderzocht is vanuit ieder denkbaar concept en als onwerkelijk aangetoond; illusie lost geen enkel probleem op, het brengt eerder nieuwe op. Toch loert de schaduw van een wereld-ontkennende theorie van Illusionisme in iedere hoek en de obsessie van lang tot stand gebrachte inzichten van dingen blijft bestaan, zolang als we de ware natuur niet realiseren van de Onwetendheid en de integrale natuur van de Kennis.

Dialectisch intellect is niet competent om de natuur en de essentie te peilen van de Kennis en de Onwetendheid of de essentie van enige spirituele waarheden. Ons oppervlaktebewustzijn is alleen een franje van ons totale bewustzijn; we moeten diep duiken in de subliminale delen van ons wezen, enige van de relevante feiten observeren van ons totale bewustzijn en zover als mogelijk de werkelijke betekenis ontdekken van de Kennis en de Onwetendheid of van de illusie, wanneer er een is, en de relatie ervan met de Werkelijkheid. Wanneer beweerd wordt, dat de Werkelijkheid superbewust is en daarom alleen het Werkelijke kunnen binnengaan door de vernietiging van ons bewustzijn, dan moet toegegeven worden, dat we alleen door het bewustzijn haar vermogens zullen komen te ontdekken, alsook haar beperkingen en dat het bewustzijn getranscendeerd moet worden met een

zicht om het Werkelijke binnen te gaan, het Superbewuste. Normaal met ons is het bewustzijn identiek met ons denkvermogen, dat alleen het oppervlakte-gewaarszijn van dingen is en we zijn onwetend van de diepten achter de oppervlakte, alsook van de zielspersoonlijkheid en het Superbewustzijn, die verborgen zijn achter de oppervlakte. De mens is een mentale-vitale-fysieke formatie, waarin het denkvermogen de dominante factor is en een zorgvuldig onderzoek van zijn fundamentele bewegingen, zijn vermogens en ook zijn beperkingen is noodzakelijk.

Van het denkvermogen wordt gezegd, dat het de bron van onwetendheid is, die voor ons een wereld vertegenwoordigt als werkelijk, ofschoon het niet meer is dan een subjectieve constructie van het bewustzijn. Het denkvermogen is weer de bron van alle verdelingen en onderscheidingen, die leiden naar beperkingen of verduistering van kennis. Wanneer dit exact de ware natuur zou zijn van het Denkvermogen, dan zou het alleen een instrument van onwetendheid zijn. Wanneer gevonden wordt, dat niets anders dan de Allerhoogste Werkelijkheid en een onwetend Denkvermogen bestaat, dan zouden we de bewering moeten accepteren, dat Maya een vermogen is van Brahman of de Allerhoogste Werkelijkheid, dat in staat is om alleen illusies, valse en onwerkelijke namen en vormen te creëren en het onwetende Denkvermogen, dat zelf een product is van Maya, alleen in staat is om illusies te zien en hen accepteren als werkelijk. Deze theorie zou een dubbele actie vooronderstellen van het Brahman Bewustzijn, namelijk, een onwetend bewustzijn van illusies en onwerkelijke namen en vormen en de andere een bewustzijn van Werkelijkheden, wat onhoudbaar gevonden is. Er is de andere bewering, die Sri Aurobindo accepteert, van een Oneindig en Eeuwig Wezen, dat in staat is om een of andere waarheid van zijn Wezen te manifesteren en het werkelijk naar buiten te werpen voor manifestatie door het vermogen van zijn bewustzijn. Al deze opvattingen zijn eerder langdurig onderzocht en vandaar is het niet noodzakelijk om meer dan een voorbijgaande referentie te maken naar hen; volgend dit latere inzicht is Onwetendheid een vermogen van Kennis en Onwetendheid is geen negatie van, maar een involutie van bewustzijn. Wanneer het Denkvermogen exclusief een instrument van Onwetendheid zou zijn, zou het voor ons onmogelijk geweest zijn om de werkelijke natuur van deze wereld te kennen. Maar het Denkvermogen heeft ook het vermogen om de Waarheid te kennen; het zou begonnen kunnen zijn met alle onwetendheid en onvermogens van de oorspronkelijke onbewustheid, het zou gedurende een tijd kunnen struikelen door dwalingen en verkeerde opvatting van dingen, toch wordt het gedwongen door een inherente aandrang van de Waarheid en zijn doel is altijd kennis. Een onderzoek van de natuur van het bewustzijn van de Allerhoogste Werkelijkheid en de relatie ermee van het Denkvermogen en de andere hogere en lagere niveaus van het bewustzijn, namelijk, Supramentale, Infra-mentale, en de Onbewustheid zullen aan ons de hele waarheid openbaren en het belang van de wereld om ons heen.

Wanneer we achter de verschijningen gaan, zullen we vinden, dat een eenheid de basis is en de ondersteuning van alle veelvuldigheden, die we aan

de oppervlakte zien. In feite zijn eenheid en veelvuldigheid twee aspecten van de oorspronkelijke Waarheid, net zoals status en dynamiek de twee gelijktijdige evenwichten zijn van de Ene Werkelijkheid. Omdat we gewend zijn om een verdeelde kijk te nemen op dingen, zijn de dualismen of de opposities, die we om ons heen zien, de scheppingen van het dialectische intellect. Alleen een erg oppervlakkige kijk op dingen vindt opposities; wanneer we een beetje doordringen achter de oppervlakte, zullen we vinden, dat eenheid ons overal achtervolgt. Op gelijke wijze zijn kennis en onwetendheid geen twee onverzoenbare tegengestelden; onwetendheid is een vermogen van kennis en achter onwetendheid is kennis verwickeld; kennis heeft het vermogen om zichzelf te beperken door een exclusieve concentratie op een onderwerp of beweging en het resultaat van een zodanige concentratie is onwetendheid.⁸⁵ Bewustzijn is het fundamentele feit van het bestaan. Gewoonlijk beschouwen we bewustzijn als identiek met ons Denkvermogen; in onze normale ervaring is het Denkvermogen een fenomeen, dat afhankelijk is van onze reacties op onze contacten met de externe wereld en met de krachten van de natuur en dat de belangrijkheid van zodanige reacties opslaat en interpreteert. Maar wat we ons Denkvermogen of subjectieve persoonlijkheid noemen, is alleen een formatie van bewustzijn, dat een al-doordringende werkelijkheid is, die inherent is in het bestaan. Bewustzijn is zelfs aanwezig, waar het niet zichtbaar is aan de oppervlakte en in dingen, die voor ons zicht niet bewust of onbezielde; er is veel boven en beneden het mentale of het menselijke gebied van bewustzijn, waar we gewoonlijk niet gewaar zijn. Vervolgens is, zoals "vuur", dat niet alleen kan "verlichten", maar ook het "vermogen" heeft "om te verbranden", niet alleen een gewaarzijn van zelf en dingen, maar het is ook een vermogen, een dynamische en creatieve energie --- niet alleen *cit*, maar ook *cit shakti*. Dit vermogen van bewustzijn werkt in drie evenwichten van Bestaan, namelijk, het Allerhoogste Bewustzijn, dat de waarheid achter alles is, omarmt alles en eeuwig gewaar van Zichzelf in eenheid of diversiteit of in beiden --- is het het evenwicht van de Goddelijke zelfkennis en Al-kennis; vervolgens Onbewustheid, die een volledige negatie van Zichzelf lijkt te zijn, maar de oppervlakteverschijning is misleidend, want het houdt in haar boezem de Goddelijke Kennis en Kracht gevangen, die de drijfkracht is achter de wereldbeweging en in latentie alles behoudt, dat geleidelijk tevoorschijn komt uit de evolutionaire beweging. Tenslotte is er verklaard, hoe door miljoenen en miljoenen jaren of meer het bewustzijn geleidelijk en met moeite ontwaakt uit zijn slaap van onbewustheid, die de initiële conditie was van deze materiële wereld; het heeft nu het niveau bereikt van ons mentale bewustzijn, dat een tussenliggend stadium is tussen twee klaarblijkelijk tegengestelde evenwichten van het Allerhoogste Bewustzijn en de Onbewustheid; het tussenliggende stadium, dat we onwetendheid noemen, is een onvolledige verschijning van de kennis, die verwickeld is in de Onbewustheid. Aldus was onbewustheid en vervolgens onwetendheid een sluiering van het Goddelijke bewustzijn en Kennis, die geleidelijk tevoorschijn kwam door het proces van

⁸⁵ Kijk *Het Goddelijke Leven*, Vol. I, Hoofdstuk XVIII (1st. Ed.)

evolutie; het heeft het tussenliggende stadium bereikt, dat het niveau is van het menselijke denkvermogen en er is geen reden, waarom de evolutionaire beweging tot een stilstand zou moeten komen, totdat er een volledige verschijning is van alles, dat verwickeld was juist aan het begin; wat verwickeld was, moet ontwikkelen; er is alleen een partiele verschijning geweest van kennis in dit stadium en daarom wentelt het bewustzijn zich in een toestand van duisternis en onwetendheid van de essentiële Waarheden; de huidige egoïstische onwetendheid probeert zichzelf te transformeren in Kennis, dat erachter verborgen is. Onze onwetendheid is een involutie en geen negatie van Kennis en als zodanig is een geleidelijke ontsluiting van het gesluisde Licht zeker om de huidige onwetendheid en duisternis te laten verdwijnen.

Laat ons een concrete illustratie nemen, die het bovenstaande punt helderder kan maken; laat ons veronderstellen, dat een kamer verlicht wordt door een elektrische lamp met hoog vermogen; wanneer de lamp verwijderd wordt uit de kamer, wordt het ondergedompeld in volledige duisternis; er zou gezegd kunnen worden, dat de duisternis in de kamer het gevolg is van de negatie van het licht of de afwezigheid van licht of de bron van het licht. Laat ons weer veronderstellen, dat in plaats van het licht te verwijderen uit de kamer, ik begin om de ene sluier na de andere om de lamp te wikkelen, totdat het licht volledig overschaduwd is en besloten achter de wikkels en de kamer ondergedompeld wordt in volledige duisternis; deze keer is de duisternis in de kamer niet het gevolg van de absentie of negatie van het licht, want de stralende verlichte lamp is er nog in de kamer en vandaar is de duisternis het gevolg van de involutie van licht, van de sluiting van het licht onder de duistere wikkelingen, en wanneer alle wikkels de een na de andere verwijderd zijn, dan zal het licht, dat besloten was achter de duisternis, geleidelijk tevoorschijn te komen vanonder de sluiers en alle duisternis uit de kamer verdrijven. Wanneer de sluiers gedeeltelijk verwijderd zijn, dan zal de kamer in een toestand zijn van gedeeltelijk licht en gedeeltelijke duisternis, totdat alle wikkels verwijderd zijn, wanneer de kamer weer briljant verlicht zal zijn. Op overeenkomstige wijze is de toestand van totale onbewustheid juist aan het begin van de materiële wereld als de toestand van de duisternis van de kamer, wanneer het licht volledig overschaduwd is door de wikkels, zoals eerder gezegd; de tussenliggende toestand van ons mentale bewustzijn is als de toestand van partieel licht en partiele duisternis in de kamer, toen de sluiers alleen gedeeltelijk verwijderd waren van het licht. In beide gevallen was het daarom geen negatie van het licht of het bewustzijn, want het licht en het bewustzijn waren volledig gesluit aan het begin, gedeeltelijk ontsluit bij de tussenliggende status en het kan niet anders dan volledig ontsluit worden bij de voltooiing.

“Wat in feite gebeurt, is, dat de Onwetendheid probeert en zich voorbereid om zichzelf te transformeren door een progressieve verlichting van zijn duisternissen in de Kennis, die er al in besloten is”.⁸⁶

⁸⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.312 (1st. Ed.)

Dit is volgens Sri Aurobindo de betekenis en de belangrijkheid van kennis en Onwetendheid en we moeten nu zorgvuldig de structuur onderzoeken van ons oppervlaktebewustzijn met een zicht om zijn capaciteit uit te vinden, wanneer mogelijk, om zijn huidige onwetendheid te boven te gaan en zijn relatie met de verborgen delen erachter en erboven.

HOOFDSTUK VIII

GEHEUGEN, ZELF-BEWUSTZIJN EN DE ONWETENDHEID

IN HET laatste hoofdstuk hebben we zorgvuldig de werkelijke natuur en belangrijkheid onderzocht van de onwetendheid van het menselijke denkvermogen. Deze onwetendheid is tijdelijk en probeert te veranderen in Kennis, die erin verborgen is. Het denkvermogen is, zoals we gezien hebben, een partieel gewaarzijn van de fenomenale wereld, het is geen essentieel of totaal gewaarzijn van de Werkelijkheid achter de verschijningen; het is een soort middelste term tussen volledige zelfkennis en Al-kennis en totale onbewustheid. We hebben ook opgemerkt, hoe het bewustzijn geleidelijk ontwaakt uit zijn slaap van onbewustheid door de evolutie en heeft nu het stadium van partieel gewaarzijn bereikt in het zelfbewuste menselijke denkvermogen. We moeten nu in alle detail enige van de bewegingen en activiteiten onderzoeken van het denkvermogen en zijn relatie met het grotere bewustzijn achter de oppervlakte.

Er is een lijn van denken, die het geheugen beschouwt als het meest belangrijke proces van het denkvermogen; er wordt zelfs gezegd, dat in "Het geheugen is de mens"⁸⁷ zoveel belang gegeven wordt aan het geheugen, omdat het geheugen mijn ervaringen relateert aan een en dezelfde individuele entiteit en stelt daarbij mijn persoonlijkheid samen, dat is te zeggen, stelt een voortgezet besef samen van 'Ik' heid en 'Mij' heid. Het geheugen herinnert me aan de evenementen, die gebeurden in mijn leven in het verleden, tenminste zoveel van hen, als nog niet gezonken zijn in volledige vergeetachtigheid; het geheugen levert me de materialen van voorbije ervaringen, die me in staat stellen om op de juiste manier om te gaan met overeenkomstige ervaringen in het heden of in de toekomst en het geheugen plaatst weer de lessen tot mijn beschikking van voorbije ervaringen, wanneer noodzakelijk, om van te betrekken, voor het initiëren en reguleren van mijn toekomstige bewegingen. Aldus helpt het geheugen me om een streng te weven van ervaringen rond een identiek 'ik', dat de basis is van mijn psychologische wezen.

Wanneer we alles toegeven, dat geclaimd wordt voor het geheugen, is het volkomen duidelijk, dat het geheugen niet het geheel is van ons uiterlijke wezen. Het is alleen een proces; wat al-belangrijk is, is niet het proces, maar wat erachter is, dat is te zeggen, wat het proces initieert en bestuurt; de wil of het vermogen achter het proces is belangrijker en het Bewustzijn, waarvan de

⁸⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.315 (1st. Ed.)

Wil de dynamische expressie is, is het meest belangrijk. Het geheugen is een van de functies van ons bewustzijn, juist zoals straling een van de werkingen is van 'licht'; hier is in het 'licht' ook niet het proces belangrijk, namelijk, straling, maar de waarheid erachter, namelijk 'licht', bepaalt of bestuurt het proces van straling. Daarom is niet het geheugen het belangrijkste in ons oppervlaktebewustzijn, maar het denkvermogen, waarvan het geheugen een van de vele processen is. Er zou daarom correcter verklaard kunnen worden, dat "Denkvermogen de Mens is".

Ons denkvermogen maakt op twee manieren gebruik van zijn faculteit van herinnering, namelijk, herinnering van zichzelf in de tijd en herinnering van ervaringen; dat is te zeggen, het geheugen herinnert ons, dat hetzelfde 'ik' in het verleden bestond, in het heden bestaat en zal bestaan in de toekomst; het herinnert ons ook aan onze voorbije ervaringen of een zodanig deel van hen als er door behouden is en relateert hen aan deze identieke persoon. Aldus kan ons denkvermogen over zichzelf weten in het verleden door herinnering, van het huidige moment door direct gewaarzijn en het kan zichzelf ook bedenken als bestaand in de toekomst door gevolgtrekking van voorbije en toekomstige ervaringen. Maar ons denkvermogen weet bijna niets van de toekomst; het weet zelfs niet of het zal bestaan op het volgende moment; het denkvermogen weet niet, of het bestond voor de huidige geboorte of dat het de oplossing van het huidige lichaam zal overleven. Maar ondanks al deze onwetendheid van het menselijke "heeft het een besef van hardnekkige continuïteit, die zichzelf gemakkelijk uitbreidt naar een overtuiging van eeuwigheid".⁸⁸

Hoe komt het denkvermogen, dat omcirkeld is door veelvuldige onwetendheid aan alle kanten, ertoe om dit besef te hebben van een hardnekkige continuïteit? Is er iets in denkvermogen's gevarieerde ervaringen om een zodanig gevoel te waarborgen? Het kan het gevolg zijn van een van de volgende redenen: (1) Het kan het gevolg zijn van een soort vormloze impressie, die op de een of andere manier in het denkvermogen achtergebleven is van zijn vergeten eindeloze verleden, of (2) het zou de schaduw kunnen zijn van een zelf-kennis, die naar het denkvermogen vanuit een hoger niveau van ons wezen een zwakke fluistering brengt van ons eeuwige zelfbestaan, of (3) het zou een hallucinatie kunnen zijn en tenslotte (4) zou het een valse overdracht kunnen zijn naar ons denkvermogen van de eeuwigheid, die we om ons heen zien, bijvoorbeeld, de eeuwigheid van het universum of iets, dat zelfs dat transcendeert. Maar het is niet mogelijk voor het oppervlakte-denkenvermogen om een volledig antwoord te geven op enige van de bovenstaande vragen; het kan door eindeloze speculaties gaan en aankomen bij opinies of conclusies van twijfelachtige waarde. Ons denkvermogen's geloof in onze sterfelijkheid of zelfs onsterfelijkheid is niet meer dan hoofdzakelijk een geloof; het is ook niet mogelijk voor de materialist

⁸⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.317 (1st. Ed.)

om te bewijzen of ons bewustzijn al of niet de oplossing van het lichaam overleeft. Is er een eeuwig Bestaan, dat Tijdloos is? Is het Eeuwige Bestaan een bewust Wezen? Bestaat de tijd of is de tijd alleen de bewuste wezen's manier om te kijken naar een of andere 'ononderbroken' continuïteit? Het denkvermogen is niet in staat om deze vragen te beantwoorden.

Het is aldus evident, dat de natuur van ons denkvermogen onwetendheid is, dat is te zeggen, geen volledige negatie van kennis, maar alleen een beperkte kennis van dingen; het is kennis, zoals we gezien hebben, die beperkt wordt door een gewaarzijn van het heden, een herinnering van het verleden en een gevolgtrekking van de toekomst. Zijn kennis is fragmentarisch en gevormd uit zijn ervaringen van moment tot moment in tijd en ruimte. Wanneer onze denkvermogen's huidige onwetendheid de maatstaf is van onze capaciteit om te weten of wanneer het de correcte index is van de natuur van ons wezen, dan is ons denkvermogen tot niets anders in staat dan kennis te verwerven op een fragmentaire manier; maar wanneer er een vermogen is van zelfkennis, dat verborgen is achter ons denkvermogen is, dat in staat is tot een integrale visie en kijkend naar de Tijd, zijn verleden, heden en toekomst, in een gelijktijdig zicht, dan zullen we geacht worden om een vermogen van Kennis te hebben en een vermogen van Onwetendheid --- Vidya en Avidya. Deze twee, Kennis en Onwetendheid, zijn de twee acties van een bewustzijn; het bewustzijn als kennis kent zijn Tijdloze zelf en ziet Tijd binnen zichzelf, en bewustzijn als onwetendheid is een oppervlakkige actie van dezelfde kennis, die zichzelf sluiert als een tijdelijk wezen en terug kan keren naar eeuwige zelfkennis door de sluier te verwijderen van onwetendheid en beperking; we moeten onszelf niet opvatten als een dual wezen, een deel, namelijk, Superbewuste Kennis voorbij het denkvermogen en volledig gescheiden van het andere deel, namelijk, onwetendheid van het tijdelijke wezen; wij moeten onszelf integendeel kennen "als een bewust bestaan met een dubbele fase van bewustzijn",⁸⁹ waarvan een deel gedeeltelijk bewust is, dat zelfkennis terug achter zich zet en door tijd struikelt in het onzekere licht van pragmatische onwetendheid en het andere deel, dat superbewust is voor het denkvermogen, dat zijn Tijdloze zelf kent en zichzelf geleidelijk uitdrukt door tijdervaring.

We zouden nu kunnen realiseren, wat bedoeld werd, toen de Upanishad sprak over Brahman als zowel Kennis als Onwetendheid. Kennis is het inherente vermogen van het Bewustzijn van het Ongeconditioneerde Zelf; deze Kennis is een zelf-gewaarzijn, dat in zichzelf de betekenis en het belang van de Veelvuldigheid behoudt in het licht van de Eenheid, die de basis is en de ondersteuning. Onwetendheid is, zoals eerder verklaard is, een vermogen van Kennis, die de kennis van Eenheid achter zich gelaten heeft en van moment naar moment voortgaat om alleen een verdeeld en exclusief zicht van dingen te krijgen en vandaar in staat is om de integrale Waarheid te kennen

⁸⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.321 (1st. Ed.)

van ofwel de Ene of de Velen, of ofwel de Transcendentale of de Universele Werkelijkheid. In het kort wordt van een kenmerkloos bewustzijn van de Ene in complete onwetendheid van de Velen, die het manifesteert, gezegd, dat het niet minder een onwetendheid is dan een exclusief bewustzijn van de verdeelde Velen zonder aandacht voor de Eenheid, die hen hun betekenis en belang geeft.

Het denkvermogen heeft een indirecte perceptie van de fenomenale wereld door de instrumentatie van de zintuigen. De materialen, die ingebracht worden door de zintuigen, worden geïnterpreteerd, begrepen en naar behoren gecoördineerd door het intellect en veranderd in een indirecte kennis van mensen en dingen. De zintuigen brengen naar het denkvermogen impressies van het uiterlijk of verschijningen van dingen op het huidige moment en in de onmiddellijke ruimte, en daarna zijn de herinnering, verbeelding, denken en andere symbolen de hulpmiddelen van het denkvermogen, die het helpt om ook gewaar te zijn van dingen voorbij het huidige moment en de onmiddellijke ruimte. Aldus is de kennis of het gewaarzijn van ieder object van de externe wereld indirect en vandaar onbevredigend, omdat het denkvermogen ervoor afhankelijk moet zijn van de zintuigen. Het denkvermogen is direct bewust van een feit, namelijk, dat het 'bewust' is op het huidige moment; met andere woorden, het denkvermogen is 'direct bewust' van zijn eigen zelfbewustzijn op het huidige moment; deze kennis van het denkvermogen van zijn eigen bewustzijn is direct en is geen instrumentatie van de zintuigen noodzakelijk. Deze faculteit van het denkvermogen, van direct gewaar zijn van zijn zelfbewustzijn, is erg belangrijk, want door dit zelfbewustzijn is het denkvermogen capabel om in direct contact te komen of direct gewaar te worden van het eeuwige Zelf, dat erachter ligt. Door onszelf volledig terug te trekken achter de oppervlakteactiviteiten van ons denkvermogen, wanneer het denkvermogen stilvalt, worden we gewaar van een stabiel bewustzijn erachter, dat de immobiele status is van het denkvermogen. Maar deze immobiliteit is een van de aspecten van het werkelijke Zelf achter het ego en dit Zelf is ook capabel tot de bewegingen in de Tijd op de basis van zijn immobiele aspect; zij zijn de twee evenwichten van dezelfde Werkelijkheid, die niet aangedaan worden door de mentale onderscheidingen van de Tijd en Ruimte; dit Zelf kent zichzelf als bestaand in het heden en in het verleden en de toekomst zonder enig besef van verdeling en onderscheid, waaraan ons oppervlaktebewustzijn onderhavig is. In feite kan er gezegd worden, dat het eeuwige zelf de mentale oppervlakteamentaliteit geworden is of het oppervlaktewezen door een tijdelijke sluier van onwetendheid aan te trekken, die de werkelijke zelfkennis en zelfwezen achterhoudt, terwijl het met onzekere stappen beweegt van moment naar moment door alle weeën van de reis van onwetendheid naar Kennis en uiteindelijk alles herstelt, dat het achtergehouden had voor een nieuw avontuur.

HOOFDSTUK IX

GEHEUGEN, EGO EN ZELF-ERVARING

WE hebben in het laatste hoofdstuk verklaard, hoe we, door ons volledig terug te trekken uit onze veranderende zelfervaring, gewaar zouden kunnen zijn van ons werkelijke 'Zelf' achter het ego; het is een stabiel bewustzijn achter de oppervlakteactiviteiten, maar het wordt zelf niet aangedaan door de mentale onderscheidingen van de Tijd en de Ruimte. Het oppervlaktebewustzijn, waar we allemaal gewaar van zijn, gaat door allerlei ervaringen in Tijd en Ruimte en wordt gemodificeerd door de aanvaarding of weigering, zoals het geval kan zijn, van zodanige ervaringen; het diepere of werkelijke Zelf erachter, dat de ondersteuning is van de oppervlakteactiviteiten, ondergaat geen enkele mutatie of modificatie op rekenschap van de veranderende zelfervaringen van het uiterlijke wezen.

Diegenen, die niet terug naar binnen kunnen stappen van het oppervlaktebewustzijn naar het onveranderlijke of werkelijke Zelf, dat verborgen is achter de oppervlakte, beschouwen dit veranderende bewustzijn als hun werkelijke zelf; voor hun ervaring is dit oppervlaktebewustzijn niets meer dan een constante stroom van allerlei soorten mentale toestanden en processen en wanneer zij erin slagen om zich een tijd te onthechten van deze stroom, vinden zij niet meer dan een stroom van evenementen en gebeurtenissen zonder enig stabiel of werkelijk zelf om hen te ervaren; om voor de hand liggende redenen accepteren zij daarom gemakkelijk de conclusie van de Boeddhistische Nihilisten, dat de flux, de snel bewegende stroom of stroming van ideeën en ervaring een valse impressie van een Zelf creëren; er is werkelijk geen zelf, dat de stroom van evenementen ervaart en achter de stroom is niets. Aldus is er, volgens deze theoretici, "ervaring van kennis zonder een Kenner, ervaring van zijn zonder een Bestaande".⁹⁰ Weer zwenkte de menselijke opvatting naar het andere extreem, wanneer de denker, die zich volledig terugtrekt van het oppervlaktebewustzijn, enkel verblijft bij het immobiele zelf achter de oppervlakte en alle veranderende zelfervaringen in de Tijd en de Ruimte beschouwt als illusoir en niets anders dan zinsbegoochelingen.

Laten we een beetje dichterbij kijken naar ons oppervlaktebewustzijn met een zicht om zekere fundamentele feiten te verzekeren over de werking ervan. Het is een zuiver subjectief fenomeen, dat een constante stroom lijkt te ervaren van de tijd, waarvoor het niet in staat is om gedurende een moment vast te houden; het bewoont een lichaam en het lichaam zelf leeft en beweegt

⁹⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.331 (1st. Ed.)

in een bijzondere omgeving, namelijk, de wereld. Het wordt op gelijke manier aangedaan door zowel de veranderingen in het lichaam als in het lichaam van de wereld; het is direct bewust van de veranderingen in zijn eigen lichaam, maar indirect bewust van de veranderingen in de wereld door de instrumentatie van de zintuigen. Bovendien neemt het mentale wezen notie van alle veranderingen, die enige effecten produceren of veranderingen in het mentale bewustzijn of in zijn lichaam. Aldus ondergaat onze mentale persoonlijkheid of oppervlakkige zelf, zoals al gerefereerd is in het laatste hoofdstuk, als een resultaat van de constante veranderingen in zijn ervaringen in de Tijd en Ruimte, een constante modificatie. Bovendien heeft ons denkvermogen boven ons zelfbewustzijn, waar we direct gewaar van zijn, een indirecte veranderende zelfervaring, die verdeeld zou kunnen worden in twee delen, namelijk, de subjectieve toestanden of de denkvermogen's subjectieve ervaring van mentale toestanden en ten tweede de denkvermogen's objectieve ervaring van de constant veranderende wereld of omgeving, die deze subjectieve toestanden veroorzaakt; feitelijk is ieder beetje van deze ervaringen subjectief, want alleen door subjectieve toestanden en impressies komt ons denkvermogen de uiterlijke wereld te kennen.

Ondanks het belangrijke deel, dat gespeeld wordt door het geheugen om chaos en verwarring te voorkomen in het oppervlaktebewustzijn door het samenbinden van iemand's voorbije en huidige ervaringen en hen te refereren aan een identieke psychologische persoon, zou het niet beschouwd moeten worden als het enige hulpmiddel om mijn ego-besef samen te stellen of het besef van een hardnekkig 'ik' heid door alle vlietende ervaringen in de Tijd en de Ruimte. Terwijl het ego door zijn ervaringen hier gaat, brengt het zintuigdenkvermogen de data binnen en verzamelt ze van zulke ervaringen, die gecombineerd moeten worden in kennis door het intellect; maar het denkvermogen kan niet alle data van zijn zintuigervaringen van moment tot moment met zich dragen, die daarom ergens vanbinnen weggeborgen zijn en de functie van het geheugen is om de genoemde data van alle voorbije ervaringen naar buiten te brengen en te plaatsen voor de coördinerende intelligentie, wanneer ook noodzakelijk, met een zicht om intellectuele kennis te vormen. Aldus "is het geheugen alleen een mediator tussen het zintuigdenkvermogen en de coördinerende intelligentie".⁹¹

Er zijn vier elementen verwickeld in de functionering van ons denkvermogen, namelijk: het object van mentaal bewustzijn, de handeling van het mentale bewustzijn, de gelegenheid, en het onderwerp. Ons denkvermogen zou bij tijden kalm kunnen blijven of het zou verstoord kunnen worden om de een of andere reden. Laten we veronderstellen, dat ik op een bepaald moment kwaad ben en mijn denkvermogen erg opgewonden is; op dat bepaalde moment is 'kwaadheid' het object van de toestand van mijn mentale bewustzijn; de toestand van mijn denkvermogen zou kunnen variëren

⁹¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.334 (1st. Ed.)

in overeenstemming met de objecten van mijn mentale bewustzijn op een bepaald moment, zoals bijvoorbeeld, honger, verdriet, of enige andere emotie of mentale activiteit. De handeling van het mentale bewustzijn is een gewaarzijn van of mentale observatie en waardering van de toestand van het denkvermogen op een bepaald moment, kalm of opgewonden, in overeenstemming met hoe het object van het mentale bewustzijn voorlopig kalmerend of opwindend is; bij tijden is een zodanige observatie of waardering niet mogelijk, zoals bijvoorbeeld, wanneer men in een zodanige uitbarsting van woede kan zijn, dat zijn volledige denkvermogen of mentale bewustzijn woede wordt, zogezegd; in zulke tijden zijn alle drie elementen, die boven genoemd zijn, namelijk, de mentale persoon of het onderwerp, het object van het mentale bewustzijn, namelijk, woede en de handeling van het mentale bewustzijn, alle opgerold in een machtige golf van emotie, wanneer het onmogelijk is om terug te stappen en de verschillende elementen gescheiden te bestuderen. Gewoonlijk is een gedeeltelijke onthechting van de mentale persoon mogelijk van de mentale handeling, ofschoon zij vaker dan niet in elkaar verwickeld zijn; wanneer we het zelf proberen, zullen we vinden, dat het erg moeilijk is om het ego te pakken, terwijl het volledig vrij is van de kluisters van mentale handelingen of wording. Wanneer ik ooit slaag om mijzelf volledig te onthechten, dat is te zeggen, de oppervlakkige mentale persoon, van alle handelingen van zelfervaring, wordt ik direct niet alleen gewaar van mijn zuivere ego, maar kom ik ook geleidelijk het zelf te kennen, dat verborgen is achter het oppervlaktebewustzijn. We moeten niet veronderstellen, echter, dat er twee zelden zijn; er is alleen een zelf, dat het werkelijke centrum is van onze individualisatie. Het wordt geopenbaard aan ons directe zelfbewustzijn als het Onveranderlijke zelf, dat zich eeuwig uitdrukt door verscheidene wordingen in Tijd en Ruimte. Het ego is alleen een vervormde reflectie van het werkelijke Zelf erachter en het zal doorgaan om het centrum te zijn van ons oppervlakkige bewustzijn, zolang als het Werkelijke Zelf niet naar voren komt en de achtergebleven mensheid te leiden naar het Licht en de bevrijding van de egoïstische onwetendheid.

Zolang als we niet opstijgen naar dat niveau van bewustzijn en kennis, dat ons een visie zal geven van de integrale natuur van dingen, zullen we moeten afhangen van verscheidene mentale hulpmiddelen om directe kennis te verkrijgen onder de condities van zintuigperceptie en zintuigrelatie.

Ten derde is 'gelegenheid' een ander element van mentaal bewustzijn; belediging is vaak een gelegenheid voor verlies van humeur, een sterfgeval is een gelegenheid voor verdriet, enzovoort. Wanneer ik door een persoon beledigd wordt, zou ik kwaad kunnen worden, of als iemand, die dierbaar voor me is, zijn laatste adem uitblaast, wordt ik waarschijnlijk overweldigd door verdriet; een zodanige gelegenheid zou een huidige kunnen zijn of iets uit het verleden, want er kan een wederkeer zijn van kwaadheid of verdriet, veroorzaakt door de herinnering aan een voorbij verkeer of dat van een voorbij sterfgeval. Ons mentale bewustzijn gaat door zijn ervaringen van moment tot moment, want zijn zintuigfaculteit is beperkt in zijn greep; voordat

we een volledige greep kunnen hebben van een huidige ervaring, trekt het zich terug in het verleden, waarover het denkvermogen zijn directe greep verliest; het moet een ding gescheiden van een andere begrijpen, en zijn volledige zintuigervaring is van verdeelde bewegingen; op rekenschap van zijn beperkingen kan ons denkvermogen geen totaal zicht nemen van dingen, het ziet alleen een deel tegelijkertijd en beschouwt ieder en elk ding als gescheiden van de andere. Daarom moet het mentale bewustzijn zijn toevlucht nemen tot verscheidene hulpmiddelen, zoals het geheugen, niet alleen om voorbije ervaringen te herinneren of te ontdekken, wanneer ook noodzakelijk, maar ook met een zicht om de verdelingen en scheidingen te overbruggen, die gemaakt zijn door ons onwetende oppervlaktebewustzijn.

Ten vierde en laatste is het 'onderwerp' een ander element van ons bewustzijn; dat ervaart alles, dat gebeurt in het mentale bewustzijn; het is niet hoofdzakelijk gewaar van de objecten, activiteiten en gelegenheden van het mentale bewustzijn, maar is ook gewaar van zichzelf als hen te ervaren. Aldus is ego-besef, zoals we gezien hebben, het punt van referentie van de gevarieerde ervaringen van het leven; in het kort is het ons besef van individualiteit, dat aanvoelt, voelt, herinnert, denkt, enzovoort en het is hetzelfde door alle soorten ervaringen in de Tijd en de Ruimte; in het centrum van coördinatie van onze zintuig-ervaringen wordt aan hen een coherentie en betekenis te geven. Het geheugen is zonder twijfel een erg belangrijk hulpmiddel van het mentale bewustzijn, maar het ego-besef is niet het resultaat van het geheugen.

Het is evident van het fenomeen van een dubbele persoonlijkheid, hoe belangrijk het geheugen is; wanneer een mens een wisselende persoonlijkheid of toestand van het denkvermogen heeft, vergeet hij, wat hij ook herinnert in en coördineert in een toestand van het denkvermogen, volledig, wanneer hij ook in een andere toestand van het denkvermogen is, vice versa. Hij denkt over zichzelf als een persoon in de ene toestand en als een volledig andere persoon in de andere toestand. Er zijn weer voorbeelden, wanneer een mens zijn hele herinnering verliest van voorbije evenementen van zijn leven, maar ondanks dit verlies van het geheugen beschouwt hij zichzelf niet als een verschillend persoon; er zijn ook voorbeelden van dissociatie van het geheugen, zoals in een toestand van hypnose, wanneer men een mens kan laten genieten van een trein van gedachten of herinneringen en ervaringen oprakelen, waarover zijn wakende denkvermogen volledig onwetend is, maar hij beschouwt zichzelf niet als een verschillende persoon op rekenschap van deze dissociatie van het geheugen. Vandaar zegt Sri Aurobindo, "Denkvermogen-besef is de basis, geheugen de draad, waarop ervaringen geregen worden door het zelf-ervarende denkvermogen: maar de coördinerende faculteit van het denkvermogen relateert hen, terwijl het al het materiaal relateert, dat het geheugen levert en alle verbindingen ervan van het verleden, heden en toekomst, ook aan een 'ik', die hetzelfde is in alle

momenten van de Tijd en ondanks alle veranderingen van ervaring en persoonlijkheid.”⁹²

Zelfbewustzijn of het besef van 'ik' heid in me is alleen een gedeeltelijke verschijning van het Goddelijke Bewustzijn en Kennis, die verwickeld was in de oorspronkelijke onbewustheid; er is geen reden, waarom de evolutionaire beweging zou stoppen voor de volledige verschijning van de goddelijke principes, die besloten waren achter de sluier van onbewustheid; vandaar dat de evolutionaire beweging steeds verder voort moet gaan, wat resulteert in een geleidelijk ontwaken van werkelijke zelfkennis en wereldkennis, die culminerend in een totale manifestatie van het Goddelijke bewustzijn, dat zich onderdompelde in zijn eigen schaduw van onbewustheid en materialiteit juist aan het begin van deze wereld. Ondertussen is het ego-besef er alleen als een middelste term, een voorbereidend hulpmiddel of een prelude voor de ontwikkeling van werkelijke zelfkennis in ons, mentale wezens. We hebben gezien, hoe ons ego-besef, dat ons oppervlakkige bewustzijn is, normaal afwisselt tussen een partiële onthechting van de toestanden en processen van ons mentale bewustzijn en een partiële identificatie met hen. Het verwerft een indirecte kennis van de externe wereld en probeert om zichzelf geleidelijk te openen voor een werkelijke zelfkennis door een volledige onthechting van de stroom van mentale toestanden en processen en van de constante aantrekking van wereldse hoop en verlangens.

We zouden moeten realiseren, dat geen kennis, die gebaseerd is op afgescheiden ego-besef, de kennis van ons eigen werkelijke zelf inbegrepen, volledig of volmaakt is. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van de volgende redenen:

- (a) Het is alleen een kennis van onze oppervlakkige mentale activiteiten en met betrekking tot wat er ook achter hen ligt of met respect tot de rest van ons worden, is het een onwetendheid.
- (b) Deze kennis is beperkt tot het individuele zelf en zijn ervaringen in de Tijd en de Ruimte en niet van de waarheid van de rest van de wereld, die ervoor een niet-zelf is; het heeft geen directe bewuste kennis van het niet-zelf, als het heeft van haar eigen wezen en ervaringen.
- (c) Als laatste is, in de afwezigheid van een volmaakte zelfkennis, de passende relatie tussen ons werkelijke zelf en zijn wording of de ervaringen in de Tijd en de Ruimte niet correct begrepen.

Ons oppervlaktebewustzijn, dat we gewoonlijk beschouwen als ons volledige bewuste wezen, is een gebied van mentaal-vitaal-fysiek ego-besef, dat op zijn best een vervormde reflectie is van ons werkelijke zelf of het Psychische Wezen, dat het ware centrum is en de ondersteuning van onze individualisatie en waarmee ons oppervlakte of uiterlijke wezen geen ene

⁹² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.344-345 (1st. Ed.)

relatie heeft. Aldus vliet het menselijke denkvermogen, dat gediend wordt door een fragmentair geheugen, een beperkt vermogen van verbeelding en niet in staat iets anders te nemen dan een verdeeld en beperkt zicht van dingen, door zijn ervaringen in de Tijd en Ruimte van moment naar moment, niet in staat om kennis te hebben van de essentiële waarheid achter de fenomenale wereld. Wanneer de huidige staat van dingen permanent zouden zijn en niet veranderbaar, wanneer de prevalerende pragmatische onwetendheid of halve kennis de limiet zou zijn van het menselijke leren, dan zou het ophouden van de menselijke onwetendheid alleen kunnen komen door een ontsnapping van het individu uit het wereldbestaan; bevrijding uit de huidige kwellingen van het leven zou alleen kunnen komen door de ketenen af te scheuren van deze mentale-vitale-fysieke formatie.

Maar ons uiterlijke wezen is niet meer dan een franje van ons grotere bestaan, dat verborgen is achter de oppervlakteformatie; de subliminale diepten van ons wezen kunnen alleen ervaren worden, wanneer alle activiteiten aan de oppervlakte gesust zijn in een toestand van perfecte stilte en er zal dan geopenbaard worden, dat "Er een psychische entiteit is achter deze verborgen activiteiten, dat de ware ondersteuning is van onze individualisatie; het ego is alleen buitenwaarts vals substitueert: want deze geheime ziel ondersteunt onze zelfervaring en wereldervaring en houdt hen samen; het mentale, vitale, fysieke, externe ego is een oppervlakkige constructie van de Natuur. Alleen wanneer we zowel ons zelf als onze natuur gezien hebben als een geheel, in de diepten, zowel als aan de oppervlakte, dan kunnen we een ware basis van kennis verwerven."⁹³

⁹³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.344-345 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK X

KENNIS DOOR IDENTITEIT EN GESCHEIDEN KENNIS

WE hebben al verklaard, dat ons oppervlaktebewustzijn in een materieel lichaam leeft en het lichaam zelf leeft in een objectieve wereld, die eraan opgelegd schijnt te zijn. Voor ons onwetende oppervlaktebewustzijn is er dus een zelf en een niet-zelf; we beschouwen ons mentale-vitale-fysieke formatie met zekere innerlijke bewegingen als ons zelf en de rest van de wereld om ons heen, haar bewegingen en gebeurtenissen inbegrepen als niet-zelf. Er zijn vier methoden van cognitie van ons Zelf en het niet-zelf, namelijk, een kennis door identiteit, een kennis door intiem direct contact, een kennis door gescheiden direct contact en als laatste een geheel gescheiden kennis door indirect contact. Gewoonlijk is het merendeel van onze intellectuele kennis gescheiden en verkregen door een meer of minder indirect contact met de externe wereld. Alleen van ons essentiële bestaan hebben we direct gewaarzijn en er wordt gezegd, dat het kennis door identiteit is; ons denkvermogen heeft geen zodanig direct en intiem gewaarzijn van iets anders in de wereld; een uitweiding zal deze onderscheidingen duidelijker maken: door de instrumentatie van de zintuigen verkrijgt ons oppervlakkige denkvermogen een kennis van de externe wereld. De vibraties en beelden, die geschapen worden door het zintuigcontact met de externe wereld worden gevormd in een indirecte kennis van de wereld met de hulp van de andere werktuigen van het denkvermogen; ons denkvermogen heeft geen direct contact met het object van zijn kennis. Door de zintuigen, zoals zicht, gehoor, aanraking enzovoort wordt een indirect contact tot stand gebracht met de externe wereld. De ogen, bijvoorbeeld, brengen een vibratie of zenuwboodschap naar binnen, die geïnterpreteerd wordt als een zekere kleur, het zintuig van horen brengt zekere vibraties naar binnen, die begrepen worden als geluid, enzovoort; deze beelden of vibraties worden weer geassocieerd met een zicht om een idee te vormen van dat object. Deze vorm van cognitie van de externe wereld en haar objecten is een indirecte perceptie of kennis, we hebben geen direct contact met hen; bovendien is het, wanneer onze zintuigen defectief zijn of wanneer zij hun respectievelijke functies niet kunnen uitvoeren, dat is te zeggen, wanneer ik blind ben of doof, enzovoort, zal het niet mogelijk zijn voor het denkvermogen om zelfs die indirecte perceptie te hebben van de externe wereld. Maar van mijn eigen zelfbewustzijn ben ik onmiddellijk gewaar en er is geen instrumentatie van de zintuigen nodig. Mijn eigen bewustzijn kent zichzelf of is gewaar van zichzelf als bewust; het is een zaak van de kenner, die zichzelf kent, het is daarom een 'direct gewaarzijn door identiteit'.

Ten tweede hebben we een kennis van een gewaarzijn van de subjectieve toestanden van het denkvermogen door een 'intiem direct contact 'wanneer ik, bijvoorbeeld, een bijzondere toestand van mijn denkvermogen bestudeer of analyseer, of een bijzondere emotie, zoals kwaadheid of vreugde, enzovoort, dan is het het denkvermogen zelf, dat zijn eigen toestand bestudeert of 'voelt'; een deel van het denkvermogen of een aspect van het denkvermogen bestudeert een ander deel of aspect van zichzelf, want iedere subjectieve toestand of proces is een deel en perceel van hetzelfde oppervlakkige denkvermogen; ons oppervlakkige denkvermogen kan alleen gedeeltelijk achteruitstappen om een gedeelte van zichzelf te bestuderen of er gewaar van te zijn door 'direct intiem contact 'Tot op zekere hoogte is deze kennis ook gewaarzijn door identiteit, want mijn denkvermogen kan zich niet volledig losmaken van zijn bewegingen of toestanden en processen, terwijl het probeert hen te bestuderen of analyseren of op iedere andere tijd; het projecteert zich vaak met een zekere identificatie met enige voorbijgaande bewegingen, die het probeert te onderzoeken of analyseren. Maar deze kennis is niet door volledige identificatie in de beweging; het denkvermogen van de kenner is in dit geval niet volledig geïdentificeerd met het object van kennis, zoals in de voorgenoemde methode van kennis door identiteit. De toestanden en processen van ons denkvermogen zijn werkelijk de wordingen van ons wezen, zij zijn activiteiten of manifestaties van onze denkvermogen substantie of denkvermogen energie, leven substantie en leven energie; we kunnen ons tot op zekere hoogte losmaken van de processen en hen controleren of hen bestuderen. Zo ontmoeten in onze subjectieve of mentale ervaringen de voorgenoemde drie methoden van cognitie zich samen; zoals bijvoorbeeld van ons essentiële bestaan of ons zuivere zelf of wezen hebben we kennis door identiteit, van de toestanden en processen van ons denkvermogen hebben wij kennis door een intiem direct contact; het is echter extreem moeilijk om een onthechte observatie te maken van enige emotie of gedachte, zolang als het niet voorbijgaat, moet het daarom gedaan worden in retrospectie met de hulp van het geheugen, wanneer noodzakelijk, wanneer een meer of minder volledig onthechte observatie of studie mogelijk is; zelfs, wanneer we slagen om een onthecht onderzoek te doen van zekere mentale processen, is enige hoeveelheid direct contact altijd onderhouden. Vandaar dat gezegd kan worden, dat de kennis van onze innerlijke bewegingen is door de dubbele methode van gescheiden, zowel als door direct contact.

Ten derde hebben we van ons lichaam en haar bewegingen een kennis door een gescheiden direct contact; ons denkvermogen is inderdaad gescheiden van het lichaam, toch voelen we het lichaam en haar bewegingen als deel van onszelf; maar het gevoel is zowel van afgescheidenheid als van direct contact. Ons denkvermogen kan de bewegingen van het lichaam bekijken en controleren met een volledige onthechting en toch voelen, dat het lichaam en haar bewegingen deel zijn van zichzelf. De voorgenoemde drie methoden van cognitie verlenen aan de kennis van wat we beschouwen als ons 'zelf' te zijn, een directheid en intimiteit, die ontbreekt aan onze kennis van de externe wereld, die we beschouwen als het 'niet-zelf', want onze kennis van

de externe wereld is een geheel gescheiden kennis door indirect contact, zoals we reeds gezien hebben.

We hebben verklaard, dat onze kennis van de externe wereld afgeleid is door de instrumenten van de zintuigen; we hebben ook verklaard, dat onze zintuigen zekere vibraties of beelden van objecten en dingen in de buitenwereld naar binnen brengen om in kennis omgevormd te worden met de hulp van zekere mentale hulpmiddelen. We zullen nu refereren naar die mentale hulpmiddelen en processen, waarmee de zintuigbeelden omgezet worden in kennis. Het is gemakkelijk te begrijpen, dat hoofdzakelijk vibraties of zintuigbeelden, die gecreëerd worden door het zintuigcontact, geen kennis zouden zijn, tenzij zij op de juiste wijze geïnterpreteerd worden en begrepen. Wanneer het proces van kennis betrekken van de externe wereld gestopt was met de ontvangst van enige zintuigbeelden van vanbuiten, zouden we praktisch niets kunnen weten van de externe wereld en in plaats van kennis zou er alleen een nevel van verwarring zijn. Voor ons zouden hoofdzakelijk zintuigbeelden, die binnengebracht zijn door ons besef van zicht, gehoor, aanraking, enzovoort, geen betekenis hebben, tenzij en totdat zij geïnterpreteerd worden en enige betekenis en belang gegeven. Katoen is een ruw materiaal, dat tot een draad gesponnen moet worden, waaruit kleding geweven wordt; op gelijke wijze zijn zintuigbeelden of vibraties in zekere zinnelijke materialen, die de volgende processen moeten ondergaan, voordat zij geconverteerd kunnen worden in een indirecte kennis van de wereld om ons heen. Ten eerste is er een intuïtie van het Zintuig-Denkvermogen, die de zintuigbeelden vergelijkt en associeert met een zeker uitwendig object; dan is er een vitaal of leven-denkvermogen intuïtie, die greep krijgt op het vermogen van het object vanuit een andere soort vibratie of beeld, gecreëerd door het zintuigcontact; ten derde is er de intuïtie van het waarnemende denkvermogen, dat een idee vormt van dat object van alle bovenstaande feiten of bewijs van de zintuigen en hun interpretatie door het zintuig-denkvermogen en het vitale denkvermogen. Zelfs na de intuïtieve interpretatie van de zintuigbeelden door het zintuig-denkvermogen, het vitale denkvermogen en het waarnemende denkvermogen, zoals eerder verklaard, stopt het proces niet, want de Rede stapt naar binnen om welke tekortkoming ook aan te vullen, die er nog zou kunnen blijven in de interpretatie van de beelden of de vibraties. De rede is het apparaat of het hulpmiddel, dat de zintuigbeelden corrigeert, coördineert, en uiteindelijk interpreteert en de onvolledigheid completeert, wanneer ook, in de instrumentatie van de zintuigen.

Aldus bouwen we, door een nogal gecompliceerd proces van interpretatie van de zintuigbeelden, een structuur op van twijfelachtige en onbevredigende kennis van de externe wereld. We leven constant aan de oppervlakte, terwijl we volmaakt onschuldig zijn over enige kennis van ons 'werkelijke zelf', dat verborgen ligt achter deze oppervlakteformatie. Deze onwetendheid van ons werkelijke zelf maakt onze kennis onvoldoende en onvolmaakt. Want alleen in het licht van een kennis van ons werkelijke Zelf en Natuur kunnen we de betekenis en het belang lezen van het bestaan van onszelf en de wereld om

ons heen. Onze mentale kennis is beperkt, op zijn best is het een mengsel van kennis-onwetendheid; het is een indirecte kennis van de externe wereld, die gebaseerd is op een besef van afgescheidenheid en een meer directe kennis of gewaarzijn van onszelf, die erg beperkt is op rekenschap van de onwetendheid van ons ware Zelf en Natuur. Op rekenschap van onze vooringenomenheid aan de oppervlakte “is de betekenis van ons leven en haar activiteiten een mysterie”⁹⁴ voor ons.

Het is verklaard, dat al onze activiteiten egocentrisch zijn; we leven constant aan het oppervlaktebewustzijn, bijna volledig afgesloten door een muur van diepten en geheimen van ons totale wezen en natuur, waarvan het bijna onmogelijk is om zelfs de zwakste glimp te krijgen door de kieren en spleten op die muur van egoïstische onwetendheid; ons ego beschouwt de wereld als het niet-zelf, en probeert zichzelf ertegen te verdedigen onder een muur van verdeling en onderscheid. Het ego beschouwt niet alleen de wereld als het niet-zelf, maar ieder en alles, dat zich niet centreert rond zichzelf en door een dubbele muur van onwetendheid houdt het zichzelf volledig uitgesloten van alle kennis van ons werkelijke Zelf als ook dat van de kosmische oneindigheid. Het onvermijdelijke resultaat van deze exclusiviteit is dat het egocentrische individu zijn weg moet blunderen door leven's reis in het onzekere licht van een kennis-onwetendheid, die niet bevrijd wordt door enige straal van licht vanuit de diepten erachter of vanuit de uitgestrektheid van de kosmische eindigheid.

Ondanks zijn zelfbeperking binnen de muren van het ego-bewustzijn en het lichaam is ons denkvermogen uit zijn afzondering gekomen met een zicht om zoveel mogelijk te leren van de objectieve wereld, die het omgeeft en aanzienlijke invloed uitoefent door het lichaam, dat het bewoont. Maar de kennis, die het verkrijgt, is beperkt en niet de essentiële waarheid van dingen. Ondanks zichzelf wordt het denkvermogen onzichtbaar steeds meer gevormd door de golven en stromen van denken, die de wereld doordringen en beïnvloed door krachten van allerlei soorten, niet alleen van anderen, maar van de universele natuur; op deze manier ondergaat onze mentale-vitale-fysieke formatie substantiële mutaties door de kracht van schokken met de wereld om ons heen, die we, in onze pragmatische onwetendheid, beschouwen als het niet-zelf. Onwetendheid is echter niet de essentiële natuur van ons bestaan. Het is een noodzakelijke intermediair stadium in een wereld, die langzaam tevoorschijn komt uit een oorspronkelijke onbewustheid. Onze huidige onwetendheid gaat voort naar kennis en het zal groeien naar integrale kennis van ons Zelf en van de wereld in de mate, dat ons egoïstische bewustzijn opent naar een groter innerlijk bestaan en ook gewaar wordt van de wereld, niet als een niet-zelf, dat opgelegd wordt aan ons bewustzijn zoals heden, maar als een continuering van ons eigen zelf-wezen, met andere woorden, een ware zelf-kennis zal zich uitbreiden naar een ware

⁹⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.358 (1st. Ed.)

wereld-kennis. Ons egocentrische bewustzijn moet geleidelijk zijn dubbele muur van verduistering neerhalen en het lichaam van het universum bewonen, zogezegd, en daarbij een kennis krijgen van het universum “door direct” contact, juist zoals we nu overeenkomstige kennis hebben van het huidige lichaam, dat we bewonen; daarna zullen we meer intieme kennis hebben van de wereld door identiteit. “Door deze inwaarts zelfvinding kan de tweede --- de kosmische zelfvinding --- volledig mogelijk worden” zegt Sri Aurobindo.⁹⁵ De volgende stap in onze vooruitgang zou een ontdekking zijn van de verborgen delen van ons wezen en een erg minutieuze kennis van ons oppervlaktebewustzijn om zo hun respectievelijke contributies uit te vinden naar het opbouwen van een integrale kennis van ons zelf en de wereld.

Zelfs van ons oppervlaktebewustzijn is onze kennis niet totaal of grondig, want introspectie openbaart alleen een deel van de oppervlakte per keer en zelfs dat vaak vervormd of misvormd door verscheidene mentale en vitale preferenties. De mens is zonder twijfel op dit moment een mentale-vitale-mentale formatie, maar het vitale deel in hem houdt de zweefhand en harnast vaak het mentale deel aan haar behoeften; aldus is ons uiterlijke leven-zelf of vitale wezen alleen betrokken bij zelf-affirmatie en verlangen en geen zelf-kennis en het probeert het denkende denkvermogen of het uiterlijke mentale wezen ondersteuning te maken of zelfs haar wellustige bewegingen te rechtvaardigen. Deze constante vitale interventie in onze activiteiten nemen nu en dan ook de vorm aan van zelfdeprecieatie of negatief egoïsme. Bovendien is het oppervlaktebewustzijn of het oppervlakkige bewustzijn een vreemd amalgaam van alle soorten tegenstrijdige gedachten en tendensen en het is niet mogelijk voor de menselijke Rede om orde en harmonie op te leggen aan de chaos en conflicten aan de oppervlakte. Alleen door in de diepten te gaan van ons groter bestaan erachter zouden we de bronnen kunnen vinden van onze gedachten en de gevoelens en onderscheid aanbrengen tussen de aandrang van vanbinnen en de schokken van vanbuiten, die tussen hen onze oppervlaktepersoonlijkheid opbouwt.

Er is eerder helder verklaard,⁹⁶ dat er de onderbewuste en subliminale delen zijn achter het oppervlaktebewustzijn. Het Psychische Wezen controleert de bewegingen en activiteiten indirect door zijn vertegenwoordigers, namelijk, het Mentale wezen, het Vitale wezen en het Fysieke wezen, die mensen's subliminale en Innerlijke wezen samenstellen; onderscheiden impulsen worden gezonden naar de oppervlakte uit de verschillende delen van het subliminale wezen, maar zij worden niet onderscheiden gevoeld in het oppervlaktedenkvermogen; deze verschillende impulsen rollen in een ongedifferentieerde toestand van het oppervlaktedenkvermogen, die we 'denkvermogen' noemen; het is in feite samengesteld uit heldere en

⁹⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.361 (1st. Ed.)

⁹⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. I, Hoofdstukken XVIII en XXIII (1st. Ed.)

onderscheiden impulsen uit de verschillende subliminale centra, Mentaal, Vitaal en Fysiek. Door naar binnen te gaan zijn we in staat te onderscheiden wat van vanbinnen komt van wat van de wereld buiten komt en dan wordt het mogelijk om controle uit te oefenen over onze mentale, vitale en fysieke activiteiten door het wenselijke te accepteren en de onwenselijke tendensen te weigeren. Het subliminale of het Innerlijke wezen is ook een beweging van kennis-onwetendheid en lijdt onder verscheidene onvermogens zoals ons uiterlijke wezen; maar het heeft een helderheid van visie, die ontkend wordt aan ons oppervlakgebewustzijn of uiterlijke wezen. Door een direct innerlijk gewaarzijn is het subliminale wezen in staat om alle bewegingen te kennen van onze mentale en vitale energie; het is in staat om met volledige onthechting alle bewegingen te beschouwen aan de oppervlakte, waarover het een volledige controle kan uitoefenen. Het subliminale heeft een groter vermogen van kennis, maar er is ook een grotere mogelijkheid van onwetendheid dan het uiterlijke wezen. We zullen nu in het kort de vermogens verklaren van het subliminale wezen en de natuur en omvang van zijn vermogen tot kennis als verschillend van dat van het oppervlakgebewustzijn.

Zoals al verklaard heeft ons oppervlaktedenkvermogen een kennis of gewaarzijn van wat we beschouwen als ons zelf door een meer of minder intiem direct contact en van wat we beschouwen als het niet-zelf of de externe wereld door een indirecte kennis door de instrumentatie van de zintuigen; terwijl het belangrijkste vermogen van het subliminale een gewaarzijn is door direct contact, het subliminale wezen is niet zintuig-gebonden, zoals ons uiterlijke fysieke bewustzijn en al zijn kennis is het resultaat van een direct contact met de objecten van kennis. Vervolgens breidt het volledige gebied van het oppervlaktedenkvermogen, zoals we gezien hebben, zich niet uit voorbij het gewaarzijn van het heden, dus veel van het verleden wordt behouden door het geheugen en enige hoop en aspiraties van de toekomst; het subliminale wezen heeft aan de andere kant een subtiel besef van visie, gehoor, aanraking, enzovoort en deze subtiel zintuigen hebben het vermogen om direct beelden en vibraties van dingen te presenteren aan het subliminale bewustzijn, die zelfs behoren bij de supra-fysieke vlakken van het bestaan. Het subliminale wezen heeft ook verscheidene supernormale vermogens: het kan niet alleen direct gewaar zijn van dingen en evenementen, die in het verleden gebeurden en waarvan het oppervlaktegeheugen geen opslag heeft, maar het heeft ook het vermogen om de kennis of de visie te hebben van de toekomstige gebeurtenissen. Dit supernormale vermogen van het subliminale wezen stuurt boodschappen en waarschuwingen naar het oppervlakgebewustzijn van komende evenementen en gebeurtenissen op afstand, waarvan alleen een klein deel infiltreert in het oppervlaktedenkvermogen als voorgevoelens of obscure intuïties door de scheuren of nauwe openingen in de anders rigide muren van de egoïstische onwetendheid. Maar het oppervlaktedenkvermogen, dat een groter vermogen van intuïtie mist, is niet in staat om de bron uit te vinden van dergelijke voorgevoelens en vaker dan niet het belang faalt te begrijpen van dergelijke obscure boodschappen en ervaringen.

Er is een ander belangrijk vermogen van het subliminale, namelijk, het vermogen van het verkrijgen van directe en intieme kennis van personen en objecten, dichtbij of veraf, zonder enige andere instrumentatie. Gewoonlijk kent en beoordeelt ons oppervlaktedenkvermogen andere personen of raadt hun gedachten en gevoelens vanuit hun buitenwaartse gedrag, het heeft geen middel of capaciteit om direct te weten, wat er gaande is in de denkvermogens van andere personen, die zelfs erg nabij voor ons kunnen zijn. Deze manier van innerlijke bewegingen beoordelen vanuit uiterlijk gedrag leidt vaak tot erg teleurstellende resultaten; we bouwen haastige conclusies op ondeugdelijke principes en bederven onze beoordelingen door mentale preferenties. Daarom leven we als vreemdelingen, zelf met degenen, die ons het meest nabij zijn. Maar ons subliminale wezen heeft het vermogen van direct contact van zijn bewustzijn met andere objecten en dingen, daarbij krijgt het een directe en intieme kennis van mensen en dingen, waartoe het oppervlaktebewustzijn niet in staat is.

We hebben eerder verklaard, dat ons denkvermogen onzichtbaar beïnvloed wordt en gevormd door krachten van allerlei soorten, niet alleen van anderen, maar ook van de universele natuur. Ten eerste vormen de vrienden en geassocieerden, onder wie we ons constant bewegen en de omgeving, waar we in leven, ons aanzienlijk en beïnvloeden ons, ofschoon ons oppervlaktedenkvermogen hier volledig onwetend van is; wat ons betreft stralen we ook onze invloed uit en beïnvloeden diegenen, die het dichtste bij ons zijn en dus gaat een subtiele en onzichtbare uitwisseling van invloeden door tussen onszelf en de anderen; vaak zijn zekere invloeden helemaal niet bevorderlijk voor ons mentale, morele en spirituele vooruitgang en we zouden hen moeten vermijden en weigeren, maar ons oppervlaktedenkvermogen en ons lichaam zijn onvrijwillige subjecten van dergelijke invloeden en we kunnen ons daarom niet verdedigen tegen de kracht van dergelijke subtiele invloeden en hun ongelukkige consequenties. Ons subliminale deel is echter volledig gewaar van deze krachten en hun acties op ons lichaam en denkvermogen en wanneer we bewust worden in het subliminale, dan vindt een volledige nieuwe oriëntatie plaats in ons uitzicht en algemeen gedrag naar anderen; we zijn dan niet langer onwetende slachtoffers van onwenselijke invloeden en hun effecten en dan kunnen we onszelf volledig verdedigen door schadelijke contacten te vermijden en hun consequenties. Ten tweede zijn er zekere onzichtbare onpersoonlijke krachten in de wereld om ons heen, namelijk, denkvermogenkrachten, leven-krachten en fysieke krachten, waarvan we nu bijna niets weten. Als gevolg van de vooruitgang van wetenschappelijke kennis en de onderzoeken, die uitgevoerd zijn in verscheidene richtingen, hebben we nu enige kennis gekregen van alleen de fysieke krachten. Maar we leven in een constante maalstroom van alle eerder genoemde krachten, mentaal, vitaal en fysiek en we worden door hen onzichtbaar beïnvloed. Ons Innerlijke of subliminale wezen wordt niet alleen gewaar van deze krachten en hun effecten op ons, door directe innerlijke visie, maar het kan ook hun toekomstige acties voorspellen en hun effecten op ons wezen. Een dergelijk direct gewaarzijn door het subliminale wezen zou ons in staat stellen om de onzichtbare

krachten en invloeden aan te pakken en vrij te blijven van hun onwenselijke of schadelijke contacten en hun consequenties.

We zouden ons echter moeten herinneren, dat de subliminale 's kennis door direct contact, ofschoon intiemer, ook afscheidend is en daarom is het ook een mengsel van kennis en onwetendheid. Dieper vanbinnen, achter het subliminale wezen is er het Psychische Wezen of onze zielpersoonlijkheid, die geleidelijk gegroeid is binnenin ons van sterkte naar sterkte, terwijl het door geboorte en overlijden ging gedurende zijn aardse reis. Het is in staat tot Waarheid-Visie en heeft het vermogen om alle onwetendheid te verdrijven van het subliminale of Innerlijke wezen. Het Psychische Wezen is onze ware Ziel en het centrum van onze individualisatie, uitgezonden om onze gids en Meester te zijn van al onze bewegingen. Het is echter nog niet dominant in ons wezen en het moet zelfs nu afhangen van de mentale, vitale en fysieke instrumenten voor zelfexpressie. Terwijl het Psychische Wezen in ons groeit en steeds krachtiger wordt, zet het een fijn Psychisch element naar voren in ons natuurlijke wezen en overtuigt ons om ons steeds meer naar God te keren en het spirituele leven, totdat het de lumineuze leider wordt van ons totale wezen en onze totale natuur.

Er is ons verteld, dat in het subliminale kennis resulteert uit direct contact van het bewustzijn met het object van kennis, terwijl in het oppervlakte-denkvermogen het een indirecte kennis is door de instrumentatie van de zintuigen. Maar in feite is alle kennis een herinnering aan iets, dat al lang vergeten is, een ontwaken ernaar. Want "De lotus van de eeuwige kennis en de eeuwige perfectie is een knop, die gesloten is en opgevouwen binnenin ons."⁹⁷ Voor ons oppervlakte-denkvermogen, dat omgeven is door de dubbele muur van onwetendheid, lijkt kennis iets te zijn, dat van buiten verkregen wordt. In de muur van de onwetendheid tussen ons oppervlakte-denkvermogen en de externe wereld, of wat we beschouwen als het niet-zelf, zijn de zintuigen de enige poorten, waardoor ons denkvermogen een indirecte kennis verkrijgt van de wereld om ons heen; er is echter geen dergelijke opening in de muur tussen ons oppervlakte-denkvermogen en het innerlijke wezen, dat erachter verborgen is en daarom kan het niet zien, wat, als er wat dan ook is, vanbinnen ligt of hoe kennis van vanbinnen komt. Buiten de externe wereld weet het oppervlakte-denkvermogen van geen andere bron van kennis en alle kennis is ervoor objectief, een of andere waarheid, die eraan opgelegd is van vanbuiten. Het subliminale lijdt niet onder een dergelijke onbekwaamheid en "terwijl deze vooraf bestaande kennis opkomt in het oppervlakte-denkvermogen als een verkregen kennis, komt het op in het subliminale als iets, dat gezien is, opgevangen van vanbinnen, herinnerd als het ware".⁹⁸

Ons oppervlaktewezen en natuur is gescheiden van de kosmische en universele natuur door ons lichaam, dat onze grove fysieke omhulsel is; met

⁹⁷ *De Synthese van Yoga*, p. 1

⁹⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.374 (1st. Ed.)

andere woorden, ons lichaam is de muur van exclusiviteit, die ons afsnijdt of afscheidt van de rest van de wereld, maar ons subliminale wezen wordt afgescheiden van het kosmische wezen en de Natuur door de subtiele omhulsels van ons wezen, namelijk, zijn mentale, vitale en subtiel-fysieke omhulsels; deze subtiele omhulsels zijn helemaal geen ondoordringbare muren, zoals het menselijke lichaam en het subliminale kan zich gemakkelijk projecteren vanuit zijn subtiele omhulsels en door een direct contact gewaar worden van de wereld en alle krachten van de Universele Natuur en juist met hen omgaan. We hebben gezien, dat we door een meer of minder intiem direct contact ons lichaam voelen als een deel van onszelf, op overeenkomstige wijze kan het subliminale met zijn vermogen van direct gewaarzijn van dingen zich steeds meer extensief projecteren in het kosmische bestaan om ons heen, zijn besef verliezen van nauwe individualiteit en er geleidelijk toe te komen om zichzelf te voelen als het universele individu en 'een groter gevoel van eenheid met andere wezens zijn natuurlijke consequentie is'.⁹⁹

We hebben eerder de vier methoden van cognitie verklaard van onszelf en wat we beschouwen als niet-zelf; we hebben ook gezien, dat we van onze essentiële kennis alleen een kennis door identiteit hebben; het is een direct gewaarzijn, dat geboren wordt uit een besef van identiteit, waardoor we niet alleen gewaar worden van ons zelfbewustzijn, maar ook van zijn verscheidene toestanden en processen als delen van zichzelf; op overeenkomstige wijze is het kosmische bewustzijn gebaseerd op een kennis door identiteit en de kosmische of Universele Geest kent zichzelf als het zelf van alle dingen en kent alles als deel van zichzelf; het houdt niet alleen alle dingen in zijn bewustzijn door een direct gewaarzijn door identiteit, maar het is veel meer dan dat en overtreft het hele kosmische bestaan.

We hebben al gerefereerd naar andere subtiele bewegingen en het spel van kosmische krachten, die voorbij de gezichtskring van ons oppervlaktebewustzijn zijn --- een oneindige stroom van mentale, vitale en subtiel-fysieke krachten beweegt in massa's en golven, terwijl zij objecten en dingen vormen of afbreken en terwijl zij overgaan van het ene natuurlijke individu naar het andere, hen vormen en beïnvloeden op verscheidene manieren. Het subliminale is zonder twijfel gewaar van dit hele spel van krachten, maar zelfs zijn kennis is, ofschoon verkregen door direct contact, nog geen volledige en oorspronkelijke kennis en zelfs als het zich steeds extensiever vergroot in het kosmische bestaan, is het niet meer dan een groter vermogen en nabijheid van direct contact van het subliminale bewustzijn met alle inhouden van kosmisch bestaan. Deze kennis is ook gebaseerd op een besef van afscheiding en niet van eenheid of identiteit, omdat het subliminale bewustzijn nog leidt onder enige van de beperkingen van afscheidende kennis. Alleen door binnen te gaan in de superbewuste gebieden van ons totale wezen

⁹⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.377 (1st. Ed.)

kunnen we de oorsprong uitvinden en het verschil tussen kennis door identiteit en scheidende kennis.

We hebben zekere misvattingen over de werkelijke natuur en mate van bewustzijn. Gewoonlijk identificeren we bewustzijn met het denkvermogen en de toestanden en processen ervan, die de reacties zijn van zijn contact met de externe wereld; bovendien is er een hardnekkig besef van 'ik' heid als het centrum van deze mentale activiteiten en die deze reacties interpreteert. We zijn verder gewend om de aanwezigheid van het bewustzijn te associëren met zeker extern gedrag, zoals mobiliteit, enzovoort en waar ook deze afwezig zijn, beschouwen we, dat bewustzijn ook afwezig is. Maar dit is het mentale of menselijke gebied van het bewustzijn, er zijn zoveel gebieden van bewustzijn boven en beneden dit menselijke gebied, waar we gewoonlijk geen contact mee hebben en hen daarom als onbewust beschouwen. "Bewustzijn" zegt Sri Aurobindo "is een werkelijkheid, die inherent in het bestaan is. Het is er, zelfs wanneer het niet actief is aan de oppervlakte, maar stil en immobiel --- het is er zelfs, wanneer het voor ons nogal afwezig lijkt en het wezen voor ons zicht onbewust en onbeziel"¹⁰⁰ Van het Oneindige tot het oneindig kleine, van het Allerhoogste Tijdloze Bestaan tot helemaal beneden, dat we beschouwen als onbeziel en onbewust, is het bewustzijn, dat de allesdoordringende Werkelijkheid is, die ingezet is of verwickeld in verschillende evenwichten van manifestatie of niet-manifestatie.

In het Allerhoogste Tijdloze Bestaan is Bewustzijn niet gescheiden van het Bestaan, het is een toestand, waar bestaan en bewustzijn samengevloeid zijn in een toestand van zuiver zelf-gewaarzijn; het is een toestand van Bestaan, die moeilijk uit te drukken is in de menselijke taal, nog minder om er enige opvatting van te vormen door de onwetende inspanningen van ons denkvermogen. Het is een toestand, waar het Allerhoogste Wezen bewust is van Zichzelf en door een inherent gewaarzijn is het intrinsiek bewust van alles, dat er in Zichzelf is; hier "is het Wezen zelf-evident voor zichzelf". Dit is een gewaarzijn door identiteit, waar er geen onderscheiding is van het Gekende en de Kenner; het is het Allerhoogste Zelfbewustzijn of een gewaarzijn door het Allerhoogste Tijdloze Bestaan van zijn zuivere Wezen, het is een "spirituele intieme visie".¹⁰¹ Het is een toestand van een essentieel gewaarzijn van het zuivere Wezen zonder enige beschouwing van het al, dat in het Wezen is; in het volgende stadium beschouwt en ziet het Wezen zichzelf en ziet daarbij de oneindige veelvuldigheden, waartoe Het in staat is om te manifesteren. Aldus "beweegt de Geest's oneindige zelf-ervaring tussen loutere identiteit en een veelvuldige identiteit, een heerlijkheid van oneindig gedifferentieerde eenheid en een geabsorbeerde zelf-verrukking."¹⁰² Op dit niveau is identiteit de basis van alle gewaarzijn, alle kennis en een besef van identiteit ligt ten grondslag aan alle besef van differentiatie.

¹⁰⁰ *Brieven van Sri Aurobindo*, 1ste serie, p. 106

¹⁰¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.383 (1st. Ed.)

¹⁰² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.384 (1st. Ed.)

Vervolgens is er een geleidelijke drift naar afscheidende kennis, wanneer het besef van identiteit zich terugtrekt achter een besef van differentiatie. Maar dit gebeurt niet abrupt; in dit eerste stadium van de drift naar afscheidende kennis gaat een zwak besef van identiteit door met dralen achter alle kennis en daarom is het in dat stadium ook een besef van het zelf en andere 'zelve' (en niet dat van het zelf en 'niet-zelf', zoals het nu is).

Tenslotte vervaagt identiteit van het bewustzijn en dan is er een besef van het wezen en andere wezens; in dit stadium kent de kenner het zelf en de externe wereld door een direct contact en past zijn relaties overeenkomstig aan met de externe wereld. Deze methode van kennen door direct contact van bewustzijn met zijn objecten, die in enige mate boven de beperkingen van Tijd en Ruimte teboven gaat, is het instrument van het subliminale zelf of wezen, dat al, zover als mogelijk, in detail verklaard is. Hier is het nog geen stadium van volledige duisternis en ons subliminale wezen kan opstijgen naar hoogten, waartoe ons oppervlaktedenkvermogen geen toegang heeft.

In het Uiterlijke wezen wordt onwetendheid volledig en het besef van direct gewaarzijn wordt volledig gesluierd door indirecte en afscheidende kennis. Voor ons oppervlaktedenkvermogen is er, zoals we gezien hebben, een zelf en een niet-zelf, van de ene hebben we kennis door een meer of minder direct contact en van de andere door indirecte middelen, die gecreëerd zijn door de natuur.

De oorspronkelijke Onbewustheid, waaruit deze wereld van namen en vormen tevoorschijn gekomen is, is helemaal geen negatie van bewustzijn: het is integendeel vervuld met het creatieve bewustzijn van het Goddelijke; "De onbewustheid" zegt Sri Aurobindo "is een inverse reproductie van het allerhoogste superbewustzijn"¹⁰³, terwijl het zuivere Superbewustzijn 'een lumineuze' absorptie is in het zelfbestaan, de onbewustheid is een toestand, waar het Goddelijke ondergedompeld is in een afgrond van zelf-vergeetachtigheid. De verwikkelde Bewustzijn-Kracht van het Goddelijke is nu aan het ontwaken uit zijn verdoving van onbewustheid en worstelt om stap voor stap naar de oppervlakte te komen uit zijn gevangenschap in de Materie, door verscheidene stadia, eerst in sub-mentale levensvibraties in planten, in de werkelijkheid van de lagere dieren, totdat het het niveau bereikt heeft van zelfbewuste menselijke denkvermogens. Maar ons uiterlijke wezen is een mentale-vitale-fysieke formatie, waarin het vitale deel nog verknocht is aan de wet van zelf-affirmatie en verlangen, het mentale deel of het denkvermogen is gebonden aan de rigiditeit van zijn eigen constructies, terwijl zij doorgaan met struikelen met onzekere stappen, gehoorzaam aan de inferieure wet van de onwetendheid.

Door achter ons oppervlakkige bestaan te gaan en te ontwaken naar ons Innerlijke en meest Innerlijke wezen, zoals we al eerder verklaard hebben, is het mogelijk voor de mens om de huidige onvermogens te ontgroeien van zijn

¹⁰³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.389 (1st. Ed.)

oppervlaktebewustzijn en voort te gaan van egoïstische onwetendheid en gescheiden kennis naar spirituele kennis, gebaseerd op identiteit.

HOOFDSTUK XI

DE GRENZEN VAN DE ONWETENDHEID

WE zullen nu dichterbij de mate uitzoeken van de Onwetendheid onderzoeken, dat zo een prominent element is van de menselijke geestesgesteldheid en ook de andere niveaus van bewustzijn onder ons oppervlaktedenkvermogen. Als we er binnengaan en dichterbij kijken, realiseren we, hoe onwetend we zijn over zelfs een groot deel van ons oppervlaktebewustzijn. We hebben volledig in het laatste hoofdstuk de methode verklaard van kennis verkrijgen door het oppervlaktedenkvermogen door de instrumentatie van de zintuigen, hoe met de hulp van zekere mentale hulpmiddelen zintuigbeelden begrepen worden en benut om de groei te helpen van het mentale wezen en hoe alle ervaringen van het verleden en het heden bestanddeel vormen van het oppervlakte-zelf of het ego, dat betekenis en coherentie geeft aan de vlietende ervaringen van het mentale wezen in de tijd en de ruimte. Alle menselijke ervaring en kennis en alle activiteiten van het mentale wezen zijn egocentrisch. Dit ego, dat een vervormde reflectie is van het ware zelf of het spirituele wezen is, zal voortgaan om het centrum te zijn van alle menselijke activiteiten, totdat het geleidelijk vervangen wordt door het Ware zelf, dat dan de lumineuze gids wordt van alle menselijke inspanning.

Wanneer we onszelf nauwkeurig onderzoeken, ontdekken we, dat onze zelf-ervaringen alleen een klein deel samenstellen van ons wakende bewustzijn. Hoeveel van mijn verleden herinner ik me? Het geheugen lijkt alleen een klein deel behouden te hebben van mijn voorbije ervaringen; onze intelligentie en Wil lijkt alleen een klein deel nodig te hebben en te benutten van de grote massa van ervaringen, waar het Zelf doorheen gegaan is; de hele rest van de mentale percepties en gewaarwordingen van het zelf en dingen lijken volledig verloren te zijn. Maar dit is geen ware toestand van dingen; nog geen beetje van de voorbije ervaringen is verloren of verspild; iedere ervaring in het leven heeft tot op zekere hoogte zijn nut gehad in de bijdrage tot onze huidige groei en opmaak. Ofschoon we hen volledig vergeten zijn, heeft de Natuur niets toegestaan om verspild te worden. Bovendien heeft de Natuur, terwijl het een groot deel van die voorbije ervaringen benut voor onze opmaak, zelfs nog een groter deel opgeslagen van de ervaringen van het vergeten verleden en betreft van hen of benut hen om ons te vormen en uit te beelden. In feite zijn we onwetend over het grotere deel van ons wezen en worden, “onze momentane persoonlijkheid” zegt Sri Aurobindo “is alleen een bubbel op de oceaan van ons bestaan”.¹⁰⁴ Ons wakende denkvermogen en ego is een

¹⁰⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.398 (1st. Ed.)

erg klein deel van ons totale wezen en bewustzijn; het is een zo klein deel van ons grotere bestaan, dat verborgen is achter de oppervlakte, als de kroon en koepel van een tempel, die uitsteken boven het water, waarin de rest van de tempel ondergedompeld is. De werkelijke tempel is niet zozeer, dat wat uit het water steekt, maar dat wat ondergedompeld is onder de oppervlakte van het water, op overeenkomstige wijze is ons werkelijke zelf of totale wezen niet ons oppervlakte of werkelijke wezen, maar dat wat besloten is en verborgen achter ons oppervlaktezelf of uiterlijke wezen; het is niet onbewust of onderbewust, zoals we foutief geloven, dat het zo is, integendeel, het Innerlijke of subliminale wezen heeft een veel groter vermogen van kennis dan het oppervlakedenkvermogen. Het subliminale heeft een subtiel zintuig van visie, gehoor, aanraking, enzovoort en een capaciteit voor een intieme kennis van de wereld en dingen door direct gewaarzijn, die de beperkingen van tijd en ruimte teboven gaan. We hebben nog geen bewuste relatie met ons werkelijke Zelf en we zijn volledig onwetend van zijn functies als het centrum van onze individualisatie; we moeten binnenwaarts keren en ontwaken in het subliminale zelf en stap voor stap voortgaan in de queeste van ons werkelijke Zelf, want “ons werkelijke zelf kennen is de eerste stap naar een werkelijke zelf-kennis”.¹⁰⁵

Gewoonlijk zijn we gewend om onderbewust te beschouwen, wat ook niet in ons oppervlaktebewustzijn is en we beschouwen verder het onderbewuste als ‘onbewustheid’ en van een inferieure orde voor ons wakende oppervlaktebewustzijn. Maar het uitgestrekte gebied achter ons oppervlakedenkvermogen is veel lumineuzer dan de oppervlakte zoals we al gezien hebben.

Welk detail van ons totale wezen is dan het onderbewuste en in werkelijke relatie staat het met het oppervlaktebewustzijn en het subliminale? We hebben een lichaam, waarmee we ons vaak identificeren, maar normaal hebben we geen gewaarzijn van de verscheidene werkingen van het lichaam; er is een circulatie van bloed, bijvoorbeeld, naast de constante bewegingen van de andere organen van het lichaam, die het fit en gaande maken. Wij zijn niet bewust van de werkingen en zelfs van de aanwezigheid van de meeste van de vitale fysieke delen van het lichaam, tenminste zolang als zij gezond zijn en normaal functioneren. We worden eerder in ziekten dan in gezondheid gewaar van de meesten van hen en hun werkingen; zijn we gewaar, dat we helemaal een maag hebben of een lever en andere vitale organen, die zulke belangrijke functies uitvoeren om het lichaam gezond en wel te houden, tenzij en totdat een van hen in de war raakt? Ons denkvermogen, dat gewend raakte om het bewustzijn te vergelijken met onze oppervlakkige mentale gewaarzijn, beschouwt deze bewegingen als onderbewust. Maar de vitale en fysieke delen van ons lichaam hebben een bewustzijn van zichzelf, dat sub-mentaal is, zij zijn de sub-mentale en niet de onderbewuste delen van ons wezen.

¹⁰⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.400 (1st. Ed.)

Het onderbewuste deel van ons wezen is werkelijk het onbewuste, een soort annex, “die vibreert op de grenzen van ons oppervlaktebewustzijn”. Het onderbewuste, dat voor ons het onbewuste lijkt, is een soort donkere kamer, die indrukken bevat van voorbije ervaringen als zaden van onbewuste gewoonten, die het random naar buiten werpt naar het oppervlakte-gewaarszijn in dromen of zelfs in waakuren in tijden van mentale, vitale en fysieke verstoringen, enzovoort. Veel futiele substantie, waarvan de oorsprong obscuur is, wordt op deze manier uitgeworpen vanuit het onderbewuste deel in ons om veranderd te worden in bewuste substantie in het oppervlakte-denkvermogen. Normaal zijn we niet gewaar van de inhouden van deze annex en vandaar beschouwen we dit deel van ons wezen als onderbewust en onbewust. Achter het onderbewuste is er het subliminale deel van ons wezen. We hebben gezien, dat het subliminale een subtiel besef en perceptie heeft, die veel verder ontwikkeld zijn dan het oppervlakte-denkvermogen met een vermogen van direct gewaarszijn van objecten en gebeurtenissen, niet alleen in het fysieke, maar ook op de supra-fysieke vlakken. Dit subliminale is onderbewust in de zin, dat het werkt onder het niveau van het oppervlaktebewustzijn, achter een sluier, zogezegd, maar het gaat boven de meeste beperkingen uit van het oppervlakte-denkvermogen. Tussen het subliminale en het oppervlaktebewustzijn is er een strip van bewustzijn, die “het niemandsland” genoemd kunnen worden, een soort schemering prevaleert in het gebied, waaruit de duisternis van onwetendheid nog niet volledig weggejaagd is door het grotere licht van de subliminale delen. Gelijk de schemering, wanneer de schaduwen van de avond zich vermengen met het falende licht van de zon, is dit een gebied, waar de duisternis en de onwetendheid van het oppervlak alleen gedeeltelijk verdwenen zijn door een zwakke glinstering van de subliminale delen; ofschoon er veel obscuriteit is in dit gebied, is het zeker niet onbewust.

Bij het opsommen zou gezegd kunnen worden, dat ons totale wezen samengesteld is uit: Ten eerste, de sub-mentale en onderbewuste delen, die de materiele basis vormen van ons leven en lichaam, ten tweede, de subliminale delen, die bestaan uit de innerlijke mentale, de innerlijke vitale en de innerlijke fysieke delen, die ondersteund worden door de Psychische entiteit en ten derde het wakende of oppervlaktebewustzijn. Naast het bovenstaande is er een superbewustzijn, dat ons Hoogste Zelf is, dat onze bewegingen begeleidt en beïnvloedt door zijn vertegenwoordigers op de verscheidene niveaus van ons totale bewustzijn. Wij zijn echter zelfs veel onwetender over het Hoogste Zelf dan over het Meest Innerlijke zelf of Psychische Wezen. Beperkt als we zijn tot ons oppervlakte-denkvermogen is deze onwetendheid of onbewustheid wat betreft ons Hoogste Zelf en het Meest Innerlijke Zelf onze kapitale onwetendheid. Ons denkvermogen is ook onwetend over ons voorbije spoor achter deze geboorte gedurende miljoenen en miljoenen jaren of meer, waar ons ware Wezen door gereisd zou kunnen hebben, terwijl het gegroeid is van sterkte naar sterktedoor de deugd van de ervaringen, die verzameld zijn uit herhaalde geboorten en overlijdens. Ons denkvermogen, dat volledig begrensd is, zoals het is, door ons

oppervlaktebewustzijn, gelooft, dat we tot bestaan kwamen door onze fysieke geboorte en we op zouden houden om te bestaan door de dood van dit lichaam; in feite vatten we ons mentale-vitale-fysieke bestaan op als kort, dat alleen een korte spanne duurt van ons leven van geboorte naar geboorte en niet meer. Aldus onwetend over ons werkelijke Zelf en ons werkelijke worden in de tijd is ons denkvermogen beperkt tot het onmiddellijke heden, weet niets over de toekomst en alleen zoveel over de voorbije gebeurtenissen van dit leven, als behouden is door het bewuste geheugen --- deze toestand van ons denkvermogen is een andere beperkende en frustrerende onwetendheid.

Vervolgens beschouwen we de wereld om ons heen als het 'niet-zelf', als iets, dat nogal afscheiden is van ons en opgelegd aan ons van vanbuiten; terwijl we ons versperren, omdat we foutief denken, dat we samengesteld zijn uit een denkvermogen en een lichaam, beschouwen we al het andere, --- de wereld, ons Superbewustzijn of Hoogste Zelf, onze subliminale delen --- als 'niet zelf'. We hebben al verklaard, dat ons ego-besef een dubbele muur opgericht heeft van onwetendheid tussen het oppervlakte-gewaarszijn en ons grotere bestaan, dat verborgen is achter de oppervlakte, alsook de wereld om ons heen: "Het ego is de meest formidabele van de knopen, die ons gebonden houden aan de onwetendheid".¹⁰⁶

Aldus onwetend over de werkelijke betekenis en het werkelijke belang van het Leven wendt het mentale wezen zijn weg door de windende mazen van het leven in duisternis en egoïstische onwetendheid, terwijl het alleen gedeeltelijk verlost wordt door het onzekere licht van zijn afscheidende bewustzijn; wie zou er uitkijken naar zijn verlossing uit dit gezwoeg, volledig gebonden als hij lijkt te zijn aan de verdeling en exclusiviteit van zijn oppervlakte-denkenvermogen, tenzij het voor het feit was, dat deze onwetendheid alleen een voorbijgaand evenement is in zijn mars naar de goddelijke vervulling van zijn leven en wezen --- het bewustzijn van de mentale mens is inderdaad een onwetendheid, die voortgaat naar kennis en de constante impuls om de veelvuldige onwetendheid te boven te gaan van zijn oppervlakte-denkenvermogen houdt hem weg van eeuwige duisternis en onwetendheid.

¹⁰⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.410 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK XII

DE OORSPRONG VAN DE ONWETENDHEID

WE zullen nu binnengaan in de meest intrigerende vraag, die zichzelf steeds weer presenteert aan het onderzoekende intellect: Vanwaar deze onwetendheid? Wat is het proces van bewustzijn, dat onwetendheid mogelijk gemaakt heeft? Brahman is het Allerhoogste Wezen en de Ene Werkelijkheid achter alle bestaansvormen; het creatieve Bewustzijn van Brahman heeft deze wereld gecreëerd uit Zijn Eigen Wezen. Hoe is dan onwetendheid en verdeling, zelfs ofschoon tijdelijk, mogelijk in een wereld, die gekomen is uit het wezen van de Alwetende en Almachtige Brahman? Verscheidene theorieën zijn geformuleerd door verscheidene scholen van denken met een zicht om deze klaarblijkelijke paradox te verklaren, maar de meeste verklaringen verklaren niets en sommigen van hen doen niet meer dan een poging om een ogenschijnlijke tegenstelling te verklaren door een veel grotere tegenstelling en eindigen door deze wereld van namen en vormen als een illusie te karakteriseren. Sri Aurobindo is met de meeste van dergelijke theorieën omgegaan in voorgaande hoofdstukken en hij heeft verklaard op de meest overtuigende manier, hoe de tegenstellingen en inconsistenties klaarblijkelijker zijn dan werkelijk en dat het Bestaan van de Alwetende en Almachtige Brahman als de basis en de ondersteuning van deze schepping volmaakt consistent is met de werkelijkheid van deze wereld, niettegenstaande alle pragmatische onwetendheid, die erin prevaleert.

Zoveel moet toegegeven worden, dat als de Ene de enkele Werkelijkheid is, dat wat er ook geworden is, van deze Ene gekomen moet zijn, en van geen andere bron of bestaan; we hebben Brahman geaccepteerd als de Enkele Werkelijkheid en daarom is het een truïsme om te verklaren, dat wat er ook bestaat, zijn oorsprong moet hebben in een of andere evenwicht van Brahman. In het licht van deze concessie moeten we dan toegeven, dat de onwetendheid een of andere ontwikkeling moet zijn uit het creatieve bewustzijn van de Ene Werkelijkheid en het moet ontworpen zijn voor een of ander kosmisch doeleinde, want er is geen reden om te veronderstellen, dat het zonder enige betekenis of belang zou zijn. Laten we daarom ons onderzoek nu beperken tot het proces van bewustzijn, dat onwetendheid tot bestaan gebracht heeft.

Er is toegegeven, dat de Jivatman en het Allerhoogste Goddelijke eeuwig verschillend zijn, de eerste onderhavig aan onwetendheid en de laatste absoluut in Wezen en Kennis en voor altijd vrij is van onwetendheid of verdeling of enige andere soort onbekwaamheid, waaraan Jivatman onderhavig is. Maar deze toegeving is niet acceptabel, omdat het strijdt tegen

de Eenheid van het Wezen op de basis, waarop we alle problemen moeten beschouwen.

Er is een andere poging om de moeilijkheid te vermijden van het uitleggen van de klaarblijkelijke tegenstelling door terug te vallen op de theorie van het 'Onkenbare'; er wordt volgehouden, dat de Allerhoogste de Onkenbare is voorbij en boven alle bestaan en haar problemen. Deze theorie is een soort van idealistisch Agnosticisme en laat zoals ieder ander soort Agnosticisme een mentale weigering zien om het onderwerp te kennen of helemaal na te jagen naar zijn passende oplossing en als zodanig onacceptabel. De Allerhoogste moet de oorzaak weten van de Onwetendheid en moet er iets mee te maken hebben.

Dit 'Onkenbare' zou de toestand kunnen zijn van Sachchidananda, die boven de hoogste opvattingen uitgaan van Bestaan-Bewustzijn-Zaligheid; deze toestand is geen andere dan waar de Taittiriya Upanishad aan refereert als *Asat* of Niet-Bestaand. Niet-Bestaand was de enige Waarheid juist in het begin en uit Dat werd het Bestaande geboren --- *asatva idamagra asīt, tatovai sat jāyata* --- dit *asat* kon onmogelijk absolute 'Nietsheid' betekenen, waaruit niets geboren kan worden --- Ex Nihilo Nihil Fit. Het is niet iets, dat leeg is van alle inhouden, integendeel, het bevat in latentie een onuitputbaar fonds van Waarheden, die in staat zijn om gemanifesteerd te worden. Juist, zoals onbepaalbaarheid met referentie aan Brahman niet betekent, dat Brahman niet in staat is tot enige bepalingen, het betekent integendeel, dat oneindige bepalingen van het onbepaalbare mogelijk zijn en dat Brahman niet beperkt wordt door enige som van mogelijke bepalingen.¹⁰⁷

Er wordt ook serieus volgehouden in een zekere school van denken, dat Niet-Bestaan het zaad bevat van absolute chaos, waaruit het universum per ongeluk tevoorschijn gekomen is: "uit een absolute chaos kan alle paradox en absurditeit geboren worden, en de wereld is een dergelijke paradox,...een enorme fout, een monsterachtig en oneindig delirium."¹⁰⁸ Alles is daarom mogelijk in een wereld zoals de onze; er is geen orde in de wereld en het is nutteloos om enige rationale of enige verklaring te vinden van deze kosmos. Het denkvermogen zelf, wordt op aangedrongen, is een product van onbewuste Materie, een soort ziekte van niet denkende kracht. Al deze inzichten zijn op een of andere tijd vastgehouden door het menselijke denkvermogen van zijn geschiedenis van filosofisch denken, ofschoon zij bijna geheel foutief zijn.

Het is zonder twijfel waar, dat het denkvermogen door fouten voortgaat naar de Waarheid, maar te ver doorgedruwd vernietigen deze inzichten juist de basis van de filosofie; het doel van de filosofie is om de Waarheid uit te vinden,

¹⁰⁷ Zie *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, Hoofdstuk I (1st. Ed.)

¹⁰⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.418 (1st. Ed.)

zijn queeste is naar Kennis, terwijl de voorgenoemde lijn van denken evident zou leiden naar de conclusie, dat het laatste woord van kennis het 'Onkenbare' is; bovendien verraadt het een mentale attitude, die eindigt in het geloof in een allerhoogste negatie als de ultieme waarheid. Het 'onkenbare' zou de hoogste menselijke opvatting teboven kunnen gaan of de mentale kennis, maar het is 'iets', een Absolute, het is Sachchidananda, waar alle waarheden en onenigheden en relativiteiten hun betekenis en verzoening vinden. In feite is het, dat wanneer iets gekend is, alles gekend is en verzoend staat en niet dat wanneer iets gekend is, al het andere, de wereld van namen en vormen inbegrepen, onwerkelijk wordt!

Er is eerder verklaard, dat het Absolute Bewustzijn in zijn natuur ook Vermogen is, zoals vuur, dat in staat is om licht te geven en ook te branden, de natuur van Chit is Shakti. Het Goddelijke Bewustzijn manifesteert zichzelf als Kennis en zou voor een of ander Goddelijk doeleinde die Kennis kunnen beperken in een zodanige mate, als om het fenomeen van Onwetendheid te creëren, waarvan gezegd kan worden, dat het een vermogen is van de Kennis. Onwetendheid is de uitkomst van een of andere dynamische actie van de Goddelijke Bewustzijnskracht. We zullen nu zien, wat precies het proces is, dat deze Onwetendheid gecreëerd heeft. Dit punt is door ons eerder al in lengte bediscussieerd.

Gewoonlijk kunnen we onze attentie vestigen of concentreren op onszelf en gewaar zijn van alles, dat bevat is in ons denkvermogen of bewustzijn; in feite concentreren we iedere keer, dat we verder gaan om iets te doen, lezen of enige interesse hebben in een bijzonder onderwerp of activiteit, eerst ons Bewustzijn op die bijzondere actie of dat bijzondere ding en selecteren het of nemen het, zogezegd, uit de rest van de inhouden van ons denkvermogen of bewustzijn voor het doeleinde van een meer exclusieve concentratie erop. We hebben aldus het vermogen van het selecteren van iedere uit de verscheidene inhouden of capaciteiten van ons denkvermogen en onze attentie erop vestigen of erop concentreren voor studie; deze capaciteit of dit vermogen van ons bewustzijn om bij zichzelf te verwijlen en alles naar buiten te brengen is in zichzelf vervat of iedere en elke van zijn inhouden of capaciteiten te selecteren door de hitte van zijn 'incubatie', als het ware, wordt 'Tapas' genoemd. Deze term 'Tapas' betekent iedere soort energisme, waartoe we in staat zijn, terwijl we onze aandacht op onszelf vestigen voor het doeleinde, dat boven verklaard is. Op gelijke wijze heeft het Absolute Bewustzijn, dat, zoals we verklaard hebben, ook Absoluut vermogen is, door bij zichzelf te verblijven enige van zijn waarheden of potenties naar buiten gebracht of gemanifesteerd, dat is te zeggen, deze wereld geschapen: *sa tapo'tapyata, sa tapastap-tvā idam sarvamasrijata yadidam kinca*. Dit Vermogen van de Goddelijke Bewustzijnskracht om bij zichzelf te verblijven of erop te concentreren met een zicht om zijn potenties naar buiten te brengen voor de manifestatie, wordt ook 'Tapas' genoemd: Tapas is de natuur van actie van het Goddelijke, zowel als het menselijke bewustzijn, zoals we gezien hebben, maar Tapas, zoals toegepast op ons is natuurlijk van die met referentie naar Sachchidananda.

Want bij ons is er een zelf en een niet-zelf, een interne alsook een externe wereld, op ieder waarvan ons bewustzijn zich kan concentreren, maar er iets niets uitwendigs voor het Goddelijke bewustzijn, dat al-doordringend is en daarom is alles binnen het Goddelijke, en Tapas met betrekking op Brahman zal daarom steevast Vermogen van concentratie betekenen van Zijn Bewustzijn op Zichzelf en daarbij enige naar buiten brengen voor manifestatie van Zijn oneindige Waarheden en potenties. Vervolgens zijn we alleen gewaar van een deel van ons bewustzijn en niet van de rest ervan, dat onderbewust of superbewust is en vandaar kan alleen een deel van ons bewustzijn zich concentreren.

Er is ook een ander aspect van deze kwestie, dat we moeten beschouwen. We associëren Tapas met een soort energisme of dynamiek, een actieve concentratie van het bewustzijn voor een zeker doeleinde. Maar er is een immobiele status, zowel als een dynamiek, dat is te zeggen, een activiteit, alsook een passiviteit in het bestaan en de Natuur! 'Wat zal dan de rol zijn van Tapas' zou gevraagd kunnen worden, 'wanneer het een energisme is, in verband met passiviteit of immobiele status'. Deze vraag zelf kan een beetje raadselachtig zijn, want hoe kunnen we energisme of activiteit opvatten in passiviteit! Het voor de hand liggende antwoord is, dat deze wereld van veelvuldige variaties geschapen is door de Goddelijke Chit-Shakti, die overal aanwezig is in ieder beetje ervan en als zodanig is zowel activiteit als passiviteit het gevolg van de aanwezigheid van dit vermogen van de Goddelijke Chit-Shakti of Tapas. In de natuur komen we veel voorbeelden tegen, waar een klaarblijkelijke immobiliteit onderhouden wordt door een constante geheime beweging. Wanneer we ook proberen om ons denkvermogen te verstillen, bijvoorbeeld, of een perfecte immobiliteit tot stand te brengen van ons bewustzijn, vrij van de inbreuken van alle mentale en vitale verstoringen, helpt dit vermogen of Tapas om het denkvermogen te beletten en te controleren en te voorkomen, dat het in alle richtingen vliegt; aldus is er Tapas achter de Stilte van het denkvermogen en ook in diepe meditatie; bovendien worden we, wanneer we in een toestand van complete passiviteit van het denkvermogen onszelf kunnen openen voor een superieure kracht, gewaar van een machtige kracht, die op ons handelt. Aldus zien we, dat de concentratie van het vermogen van het bewustzijn alle acties initieert en onderhoudt en de concentratie van het vermogen van bewustzijn helpt weer om een toestand van perfecte stilte tot stand te brengen en ondersteunt het.

Voor ons lijken activiteit en passiviteit twee verschillende en onverenigbare dingen te zijn; we kunnen onszelf niet bevatten als tegelijkertijd zowel actief als passief, maar er is geen dergelijk onderscheid in het Brahman Bewustzijn, want activiteit en passiviteit zijn alleen twee aspecten van Zijn Wezen; de passiviteit of de immobiele status is de basis en ondersteuning van de mobiliteit, de kalmte van de oceaan bij de bodem is de basis en ondersteuning van de activiteit aan de oppervlakte, zij zijn beiden tegelijkertijd aanwezig als de twee aspecten van een en hetzelfde, namelijk de oceaan, en er is niets, dat er inconsequent aan is. In feite vinden we, wanneer we dit punt naderbij

bekijken, dat ieder moment aan zijn basis een kalmte of passiviteit heeft. Wanneer we iets efficiënt willen doen, zal het niet helpen om wankel en nerveus te zijn, we moeten kalm vanbinnen zijn, hoe kalmer en standvastig we vanbinnen kunnen blijven, hoe actiever en efficiënter we vanbuiten kunnen werken; deze kalmte of passiviteit "is een evenwicht van zelf-gereserveerde energie".¹⁰⁹

We zien aldus, dat activiteit en passiviteit gelijktijdig co-existeren in Brahman, zowel als in onszelf; bij ons is passiviteit of kalmte vanbinnen de basis en de juiste ondersteuning van activiteit buiten, op gelijke wijze is in Brahman passiviteit een aspect, dat de basis is van de andere, namelijk, activiteit --- passiviteit is het terughouden of conservering van Tapas of Chit-Shakti als de ondersteuning van de activiteit, die ook een conservering is van Tapas in de creatieve beweging. Er is alleen Een Werkelijkheid en de Saguna en Nirguna, Kshara en Akshara zijn alleen twee aspecten van die Ene Werkelijkheid, zij zijn gelijktijdig aanwezig, een als de basis van de andere. We moeten verder opmerken, dat de passiviteit en de activiteit geen afwisseling zijn in de tijd, maar eeuwig. Zoals afwisseling tussen slaap en waakzaamheid gaat de integrale Brahman niet over van passiviteit of zijn immobiele aspect naar activiteit of de creatieve beweging en dan weer naar passiviteit door ophouden van zijn dynamische kracht van het wezen of creatieve beweging; wanneer dat zo zou zijn, dan zou gedurende de creatieve beweging alles actie zijn en er zou geen immobiele Brahman zijn in het bestaan als de basis en ondersteuning van de schepping en wanneer aan de andere kant het universum opgelost zou zijn, dan zou er geen actieve Brahman zijn en alles zou dodelijke stilte zijn en immobiele kalmte. Er zou verder opgemerkt moeten worden, dat het Allerhoogste Brahman niet de som is of integer, die opgemaakt is uit deze twee aspecten, activiteit en passiviteit. Hij is zonder twijfel gewaar van passiviteit en activiteit, maar Hij gaat boven beiden uit, Hij is oneindig meer dan deze fracties van Zijn Bestaan.

Onwetendheid is dan geen essentieel feit, het is het resultaat van zelf-vergetende concentratie van het bewustzijn. Wanneer we ook onze aandacht fixeren of exclusieve concentratie op een bijzonder object of spel of enig object van interesse voor ons, dan denken we voorlopig niet aan iets anders of aan enig ander object, we zijn volledig verdiept in het onderwerp, waarop we concentreren, hoe meer we volledig of exclusief in staat zijn te concentreren op een bijzondere tak van kennis of actie, hoe vollediger de rest van onze kennis zich terugtrekt naar de achtergrond, dat is te zeggen, we vergeten of worden voorlopig onwetend van de rest van onze kennis en gewaarzijn van dingen. Deze exclusieve concentratie van bewustzijn op een bijzondere tak van kennis of op een bijzondere actie is geen negatie van onze kennis of gewaarzijn of andere dingen, die zich voorlopig verzamelen achter de focus van exclusieve concentratie.

¹⁰⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.425 (1st. Ed.)

Onwetendheid is dan een ondergeschikt fenomeen, dat opgebracht is door een zelf-vergetende concentratie van bewustzijn, dat geabsorbeerd is in een bijzonder onderwerp, actie of object van interesse, die de rest uitsluit van onze kennis van gewaarzijn. Door referentie aan de voorgenoemde persoonlijke ervaringen van ons kunnen we een of ander idee vormen van de oorsprong en natuur van onze pragmatische onwetendheid. Onwetendheid en verdeling kan niet inherent zijn in Brahman, de Allerhoogste Werkelijkheid, waaruit deze wereld van namen en vormen is gekomen, noch is de onwetendheid de essentiële natuur van de individuele ziel. Zoals we juist gezien hebben, is onwetendheid de uitkomst van een exclusieve en volledige absorptie van het bewustzijn in een bijzonder object of actie, die praktisch een muur optrekt van afscheiding tussen het object van de concentratie en de rest van onze kennis, die zich voorlopig terugtrekt naar de achtergrond. De oorsprong van de pragmatische onwetendheid zou dan gezocht moeten worden in een of andere exclusieve zelf-vergetende absorptie van de Goddelijke Bewustzijnskracht of Tapas op een bijzondere beweging.

“We moeten onszelf afvragen, wat de natuur is van deze absorberende, deze scheidende, deze zelf-vergeetachtige concentratie, die het obscure mirakel is van het universum.”¹¹⁰

¹¹⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.435 (1st. Ed.)

HOOFDSTUK XIII

EXCLUSIEVE CONCENTRATIE VAN BEWUSTZIJNSKRACHT EN DE ONWETENDHEID

Onwetendheid, hebben we verklaard, is de uitkomst van een exclusieve concentratie van bewustzijn, dat geabsorbeerd is in een bijzonder actie of bijzonder ding, dat is te zeggen, in een deel kennis of een deel actie, wanneer de rest van de kennis uitgesloten is van Zijn gewaarzijn. Brahman is zowel de Ene als de Velen, de Eenheid als de Veelvuldigheid, de immobiliteit en de mobiliteit, dit zijn enige van zijn aspecten, waarvan Brahman eeuwig gewaar is. In Zijn Integraliteit is Brahman veel meer dan enige som van deze aspecten. De ene Allerhoogste Werkelijkheid zou zich kunnen concentreren op de een of de ander van zijn verscheidene aspecten met de uitsluiting van de rest van Zijn al-gewaarzijn. De integrale Brahman is het Al-bewustzijn en in Zijn integraliteit is Hij gewaar van Zijn veelvuldige aspecten en oneindige potenties en daarom kan Hij niet de bron zijn van de Onwetendheid. De Onwetendheid, zoals we gezien hebben in het laatste hoofdstuk, is het resultaat van een zelf-vergetende concentratie van Bewustzijn-Kracht, die geabsorbeerd is in zijn werken. "Onwetendheid" zegt Sri Aurobindo "is de Natuur's doelmatige vergeetachtigheid van het zelf en het Al, terwijl het hen opzij laat, hen achter zichzelf zet om alleen te doen, wat het moet doen in een of andere uiterlijk spel van het bestaan".¹¹¹ Het komt overeen met de ervaring van de speler, wanneer hij zichzelf vergeet en al het andere in zijn absorptie in het spel, of van een persoon, die zo verdiept zou kunnen zijn in een bijzonder werk, waarin hij interesse heeft, zodat hij alles voorlopig vergeet.

Concentratie van bewustzijn, Tapas, is een vermogen, dat behoort bij juist de natuur van het Bewuste Wezen; in de Bewustzijnskracht van Brahman, de Allerhoogste Werkelijkheid, is Tapas altijd aanwezig als zijn inherente vermogen; er zijn echter verschillende toestanden van concentratie van dit inherente vermogen, maar het object van concentratie is, anders dan het menselijke bewustzijn, altijd 'Zichzelf' of een of ander aspect of manifestatie van zijn eigen wezen, want er is alleen een Werkelijkheid, Brahman, die de al-doordringende Werkelijkheid is. De concentratie van het Goddelijke Bewustzijn zou essentieel kunnen zijn, dat is te zeggen, een lumineuze Zelf-absorptie, zoals in de Superbewuste Stilte, of een zelf-vergeetachtige zelf-immersie, zoals in het Onbewuste. We hebben al verklaard, hoe het Onbewuste een inverse reproductie is van het Superbewuste; in beide

¹¹¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.438 (1st. Ed.)

toestanden is er volledige absorptie van het bewustzijn van de Allerhoogste Werkelijkheid in de essentie van zijn eigen Wezen: de toestand van Superbewustzijn is een essentieel gewaarzijn van het zuivere Wezen --- een lumineuze staat --- terwijl Onbewustheid een toestand is van verwikkelde trance. In deze toestand van onbewustheid is het Goddelijke Bewustzijn door een exclusieve concentratie als het ware ondergedompeld in een afgrond van zelf-vergeetachtigheid.

Ten tweede zou de concentratie integraal kunnen zijn, Supramentale concentratie op de veelvuldige en verscheidene potenties van de Allerhoogste Werkelijkheid, het is ook een Totaal bewustzijn van Sachchidananda; hier ziet of beschouwt het wezen de Oneindige veelvuldigheid, die het in staat is om te manifesteren.

Ten derde zou het een deel-veelvuldig of bovenmentaal gewaarzijn kunnen zijn, ten vierde en laatste een afscheidende concentratie, dat is te zeggen, een absorptie in een bijzonder gebied of beweging van zijn wezen, die de natuur is van de Onwetendheid. Deze zijn de alternatieve toestanden van het Goddelijke bewustzijn, want het Absolute Brahman bevat alle evenwichten van Zichzelf of al deze toestanden van Zijn bewustzijn in een gelijktijdige zelf-visie.

Terwijl men exclusief concentreert op een bijzondere actie of ding, wordt de rest van de zelf-kennis teruggehouden, vaak zo volledig, dat het zou lijken, dat het bewustzijn er niet gewaar van is; dit zou niet beschouwd moeten worden als een toestand van onwetendheid; wanneer deze concentratie zo exclusief wordt en eenpuntig op een bijzonder object of handeling, dat ieder ander ding vergeten wordt, dan is er een drift naar onwetendheid of een zelf-beperkende kennis, die eindigt in onwetendheid. Maar deze onwetendheid, zoals we eerder gezien hebben, is een vermogen van kennis en geen negatie van kennis, zoals foutief genomen verondersteld zou kunnen worden.

Hoe is deze concentratie? Laten we nog eens nauwkeurig de natuur onderzoeken van exclusieve concentratie en het effect ervan op ons bewustzijn. Tapas is een vermogen, dat inherent is in het bewustzijn en een zorgvuldige studie van de werking van dat vermogen van concentratie in ons eigen bewustzijn en zijn effecten zullen nogal wat licht werpen op de natuur van exclusieve concentratie van het Goddelijke Bewustzijn, die culmineert in Onwetendheid en onbewustheid. Met het menselijke bewustzijn wordt gewoonlijk het oppervlaktedenkvermogen bedoeld, dat samengesteld is, zoals we gezien hebben, uit een gewaarzijn van het onmiddellijke heden en een dergelijk deel van het verleden, als behouden is in het geheugen en een toekomstig uitzicht; het betekent niet zijn grotere bestaan, dat verborgen is achter de oppervlakte. Dit oppervlaktewezen of bewustzijn van ons is een stroom, die vliet door de tijd, vergeetachtig van de zee erachter en waarvan het alleen een nauwe strip is, een selectie. Zoals al in detail verklaard is in een voorgaand hoofdstuk¹¹², is deze tijdelijke stroom van bewustzijn de natuurlijke

¹¹² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, Hoofdstuk XI (1st. Ed.)

mens en achter deze stroom is er een zee van bewustzijn, als het ware, die bestaat uit het subliminale of Innerlijke wezen, het superbewuste, het onderbewuste en de hele rest van de delen van ons werkelijke wezen, dat geweven is rond onze werkelijke ziel of Psychische Wezen, dat het centrum is van de individualisatie. Deze uiterlijke stroom of de natuurlijke mens is volledig onwetend over het grote bestaan of de totale zee van bewustzijn erachter, maar de laatste is niet alleen gewaar van dit oppervlaktezelf, maar is ook de bron en impuls van de oppervlaktebewegingen. Deze oppervlakte-onwetendheid, zoals we het zouden kunnen noemen, is niet essentieel of een negatie van kennis, zoals we verklaard hebben. Het vermogen van het bewustzijn van het wezen is exclusief geconcentreerd op de oppervlakte in enige oppervlakkige werkingen met het resultaat, dat het aan de oppervlakte voorlopig niet gewaar is van de hele rest van zichzelf, die zich teruggetrokken heeft naar achter als gevolg van een dergelijke concentratie.

Aldus vergeetachtig over zijn grotere of werkelijke wezen achter de oppervlakte gaat de natuurlijke mens voort op zijn leven's reis, geabsorbeerd in het huidige moment, onwetend over de toekomst en onwetend over het verleden, behalve het kleine beetje, waarvan het geheugen in staat geweest is om te behouden uit de hele massa van ervaringen, waar hij doorheen gegaan is. Maar zijn Innerlijke wezen is gewaar van zijn verleden, alsook van zijn toekomst --- het heeft "een prospectief, zowel als een retrospectief Tijd-besef, Tijd-visie, Tijd-perceptie"¹¹³ en zendt van tijd tot tijd impulsen naar de oppervlakte, waarvan we het ware belang en betekenis falen te appreciëren als gevolg van onze pragmatische onwetendheid. Naast zijn vooringenomenheid in het oppervlaktebewustzijn is de mens ook geabsorbeerd in het huidige moment en deze dubbele of tweede absorptie beperkt zijn wezen verder en zijn capaciteit voor kennis. Maar dit is geen ware rekenschap of de hele waarheid over zichzelf, het is alleen een pragmatische waarheid over zichzelf, die prevaleert binnen de beperkingen van het oppervlaktebewustzijn. Zijn werkelijke zelf is verborgen achter zijn oppervlakkige onwetendheid en het is niet alleen de geheime impuls van vanachter, maar het bestuurt en bepaalt ook de gevormde koers van zijn bestaan. We zijn eerder¹¹⁴ nogal extensief op dit onderwerp ingegaan en verdere uitweiding is hier niet noodzakelijk. Vergeetachtig over zijn bestaan voor de geboorte en onwetend over zijn toekomst na de dood identificeert de mens zichzelf volledig met zijn bijzondere naam en vorm, die hij heeft aangenomen voor het doeleinde van zijn huidige leven, --- "toch is alles, dat hij

¹¹³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.442 (1st. Ed.)

¹¹⁴ Zie *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, Hoofdstuk XI (1st. Ed.)

vergeet, verrat, aanwezig en effectief in het al-behoudende integrale bewustzijn binnenin hem.”¹¹⁵

Ondanks zijn leven van moment naar moment is het vermogen van exclusieve concentratie van zijn bewustzijn op een bijzonder object zonder twijfel een van mensen's kostbaarste bezittingen; hij is in staat om zijn eenpuntige attentie exclusief te vestigen op een onderwerp om er volledig in geabsorbeerd te zijn. Het is een zaak van gewone ervaring, dat succes in het werk of in het spel in grote mate afhangt van de volledigheid, waarmee men al het andere kan vergeten dan het bijzondere onderwerp, waarmee men voorlopig bezig is. We hebben gezien, hoe de uitmuntendheid van de prestatie van een acteur of speler afhangt van zijn vermogen van volledige zelf-vergeetachtigheid in de rol, die hij opneemt in het spel of de wedstrijd, waarin hij zichzelf betrokken heeft, --- de speler vergeet zichzelf volledig in het spel, de dichter verliest zichzelf volledig in het uitdrukking geven aan zijn inspiratie; in feite is deze capaciteit voor totale absorptie of zelf-vergeetachtigheid in een bijzonder onderwerp een vermogen, dat niet door iedereen in grote mate in bezit is. Gedurende een dergelijke vooringenomenheid in zijn onmiddellijke werk vergeet hij de rest van zichzelf, zogezegd, namelijk, zijn kennis, zijn sterkte, zijn zwakheden, zijn preferenties en al zijn andere interesses in het leven, enzovoort, deze trekken zich alleen naar achteren terug en bepalen de kwaliteit en het stempel van het werk, waarin hij geabsorbeerd is; want de hele mens en geen fractie van hem bepaalt zijn werk en de uitmuntendheid of iets anders van zijn prestatie. De mens is het product van zijn verleden, niet van dit leven alleen, maar van alle levens, waar zijn werkelijke wezen doorheen gegaan is. Niet alleen de essentie van zijn verscheidene ervaringen in voorbije levens, maar ook de aantrekking van zijn ultieme bestemming en de omgeving, waar hij zich in beweegt, hebben hem gevormd en omgevormd en bepalen zijn acties in dit leven. Op rekenschap van zijn absorptie in het oppervlakte-gewaarzijn is de mens niet gewaar van zijn lange verleden, juist zoals op rekenschap van zijn eenpuntige attentie op een bijzonder werk of spel hij voorlopig de rest vergeet van zelfs zijn pragmatische zelf: onwetendheid is in deze beide gevallen de uitkomst van exclusieve concentratie, maar er is dit verschil tussen zijn vooringenomenheid in een bijzondere handeling of spel en zijn vooringenomenheid op het oppervlaktebewustzijn, zowel het resultaat van exclusieve concentratie, zoals we zojuist gezien hebben, dat terwijl hij zich kan terugtrekken van of zijn exclusieve concentratie oplossen in het spel van het werk, waarin hij geabsorbeerd is of zichzelf verliest, als zijn grotere pragmatische zelf hervatten, kan hij zichzelf niet zo gemakkelijk terugtrekken uit de vooringenomenheid aan het oppervlaktebewustzijn, en teruggaan, zoals hij wil, naar zijn totale en werkelijke Wezen, dat verborgen is achter de oppervlakte; want de muur van scheiding of onwetendheid tussen de

¹¹⁵ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.444 (1st. Ed.)

oppervlakte en de subliminale delen is steviger en het kan alleen verwijderd worden na een lange en moeilijke koers van zelf-training en zelf-ervaring. In ieder geval is het verschil tussen de twee gevallen van onwetendheid, die opgebracht zijn door een exclusieve concentratie, niet essentieel, want “het is in essentie in beide gevallen dezelfde beweging van exclusieve concentratie, van absorptie in een bijzonder aspect van zichzelf, actie, beweging van kracht, ofschoon met verschillende omstandigheden en een andere manier van werken.”¹¹⁶ Er is eerder verklaard, dat het vermogen van exclusieve concentratie behoort tot de natuur van bewuste wezens en het resultaat van dergelijke concentratie is essentieel dezelfde in zowel het universele als het menselijke bewustzijn; maar we moeten enig verschil opmerken in het opperste resultaat van dergelijke concentratie door het universele en die door het individuele bewustzijn. We weten, dat mensen’s capaciteiten meer of minder beperkt zijn en zij kunnen uitgebreid worden tot op zekere hoogte en niet verder, dit vermogen, bijvoorbeeld, van eenpuntige concentratie op een bijzonder onderwerp is ook beperkt in de mens en de resulterende onwetendheid is niet meer dan een toestand van tijdelijke vergeetachtigheid van andere interesses en dingen, van welke conditie hij zich zonder veel inspanning kan terugtrekken; maar het vermogen van exclusieve concentratie van het universele bewustzijn is absoluut en onbeperkt en het is vandaar geduwd naar zijn absolute punt, namelijk de onbewustheid van de materiele natuur. Aldus is de onbewustheid van de Materie het resultaat van een exclusieve concentratie van het Universele bewustzijn, zoals tijdelijke onwetendheid het resultaat is van een dergelijke concentratie door ons oppervlaktebewustzijn, die ons wakende bewustzijn voorlopig beperkt tot een bijzonder werk of beweging, en de ene is niet werkelijker dan de andere, want in iedere vorm van de materiele natuur, helemaal tot de kleinste deeltjes van wat we beschouwen onbewuste Materie, is een stomme intelligentie en Wil aan het werk, *sub roša*, als de geheime impuls achter alle bewegingen, die we een blinde en onbewuste Kracht noemen. De uitgestrekte onbewustheid, die we om ons heen zien, is fenomenaal en oppervlakkig, zoals de onwetendheid van het wakende denkvermogen, want het Al-bewuste is er achter de sluier van onbewustheid en materialiteit. Deze onbewustheid is dan de volledige absorptie van het Goddelijke bewustzijn in het werk van de schepping, die overeenkomt met de exclusieve concentratie van het menselijke denkvermogen op een bijzonder werk of spel, met een dergelijk verschil, zoals we boven verklaard hebben; de ene kan gemakkelijk afgeschud worden, maar de andere kan niet gemakkelijk afgeschud worden, want het is een wet geworden van de materiele natuur. Maar essentieel zijn beiden een concentratie van Tapas in een bijzondere actie of beweging, waarvan het alleen voorlopig gewaar is.

¹¹⁶ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.446 (1st. Ed.)

De voorgaande beschrijving van de werkelijke natuur en oorsprong van onwetendheid openbaart zijn tijdelijk en fenomenaal karakter. Maar een groot deel van de schrijnende ervaringen van het leven is het gevolg van een egoïstische onwetendheid; de boeien, die ons binden aan dit leven van vlietende vreugden en durend verdriet zijn gesmeed door onwetendheid. 'Wat dan' vraagt men zich af 'is de reden en noodzaak van dergelijke onwetendheid? Zou er geen manifestatie kunnen zijn van de Velen zonder de interventie van deze beperkende onwetendheid en alles dat het brengt in zijn spoor?

Sri Aurobindo beantwoordt deze vraag op zijn eigen onnavolgbare manier en openbaart het belang van de Onwetendheid en alle onvermogens van onze oorspronkelijke onbewustheid: zonder de interventie van de Onwetendheid zou de kosmische manifestatie natuurlijk onmogelijk zijn, want de vermogens van Brahman zijn onbegrensbbaar, maar het zou van een radicaal verschillend patroon zijn. Zonder de zelf-beperkende onwetendheid zou het huidige patroon van de kosmische manifestatie niet mogelijk zijn; de manifestatie zou dan beperkt worden tot de hogere niveaus van het goddelijke bestaan, waar ieder wezen zou leven in kennis en in het licht van zijn natuur, want niemand zou verder hebben moeten neerdalen in de onwetendheid en onbewustheid. Het zou een soort niet evoluerende wereld zijn, waar Kennis, die het doel is van de huidige evoluerende beweging, haar eeuwige conditie zou zijn. Maar de huidige schepping is een Lila van Zelf-vergeetachtigheid en zelfontdekking en voor de vreugde van Zichzelf vinden in de klaarblijkelijke tegenstellingen van Zijn wezen en natuur, dompelde het Goddelijke Zichzelf onder in een verdoving van onbewustheid, waarop Hij zijn materiele schepping baseert. Voor de heerlijkheid van een nieuwe ervaring is het Goddelijke Bewustzijn zijn tegengestelden geworden, namelijk, bewustzijn is onbewustheid geworden, Geest wordt Materie, Heerlijkheid wordt angst, Kennis wordt onwetendheid en Licht wordt duisternis; het Oneindige en Universele trekt de mantel aan van een nauwe egoïstische persoonlijkheid met een zicht om de Goddelijke Ananda zelfs te vinden in condities, die juist de tegengestelden lijken te zijn van Zijn natuur; het Psychische Wezen of de ware Ziel van de mens heeft, ofschoon het een projectie is van Jivatman, een eeuwig deel van het Goddelijke, geboorte genomen in een fragiel menselijk lichaam met alle onvermogens van haar materiele oorsprong --- terwijl het aan het begin een zwakke en krachteloze straal is van de Goddelijke overvloed, groeit het Psychische Wezen van sterkte naar sterkte, terwijl het door herhaalde geboorten gaat, aangedreven door een constante aspiratie voor een radicale transformatie van de menselijke natuur en van zijn mentale-vitale-fysieke formatie. In een kosmische manifestatie van dit patroon is Onwetendheid een noodzaak, het is nuttig en geen blunder van de Goddelijke schepper, want het is Zijn constante aspiratie 'om uit de Materie een tempel van de Goddelijkheid te scheppen.'¹¹⁷ Wanneer het Goddelijke voor de heerlijkheid van een nieuwe

¹¹⁷ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.453 (1st. Ed.)

ervaring naar de onbewustheid neerdaalt, dan zal Hij niet al te snel terugkeren naar de heerschappij van het Licht en de Vreugde; de Geest onthecht Zichzelf van Zichzelf, verliest Zichzelf om Zichzelf te ontdekken, na een lange en zware reis, misschien door miljoenen en miljoenen vermoeiende jaren, want het is een zaak van gewone kennis, dat hoe langer de scheiding is, hoe zwaarder en moeilijker de reis, hoe groter en intenser de heerlijkheid is van vereniging met de geliefde.

Van alles, dat eerder verklaard is, zou het nu evident moeten zijn, dat deze onwetendheid, naast dat het tijdelijk is, alleen op het mentale vlak van bewustzijn is; het denkvermogen heeft alle besef van eenheid verloren in zijn vooringenomenheid met de verschillen of veelvuldigheid. Het denkvermogen heeft geen bewuste aanraking met de werkelijkheid erachter, er is erover geleidelijk een sluier opgetrokken, die bijna volledig het licht en de kennis omhult van het Supramentale erachter, waarvan het een vervormde reflectie is.

Nu is er een andere interessant aspect van deze kwestie, waarop we onze aandacht zouden moeten richten. We hebben gezien, hoe onwetendheid een uitkomst is van een exclusieve concentratie van de kracht van bewustzijn en weer door een omgekeerde actie van ons vermogen van exclusieve concentratie wordt de onwetendheid verwijderd. Initieel bracht een dergelijke concentratie aan de oppervlakte in zekere oppervlakkige werkingen de onwetendheid tot stand van ons grotere bestaan, ons werkelijke zelf, en een exclusieve concentratie op ons besloten Psychische Wezen (achter het gebied van het hart) zou onze onwetendheid verdrijven door de stormen en agitaties te verstillen op het oppervlaktebewustzijn en ons werkelijke zelf en ons werkelijke wezen te openbaren. In beide gevallen doet Tapas het, namelijk, de Waarheid overschaduw en de Waarheid weer openbaren, de Onwetendheid creëren en het weer verwijderen, het handelt alleen op een verschillende manier in overeenstemming met het resultaat, dat het moet bereiken.

Het zou nu volmaakt helder moeten zijn, dat deze zelf-beperking door exclusieve concentratie een vermogen is van bewuste wezens en geen onbekwaamheid en daarom is het niet onverenigbaar met het Goddelijke Bewustzijn. Dit spel van zelf-vergeetachtigheid en zelf-ontdekking beperkt niet werkelijk het Absolute, want het integrale creatieve bewustzijn van het Goddelijke is de Waarheid achter de onwetendheid en de verdeling en het is de constante impuls achter de dwalende mensheid om haar pragmatische onwetendheid en beperkingen te overtreffen om de goddelijke vervulling van zijn natuur te bereiken. In het licht van de voorgenoemde openbaringen door de Meester zouden onwetendheid en beperking niet langer een onoverkomelijke moeilijkheid lijken te zijn op de weg van onze spirituele verheffing, noch onverenigbaar met de Almachtigheid en Alwetendheid van een Goddelijke Schepper.

HOOFDSTUK XIV

DE OORSPRONG EN REMEDIE VAN VALSHEID, DWALING, VERKEERDHEID EN KWAAD

VAN alles, dat tot dusver verklaard is, zou de oorsprong en het belang van Onwetendheid begrijpelijk moeten zijn. Nu presenteert Sri Aurobindo aan ons de oplossing van een ander probleem, dat het menselijke denkvermogen intrigeert, wanneer hij ook komt te denken over zijn eigen bestaan en dat van de wereld, waarin hij leeft --- het is het probleem van Valsheid en Kwaad. Brahman is een Al-doordringende Werkelijkheid, wat er ook gebeurt, moet daarom van Hem komen, en als zodanig zou het kwaad niet in deze wereld hebben kunnen komen door kans of uit enige andere bron. Er moet dan enig belang zijn in de verschijning van dit tegengestelde fenomeen van kwaad en valsheid in het schema van de schepping.

Laat ons nu dit probleem onderzoeken vanuit drie gezichtspunten, namelijk: Ten eerste de relatie ervan met de Absolute of Allerhoogste Werkelijkheid, Ten tweede de oorsprong en plaats ervan in de kosmische werking en, Ten derde de actie en houvast in het individuele wezen. Er is niets in de Natuur van het Allerhoogste Goddelijke, in feite geen dwingende reden voor de verschijning van deze tegengestelde fenomenen van valsheid en kwaad; zij zijn evident het resultaat van de onwetendheid en de oorzaak van hun oorsprong kan teruggeleid worden naar de onbewustheid. Valsheid, kwaad en alle andere schrijnende evenementen van het leven zijn zonder twijfel feiten van onze ervaring, maar zij worden geboren uit onwetendheid of onze partiële kennis en daarom kunnen zij niet blijven, wanneer onwetendheid verwijderd wordt, want zoals onwetendheid zijn zij geen permanente feiten van het bestaan.

We hebben al gezien, dat de onze een indirecte kennis is van de fenomenale wereld, die verkregen is door de instrumentatie is van de zintuigen; met de hulp van zekere hulpmiddelen weeft het denkvermogen een patroon van wat we intellectuele kennis noemen uit de materialen, die binnengebracht zijn door de zintuigen; vandaar dat het helder is van juist de natuur van de methode, dat we op zijn best een kennis krijgen van de buitenverschijningen van dingen; we maken gissingen of trekken conclusies van onvolmaakte beelden van de buitenwereld, die ons niet de hele waarheid kunnen geven. Vandaar is iedere mentale verklaring van dingen alles welbeschouwd niet waar. Alleen door direct gewaarzijn door identiteit, zoals we gezien hebben is het mogelijk om een totale en essentiële kennis te hebben van dingen. Kennis is iets, dat bestaat in ons wezen en "het komt omhoog door een onafhankelijke

geboorte uit onze diepten, waar het een ingeboren bestaan heeft";¹¹⁸ maar ons gevoel is nogal verschillend, want we voelen, dat het iets is, dat verkregen is van vanbuiten.

Er wordt gezegd, dat menselijke waarden van goed en kwaad relatief zijn en onzeker en niet intrinsiek. Soms produceert, wat we beschouwen als goed, kwaad of produceert, waar we op neerkijken als kwaad, goed; er is geen absolute standaard voor fixeren van menselijke standaarden, zonder twijfel als gevolg van onze pragmatische onwetendheid. Wanneer we aannemen, dat dit alles waar is, wat dan over fysieke pijn en lijden? Zij zijn ongetwijfeld kwaden en kan er niet van gezegd worden, dat zij afhankelijk zijn van onze kennis of onwetendheid? Het oppervlaktewezen of de mentale-vitale-fysieke formatie is niet beziel door of opgeladen met voldoende Bewustzijnskracht om het in staat te stellen om de schokken te absorberen zonder enige pijnlijke reactie van de Universele Energie, waarmee het regelmatig in contact moet komen.

Valsheid en Kwaad kunnen, in zover als zij het resultaat zijn van onwetendheid en verdeling, niet pre-existeren in de Absolute en Allerhoogste Werkelijkheid, waarvan de essentie Kennis, Eenheid en Zaligheid is. Zij zouden later binnengekomen kunnen zijn, samen met onwetendheid en afgescheidenheid. De gescheiden wezens hebben hun besef van Eenheid verloren en hun kennis, die overschaduwd is door egoïstische onwetendheid, kan onderworpen zijn aan kwaad en valsheid; maar er is hierin geen onvermijdelijkheid, want zolang als de gescheiden wezens zich conformeren aan de normen van hun beperkte kennis, hoeft er geen disharmonie te zijn, geen deviatie van de Waarheid en daarom kunnen kwaad en valsheid niet binnenkomen. Alleen, wanneer er als een resultaat van beperkte kennis of onwetendheid een verkeerde wil is en verkeerde actie betreffende de beperkte wezens, dan kan kwaad en valsheid verschijnen. Nu komt de vraag op, in welk bijzonder stadium van de manifestatie maken deze tegengestelde fenomenen hun opwachting? Voor deze vraag te beantwoorden, moeten we het correcte belang van deze vraag begrijpen; laat ons onszelf herinneren, dat de aarde, waarop wij leven, het materiele vlak is; er zijn andere vlakken van bestaan, het vitale vlak en het mentale vlak inbegrepen. Er is verklaard, dat de Geest zich onderdompelde in de verdoving van de onbewustheid, die de basis is van deze materiele manifestatie. Vandaar verrijst de vraag, of valsheid en kwaad oorspronkelijk bestonden in de voorgenoemde mentale en vitale vlakken en dat zij daarom een kenmerk moeten zijn van het denkvermogen en het leven of verrijzen zij alleen op dit materiele vlak als een resultaat van de onderdomping van de Geest in de onbewustheid juist aan het begin van de wereld?

Er is eerder verklaard, hoe onze subliminale delen veel grotere en wijdere vermogens hebben en zij zijn in staat tot direct gewaarzijn van de Waarheden,

¹¹⁸ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.464 (1st. Ed.)

die in grote mate de nauwe limieten teboven gaan van Ruimte en Tijd, waartoe de kennis van ons uiterlijk of oppervlaktedenkvermogen beperkt is --- in feite wordt van Tijd en Ruimte gezegd, dat het de categorieën zijn van intellectuele kennis. Het subliminale wezen heeft ook het vermogen van kennis van gebeurtenissen op de supra-fysieke vlakken. Subliminale ervaringen getuigen van de aanwezigheid van supra-fysieke wezens, die de krachten van het kwaad belichamen; zij zijn altijd actief om hun kwaadwillige invloed op ons, aardse schepselen, te werpen en de vooruitgang te belemmeren van onze ziel naar het licht en de bevrijding van de morele wikkels. Op de basis van dergelijke ervaringen is er een traditioneel geloof in het bestaan van valsheid en kwaad, zelfs in de werelden voorbij de onze. Er wordt gezegd, dat er vermogens zijn van Kennis en Krachten van het Licht, alsook Vermogens van Onwetendheid en Krachten van Duisternis en Kwaad, die strijden voor het meesterschap over deze aarde en de levens van menselijke wezens. Deze waarheid wordt gesymboliseerd in het geloof in de Titanische wedstrijden tussen de Goden en de Demonen of de Asura's. Dan zijn er weer onzichtbare kosmische Vermogens en Persoonlijkheden, die mensen's goddelijke opstijging ofwel helpen of hinderen of hem proberen te verleiden naar ongoddelijke principes van Duisternis, Valsheid en Kwaad.

Het moderne wetenschappelijke denken gelooft niet in de mogelijkheid van enige andere wezens dan degenen, die al bestaan op het fysieke vlak. Maar de laatste wonderen van wetenschappelijke ontdekkingen openbaren het feit van het bestaan van onzichtbare fysieke krachten, die handelen op onbezielde objecten; wanneer onzichtbare kosmische krachten fysiek mogelijk zijn, is er geen geldige reden om afbreuk te doen aan de mogelijkheid van het bestaan van onzichtbare mentale en vitale krachten, die hun invloed uitoefenen op het denkvermogen en de levenskracht van de mens. Wanneer op dit materiele vlak de onpersoonlijke krachten van het Leven en Denkvermogen in staat zijn om zichzelf te belichamen in grove fysieke vormen, zoals zij gedaan hebben in menselijke wezens, is het nogal mogelijk, dat op hun eigen vlakken (dat is te zeggen, in de Mentale en Vitale vlakken) de mentale en vitale onzichtbare kosmische krachten in staat zijn om zichzelf te belichamen in bewuste wezens met onzichtbare lichamen op rekenschap van hun subtiele substantie, maar krachtig genoeg om te handelen vanaf die vlakken op wezens en schepselen op dit aardse vlak van bestaan. In de voorgaande premisses moet daarvoor de eerste bron van goed en kwaad getraceerd worden naar supra-fysieke vlakken en niet de naar de onbewustheid. Deze Waarheid wordt verder geconfirmeerd door de volgende ervaring: Wanneer we in staat zijn om ontwaakt te zijn in ons sublieme bewustzijn, worden we direct gewaar van onzichtbare kosmische krachten, die zich constant vastbinden aan ons hart en denkvermogen en andere delen van ons oppervlakte-wezen, ons in alle richtingen rondslingeren, met suggesties en impulsen, die het oppervlakte-wezen in zijn egoïstische onwetendheid beschouwt als afkomstig van zichzelf. Alleen door terug te stappen van de oppervlakte naar het subliminale bewustzijn is het mogelijk voor ons om op overeenkomstige wijze om te gaan met de onzichtbare krachten, die proberen

ons wezen te bewegen en ons hun hulpeloze slachtoffer te maken. Ons oppervlaktedenkvermogen is niet gewaar van deze mysterieuze krachten van de universele Natuur, die niet behoren bij dit materiele vlak, maar naar beneden komen van de vlakken van het Leven en het Denkvermogen om de mens een levende grond te maken voor de Krachten van goed en kwaad om te strijden voor meesterschap.

De krachten, waaraan gerefereerd wordt in de voorgaande paragraaf, zijn in hun actie supermenselijk en zij zouden Goddelijk kunnen zijn of Demonisch; wanneer deze krachten, speciaal de kwade, een menselijk wezen vastgrijpen, zouden zij volledig bezit van hem kunnen nemen, wanneer zijn acties extreem abnormaal worden en zouden buitensporig de grenzen van de normale menselijke capaciteit kunnen overtreffen. Maar hoe buitensporig en onmeetbaar de actie van het Kwaad ook zou kunnen lijken, het kan niet Absoluut zijn, want het zou in dat geval de hele wereld vernietigen.

Er komt een interessante vraag op: Zijn de voorgenoemde Krachten oorspronkelijke Kosmische principes? Waar is de oorsprong en plaats van deze adverse Krachten? Deze Krachten van het Kwaad zijn niet de voornaamste vermogens van de Kosmos. Er is eerder verklaard, dat in het initiële stadium van de schepping van zijn wereld, het Bewustzijn zich onderdompelde in wat we beschouwen als onbewustheid, dat niet meer als een sluier is en door het proces van evolutie ontwaakt het Bewustzijn weer uit zijn slaap van onbewustheid; gedurende de loop van dit opnieuw ontwaken van het Bewustzijn of met andere woorden, gedurende de terugkeer van het Bewustzijn naar zijn overvloed kan gezien worden, dat van valsheid, dwaling, verkeerdheid en kwaad gezien kan worden, dat zij hun formatie genomen hebben; Laten we nu de loop van de Evolutie onderzoeken en precies het punt uitvinden van de verschijning van de voorgenoemde fenomenen.

Valsheid en kwaad worden gecreëerd door ons onwetende egocentrische denkvermogen en zijn reacties en daarom kunnen zij niet bestaan in de Materie, die noch enig oppervlaktebewustzijn heeft, noch haar reacties, bewustzijn is nog stom en inherent in de inerte Materie. Contact van materiele objecten met bewuste wezens zou een besef kunnen produceren van goed of kwaad, maar dit besef van goed en kwaad hangt af van het besef van hulp of schade, dat gevoeld wordt door het bewuste wezen als een resultaat van zijn contacten met materiele objecten. Laten we bijvoorbeeld Vuur nemen: het brandt zowel als dat het warmte geeft; het kan doden of vernietigen door branden of levens redden door de warmte ervan; intrinsiek is vuur daarom goed, noch kwaad; het besef van hulp of schade in het wezen, dat ermee in contact komt, bepaalt deze waarden van goed en kwaad. Op overeenkomstige wijze zou vergif kunnen doden of levens redden en vandaar wordt de waarde ervan van goed en kwaad gecreëerd of tot actie gebracht door de persoon, die het gebruikt en de manier, waarop hij het gebruikt. Zuivere Materie is neutraal, het is noch goed, noch kwaad: "Zoals een superieure Natuur de dualiteit

transcendeert van Goed en Kwaad, zo valt deze inferieure Natuur eronder”,¹¹⁹ dat is te zeggen, Materie is infra-ethisch, juist, zoals een Allerhoogste Natuur Supra-Ethisch is. Er zouden personen kunnen zijn op een dergelijk hoog niveau van bewustzijn, dat zij boven het besef van Goed en Kwaad zijn, dat is te zeggen, supra-ethisch, op overeenkomstige wijze is Materie of materiele objecten, waarin het bewustzijn nog in slaap is, onder het besef van dualiteit van Goed en Kwaad, dat is te zeggen, Infra-ethisch.

In de wereld van de Materie is er dan geen dualiteit van Goed en Kwaad; het besef van Goed en Kwaad begint werkelijk vanaf het bewuste leven en wordt geleidelijk acuut met de verschijning van het Denkvermogen in het leven. Kwaad zou fysiek kunnen zijn en moreel, dat is te zeggen, er kan fysiek kwaad zijn van geweld, pijn, wreedheid, strijd, enzovoort en het morele kwaad of het besef van de dualiteit van zonde en deugd, enzovoort. In het lagere dierenleven vinden we de aanwezigheid van het fysieke kwaad, het besef van fysiek lijden, geweld, enzovoort, maar het besef van moreel kwaad is daar afwezig. In het lagere dierenleven is er het besef van plezier en pijn, dat opkomt uit vitale bevrediging of vitale frustratie, zoals het geval kan zijn, maar er is geen besef van morele waarde, dat zijn eerste opwachting maakt in het menselijke denkvermogen. Het is zonder twijfel waar, dat de onthechte rede verder zou kunnen kijken met volledige onbezorgdheid of onpartijdigheid naar alle stormen en spanningen van het leven zonder op enige manier door hen beïnvloed te worden en alle weeën van het leven te aanvaarden als Goddelijke werkingen, maar er is ook een midden waarheid van bewustzijn, die ons ontwaakt naar een besef van Goed en Kwaad en hun plaats in het schema van de schepping.

Hoe ontwaken we naar een besef van Goed en Kwaad? Het vitale denkvermogen, dat veel te maken heeft met de verlangens en hunkeringen van het egoïstische leven, maakt de eerste waardering op deze manier, namelijk, wat er ook plezierig is of weldadig voor het vitale ego, is ‘goed’ en wat er ook pijnlijk of schadelijk is, is ‘kwaad’; de eerste gewaarwording is daarom zintuiglijk en individueel, dat is te zeggen, het is gebaseerd op een besef van hulp of schade of een besef van plezier of pijn voor het individu. De volgende waardering is sociaal of utilitaristisch, dat is te zeggen, wat er ook bijdraagt aan de ontwikkeling of bevrediging van het geassocieerde leven of van de leden, die een gemeenschap vormen, is goed en alles dat een tegengesteld effect heeft, wordt beschouwd als kwaad. Ten derde probeert het denkvermogen zijn eigen intellectuele waardering te maken, die gebaseerd is op onze ethische instincten, dat is te zeggen, op een esthetische, emotionele of hedonistische basis. Ten vierde is er een waardering, die gebaseerd is op religieuze sancties. Religie legt rechtschapenheid op of zekere koersen van gedrag als God om gevolgd te worden, zelfs als zij onplezierig of moeilijk lijken te zijn. Naast deze vier menselijke sancties achter ons besef van goed en

¹¹⁹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.476 (1st. Ed.)

kwaad, namelijk de vitale sanctie, de sociale sanctie, de sanctie van het ethische instinct en de religieuze sanctie, is er een andere diepere en innerlijke sanctie achter dit besef van Goed en Kwaad; deze diepere sanctie is geen 'bewustzijn' (zoals populair geloofd wordt), dat oppervlakkig is en onbetrouwbaar; het is een dieper spiritueel besef van juist of verkeerd, in de woorden van Sri Aurobindo is het " het ziel's onderscheidingsvermogen, een ingeboren licht binnen onze natuur."¹²⁰

Voor het belichaamde wezen is het ontwaken van een besef van Goed en Kwaad belangrijk om meerdere redenen dan een; deze wereldbeweging is een vooruitgang van onbewustheid naar bewustzijn, van Duisternis naar Licht en van Onwetendheid naar Kennis. Het belichaamde menselijke wezen moet in de loop van zijn reis van onwetendheid en lijden naar Kennis en geluk ontwaken naar een besef van goed en kwaad en de werkelijke natuur van deze wereld van vlietende vreugden en blijvend verdriet, zodat hij zich af kan keren van kwaad en lijden naar enig blijvend goed. Bovendien is er de spirituele impuls achter de mens om zijn natuur te zuiveren door het najagen van wat goed is en deugdzaam en de vermindering van wat er ook kwaad is en zondig, totdat hij in staat is om zich op God te richten.

We hebben al verklaard, dat het Psychische wezen de ware ziel is van de mens en het werkelijke centrum van zijn individualisatie. Het Psychische Wezen, dat zwak is en onontwikkeld bij de aanvang van mensen's aardse reis, groeit geleidelijk van sterkte naar sterkte, terwijl het door geboorten en overlijdens gaat en het Psychische wezen is de verborgen impuls achter de egocentrische natuurlijke mens om te ontgroeien aan zijn pragmatische onwetendheid en onvermogens. Het ware zelf keert zich altijd naar de Waarheid, het Goede en de Schoonheid --- *satyam, śivam, sunsaram* --- en groeit daarbij in statuur; de aandrang hiervan, de Goddelijke Gids van ons leven, ontsteekt in ons een besef en kennis van goed en kwaad, zodat het ons geleidelijk los kan maken van onwetendheid en egoïstische hechtingen, die onze vooruitgang belemmeren naar ons allerhoogste Goed en Ananda. Het Psychische Wezen, onze werkelijke zielspersoonlijkheid, heeft deze mentale-vitale-fysieke mantel aangetrokken om te waggelen door de Duisternis, het Kwaad en de Valsheid aan het begin van de reis, en moet de initiële onvermogens ontgroeien van zijn mentale, vitale en fysieke omhulsels, mensen's Gids en Meester worden met een zicht om de menselijke te transformeren in de spirituele mens. Sri Aurobindo zegt, "Het is er daarvoor en het jaagt van leven na leven zijn altijd toenemende opwaartse tendens en aandrang na; de groei van de ziel is een groei uit de duisternis in het licht, uit de valsheid in de waarheid, uit het lijden in zijn eigen allerhoogste en universele Ananda."¹²¹

¹²⁰ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.480 (1st. Ed.)

¹²¹ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.481 (1st. Ed.)

Van Kwaad en Valsheid wordt gezegd, dat zij de onvermijdelijke resultaten zijn van de verschijning van het leven en het denkvermogen uit de oorspronkelijke onbewustheid; laten we nu exact proberen uit te vinden, hoe zij opkomen, wat hen prolongeert en hoe van hen af te komen.

Laat ons onszelf herinneren, dat de wereldbeweging een proces is, waardoor het bewustzijn geleidelijk ontwaakt uit zijn slaap van onbewustheid, --- eerst de Materie, dan het Leven en het Denkvermogen, enzovoort; aldus moet het Leven en het Denkvermogen met moeite tevoorschijn komen uit de onbezielde Materie; zelfs een stuk van een gouden ornament kan, wanneer het begraven wordt, niets anders dan vermengd worden met veel modder en onzuiverheden, wanneer het opgegraven wordt, op overeenkomstige wijze is bewustzijn, dat besloten is geweest achter onbewustheid en nu tevoorschijn komt uit de onbewustheid en materialiteit, niet zuiver, omdat het zwaar belast wordt met de onbewustheid van de Materie.

Vervolgens zien we, dat het bewustzijn verschijnt in een gescheiden vorm van het leven, dat zichzelf moet verdedigen tegen tenminste twee sterke krachten. Ten eerste is er een constante aantrekking van materiele inertie naar de dood en ontwrichting en nogmaals een terugval naar de onbewuste Materie en ten tweede is er een wereld, die vol is van allerlei soorten gevaren en moeilijkheden, waartegen het Leven moet strijden en zichzelf affirmeren. Het natuurlijke resultaat van de verschijning van het bewustzijn op de manier en in de verklaarde omstandigheden en de constante inspanning van de levensvorm om te overleven in het gezicht van alle omgevende desintegrerende krachten, is de groei van een sterk, zelf-affirmerend vitaal en fysiek individu, met een besloten Psychisch of waar individu vanbinnen; terwijl het mentale principe steeds prominenter wordt in het individu, neemt het de vorm aan van een zelf-affirmerend mentaal-vitaal-fysiek ego, dat de algemene gedaante en opmaak is van de gemiddelde mens; deze egocentrische formatie moet zichzelf affirmeren en door zijn exclusiviteit zich van zichzelf de rest van de wereld afsluiten, samen met haar desintegrerende krachten, zodat het de mantel kan zijn en buitenwaartse expressie van het langzaam ontwikkelende Psychische Wezen, dat verborgen is achter de oppervlakte; het ego vervaagt geleidelijk, terwijl het Psychische Wezen steeds krachtiger wordt, totdat het klaar is om openlijk en volledig de leiding te nemen van het menselijke wezen als zijn goddelijke Gids en Meester.

De verschijning van het bewustzijn uit de Materie, zijn klaarblijkelijke tegengestelde, is de puzzel geweest van verscheidene scholen van filosofie en allerlei soorten theorieën zijn geformuleerd geweest. De materialistische filosofie beschouwde de evolutionaire beweging als een fysiek proces, maar deze materialistische doctrines zijn niet in staat geweest om enige acceptabele verklaring te geven van de evolutionaire werking van de natuur van de Materie naar het Denkvermogen. Voor de oningewijde zou de Natuur niet de domme heimelijkheid onthullen van de Materie; terwijl hij beoordeelt, zoals hij doet, vanuit externe bewegingen, hoe zou hij kunnen gissen, dat de Materie bezielde is met leven en bewustzijn en dat wat er ook verwickeld was in

de onbewustheid en de Materie, zich geleidelijk ontwikkelt in dit Lila van zelf-verhulling en zelf-herstelling van de Heer: “Van de evolutie van het bewustzijn en de kennis “ zegt Sri Aurobindo “kan geen rekenschap gegeven worden, tenzij er al bewustzijn besloten is in dingen met zijn inherente en ingeboren vermogens, die beetje bij beetje verschijnen”.¹²²

De eerste verschijning van het Leven uit een zee van ‘levenloosheid’ zogezegd, en de zwakke streek van bewustzijn, die eerst tevoorschijn komt uit een klaarblijkelijk onbewuste natuur, dan hoger en hoger klimt door steeds hogere niveaus van de dierlijke wereld, kan alleen getuigen van de waarheid, dat er besloten bewustzijn is achter de onbewustheid en de materialiteit; dit bewustzijn is een kracht en dat er ook een Kennis is of een vermogen van Kennis, dat inherent is in dat bewustzijn, anders zou Kennis niet kunnen verschijnen uit de onwetendheid en duisternis. Het zou nu interessant zijn om de details te volgen van het proces van de verschijning van de Kennis in de dierlijke wereld.

Er zijn twee bronnen van kennis van de natuurlijke individuele dieren en wezens: om te beginnen verschijnt in het kleinste dier alleen de zwakste glimp van een oppervlaktebewustzijn, dat nauwelijks voldoende is om het dier te begeleiden in zijn strijd om te overleven; dit kleine diertje of insect zou zich daarom volledig hulpeloos voelen en niet in staat om zijn inspanningen vol te houden in een vreemde en onaardige wereld, maar voor een erg mysterieuze gebeurtenis, als volgt: de Bewustzijnskracht, die verward is in de scheppende beweging en aandrang erachter is, zendt een kleinigheid naar boven naar het oppervlakte-gewaarszijn van het kleine schepsel of juist het minimum van wat bekend is als ‘Intuïtie’ om het in staat te stellen om door te gaan met zijn strijd om het bestaan; maar het onwetende schepsel of dier zelf ‘bezit’ geen intuïtie, dat is te zeggen, het voert niet ‘bewust’ alle bewegingen uit, die nodig zijn voor het leven en haar overleving; op een bepaalde manier ‘is het dier of schepsel bezit van de intuïtie’ en als een slaapwandelaar voert het foutloos alle acties uit, die noodzakelijk zijn voor het leven en de groei; met andere woorden, het is de voorgenoemde verwikkelde Bewustzijnskracht, die de onwetende dieren grijpt en geleidt met de hulp van de intuïtie, die in feite een ingeboren Vermogen is van de genoemde Bewustzijnskracht. Deze intuïtieve bewegingen nemen geleidelijk vorm van ‘instinct’, dat het dier begeleidt in al zijn activiteiten; ‘instinct’ is geen singuliere capaciteit van een of twee bijzondere dieren, het is geërfd door het individuele lid en behoort tot het ras; zolang als een baby niet leert, hoe te lopen, neemt zijn moeder hem bij de hand en helpt hem om rond te waggelen; het kind loopt op de juiste manier en struikelt niet neer, zolang als het geleid wordt door de hand van zijn ouders, maar de ouders begeleiden het kind niet langer, wanneer het leert zelfs gedeeltelijk te lopen en hun hulp wordt onnodig, wanneer het kind volledig de kunst van het lopen geleerd heeft. Op overeenkomstige wijze is het instinct in

¹²² *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.484 (1st. Ed.)

de lagere dieren foutloos en gaat door om zo te zijn, zolang als het de enkele gids blijft van alle bewegingen van het bewuste dier en tot een dergelijke tijd, dat een half verlicht oppervlaktebewustzijn er niet mee tussenbeide komt, of wanneer het niet langer noodzakelijk is op rekenschap van een geleidelijke groei van de intelligentie in de genoemde dieren en het vermogen van juist intellectueel onderscheid.

De tweede bron van Kennis is verschillend: constant contact van het natuurlijke individuele wezen met de externe wereld resulteert in een zwakke bewuste gewaarwording of zintuigperceptie, die geleidelijk groeit in intelligentie; het is een rudimentair oppervlakte-gewaarszijn, dat gevormd is als een reactie tegen de voorgenoemde contacten. Bovendien zijn deze contacten in staat om een oppervlakte-gewaarszijn aan te steken in het natuurlijke individuele wezen, omdat zowel het subject als het object, dat is te zeggen, het natuurlijke individuele wezen, alsook de materiele wereld, waarmee het in contact komt, bezielde zijn met dezelfde verwikkelde Bewustzijnskracht. Aldus wordt door de kracht van de contacten tussen het natuurlijke dier en de materiele wereld "het geheime bewustzijn weergegeven in oppervlakte-gewaarswording en perceptie, de geheime kracht in oppervlakte- impuls."¹²³

Er is verklaard, dat Bewustzijn-Kracht al bestaat in ieder deel van de materiele wereld in een toestand van "subliminale latentie" en daarom verschijnt het geleidelijk met grote moeilijkheid en ontwikkelt door middel van verscheidene hulpmiddelen organen en instincten voor indirecte kennis. Op de vraag, 'waarom komt dit subliminale bewustzijn niet direct naar de oppervlakte, zodat directe kennis het resultaat zou zijn', zou het voor de hand liggende antwoord zijn, dat het met moeite de weerstand teboven moet komen van de onbewustheid en ten tweede lijkt het de intentie te zijn van de evolutionaire natuur, dat het bewustzijn de onbewustheid moet ontgroeien door een langzaam en moeilijk proces van evolutie, een snelle ontwikkeling van de verwikkelde Bewustzijnskracht is evident niet de intentie van de evolutionaire beweging en daarom wordt juist in het initiële stadium alleen een zwakke streek opgemerkt van het bewustzijn, die groeit naar levensdenkvermogen en vitale intelligentie, die net genoeg zijn om het individuele dier of bewuste wezen te helpen om zijn fysieke en vitale behoeften en impulsen te bevredigen; maar alle activiteiten in dit vroege stadium zijn meer of minder intuïtief en instinctief, zoals al verklaard, en ofschoon zwakke mentale bewegingen beginnen te verschijnen, zijn zij verwikkeld in de automatische vitale bewegingen en worden volledig overheerst door het vitale besef en vitale impulsen. Gedreven door de geheime aandrang van de evolutionaire Natuur, maakt het denkvermogen, dat een van de belangrijke principes is van het verwikkelde bewustzijn, zichzelf geleidelijk los uit de windingen van fysieke en vitale verwickelingen, terwijl het individuele dier rijst van lagere naar steeds hogere hoogten in zijn levensschalen, dat is te zeggen, van het niveau van het

¹²³ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p.486 (1st. Ed.)

dierlijke kruipen in de fysieke en vitale impulsen en activiteiten naar het niveau van de natuurlijke mens, wanneer het denkvermogen zijn eigen speciale eigenschappen naar buiten brengt, die uitdrukkingen vinden in koel denken en koele beoordeling, observatie, uitvinding en zelfs alle vermogens van discursieve redenering. Ofschoon het in staat is om tot op zekere hoogte de baldadige fysieke en vitale impulsen om te buigen en te transformeren, brengt het zichzelf tot stand op dezelfde dierlijke basis en is het niet meer dan een toevoeging aan andere delen van het wezen, het fysieke en het vitale. Mentale intelligentie verandert zonder twijfel in zekere mate de fysieke en mentale delen van het wezen en zet een rem op sommige van de fysieke en vitale hunkeringen van de natuurlijke mens, maar het is op zijn eigen beurt in grote mate beperkt in zijn vermogen en activiteiten door zijn fysieke en vitale delen, waarmee het geïntegreerd is om een complex menselijk individu te vormen. Intuïties en geheime impulsen gaan door om naar het oppervlaktebewustzijn gezonden te worden door het subliminale wezen, zelfs na de groei van de mentale intelligentie en rede, maar voordat zij aan de oppervlakte komen, worden zij opgevangen, geïnspecteerd en onderzocht door de mentale intelligentie en worden zo vermengd met mentale substantie en interpretatie, dat zij hun intuïtieve karakter verliezen. Aldus bevrijdt de verschijning van de mentale intelligentie zonder twijfel een belangrijk principe in de ontwikkelende Bewustzijnskracht en vergroot daarbij immens de scope van mentale onderscheiding, maar het veroorzaakt tegelijkertijd een immense toename in de mogelijkheid van dwalingen, omdat discursieve kennis niet anders kan dan de onfeilbaarheid missen van intuïtief gewaarzijn.

“Intuïtie” zegt Sri Aurobindo “is een rand van Licht, die uitgedrukt wordt door het Geheime Supramentale”; er zou inderdaad geen mogelijkheid zijn van dwalingen of verkeerde percepties of verkeerde opvattingen door ons oppervlaktebewustzijn, wanneer het altijd open zou zijn voor het licht van de intuïtie, maar dit is niet mogelijk om tenminste twee redenen: ten eerste is materie de basis van de substantie, waarin het Leven en het Denkvermogen zichzelf moeten uitdrukken in deze aardse schepping --- de Materie wordt levend en het Denkvermogen drukt zichzelf uit in levende Materie. Maar de aantrekking van de oorspronkelijke onbewustheid op de Materie, die eruit gevormd is, juist in het initiële stadium van de evolutionaire beweging, is erg groot, deze greep van onbewustheid op de materie, of de substantie, waarin het oppervlakte-gewaarzijn of het uiterlijke denkvermogen zichzelf uitdrukt, maakt het daarom ondoordringbaar voor het licht van intuïtie, dat van vanbinnen komt. Ten tweede lijkt, zoals al eerder verklaard is, een gladde en snelle manifestatie van het Goddelijke waarheidsbewustzijn, dat verward is achter de schepping en haar aandrang is en begeleidende Kracht is, niet de intentie van de Natuur te zijn en daarom gaat door een langzaam en moeilijk proces van evolutie het besloten Waarheidsbewustzijn voort in de richting van de complete manifestatie --- van Onbewustheid naar Onwetendheid, van Onwetendheid naar partiele en indirecte kennis en daarna naar steeds hogere Waarheid-Kennis; wanneer dit de trend en de gradatie is van de evolutionaire beweging, kan dan een toestand van pragmatische onwetendheid of mentale

kennis niet anders dan een noodzakelijke overgankelijke stap zijn voor de opstijging van het bewustzijn en de kennis van Onbewustheid naar het Waarheidsbewustzijn? Zoals al eerder verklaard, was het de onbewustheid en de materialiteit, waarin eerst een vonk van oppervlakte-gewaarszijn aangestoken was als het resultaat van effecten en contacten tussen materiele objecten en de wereld om ons heen, beiden opgeladen met de Goddelijke Bewustzijnskracht, die geleidelijk springen in steeds groter Licht, terwijl het verwikkelde Bewustzijn en de verwikkelde Kennis steeds meer in manifestatie komt door een gekwelde evolutionaire beweging. Het is onmogelijk om valsheid en dwalingen volledig uit te sluiten onder de condities, waarin Onwetendheid voortgaat naar kennis; het is daarom onvermijdelijk, dat het menselijke individu zijn weg moet blunderen in partiele onwetendheid en partiele kennis voor een deel van zijn reis naar Licht en Kennis. Bovendien zal het helder zijn van het volgende gedetailleerde onderzoek van de methode van intellectuele kennis verkrijgen, dat het onmogelijk is om dwalingen volledig uit te sluiten zonder afbreuk te doen aan de kansen van de acquisitie van kennis; welk kind zou ooit leren lopen of iets zelf onderzoeken, wanneer hij niet de kans gehad had van struikelen en steeds weer neervallen in de poging?

Bij het verkrijgen van kennis moeten we voortgaan van het bekende naar het onbekende. We gaan door enige ervaringen, observeren zekere evenementen en dingen, waarvan we zekere indrukken en beoordelingen vormen en we proberen om nieuwe ervaringen of gebeurtenissen te interpreteren in het licht van diegenen, die al door ons gegaan zijn; aldus proberen we door de methoden van inductie en deductie een indirecte kennis te vormen van de wereld en dingen. Achter al deze pogingen van het menselijke denkvermogen om kennis te verwerven, is er inderdaad een intuïtieve waarheidsdrang, maar die is erg beperkt, zoals eerder verklaard, door de mentale substantie en kan daarom niet volledig en op de juiste manier handelen. Een andere serieuze moeilijkheid is, dat het najagen van kennis door het menselijke denkvermogen vaak niet persoonlijk of bezadigd is. Er zijn allerlei soorten van mentale preferenties of obsessies, die niets anders kunnen dan de resultaten kleuren of vervormen van onderzoeken, die uitgevoerd worden door zogenaamde vrije en open denkvermogens. Met de ontwikkeling van het denkvermogen ontwikkelt zich ook een soort van mentale individualiteit, met het resultaat, dat iedere mens een bijzonder temperament ontwikkelt, een bijzonder karakter, allemaal van zichzelf; het is daarom waarschijnlijk, dat hij waarheden niet bezadigd accepteert of weigert, maar in overeenstemming met zijn eigen voorkeuren. Hij observeert alle gebeurtenissen en evenementen en slaat ze op, niet zoals zij exact gebeuren, maar zoals zij hem beïnvloeden. Alle mentale kennis is egocentrisch en in zijn constructie kan zelfs het meest waakzame en getrainde intellect de vervormingen niet zien, die het naar binnenbrengt op rekenschap van zijn obsessies. Dit is daarom een constante bron van valsheid, die zou verrijzen uit juist de natuur van de zoeker van intellectuele kennis.

Laten we nu refereren aan de verschillende types van mentale individualiteit en zien, hoe ieder van hen probeert het onderzoekende denkvermogen te domineren en een vonnis van hen krijgt overeenkomstig de eigen standaard ervan. Er zijn alles bij elkaar drie types van mentale individualiteit, namelijk, Tamasisch, Rajasisch, en Satvisch, in overeenstemming met de Sankhya filosofie. De natuur van de Tamasische persoonlijk wordt bestuurd door het principe van inertie; het is conservatief, mist initiatief en heeft aversie voor nieuwe ideeën; er kan van gezegd worden, dat het gecentreerd is in het fysieke denkvermogen; de Rajasische persoon is vitaal en wordt bestuurd door intense activiteit; er zijn twee soorten van Rajasische intelligentie, namelijk, defensief en offensief; het defensieve Rajasische denkvermogen of intelligentie is krachtig assertief van zijn mentale individualiteit en agressief gewelddadig tegen iets of iemand, dat of die niet in overeenstemming is met zijn mentale structuur of persoonlijkheid; het offensieve type van de Rajasische persoonlijkheid is constant gepassioneerd en onstuimig in beweging voor nieuwe dingen, om altijd nieuwe hoogten te verwerven van ambitie, gepassioneerd met een constante interesse voor avontuur, die al zijn activiteiten doordringt. De Satvische persoon is altijd een zoeker van Licht en Kennis, en hij probeert zijn stof te weven van intellectuele kennis met materialen, die verzameld zijn uit ervaring met kalm en zorgvuldig denken. Maar hoe hij ook probeert, zoals hij zou kunnen, zelfs het satvische individu, geleid als hij is door het ego, zelfs ofschoon een verlichte, is niet in staat om de integrale Kennis en Waarheid te verkrijgen. Ieder van deze kwaliteiten is echter aanwezig in ieder individu in zekere mate en een persoon wordt Tamasisch, Rajasisch of Satvisch genoemd, in overeenstemming met of de een of de andere van deze principes predominant is in hem en al zijn acties doordringt.

Het zal nu evident worden, hoe een mentale individualiteit op rekenschap van zijn bijzondere obsessie zou kunnen leiden tot dwalingen en allerlei soorten van zelf-deceptie en vaak verkeerde kennis te accepteren als waar.

Ons denkvermogen heeft twee aspecten, namelijk, het 'weet' niet alleen, maar het 'wil' ook en 'handelt'; alles, dat boven verklaard is, relateert aan het aspect van 'weten' of 'cognitie'; dezelfde wet van zijn is van toepassing op 'wilskracht' of de 'wil' en 'actie' van ons denkvermogen. Suggesties en impulsen komen nu en dan van het Meest Innerlijke wezen naar de oppervlakte voor de juiste begeleiding van de natuurlijke mens, maar zij worden genegeerd en geweigerd door het oppervlaktebewustzijn, dat volledig gedomineerd wordt door onwetende mentale en vitale suggesties. In deze omstandigheden krijgt mensen's vitale persoonlijkheid het betere van alle sobere overredingen en domineert het volledige uiterlijke wezen. Het ongehinderde vitale element in de mens is niet betrokken bij de Waarheid of het juiste bewustzijn, maar alleen bij zelf-affirmatie en de bevrediging van alle vitale verlangens en impulsen; deze dominantie van het vitale ego is verantwoordelijk voor alle onenigheden en disharmonieën van het leven en zelfs voor het trekken van de natuurlijke mens naar de laagste sport van

wreedheid en gemeenheden, ondanks de indirecte overreding van het Meest Innerlijke wezen naar het tegengestelde. De prominentie van vitale elementen in de mens is op gelijke wijze verantwoordelijk voor de zelf-affirmatie, niet alleen op het gebied van intellectuele en spirituele navolgingen, maar ook in de werkelijkheid van religie, waar onuitsprekelijk geweld en wreedheid de pagina's ontsieren van de oude geschiedenis. Voor het vitale ego is alles, dat er toe doet, de constante drang tot de bevrediging en vervulling van de impulsen zonder enige consideratie van juist of verkeerd.

Van alles, dat boven verklaard is, zou niet geconcludeerd moeten worden, dat de vitale persoonlijkheid alleen betrokken is bij het kwaad, of dat kwaad juist zijn natuur is; dit is niet waar, want zijn hoofd- en enige zorg is 'zelf-affirmatie', volledig achteloos of een dergelijke affirmatie goed of kwaad, geluk of lijden in anderen produceert. Wanneer het zijn levensaffirmatie bevordert, geniet hij op gelijke wijze van goed en kwaad, van plezier en pijn, van waarheid en valsheid, al deze resultaten zijn alleen incidenteel voor zijn 'ene hoofdbezorgdheid', namelijk, de bevordering of de affirmatie van het vitale ego. Wanneer het zijn levensaffirmatie helpt, geniet de vitale persoon op gelijke wijze van altruïsme als van egoïsme, van het redden, zowel als van het vernietigen van leven, van het veroorzaken van lijden voor zichzelf of voor anderen, van wreedheid als van lieflijkheid. In het stadium beneden de mens in de evolutie genieten de lagere dieren onder de drift van hun ongebreidelde vitale natuur van de dood en wederzijds verslinden in hun strijd voor het bestaan onder barse condities van de natuur. Op het menselijke niveau faalt de vitale persoon, zelfs ofschoon hij in grote mate gekastijd wordt door zijn mentale en morele onderscheiding en verder geholpen door de subtiele begeleiding van zijn Meest Innerlijke Wezen, om af te komen van de constante aantrekking van zijn dominante vitale natuur. Het vermogen van de ruwe vitale elementen in de mens zullen geleidelijke teboven gekomen worden, wanneer het ware of het Innerlijke vitale het vervangt en zichzelf een instrument maakt van onze werkelijke ziel voor onze spirituele verheffing.

Aldus is het evident, dat de verschijning van een zelf-affirmerend ego, dat omgeven is door een dubbele muur van pragmatische onwetendheid, een noodzakelijk hoofdstuk is in dit drama van de schepping en in hun aandrang naar zelfexpressie, door een proces van evolutie, maken de kosmische Krachten een onverdeeld gebruik van zowel goed als kwaad, constructie, zowel als destructie, omdat zij noodzakelijke omstandigheden zijn in de wereldbeweging; daarom vloeit de stroom van de evolutie door verscheidene hoogte- en dieptepunten, vreugdes en verdriet, goed en kwaad, waarheid en valsheden; toch heeft de Natuur de mens belast met een besef van goed en kwaad, juist en verkeerd, "zodat" zegt Sri Aurobindo "de mens zekere dingen achter zich zou kunnen laten, zich naar anderen bewegen, totdat hij uit het goede en kwade tevoorschijn kan komen naar een of ander Goed, dat eeuwig en oneindig is."¹²⁴

¹²⁴ *Het Goddelijke Leven*, Vol. II, p. 503 (1st. Ed.)

Maar hoe zal dat eeuwige goede tot stand gebracht worden? Is religie of Sociale sanctie of een ethisch idee een effectieve kuur voor alle veelvuldige kwaadheden, waaraan de onwetende mensheid onderworpen is of zijn zij alleen redmiddelen? Bovendien zijn de normen van goed gedrag en religiositeit onzeker en variëren in overeenstemming met het mentale uitzicht van de verschillende stammen en rassen; wat goedgekeurd wordt door de ene religie, wordt veroordeeld door een andere, waar naar gekeken wordt als degelijk gedrag in een gemeenschap, wordt beschouwd als afschuwelijk in een andere.

Op hun best zijn al deze dogma's van religie of de regels van sociaal gedrag niet meer dan een of andere soort mentale controle over onze acties en geen kuur. Het is zonder twijfel waar, dat het sociale en collectieve leven niet mogelijk zou zijn zonder een of andere soort mentale controle of benadering naar enige regels van gedrag, maar zij zijn alleen redmiddelen om onze acties te reguleren en zij kunnen de kwaadheden niet neutraliseren, waarin de menselijke natuur geworteld lijkt te zijn. Ondanks alle voorschriften van de religie en de morele regels van hoge ethische idealen gaat de menselijke natuur voort om een vreemd amalgaam te zijn van goed en kwaad, zonde en deugd, en vitale en fysieke verlangens en neigingen.

Ons egoïstische bewustzijn is de oorzaak van een besef van verdeling en onderscheid tussen mijzelf en alle andere wezens; ieder egoïstisch persoon is opgesloten binnen zijn eigen muur van exclusiviteit en meet mensen en dingen af en evalueert hen in overeenstemming met hoe zij zijn egoïstische uitzicht en interesses helpen of hinderen; in feite is de bron van iedere kleine beweging of activiteit van het egoïstische individu meer of minder een directe of indirecte zelf-affirmatie; deze tendens van constante nauwe zelf-affirmatie van ieder en elk individu kan niet anders dan opkomst geven aan de wens tot harmonie in het leven; wanneer iedereen in zijn eigen richting trekt, ongeacht de reactie ervan op de anderen, kan het resultaat niet anders zijn dan chaos en disharmonie. Humanitaire werken of pogingen om een helpende hand uit te steken naar de armen en verontrusten breidt ongetwijfeld iemand's nauwe egoïstische bewustzijn uit, maar zij vernietigen het niet; in feite kan het ego van de altruïst, dat opgeblazen is met een besef van zijn eigen belangrijkheid, terwijl het een beetje goed doet voor anderen, vaak zo krachtig en agressief zijn als dat van de nauwe en zelfzuchtige persoon. Wie is niet bekend met de constante opschepperij door dergelijke personen over hun enkele altruïstische prestaties?

Oppoffering of zelfopoffering is zonder twijfel noodzakelijk om het egoïstische individu te zuiveren van zijn gewoonte om zich vast te klampen aan ieder klein ding in het leven, maar zelfs een handeling van opoffering zou iemand's egoïsme kunnen overdrijven, tenzij het gedaan wordt in een juist bewustzijn, dat is te zeggen, in een geest van nederigheid en niet in een geest van bravoure of met het doeleinde om enige prominentie te verkrijgen of

onderscheid onder zijn leeftijdsgenoten. In een satvisch denkraam te zijn, zover als mogelijk, is zonder twijfel de beste remedie in de huidige omstandigheden, want het brengt vrede en harmonie tot stand onder onze medemensen, maar dit is ook een partiele remedie, omdat het het egoïsme niet wegwist. Religie legt ook strikte naleving op van altruïsme om universele liefde en compassie een regel te maken van het leven en om, wanneer mogelijk, de vreugden en het verdriet te delen van allen en allerhande --- dit zijn excellente sentimenten, strikte naleving van tenminste enkele van hen zouden inderdaad een lange weg gaan om de scherpe rand af te nemen van menselijke angst en lijden. Het is echter niet mogelijk om volmaakt, of zelfs substantieel, deze opdrachten uit te voeren van Ethiek en Religie door een persoon, die in zijn egoïstische bewustzijn leeft. Hij zou tot op zekere hoogte goed kunnen doen voor anderen, hij zou van anderen kunnen houden tot een zekere gradatie, maar hij trekt altijd ergens een lijn, want men kan niet van een ander houden als het zelf, of goed doen voor anderen, als hij voor zichzelf zou doen, zolang er een besef is van verdeling en onderscheid tussen iemand's eigen zelf en de anderen. Alle humanitaire inspanningen zijn altijd onderworpen aan iemand's liefde en consideratie voor zijn eigen zelf of ego en alleen wanneer de 'andere zelden' worden gevoeld als 'mijn eigen zelf', is het mogelijk voor mij om volmaakt te handelen volgens het ideaal van altruïsme en alle excellente geboden van Ethiek en van de Religie, waarvan men het nu zo moeilijk vindt om eraan te voldoen, zij worden de spontane regel van het leven. Zolang als dit huidige besef van afgescheidenheid tussen mijzelf en de andere zelden geen plaats maakt voor een besef of gevoel van Eenheid met anderen, zal de ware oplossing niet gevonden worden. Er zou natuurlijk volmaakt begrip, vriendschap, liefde en intieme associatie kunnen zijn tussen mens en mens, maar dit besef van eenheid met anderen zal nooit komen uit al deze mentale hulpmiddelen of op rekenschap van constant en intiem contact en associatie met anderen uit liefde of voor een algemeen doeleinde; het kan alleen komen door zelf-kennis, wanneer we ons werkelijke Zelf vanbinnen zouden realiseren, dat een is met het werkelijke zelf van alle wezens. Een spirituele roep zal de eerste preferentie hebben over alle het andere, omdat we door een spirituele zelf-kennis onze zelden moeten bevrijden uit het besef van verdeling en onderscheid van een onwetend egoïstisch bewustzijn.

Er zijn drie belangrijke stappen, die leiden naar onze integrale zelfrealisatie. Zoals al verklaard, moeten we onze werkelijke ziel ontdekken, het geheime Goddelijke element in ons wezen en komen tot een bewuste relatie ermee. Het levende Licht in het centrum van ons wezen probeert voortdurend, vaak met onverschillig succes, om ons te leiden naar onze spirituele verheffing en te voorkomen, dat we van het pad afdwalen, dat leidt naar de Waarheid, het Goede en het Mooie. Deze zielspersoonlijkheid of het Psychische Wezen moet geleidelijk het ego of de Verlangensziel vervangen, wanneer we in onze harten de impuls zullen voelen om ons af te keren van de smerige en onnozele passies van onze vitale natuur en een constante aandrang om verder te gaan naar onze goddelijke vervulling.

Vervolgens zou dan gerealiseerd worden, dat alle stormen en conflicten, die onze spirituele vooruitgang hinderen en onze levens verbitteren alleen aan de oppervlakte zijn en vanbinnen is het allemaal vrede en harmonie, en de volgende stap zou een realisatie zijn van het eeuwige Zelf in ons, dat het Zelf is van alle wezens en daarbij onszelf universaliseren door de bindingen te verbreken van onze nauwe individualiteit.

De laatste en uiteindelijke stap naar een volledige spirituele zelfrealisatie is om het Goddelijke te kennen en realiseren in Zijn integraliteit, als de Allerhoogste Brahman in Zijn transcendente evenwicht als de basis en ondersteuning van alles, dat geworden is, als de Heer en Meester van de schepping, het Kosmische Wezen, en de Goddelijke Meester en Gids, die gezeteld is binnen onze harten, waarvan ons Psychische Wezen een vonk is en een eeuwig deel.

Het Licht van deze integrale Kennis en de realisatie van de verschillende evenwichten van de Allerhoogste Werkelijkheid verdrijft het laatste overblijfsel van de Onwetendheid en de Duisternis uit iedere hoek van het menselijke bewustzijn en bevrijdt de Wil volledig van de heerschappij van de mentale en vitale standaarden, wanneer we, bewust van het Goddelijke als de Gids en Meester van ons wezen en onze natuur, onszelf beginnen te voelen en realiseren als de instrumenten van de Goddelijke Moeder of Shakti, die handelt onder de impuls van Haar goddelijke regel van licht en vermogen.

De laatste horde op het pad van de menselijke pelgrim naar zijn goddelijke vervulling moet nog overgestoken worden, de laatste belemmering moet nog teboven gekomen worden --- het einde van mensen's aardse reis en de goddelijke vervulling van zijn wezen en natuur zal niet alleen gemarkeerd worden door een verlichting, hoe helder ook, of een verandering van de innerlijke wegen van het wezen, maar door een volledige en radicale transformatie van zijn totale wezen en Natuur door het Goddelijke Waarheidsbewustzijn.